2023/2862

28.12.2023

Partnerskabsaftale mellem den Europæiske Union og dens medlemsstater på den ene side og medlemmerne af organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet på den anden side

DEL I - GENERELLE BESTEMMELSER

DEL II - STRATEGISKE PRIORITETER

AFSNIT I - MENNESKERETTIGHEDER, DEMOKRATI OG FORVALTNINGSPRAKSIS I MENNESKECENTREREDE OG RETTIGHEDSBASEREDE SAMFUND

AFSNIT II - FRED OG SIKKERHED

AFSNIT III - MENNESKELIG OG SOCIAL UDVIKLING

AFSNIT IV - INKLUSIV, BÆREDYGTIG ØKONOMISK VÆKST OG UDVIKLING

AFSNIT V - MILJØMÆSSIG BÆREDYGTIGHED OG KLIMAÆNDRINGER

AFSNIT VI - MIGRATION OG MOBILITET

DEL III - GLOBALE ALLIANCER OG INTERNATIONALT SAMARBEJDE

DEL IV – SAMARBEJDS- OG GENNEMFØRELSESMETODER

DEL V - INSTITUTIONELLE RAMMER

DEL VI - AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

REGIONALE PROTOKOLLER

REGIONAL PROTOKOL FOR AFRIKA

DEL I - SAMARBEJDSRAMME

DEL II - CENTRALE SAMARBEJDSOMRÅDER

AFSNIT I - INKLUSIV, BÆREDYGTIG ØKONOMISK VÆKST OG UDVIKLING

AFSNIT II - MENNESKELIG OG SOCIAL UDVIKLING

AFSNIT III - MILJØ, FORVALTNING AF NATURRESSOURCER OG KLIMAÆNDRINGER

AFSNIT IV - FRED OG SIKKERHED

AFSNIT V - MENNESKERETTIGHEDER, DEMOKRATI OG FORVALTNINGSPRAKSIS

AFSNIT VI - MIGRATION OG MOBILITET

REGIONAL PROTOKOL FOR CARIBIEN:

DEL I - SAMARBEJDSRAMME

DEL II - CENTRALE SAMARBEJDSOMRÅDER

AFSNIT I - INKLUSIV, BÆREDYGTIG ØKONOMISK VÆKST OG UDVIKLING

AFSNIT II - MILJØMÆSSIG BÆREDYGTIGHED, KLIMAÆNDRINGER OG BÆREDYGTIG FORVALTNING AF NATURRESSOURCER

AFSNIT III - MENNESKERETTIGHEDER, FORVALTNINGSPRAKSIS, FRED OG SIKKERHED

AFSNIT IV - MENNESKELIG UDVIKLING, SOCIAL SAMHØRIGHED OG MOBILITET

REGIONAL PROTOKOL FOR STILLEHAVSOMRÅDET:

DEL I - SAMARBEJDSRAMME

DEL II - CENTRALE SAMARBEJDSOMRÅDER

AFSNIT I - MILJØMÆSSIG BÆREDYGTIGHED OG KLIMAÆNDRINGER

AFSNIT II - INKLUSIV OG BÆREDYGTIG ØKONOMISK UDVIKLING

AFSNIT III - HAVE OG FISKERI

AFSNIT IV - SIKKERHED, MENNESKERETTIGHEDER, DEMOKRATI OG FORVALTNINGSPRAKSIS

AFSNIT V - MENNESKELIG OG SOCIAL UDVIKLING

BILAG

BILAG I: TILBAGESENDELSES- OG TILBAGETAGELSESPROCEDURER

BILAG II: DEN EUROPÆISKE INVESTERINGSBANKS TRANSAKTIONER

KONGERIGET BELGIEN,

REPUBLIKKEN BULGARIEN,

DEN TJEKKISKE REPUBLIK,

KONGERIGET DANMARK,

FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND,

REPUBLIKKEN ESTLAND,

IRLAND,

DEN HELLENSKE REPUBLIK,

KONGERIGET SPANIEN,

DEN FRANSKE REPUBLIK,

REPUBLIKKEN KROATIEN

DEN ITALIENSKE REPUBLIK,

REPUBLIKKEN CYPERN,

REPUBLIKKEN LETLAND,

REPUBLIKKEN LITAUEN,

STORHERTUGDØMMET LUXEMBOURG,

UNGARN,

REPUBLIKKEN MALTA,

KONGERIGET NEDERLANDENE,

REPUBLIKKEN ØSTRIG,

REPUBLIKKEN POLEN,

DEN PORTUGISISKE REPUBLIK,

RUMÆNIEN,

REPUBLIKKEN SLOVENIEN,

DEN SLOVAKISKE REPUBLIK,

REPUBLIKKEN FINLAND,

KONGERIGET SVERIGE,

som er kontraherende parter til traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, i det følgende benævnt »EU-medlemsstaterne«,

og

DEN EUROPÆISKE UNION,

i det følgende under ét benævnt »EU-parten«,

på den ene side og

REPUBLIKKEN ANGOLA,

ANTIGUA OG BARBUDA,

COMMONWEALTH OF THE BAHAMAS,

BARBADOS,

BELIZE,

REPUBLIKKEN BENIN,

REPUBLIKKEN BOTSWANA,

BURKINA FASO,

REPUBLIKKEN BURUNDI,

REPUBLIKKEN KAP VERDE,

REPUBLIKKEN CAMEROUN,

DEN CENTRALAFRIKANSKE REPUBLIK,

REPUBLIKKEN TCHAD,

UNIONEN COMORERNE,

REPUBLIKKEN CONGO,

COOKØERNE,

REPUBLIKKEN ELFENBENSKYSTEN,

REPUBLIKKEN CUBA,

DEN DEMOKRATISKE REPUBLIK CONGO,

REPUBLIKKEN DJIBOUTI,

COMMONWEALTH OF DOMINICA,

DEN DOMINIKANSKE REPUBLIK,

REPUBLIKKEN ÆKVATORIALGUINEA,

STATEN ERITREA,

KONGERIGET ESWATINI,

DEN FØDERATIVE DEMOKRATISKE REPUBLIK ETIOPIEN,

REPUBLIKKEN FIJI,

DEN GABONESISKE REPUBLIK,

REPUBLIKKEN GAMBIA,

REPUBLIKKEN GHANA,

GRENADA,

REPUBLIKKEN GUINEA,

REPUBLIKKEN GUINEA-BISSAU,

DEN KOOPERATIVE REPUBLIK GUYANA,

REPUBLIKKEN HAITI,

JAMAICA,

REPUBLIKKEN KENYA,

REPUBLIKKEN KIRIBATI,

KONGERIGET LESOTHO,

REPUBLIKKEN LIBERIA,

REPUBLIKKEN MADAGASKAR,

REPUBLIKKEN MALAWI,

REPUBLIKKEN MALDIVERNE,

REPUBLIKKEN MALI,

REPUBLIKKEN MARSHALLØERNE,

DEN ISLAMISKE REPUBLIK MAURETANIEN,

REPUBLIKKEN MAURITIUS,

MIKRONESIENS FORENEDE STATER,

REPUBLIKKEN MOZAMBIQUE,

REPUBLIKKEN NAMIBIA,

REPUBLIKKEN NAURU,

REPUBLIKKEN NIGER,

FORBUNDSREPUBLIKKEN NIGERIA,

NIUE,

REPUBLIKKEN PALAU,

DEN UAFHÆNGIGE STAT PAPUA NY GUINEA,

REPUBLIKKEN RWANDA,

FØDERATIONEN SAINT KITTS OG NEVIS,

SAINT LUCIA,

SAINT VINCENT OG GRENADINERNE,

DEN UAFHÆNGIGE STAT SAMOA,

DEN DEMOKRATISKE REPUBLIK SÃO TOMÉ OG PRÍNCIPE,

REPUBLIKKEN SENEGAL,

REPUBLIKKEN SEYCHELLERNE,

REPUBLIKKEN SIERRA LEONE,

SALOMONØERNE,

DEN FØDERALE REPUBLIK SOMALIA,

REPUBLIKKEN SUDAN,

REPUBLIKKEN SURINAM,

DEN FORENEDE REPUBLIK TANZANIA,

DEN DEMOKRATISKE REPUBLIK TIMOR-LESTE,

DEN TOGOLESISKE REPUBLIK,

KONGERIGET TONGA,

REPUBLIKKEN TRINIDAD OG TOBAGO,

TUVALU,

REPUBLIKKEN UGANDA,

REPUBLIKKEN VANUATU,

REPUBLIKKEN ZAMBIA,

REPUBLIKKEN ZIMBABWE,

som er medlemmer af Organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet (OACSS), i det følgende benævnt »OACSS-medlemmerne«, på den anden side,

i det følgende samlet benævnt »parterne«,

SOM HENVISER til den reviderede Georgetownaftale, hvorved Organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet blev oprettet, på den ene side og traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde på den anden side,

SOM TAGER HENSYN til de stærke bånd og tætte politiske, økonomiske og kulturelle forbindelser, som forener dem,

SOM PÅ NY BEKRÆFTER deres tilslutning til en regelbaseret verdensorden med multilateralisme som det centrale princip og De Forenede Nationer i centrum,

SOM BEKRÆFTER deres engagement med hensyn til at opnå bæredygtig udvikling i overensstemmelse med 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling,

SOM UNDERSTREGER vigtigheden af løbende dialog om spørgsmål af fælles interesse på alle relevante niveauer,

SOM PÅ NY BEKRÆFTER deres vilje til at konsolidere deres partnerskab ved at koordinere tiltag i internationale fora på grundlag af fælles interesser, fælles værdier og gensidig respekt og i erkendelse af, at de kan øve indflydelse på resultaterne på globalt plan, hvis de handler i fællesskab,

SOM BEKRÆFTER deres tilslutning til de demokratiske principper og menneskerettighederne som omhandlet i verdenserklæringen om menneskerettigheder og andre relevante internationale menneskerettighedsinstrumenter samt retsstatsprincippet og princippet om god forvaltningspraksis,

SOM MINDER OM deres stærke ønske om at fremme fred og sikkerhed, deres forpligtelser vedrørende ikkespredning af masseødelæggelsesvåben og deres stærke vilje til at forhindre og retsforfølge de alvorligste forbrydelser, som berører det internationale samfund,

SOM PÅ NY BEKRÆFTER deres vilje til at fremme samarbejde mellem flere interessenter med henblik på at opnå bæredygtig udvikling, idet der tages hensyn til de forskellige interessenters roller, samtidig med at det sikres, at de alle handler inden for rammerne af retsstatsprincippet,

SOM UNDERSTREGER nødvendigheden af at tackle de globale miljøudfordringer hurtigt, vigtigheden af Parisaftalen om klimaændringer, det presserende behov for at opbygge stabile og bæredygtige lavemissionsøkonomier og -samfund, der er modstandsdygtige over for klimaændringer, og for at gøre fremskridt med opfyldelsen af fælles mål vedrørende miljø, klimaændringer og vedvarende energi,

SOM ANERKENDER, at strukturel økonomisk omstilling har stor betydning for at opnå en inklusiv og bæredygtig vækst og udvikling,

SOM MINDER OM deres tilslutning til principperne og reglerne for international handel, navnlig dem, der er aftalt i Verdenshandelsorganisationen,

SOM MINDER OM deres tilsagn om at respektere arbejdstagerrettigheder under hensyntagen til principperne i den Internationale Arbejdstagerorganisations konventioner,

SOM ANERKENDER, at videnskab, teknologi, forskning og innovation spiller en vigtig rolle for at fremskynde omstillingen til videnbaserede samfund, og at omstillingen kan gøres lettere ved at benytte digitale værktøjer til at opnå en bæredygtig udvikling,

SOM HENVISER TIL deres tilsagn om at fremme den menneskelige og sociale udvikling, udrydde fattigdom og bekæmpe diskrimination og uligheder, således at ingen lades i stikken,

SOM ANERKENDER, at skiftende demografiske dynamikker sammen med økonomiske, sociale og miljømæssige ændringer både udgør muligheder og vanskeligheder for en bæredygtig udvikling,

SOM PÅ NY BEKRÆFTER, at ligestilling mellem kønnene og kvinders og pigers myndiggørelse er en vigtig forudsætning for at opnå inklusiv og bæredygtig udvikling,

SOM ANERKENDER, at unge har stor betydning med hensyn til at forme fremtiden og bidrage til bæredygtig udvikling,

SOM PÅ NY BEKRÆFTER deres vilje til at fremme et menneskecentreret partnerskab og øge mellemfolkelige kontakter, herunder gennem samarbejde og udvekslinger inden for videnskab, teknologi, innovation, uddannelse og kultur,

SOM PÅ NY BEKRÆFTER deres vilje til at styrke samarbejdet og dialogen om migration og mobilitet,

SOM ER KLAR OVER de stigende risici som følge af naturkatastrofer og økonomiske og andre udefra kommende chok, herunder pandemier,

SOM BEKRÆFTER, at de er villige til at samarbejde til støtte for regional og kontinental integration, især med henblik på at nå målene i Den Afrikanske Unions 2063-dagsorden og i integrations- og samarbejdsrammerne for Caribien og Stillehavsområdet,

SOM MINDER OM principperne om udviklingsvenlig politikkohærens og bistandseffektivitet samt principperne i Addis Abeba-handlingsplanen,

SOM HENVISER TIL partnerskabsaftalen mellem på den ene side medlemmerne af gruppen af stater i Afrika, Vestindien og Stillehavet og på den anden side Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater ([1]), som senest ændret (»Cotonouaftalen«),

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE:

DEL I

GENERELLE BESTEMMELSER

Artikel 1

Mål

1. Den Europæiske Union og dens medlemsstater, i det følgende benævnt »EU-parten«, på den ene side og medlemmerne af Organisationen af Stater i Afrika, Caribien og Stillehavet (OACSS) på den anden side, i det følgende samlet benævnt »parterne«, er enige om at indgå denne aftale, som etablerer et styrket politisk partnerskab med henblik på at skabe gensidigt fordelagtige resultater på områder af fælles interesse og i overensstemmelse med deres fælles værdier.

2. Nærværende aftale skal bidrage til at opfylde De Forenede Nationers (FN's) verdensmål for bæredygtig udvikling (SDG'er), idet 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling, som blev vedtaget på FN-topmødet om bæredygtig udvikling den 25. september 2015, (»2030-dagsordenen«) og Parisaftalen vedtaget inden for rammerne af FN's rammekonvention om klimaændringer, udfærdiget den 12. december 2015 i Paris (»Parisaftalen«), udgør de overordnede rammer for partnerskabet i henhold til nærværende aftale.

3. Målene for denne aftale er at:

a) fremme, beskytte og overholde menneskerettighederne, de demokratiske principper, retsstatsprincippet og princippet om god forvaltningspraksis, idet der lægges særlig vægt på ligestilling mellem kønnene

b) opbygge fredelige og modstandsdygtige stater og samfund, som kan håndtere aktuelle og nye trusler mod freden og sikkerheden

c) fremme den menneskelige og sociale udvikling, navnlig med henblik på at udrydde fattigdom og bekæmpe uligheder, således at det sikres, at alle kan få et værdigt liv, og at ingen lades i stikken, med særlig vægt på kvinder og piger

d) mobilisere investeringer, støtte handelen og fremme den private sektors udvikling med henblik på at opnå en bæredygtig og inklusiv vækst og skabe anstændigt arbejde for alle

e) bekæmpe klimaændringer, beskytte miljøet og sikre en bæredygtig forvaltning af naturressourcer og

f) gennemføre en omfattende og afbalanceret tilgang til migration med henblik på at høste fordelene ved sikker, velordnet og regulær migration og mobilitet, dæmme op for irregulær migration og samtidig tage fat på de grundlæggende årsager hertil under fuld overholdelse af folkeretten og i overensstemmelse med parternes respektive kompetencer.

4. Partnerskabsdialog og en indsats, der er skræddersyet til parternes særlige forhold, udgør de vigtigste redskaber til at opfylde målene i denne aftale.

5. Denne aftale skal lette parternes vedtagelse af fælles holdninger på verdensscenen og dermed styrke partnerskaber for at fremme multilateralisme og en regelbaseret verdensorden med henblik på at fremme en global indsats.

([1]) EFT L 317 af 15.12.2000, s. 3.

Artikel 2

Principper

1. Parterne forfølger denne aftales mål i en ånd af fælles ansvar, solidaritet, gensidighed, gensidig respekt og ansvarlighed.

2. Parterne bekræfter på ny deres vilje til at udvikle venskabelige forbindelser mellem nationer baseret på respekt for princippet om suveræn ligeberettigelse mellem alle stater og til at afstå fra at anvende trusler eller magt mod andre staters territoriale integritet eller politiske uafhængighed eller enhver anden metode, der er uforenelig med De Forenede Nationers pagt (»FN-pagten«).

3. Parterne er enige om at gennemføre hver regional protokol i overensstemmelse med de overordnede principper, der er fastlagt i den generelle del og samtidig tage hensyn til de særlige forhold i regionerne. De er også enige om at skræddersy tiltagene til de forskellige behov, der er i mindst udviklede lande (LDC-lande), indlandsstater, små østater, der er udviklingslande, (SIDS-lande) og lavtliggende kyststater, idet der tages hensyn til de forskelligartede udfordringer, de står overfor.

4. Parterne træffer beslutninger og iværksætter tiltag på det mest hensigtsmæssige nationale eller regionale niveau eller på flerlandeniveau.

5. Parterne fremmer systematisk kønsperspektivet og sikrer, at ligestilling mellem kønnene integreres i alle politikker.

6. Parterne anlægger en integreret tilgang til deres samarbejde, som omfatter politiske, økonomiske, sociale, miljømæssige og kulturelle elementer.

7. Parterne intensiverer bestræbelserne på at fremme regional integration og regionalt samarbejde med henblik på at forvalte sikkerhedsspørgsmål bedst muligt, høste de økonomiske fordele ved globaliseringen og, alt efter hvad der er relevant, løse tværnationale udfordringer eller udnytte tværnationale muligheder.

8. Parterne fremmer en tilgang, der involverer flere interessenter, hvorved mange forskellige aktører kan inddrages aktivt i partnerskabsdialogen og samarbejdsprocesserne, herunder parlamenter, lokale myndigheder, civilsamfundet og den private sektor.

9. Der kan samarbejdes formelt og på ad hoc-basis i regionale fora for at opfylde målene for partnerskabet i henhold til denne aftale mere effektivt. Parterne kan også vedtage bestemmelser og fleksible procedurer, som giver interesserede parter mulighed for at uddybe dialogen og samarbejdet om bestemte tematiske og tværregionale spørgsmål.

Artikel 3

Partnerskabsdialog

1. Parterne fører en regelmæssig, afbalanceret, omfattende og substantiel partnerskabsdialog om alle områder i denne aftale, der fører til forpligtelser og, hvis det er relevant, tiltag på begge sider med henblik på denne aftales effektive gennemførelse.

2. Parterne er enige om, at målet med partnerskabsdialogen er at udveksle informationer, fremme gensidig forståelse og lette fastlæggelsen af fælles prioriteter og dagsordener på nationalt, regionalt og internationalt plan. De samarbejder om og koordinerer spørgsmål af fælles interesse og nye udfordringer i internationale sammenhænge.

3. Parterne er enige om, at partnerskabsdialogen skal føres på en fleksibel og skræddersyet måde, at den skal finde sted regelmæssigt i en hensigtsmæssig form og på det mest hensigtsmæssige nationale eller regionale niveau eller på flerlandeniveau, og at alle tænkelige kanaler skal udnyttes fuldt ud, herunder i regionale og internationale sammenhænge. De er enige om at overvåge og evaluere, hvor effektiv partnerskabsdialogen er, og i givet fald at tilpasse dens anvendelsesområde.

4. Parterne er enige om, at parlamenter og, hvis det er relevant, repræsentanter for civilsamfundsorganisationer og den private sektor skal underrettes behørigt, konsulteres og gives mulighed for at bidrage til partnerskabsdialogen. Regionale og kontinentale organisationer knyttes, hvor det er relevant, til partnerskabsdialogen.

Artikel 4

Politiksammenhæng

1. Parterne arbejder hen imod sammenhængende politikker på nationalt, regionalt og internationalt plan med henblik på at opfylde målene i denne aftale ved hjælp af en målrettet, strategisk og partnerskabsorienteret tilgang.

2. Parterne fremmer enkeltvis og sammen synergier mellem politikker for at undgå eller begrænse de negative følger, som deres politikker kan have for de andre parter. Parterne sørger for at underrette og eventuelt konsultere de andre parter om initiativer og foranstaltninger, der kan påvirke dem væsentligt.

3. Parterne bekræfter på ny deres ønske om en udviklingsvenlig politikkohærens som en vigtig forudsætning for at opfylde SDG'erne.

Artikel 5

Aktører

1. Parterne anerkender, at regeringerne spiller en central rolle i forbindelse med fastlæggelsen og gennemførelsen af prioriteterne og strategierne for deres lande. De anerkender, at parlamenterne spiller en vigtig rolle med hensyn til at udforme og vedtage lovgivning, vedtage budgetter og holde regeringer ansvarlige. De anerkender de lokale myndigheders rolle i og bidrag til bestræbelserne på at øge den demokratiske ansvarlighed og supplere den statslige indsats.

2. Parterne anerkender, at subregionale, regionale, kontinentale og interkontinentale organisationer spiller en vigtig rolle for at opfylde målene i denne aftale, navnlig målene i de regionale protokoller.

3. Parterne anerkender, at interessenter af enhver form og national karakter, nemlig civilsamfundet, de økonomiske interesseorganisationer og arbejdsmarkedets parter, herunder fagforeningsorganisationer, og den private sektor, spiller en vigtig rolle og kan yde et vigtigt bidrag, og de er enige om at fremme og styrke deres effektive deltagelse med henblik på at fremme mere inklusive politiske processer med flere forskellige interessenter. Med henblik herpå sikrer parterne, at alle disse interessenter, hvor det er relevant, bliver underrettet og konsulteret om strategier og sektorpolitikker, yder input til den brede dialog, modtager støtte til kapacitetsopbygning på kritiske områder og deltager i gennemførelsen af samarbejdsprogrammer på de områder, der vedrører dem. En sådan deltagelse i samarbejdsprogrammer skal afhænge af, i hvilket omfang deltagelsen imødekommer befolkningens behov, og af deres specifikke kompetencer og skal have ansvarlige og gennemsigtige forvaltningsstrukturer.

Artikel 6

Struktur

1. Denne aftale består af den generelle del (del I-VI), tre regionale protokoller (»de regionale protokoller«) og bilag.

2. Den generelle del og bilagene er juridisk bindende for parterne.

3. De regionale protokoller er juridisk bindende for henholdsvis EU-parten og OACSS-medlemmerne i Afrika, Caribien og Stillehavsområdet. Intet i de regionale protokoller eller i fortolkningen og gennemførelsen heraf må påvirke eller afvige fra bestemmelserne i den generelle del og OACSS-EU-Ministerrådets afgørelser.

Artikel 7

Tværgående emner

1. Parterne er enige om, at der på samtlige samarbejdsområder ved tiltag systematisk skal tages hensyn til følgende tværgående emner: menneskerettigheder, demokrati, ligestilling mellem kønnene, fred og sikkerhed, miljøbeskyttelse, bekæmpelse af klimaændringer, kultur og unge.

2. Parterne samarbejder for at fremme kapacitetsopbygning med henblik på effektivt at håndtere udfordringer og opfylde denne aftales mål. De bestræber sig på at støtte styrkelsen af institutioner, fremme udvekslingen af bedste praksis og lette videregivelse og deling af viden.

3. Parterne styrker modstandsdygtigheden på landeplan, i lokalsamfund og hos enkeltpersoner, navnlig hos sårbare befolkningsgrupper, over for miljømæssige og klimarelaterede udfordringer, økonomiske chok, konflikter og politiske kriser og epidemier og pandemier.

DEL II

STRATEGISKE PRIORITETER

AFSNIT I

Menneskerettigheder, demokrati og forvaltningspraksis i menneskecentrerede og rettighedsbaserede samfund

Artikel 8

Parterne bekræfter på ny, at de er fast besluttede på at fremme, beskytte og overholde menneskerettighederne, de grundlæggende frihedsrettigheder og de demokratiske principper samt at styrke retsstatsprincippet og god forvaltningspraksis i overensstemmelse med FN-pagten, verdenserklæringen om menneskerettighederne og folkeretten, navnlig international menneskerettighedslovgivning og, hvor det er relevant, humanitær folkeret.

Parterne fremmer menneskecentrerede og rettighedsbaserede politikker, som omfatter alle menneskerettigheder og sikrer lige adgang til muligheder for alle samfundets medlemmer, og som er rettet mod bæredygtig udvikling med mennesket i centrum. Parterne anerkender, at respekt for demokratiet, menneskerettighederne, de grundlæggende frihedsrettigheder, retsstatsprincippet og god forvaltningspraksis er en integreret del af bæredygtig udvikling.

Artikel 9

Menneskerettigheder, demokrati og retsstatsprincippet

1. Parterne, som anerkender, at menneskerettighederne er universelle, udelelige, indbyrdes afhængige og indbyrdes forbundne, fremmer, beskytter og overholder alle menneskerettigheder, hvad enten de er civile, politiske, økonomiske, sociale eller kulturelle. De beskytter og sikrer fuld og lige udøvelse af alle grundlæggende frihedsrettigheder såsom menings- og ytringsfriheden, forsamlings- og foreningsfriheden samt tanke-, religions- og trosfriheden.

2. Parterne skal forpligte sig til at fremme universel respekt for og overholdelse af menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder for alle uden forskelsbehandling af nogen art, herunder på grund af køn, etnisk eller social oprindelse, religion eller tro, politiske eller andre anskuelser, handicap, alder eller anden status. De forpligter sig til at bekæmpe alle former for racisme, racediskrimination, fremmedhad og hermed beslægtet intolerance samt alle former for vold og diskrimination, herunder enhver form for tilskyndelse til had. De forpligter sig til at anerkende og fremme oprindelige folks rettigheder som fastsat i FN's verdenserklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP).

3. Parterne fører en partnerskabsdialog på bilateralt plan om dødsstraf. Hvis den nationale lovgivning tillader dødsstraf, og denne stadig anvendes, skal parterne overholde princippet om en retfærdig rettergang og internationalt fastsatte minimumsstandarder.

4. Parterne bekræfter på ny, at de universelt anerkendte demokratiske principper, som ligger til grund for statens organisation, sikrer legitimiteten af dens myndighed, lovligheden af dens handlinger, således som de afspejles i dens forfatnings-, lovgivnings- og reguleringsmæssige system, samt tilstedeværelsen af deltagelsesmekanismer. De bevarer og styrker anvendelsen af disse principper ved at sikre inklusive, gennemsigtige og troværdige valg med behørig respekt for suveræniteten og ved at tillade og støtte deltagerorienterede beslutningsprocesser. Parterne fremmer opretholdelsen af bedste praksis for valgafholdelse og deres indbyrdes samarbejde, herunder om valgobservation i EU-parten og hos OACSS-medlemmer, alt efter hvad der er relevant.

5. Parterne støtter aktivt konsolideringen af retsstatsprincippet på nationalt, regionalt og internationalt plan, idet de anerkender dets afgørende betydning for beskyttelsen af menneskerettighederne og for de demokratiske institutioners effektive virke. Dette indebærer bl.a., at det skal sikres, at der er et uafhængigt, upartisk og velfungerende retssystem, lighed for loven, retten til en retfærdig rettergang og adgang til effektiv retlig prøvelse.

6. Parterne anerkender retten til udvikling baseret på, at alle menneskerettigheder er udelelige, indbyrdes afhængige, universelle og umistelige, og at alle mennesker og alle folk i medfør af disse rettigheder har ret til at deltage i, bidrage til og nyde godt af en økonomisk, social, kulturel og politisk udvikling, hvor alle menneskerettigheder og grundlæggende rettigheder kan udøves fuldt ud. De støtter foranstaltninger, som fremmer retten til udvikling, og sikrer bl.a., at alle har lige muligheder for adgang til og udnyttelse af basale ressourcer og væsentlige tjenester såsom uddannelse, sundhedsydelser, fødevarer, bolig, beskæftigelse og en retfærdig indkomstfordeling.

7. Parterne er enige om, at overholdelsen af menneskerettighederne, de demokratiske principper og retsstatsprincippet skal ligge til grund for deres nationale og internationale politikker og udgøre et grundelement i denne aftale.

Artikel 10

Ligestilling mellem kønnene

1. Parterne bekræfter på ny deres stærke vilje til at opnå ligestilling mellem kønnene, sikre fuld udøvelse af alle menneskerettigheder for alle samt styrke alle menneskers myndiggørelse som drivkraft for bæredygtig udvikling. De indarbejder princippet om ligestilling mellem kønnene i deres nationale forfatninger eller anden relevant lovgivning.

2. Parterne anerkender, at manglende ligestilling mellem kønnene fratager kvinder deres grundlæggende menneskerettigheder og muligheder. De vedtager og forbedrer håndhævelig lovgivning, retlige rammer og forsvarlige politikker, programmer og mekanismer til at sikre, at kvinder og piger på lige fod med mænd og drenge har lige adgang til, samme muligheder på, lige kontrol over samt fuld og lige deltagelse i alle livsområder.

3. Parterne fokuserer navnlig på at forbedre adgangen for kvinder, og, hvor det er relevant, for piger til alle de ressourcer, de har brug for gennem hele livet til at realisere deres fulde potentiale og fuldt ud udøve deres menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, såsom uddannelse af høj kvalitet, sundhed, beskæftigelsesmuligheder, adgang til og kontrol over økonomiske ressourcer, politisk beslutningstagning, forvaltningsstrukturer og private virksomheder, med særlig vægt på kvinder i sårbare situationer. De fremmer kvinders fulde og effektive deltagelse i og lige muligheder for lederskab på alle niveauer i beslutningstagningen i det politiske, økonomiske og offentlige liv.

4. Parterne forpligter sig til at forhindre, bekæmpe og retsforfølge alle former for seksuel og kønsbaseret vold og forskelsbehandling i den offentlige og den private sfære, herunder menneskehandel, seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug. De træffer alle nødvendige foranstaltninger til at bekæmpe dybt rodfæstede skævheder mellem kønnene og afskaffe al skadelig praksis såsom børneægteskaber, tidlige ægteskaber og tvangsægteskaber samt kvindelig kønslemlæstelse og -omskæring.

Artikel 11

Inklusive og pluralistiske samfund

1. Parterne forpligter sig til at sikre lige muligheder for alle samfundets medlemmer på alle livsområder. De forhindrer, forbyder og udrydder diskriminerende praksis og vedtager effektive foranstaltninger til at sikre fuld og lige udøvelse af alle menneskerettigheder.

2. Parterne beskytter og fremmer ytringsfriheden, meningsfriheden, forsamlingsfriheden og mediernes uafhængighed og pluralisme som grundpiller i demokratiet, idet de noterer sig, at disse ikke kun er menneskerettigheder, men også forudsætningen for demokrati, udvikling og dialog.

3. Parterne fremmer inklusive og pluralistiske samfund, herunder flerpartidemokrati. De fremmer den centrale rolle, som effektive, gennemsigtige og ansvarlige nationale og lokale forsamlinger og politiske partier spiller. De fremmer også en aktiv og ægte deltagelse af alle interessenter og borgere, herunder kvinder og unge, i åbne, inklusive, deltagerbaserede og repræsentative politiske processer og beslutningstagning på alle niveauer.

4. Parterne bevarer og udbygger et gunstigt klima for et aktivt, organiseret og gennemsigtigt civilsamfund, idet de anerkender den rolle, dette spiller for fremme og overvågning af demokratiet, menneskerettighederne, de grundlæggende frihedsrettigheder, social retfærdighed og social inklusion samt for forsvaret af rettighedshavere og retsstatsprincippet, hvorved den nationale gennemsigtighed og ansvarlighed styrkes.

5. Parterne, som anerkender, at internettet udgør en platform til deling af viden og idéer, bestræber sig på at udnytte potentialet i digitale løsninger fuldt ud til at fremme lige adgang til aktindsigt på alle niveauer og deltagerorienteret beslutningstagning og på at øge de digitale færdigheder, samtidig med at de imødegår risici for misbrug og fremmer en åben tilgang til og respekt for mangfoldighed.

Artikel 12

God forvaltningspraksis

1. Parterne bekræfter på ny, at god forvaltningspraksis hviler på gennemsigtige, ansvarlige og deltagerorienterede forvaltninger og hensigtsmæssige kontrolmekanismer. Parterne er enige om, at god forvaltningspraksis er afgørende for at overholde alle menneskerettigheder, de demokratiske principper og retsstatsprincippet. De forpligter sig til at sikre universel adgang til offentlige tjenester uden nogen form for forskelsbehandling. De forpligter sig endvidere til at gøre gennemsigtighed og ansvarlighed til integrerede dele af god forvaltningspraksis og institutionsopbygning.

2. Parterne forpligter sig til at sørge for en gennemsigtig og ansvarlig forvaltning af menneskelige ressourcer, naturressourcer og økonomiske og finansielle ressourcer med henblik på en retfærdig fordeling af fordele og bæredygtig udvikling.

3. Parterne forpligter sig til at skabe et miljø, der fremmer gennemsigtighed og ansvarlighed hos de offentlige myndigheder, herunder øge regeringsinstitutionernes integritet og uafhængighed. Parterne udvikler og indfører systemer, der sikrer en sund forvaltning af de offentlige finanser, og som er forenelige med de grundlæggende principper om effektivitet, gennemsigtighed og ansvarlighed, med henblik på at beskytte de offentlige finanser og forbedre leveringen af offentlige ydelser ved at fjerne administrative flaskehalse og afhjælpe reguleringsmæssige mangler.

4. Parterne sikrer gennemsigtighed og ansvarlighed i forbindelse med offentlig finansiering, herunder finansiel bistand, og i forbindelse med levering af offentlige ydelser. De forbedrer opkrævningen af indtægter og bekæmper skatteunddragelse, skatteundgåelse og ulovlige finansielle strømme. De er enige om at samarbejde i bekæmpelsen af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme og deltage i en rettidig partnerskabsdialog på bilateralt og internationalt niveau om spørgsmål vedrørende bekæmpelsen af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme.

5. Parterne bekæmper korruption på alle niveauer og af enhver art, idet de udarbejder og gennemfører eller opretholder effektive, koordinerede politikker for korruptionsbekæmpelse, som afspejler retsstatsprincippet og principperne om sund forvaltning af offentlige anliggender og offentlig ejendom, integritet, gennemsigtighed og ansvarlighed. De vedtager lovgivningsmæssige og andre foranstaltninger for at forhindre og retsforfølge bestikkelse, underslæb, misbrug eller anden omdirigering af ressourcer, som begås af embedsmænd til egen direkte eller indirekte fordel, og for at inddrive og tilbagelevere aktiver, der er erhvervet ved hjælp af korruption.

6. Parterne anerkender og forpligter sig til at gennemføre principperne om god forvaltning på skatteområdet, herunder de globale standarder for gennemsigtighed og udveksling af oplysninger, fair beskatning og minimumsstandarderne for bekæmpelse af udhuling af skattegrundlaget og overførsel af overskud (BEPS). De fremmer god forvaltningspraksis på skatteområdet, forbedrer det internationale samarbejde på skatteområdet og fremmer opkrævningen af skatteindtægter. De samarbejder for at øge kapaciteten til at overholde disse principper og standarder og høste fordelene ved en velfungerende regelbaseret finanssektor. De er enige om at deltage i en rettidig partnerskabsdialog på bilateralt og internationalt plan om skatteanliggender.

7. Parterne er enige om, at god forvaltningspraksis skal understøtte deres nationale og internationale politikker og udgør et grundlæggende element i denne aftale. De er også enige om, at alvorlige tilfælde af korruption, herunder bestikkelse, der fører til sådan korruption, udgør en tilsidesættelse af dette element.

Artikel 13

Offentlig forvaltning

Parterne, som anerkender betydningen af ressourcestærke og effektive systemer og processer for den offentlige forvaltning med et solidt grundlag af menneskelige ressourcer, forpligter sig til at fremme samarbejdet på dette område. De er også enige om at samarbejde med henblik på at modernisere deres offentlige forvaltninger og udvikle en ansvarlig, effektiv, gennemsigtig og professionel offentlig forvaltning. I den forbindelse skal bestræbelserne bl.a. have til formål at øge den organisatoriske effektivitet, forbedre institutionernes evne til at levere tjenester mere effektivt, fremme indførelsen af e-forvaltning og digitale tjenester og digitaliseringen af offentlige registre samt styrke decentraliseringsprocessen i overensstemmelse med deres respektive strategier for økonomisk og social udvikling.

Artikel 14

Statistikker

1. Parterne, som erkender, at statistikker er afgørende for at opnå en bæredygtig udvikling, udvikler og styrker deres statistiske systemer, herunder indsamling, behandling, kvalitetskontrol og udbredelse af statistikker, med henblik på at bidrage til det langsigtede mål om internationalt sammenlignelige, tilgængelige, aktuelle og pålidelige opdelte data af høj kvalitet, eftersom disse er afgørende for at underbygge en beslutningstagning, som støtter tiltag til fordel for deres respektive prioriteter for social og økonomisk udvikling, og for at fremme og overvåge fremskridt.

2. Parterne forpligter sig til at øge de statistiske færdigheder og fremme brugen af data i forbindelse med beslutningstagningen ved at inddrage brugere i og uden for den offentlige forvaltning og benytte nye teknologier og datakilder. De samarbejder om brugen af teknologi til dataindsamling og databeskyttelse og fremmer udbredelsen af sammenlignelige statistikker på nationalt og regionalt plan.

3. Parterne sikrer deres statistiske kontorers faglige uafhængighed.

Artikel 15

Personoplysninger

1. Parterne anerkender deres fælles interesse i at beskytte ethvert individs ret til privatliv for så vidt angår behandlingen af personoplysninger samt vigtigheden af at opretholde stærke databeskyttelsesordninger og sikre, at disse håndhæves effektivt. De sikrer bl.a., at personoplysninger behandles på en rimelig og gennemsigtig måde og indsamles til udtrykkelige, nærmere angivne og legitime formål, og at de ikke behandles på en måde, der er uforenelig med disse formål.

I denne artikel forstås ved »behandling« enhver aktivitet eller række af aktiviteter – med eller uden brug af automatisk behandling – som personoplysninger eller en samling af personoplysninger gøres til genstand for, såsom indsamling, registrering, organisering, systematisering, opbevaring, tilpasning eller ændring, genfinding, søgning, brug, videregivelse ved overførsel, formidling eller enhver anden form for tilgængeliggørelse, sammenstilling eller samkøring, begrænsning, sletning eller tilintetgørelse.

2. Parterne sikrer en høj grad af beskyttelse af alle personers personoplysninger i overensstemmelse med gældende multilaterale standarder og internationale retlige instrumenter og international retspraksis. De indfører til dette formål passende retlige og reguleringsmæssige ordninger og politikker samt tilstrækkelig kapacitet til at gennemføre dem, herunder uafhængige tilsynsmyndigheder.

AFSNIT II

FRED OG SIKKERHED

Artikel 16

Parterne anerkender, at fred, stabilitet og sikkerhed, herunder menneskers sikkerhed og modstandsdygtighed, er afgørende for bæredygtig udvikling og velstand. Der kan ikke opnås bæredygtig udvikling uden fred og sikkerhed, og der kan ikke opnås varig fred og sikkerhed uden en inklusiv udvikling. Parterne anlægger en bred og integreret tilgang til konflikter og kriser, herunder skrøbelige situationer, bekæmper spredningen af masseødelæggelsesvåben og sætter ind over for alle alvorlige forbrydelser, der berører det internationale samfund. Parterne sætter ind over for nye eller voksende sikkerhedstrusler, herunder terrorisme og finansieringen heraf, voldelig ekstremisme, organiseret kriminalitet, spredning af masseødelæggelsesvåben, sørøveri, menneskehandel, handel med narkotika, våben og andre ulovlige varer samt cyberkriminalitet og trusler mod cybersikkerheden.

Artikel 17

Konflikter og kriser

1. Parterne anlægger en integreret tilgang til konflikter og kriser, herunder forebyggelse, mægling, løsning og forsoning, samt krisestyring, fredsbevarelse og fredsstøtte. De støtter retsopgør gennem kontekstspecifikke foranstaltninger til fremme af sandhed, retfærdighed, erstatning og garantier mod gentagelser. De bidrager til institutions- og statsopbygning og menneskers sikkerhed, idet de er særligt opmærksomme på skrøbelige situationer.

2. Parterne samarbejder med henblik på at forebygge og tackle de grundlæggende årsager til konflikt og uro ved hjælp af en holistisk tilgang. De er særlig opmærksomme på, at naturressourcer, navnlig råstoffer, forvaltes effektivt, således at de på bæredygtig vis kommer hele samfundet til gode, og det sikres, at illegal udnyttelse og handel ikke bidrager til eller opretholder konflikter.

3. Parterne anerkender, at gensidig respektfuld dialog og konsultation, hvor lokale myndigheder, lokalsamfund samt civilsamfundsorganisationer inddrages, er et vigtigt middel til konfliktløsning. De handler i den forbindelse i tæt samarbejde med kontinentale og regionale organisationer.

4. Parterne træffer alle passende foranstaltninger til på en koordineret måde at forhindre en intensivering af vold, begrænse dens geografiske spredning og fremme en fredelig bilæggelse af tvister. De er særlig opmærksomme på at sikre, at finansielle ressourcer anvendes i overensstemmelse med denne aftales principper og mål, og på at forhindre, at midler omdirigeres til krigsførelsesformål. Parterne træffer også foranstaltninger til at forhindre lejesoldaters virksomhed og løse problemet med børnesoldater og bestræber sig på at sætte rimelige grænser for militære udgifter.

5. Parterne træffer i postkonfliktsituationer alle passende foranstaltninger til at stabilisere forholdene for at gøre overgangen til en ikkevoldelig, stabil og demokratisk situation lettere. Dette kan omfatte støtte til afvæbning og demobilisering samt til tidligere soldaters tilbagevenden og varige reintegration i samfundet. Parterne sørger for, at der skabes den nødvendige sammenhæng mellem nødforanstaltninger, rehabilitering og mere langsigtede udviklingsmål.

6. Parterne fremmer alle borgeres, herunder kvinders og unges, aktive deltagelse i fredsopbygning, konfliktforebyggelse, -mægling og -løsning, humanitære indsatser, krisestyring, fredsbevarelse og fredsstøtte. Parterne finder det vigtigt at tage hånd om den situation, hvor kvinder og piger er ofre for kønsbaseret vold i konflikter, og at løse det særlige problem med kriminalitet og vold mod sårbare befolkningsgrupper og personer med handicap.

Artikel 18

Ikkespredning af masseødelæggelsesvåben

1. Parterne anerkender, at spredning af masseødelæggelsesvåben og deres fremføringsmidler både til statslige og ikkestatslige aktører udgør en af de alvorligste trusler mod den internationale stabilitet og sikkerhed. Parterne er derfor enige om at samarbejde om og bidrage til bekæmpelsen af spredning af masseødelæggelsesvåben og deres fremføringsmidler, idet de fuldt ud overholder og på nationalt plan gennemfører deres forpligtelser i henhold til internationale traktater og aftaler om nedrustning og ikkespredning samt andre relevante internationale forpligtelser. Parterne er enige om, at denne bestemmelse udgør et væsentligt element i denne aftale.

2. Parterne er endvidere enige om at samarbejde om bekæmpelsen af spredning af masseødelæggelsesvåben og deres fremføringsmidler ved: for det første at tage skridt til alt efter tilfældet at undertegne, ratificere eller tiltræde og til fulde gennemføre og overholde alle relevante internationale instrumenter, for det andet at etablere og opretholde en effektiv ordning for eksportkontrol, hvor eksport og transit af varer med relation til masseødelæggelsesvåben kontrolleres, herunder kontrol med, at teknologi med dobbelt anvendelsesformål ikke anvendes til fremstilling af masseødelæggelsesvåben, og som omfatter effektive sanktioner for omgåelse af eksportkontrollen, og for det tredje at samarbejde inden for rammerne af multilaterale fora og eksportkontrolordninger.

3. Parterne er enige om at etablere en regelmæssig partnerskabsdialog, som supplerer og konsoliderer deres samarbejde om at bekæmpe spredningen af masseødelæggelsesvåben og deres fremføringsmidler.

4. Parterne, som finder, at kemiske, biologiske, radiologiske og nukleare risici kan have en stærkt forstyrrende indvirkning på samfundet, og som erkender, at de kan udspringe af kriminelle aktiviteter, herunder ulovlig spredning, ulovlig handel, terrorisme, ulykker eller naturskabte farer såsom pandemier, samarbejder for at styrke den institutionelle kapacitet til at begrænse disse risici.

Artikel 19

Alvorlige forbrydelser, som berører det internationale samfund

1. Parterne er enige om at handle i fællesskab for at forebygge folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden og krigsforbrydelser inden for de rette bilaterale og multilaterale rammer i overensstemmelse med princippet om beskyttelsesansvar.

2. Parterne, som på ny bekræfter, at de mest alvorlige forbrydelser, som berører det internationale samfund som helhed, ikke må forblive ustraffede, sikrer en retfærdig og effektiv efterforskning og retsforfølgning heraf ved, alt efter hvad der er relevant, at træffe foranstaltninger på nationalt, regionalt og internationalt niveau.

3. Parterne mener, at oprettelsen af Den Internationale Straffedomstol (ICC) og dennes effektive funktion er et vigtigt skridt i udviklingen inden for den internationale fred og retfærdighed. De gentager deres tilsagn om at samarbejde fuldt ud med nationale, regionale og internationale strafferetsmekanismer, herunder ICC, i overensstemmelse med komplementaritetsprincippet. De tilskyndes til at ratificere og gennemføre Romstatutten for ICC og tilhørende instrumenter og til at forbedre ICC's effektivitet yderligere. Der gøres en indsats for at styrke de strafferetlige mekanismer på alle niveauer.

Artikel 20

Terrorisme og voldelig ekstremisme

1. Parterne, som gentager, at de på det stærkeste fordømmer enhver form for terrorhandling, voldelig ekstremisme og radikalisering, bestræber sig på at bekæmpe sådanne handlinger gennem internationalt samarbejde i overensstemmelse med FN-pagten, folkeretten og relevante konventioner og instrumenter. Parterne, som erkender, at bekæmpelse af terrorisme i alle dens former og udtryk er en fælles prioritet, arbejder sammen på alle niveauer for at forebygge og bekæmpe terrorisme, voldelig ekstremisme og radikalisering. Parterne, som erkender, at det er vigtigt at sætte ind mod alle de faktorer, der bidrager til voldelig ekstremisme af enhver art, herunder religiøs intolerance, hadefuld tale, fremmedhad, racisme og andre former for intolerance, forpligter sig til at bekæmpe voldelig ekstremisme og fremme religiøs tolerance og interreligiøs dialog.

2. Parterne er enige om, at det er vigtigt, at bekæmpelsen af terrorisme sker med fuld respekt for retsstatsprincippet og i overensstemmelse med folkeretten, herunder den internationale menneskerettighedslovgivning, den international flygtningeret, den humanitære folkeret, principperne i FN-pagten, relevante resolutioner og erklæringer fra FN's Sikkerhedsråd og relevante internationale instrumenter til bekæmpelse af terrorisme.

3. Parterne samarbejder om at beskytte kritisk infrastruktur, håndtere terrorrelaterede udfordringer, der påvirker grænserne, samt styrke sikkerheden inden for civil luftfart.

Artikel 21

Organiseret kriminalitet

1. Parterne, som anerkender de negative politiske, økonomiske, kulturelle og sociale konsekvenser, som organiseret kriminalitet har, styrker samarbejdet for at forebygge og bekæmpe disse aktiviteter mere effektivt. De arbejder sammen ved hjælp af en integreret tilgang med henblik på at bekæmpe de grundlæggende årsager og skabe alternativer til kriminalitet. I den forbindelse tager de fat på forbindelserne mellem organiseret kriminalitet, menneskehandel, smugling af migranter, ulovlig handel med våben, farlige materialer, narkotika og deres prækursorer, vilde dyr, træ og kulturgoder og andre ulovlige økonomiske og finansielle aktiviteter.

2. Parterne forpligter sig til at øge indsatsen for at forebygge, bekæmpe og udrydde menneskehandel og til at støtte udarbejdelsen og gennemførelsen af passende lovgivningsmæssige og institutionelle rammer og strategier med særligt fokus på personer i sårbare situationer, herunder kvinder, børn og uledsagede mindreårige, og deres særlige behov. Parterne opretholder fortsat standarderne i FN-konventionen om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet, udfærdiget den 15. november 2000 i New York, og protokollen hertil om forebyggelse, bekæmpelse og retsforfølgning af menneskehandel, særlig handel med kvinder og børn.

3. Parterne øger bestræbelserne på at inddrive og tilbagelevere stjålne aktiver og bekæmpe alle former for organiseret kriminalitet. De styrker i den forbindelse de retlige og administrative rammer for bekæmpelse af hvidvaskning af penge og ulovlige finansielle strømme, herunder skattesvig og svig i forbindelse med offentlige indkøb, og aktiv og passiv korruption i både den private og den offentlige sektor, som kan have negativ indvirkning på mobiliseringen af indenlandske ressourcer.

4. Parterne fremmer borgernes sikkerhed med særligt fokus på at styrke institutionerne og retsstatsprincippet, beskytte menneskerettighederne og fremme reformer af retsvæsenet og sikkerhedssektoren. De fremmer tværfaglige programmer til fordel for sårbare grupper og ofre for vold, herunder vold med skydevåben, samt mægling og andre lokalsamfundsbaserede forebyggelses- og forsoningsløsninger.

Artikel 22

Maritim sikkerhed

1. Parterne er enige om at styrke den maritime sikkerhed, navnlig ved at sætte ind over for forskellige former for forbrydelser begået til søs og ulovlig handel, bekæmpe sørøveri og væbnede røverier til søs, beskytte vigtig maritim infrastruktur og fremme retten til fri sejlads og retsstatsprincippet til søs i overensstemmelse med FN's havretskonvention, udfærdiget den 10. december 1982 i Montego Bay (UNCLOS).

2. Parterne er enige om at øge indsatsen for så vidt angår håndhævelse af havretten for at imødegå maritime trusler i de lande, der er hårdest ramt af forbrydelser begået til søs. De er enige om at styrke efterforskningen og retsforfølgningen som et middel til at imødegå forbrydelser begået til søs. De er også enige om at fremme indførelsen af modeller for retsforfølgning af sørøveri inden for den nationale jurisdiktion som en regional strafferetlig respons og afskrækkende mekanisme over for forbrydelser begået til søs såsom sørøveri, væbnet røveri, hav- og vandforurening, smugling af migranter, narkotika- og våbenhandel og transport af nukleart affald. Parterne er enige om at fremme regionale initiativer vedrørende maritim sikkerhed, bekæmpelse af sørøveri og beskyttelse mod havforurening.

Artikel 23

Håndvåben og lette våben samt andre konventionelle våben

1. Parterne anerkender, at spredningen af ulovlige håndvåben og lette våben udgør en trussel mod den internationale fred og sikkerhed.

2. Parterne er enige om at øge bekæmpelsen af ulovlig handel, overdreven akkumulering og ukontrolleret spredning af håndvåben, lette våben og andre konventionelle våben samt ammunition hertil, herunder som følge af utilstrækkeligt sikrede og dårligt forvaltede lagre og beholdninger, i overensstemmelse med FN's handlingsprogram om forebyggelse, bekæmpelse og udryddelse af ulovlig handel med håndvåben og lette våben i alle dens aspekter. Parterne er enige om at fremme efterretningsbaseret sporing af smuglernetværk for mere effektivt at imødegå den risiko, som de store udstrømninger fra statslige lagre fortsat udgør for den regionale stabilitet. De samarbejder om at øge den nationale kapacitet hos de kompetente retshåndhævende myndigheder og kontaktpunkter til at indsamle, beslaglægge, spore og analysere oplysninger om ulovlige våben og dertil hørende strafferetlige oplysninger for at få en større viden om og kunne overvåge ulovlige handelsstrømme og for at fremme informationsudvekslingen og det internationale samarbejde.

3. Parterne anerkender vigtigheden af at føre kontrol med den internationale handel med konventionelle våben, herunder import og eksport heraf, i overensstemmelse med gældende internationale standarder, herunder våbenhandelstraktaten, udfærdiget den 2. april 2013 i New York, og relevante FN-resolutioner. De bestræber sig på at føre denne kontrol ansvarligt som et bidrag til international og regional fred, sikkerhed og stabilitet og til at mindske menneskelig lidelse samt til at forhindre omdirigering af konventionelle våben til uautoriserede aktører. Parterne anerkender også vigtigheden af indenlandsk regulering af og kontrol med den lovlige erhvervelse og besiddelse af skydevåben med henblik på at mindske væbnet vold.

4. Parterne samarbejder med henblik på at rydde miner og eksplosivt krigsaffald, herunder improviserede eksplosive anordninger.

Artikel 24

Ulovlig narkotika

1. Parterne bestræber sig på at sikre en omfattende, afbalanceret, integreret og evidensbaseret tilgang til forebyggelsen og bekæmpelsen af ulovlig handel med narkotika og nye psykoaktive stoffer samt til nedbringelsen af narkotikaefterspørgslen. Med dette for øje ser de nærmere på de risikofaktorer, der påvirker enkeltpersoner, lokalsamfund og samfundet, og som kan omfatte mangel på tjenester, behov for infrastruktur, narkotikarelateret vold, udelukkelse, marginalisering og social opløsning, med henblik på at bidrage til fremme af fredelige og inklusive samfund.

2. Parterne er enige om, at narkotikapolitikker og -foranstaltninger, også med inddragelse af civilsamfundet og videnskabelige og akademiske kredse, skal rettes mod at styrke strukturerne til forebyggelse og effektiv bekæmpelse af ulovlig narkotika og dermed i betydelig grad mindske udbuddet af, handelen med og efterspørgslen efter ulovlig narkotika.

3. Parterne bestræber sig på at mindske de negative følger af brugen af narkotika både for enkeltpersoner og for samfundet som helhed, samt på effektivt at mindske omdirigeringen af og den ulovlige handel med registrerede og ikkeregistrerede prækursorer, herunder designer-prækursorer.

4. Parterne samarbejder tæt med hinanden og med relevante internationale organisationer med henblik på at opretholde koordinerede bestræbelser og foranstaltninger til bekæmpelse af ulovlig narkotikahandel.

Artikel 25

Cybersikkerhed og cyberkriminalitet

1. Parterne anerkender betydningen af et åbent, sikkert, stabilt, tilgængeligt og fredeligt informations- og kommunikationsteknologimiljø (IKT), som bygger på normerne, reglerne og principperne for ansvarlig statslig adfærd og anvendelsen af gældende folkeret. Med dette for øje forpligter parterne sig til at styrke samarbejdet for at fremme cybersikkerhed, forebygge og bekæmpe højteknologisk cyberkriminalitet, elektronisk kriminalitet og misbrug af sociale medier samt til at forbedre netværkssikkerheden gennem udveksling af bedste praksis, der øger cyberrobustheden, også angår beskyttelsen af kritisk infrastruktur.

2. Parterne anerkender behovet for at forebygge og bekæmpe cyberkriminalitet, herunder seksuel udnyttelse og misbrug af børn online, ved at samarbejde og udveksle bedste praksis for så vidt angår bekæmpelse af cyberkriminalitet, idet der tages udgangspunkt i gældende internationale normer og standarder, herunder i Budapestkonvention om IT-kriminalitet, udfærdiget den 23. november 2001 i Budapest, og Den Afrikanske Unions konvention om cybersikkerhed og beskyttelse af personoplysninger, udfærdiget den 27. juni 2014 i Malabo.

Artikel 26

Samarbejde om retshåndhævelse

1. Parterne fremmer samarbejdet mellem regionale og internationale retshåndhævende myndigheder, agenturer og tjenester med henblik på at afværge og bekæmpe grænseoverskridende kriminalitet og terrortrusler, der berører begge parter. Et sådant samarbejde skal bidrage til at forebygge kriminalitet og skal bl.a. omfatte udveksling af synspunkter om retlige rammer samt administrativ og teknisk bistand med det formål at styrke de retshåndhævende myndigheders institutionelle og operationelle kapacitet og udvekslingen af oplysninger og foranstaltninger i forbindelse med efterforskninger.

2. Parterne, som anerkender betydningen af sikre grænser, bestræber sig på at håndtere eksisterende og fremtidige udfordringer vedrørende grænser ved hjælp af en integreret tilgang til grænseforvaltning. De fremmer lovlige tværsektorielle foranstaltninger, som tager sigte på at forebygge, påvise og om muligt standse grænseoverskridende kriminalitet og andre trusler.

AFSNIT III

MENNESKELIG OG SOCIAL UDVIKLING

Artikel 27

Parterne bekræfter på ny, at de er fast besluttede på at arbejde sammen hen imod en bæredygtig udvikling, udrydde fattigdommen i alle dens former, mindske uligheder og fremme social samhørighed. De er også enige om at samarbejde for at sikre, at alle har de nødvendige midler til at leve et værdigt liv med en passende levestandard, herunder ved hjælp af passende socialbeskyttelsessystemer og sociale tjenester. De er særligt opmærksomme på kvinder og piger, unge, børn og de mest sårbare og dårligt stillede befolkningsgrupper i overensstemmelse med principperne om ikke at lade nogen i stikken og om at nå ud til de dårligst stillede først. De er også enige om at samarbejde om at håndtere de udfordringer og udnytte de muligheder, som den hurtige befolkningstilvækst indebærer.

Kapitel 1

Adgang til sociale tjenester

Artikel 28

Uddannelse

1. Parterne støtter inklusiv livslang læring og lige adgang til kvalitetsuddannelse på alle niveauer. De bestræber sig på at sikre, at alle piger og drenge fuldender en gratis primær- og sekundæruddannelse af høj kvalitet og med lige adgangsmuligheder og i den tidlige barndom har adgang til udvikling, pleje og førskoleundervisning af høj kvalitet og med behørig hensyntagen til kønsforskelle. De søger at sikre lige adgang for alle kvinder og mænd til teknisk, erhvervsfaglig og videregående uddannelse, herunder universitetsuddannelse, som er økonomisk overkommelig og af høj kvalitet. Der lægges særlig vægt på at investere i naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik (STEM) og på at fremme uddannelse på det digitale og det kunstneriske område for alle.

2. Parterne intensiverer bestræbelserne på at sikre, at alle har den viden, de færdigheder og de evner, som de har brug for til at opnå en bedre livskvalitet, være fuldt ud inddraget i samfundet, bidrage til den sociale og økonomiske trivsel i samfundet og deltage aktivt og ligeværdigt i det demokratiske og kulturelle liv.

3. Parterne bestræber sig på at opnå sikre skoler og velfungerende uddannelsessystemer med tilstrækkelige ressourcer til planlægning, ledelse og sikring af, at der udbydes uddannelse på en effektiv måde, herunder online eller via andre alternative metoder. De samarbejder om at oprette og styrke kvalitetssikringssystemer og gensidig anerkendelse af kvalifikationer. De letter mobiliteten for studerende, ansatte og akademikere mellem og blandt landene i Afrika, Caribien og Stillehavet og Den Europæiske Union.

Artikel 29

Sundhed

1. Parterne anerkender, at sundhed er afgørende for menneskers liv og en vigtig indikator for bæredygtig udvikling. De bekræfter på ny deres tilsagn om at beskytte og fremme den bedst mulige standard for fysisk og mental sundhed for alle.

2. Parterne styrker de nationale sundhedssystemer med bæredygtige sundhedsfinansieringsmekanismer og sundhedsressourcer, operationelle infrastrukturer, uddannet sundhedspersonale, herunder for så vidt angår rekruttering og fastholdelse, og de rette teknologier, såsom digitale værktøjer, til fremme af mobil sundhedsteknologi.

3. Parterne fremmer universel sygesikring, lige og universel adgang til omfattende sundhedsydelser af høj kvalitet og adgang til sikre og effektive livsvigtige lægemidler og vacciner, som er økonomisk overkommelige og af høj kvalitet.

4. Parterne samarbejder med henblik på at forebygge og bekæmpe overførbare sygdomme og andre større grænseoverskridende sundhedstrusler såsom antimikrobiel resistens og på at mindske forekomsten af ikkeoverførbare sygdomme gennem bedre forebyggelse og bekæmpelse. De samarbejder for at løse globale sundhedskriser og forhindre disse i at eskalere, bl.a. ved at støtte systemer til tidlig varsling med henblik på hurtig informationsudveksling, beredskab og hurtig ydelse af livsvigtig humanitær bistand, samt for at udvikle sammenhængende og tværsektorielle planer for at øge sundhedssystemernes kapacitet. De støtter forskning og udvikling og udrulningen af vacciner, diagnosticering og lægemidler.

5. Parterne støtter universel adgang til produkter og sundhedsydelser inden for seksuel og reproduktiv sundhed, herunder familieplanlægning, oplysning og uddannelse, og integreringen af reproduktiv sundhed i nationale strategier og programmer.

Artikel 30

Fødevaresikkerhed og bedre ernæring

1. Parterne erkender, at det er en stor global udfordring at opnå fødevaresikkerhed og bedre ernæring som led i bekæmpelsen af fattigdom og voksende ulighed, og er derfor enige om at tage fat på de strukturelle årsager hertil, herunder konflikter, kriser, forringelse af naturressourcer og klimaændringer.

2. Parterne fremmer solide eksistensgrundlag, sikker adgang til jord, vand og andre ressourcer og fremmer inklusiv og bæredygtig vækst i landbrugsproduktion og -produktivitet og effektive værdikæder.

3. Parterne fremmer tiltag vedrørende tilpasning til klimaændringer og variabilitet i fødevareproduktionens værdikæder.

4. Parterne bestræber sig på at sikre alle adgang til økonomisk overkommelige, sikre, tilstrækkelige og næringsrige fødevarer samt på at øge kapaciteten til en diversificeret fødevareproduktion og til at udarbejde fødevaresikkerheds- og ernæringspolitikker og mekanismer til social beskyttelse med henblik på at skabe fødevaresikkerhed og bedre ernæring, der øger modstandsdygtigheden hos de mest sårbare, navnlig i lande med tilbagevendende kriser.

5. Parterne styrker koordinerede, fremskyndede og tværsektorielle bestræbelser på at udrydde sult, bekæmpe enhver form for fejlernæring og sikre, at hungersnød til enhver tid undgås.

Artikel 31

Vand, sanitet og boliger

1. Parterne fremmer universel adgang til tilstrækkeligt og sikkert drikkevand, herunder ved hjælp af en bæredygtig og integreret forvaltning af vandressourcer og vandforsyningssystemer og en mere effektiv anvendelse og genanvendelse af vand.

2. Parterne bestræber sig på at sikre passende og lige adgang til sanitet, herunder affaldshåndtering og bedre hygiejne for alle, med særligt fokus på behovene hos kvinder, piger og personer i sårbare situationer.

3. Parterne anerkender, at hensigtsmæssige, sikre og økonomisk overkommelige boliger ændrer situationen for sårbare og marginaliserede befolkningsgrupper og har betydelig indvirkning på menneskers sundhed og den socioøkonomiske udvikling i deres samfund. Parterne bestræber sig på at sikre, at alle har adgang til hensigtsmæssige, sikre og økonomisk overkommelige boliger, ved at udarbejde politikker, strategier, planlægnings- og bygningsreglementer og sanere slumkvarterer.

4. Parterne fremmer adgang for alle til økonomisk overkommelig, pålidelig, bæredygtig og moderne energi og veletablerede energisystemer, til støtte for bl.a. vand-, sanitets- og boligsektoren.

Kapitel 2

Ulighed og social samhørighed

Artikel 32

Social samhørighed og beskyttelse

1. Parterne bestræber sig på at øge den sociale samhørighed ved gradvist at opnå større lighed og social inklusion og ved at sikre, at der sideløbende med den økonomiske udvikling også gøres fremskridt inden for menneskelig og social udvikling, således at ingen lades i stikken. Der lægges særlig vægt på personer i ugunstige, sårbare og marginaliserede situationer, herunder ældre personer og forældreløse børn, i overensstemmelse med principperne om solidaritet og ikkediskrimination. De fremmer navnlig:

a) økonomiske politikker med fokus på et mere inklusivt samfund, som gør det muligt at sikre en bedre fordeling af indkomster og den værdi, der skabes,

b) rimelige og sunde finans- og lønpolitikker, som giver mulighed for en bedre omfordeling af velstand, sikrer, at de sociale udgifter ligger på et rimeligt niveau, og begrænser den uformelle økonomi,

c) effektive socialpolitikker og lige adgang til sociale tjenester, social bistand og social sikring og retfærdighed, og

d) beskæftigelsespolitikker, der har til formål at skabe fuld og produktiv beskæftigelse og anstændigt arbejde til alle, herunder unge og personer med handicap, og at sikre lige løn for lige arbejde.

2. Parterne fremmer udarbejdelsen og gennemførelsen af politikker og systemer for social beskyttelse og social sikring med henblik på at udrydde fattigdom og øge den sociale samhørighed. De anerkender, at politikker og systemer for social beskyttelse har en forandringsskabende rolle i samfundet ved at fremme lighed, social inklusion og dialog mellem arbejdsmarkedets parter og ved at styrke en inklusiv og retfærdig økonomisk vækst. De forpligter sig til at opbygge nationale systemer for social beskyttelse, der i stigende grad gøres universelle, herunder ved at vedtage minimumsniveauer for social beskyttelse.

3. Parterne fremmer handicappede personers rettigheder for at sikre deres fulde inklusion i samfundet og lige deltagelse på arbejdsmarkedet under hensyntagen til deres særlige behov. Parterne træffer konkrete foranstaltninger til at undertegne, ratificere og fuldt ud gennemføre FN's konvention om rettigheder for personer med handicap, udfærdiget den 13. december 2006 i New York.

Artikel 33

Anstændigt arbejde

1. Parterne bekræfter på ny deres tilsagn om at opnå fuld og produktiv beskæftigelse og anstændigt arbejde for alle kvinder og mænd, herunder unge og personer med handicap. De fremmer til dette formål dagsordenen for anstændigt arbejde, som blev fastsat i den Internationale Arbejdsorganisations (ILO) erklæring om social retfærdighed med henblik på en retfærdig globalisering fra 2008.

2. Parterne bekræfter på ny deres forpligtelser som medlemmer af ILO og deres forpligtelser i henhold til ILO's erklæring om grundlæggende principper og rettigheder på arbejdet og opfølgningen herpå. De bekræfter på ny deres vilje til at føre social dialog og til at fremme og effektivt gennemføre internationalt anerkendte grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder, som defineret i de relevante ILO-konventioner og -protokoller om foreningsfrihed, retten til at føre kollektive forhandlinger, afskaffelse af tvangsarbejde, moderne slaveri og menneskehandel, afskaffelse af børnearbejde med fokus på de værste former, mindstealder for adgang til beskæftigelse, lige løn og ikkeforskelsbehandling for så vidt angår beskæftigelse. De gør en vedvarende og konstant indsats for henholdsvis at ratificere eller tiltræde nævnte konventioner og protokoller, hvis de endnu ikke har gjort det.

3. Parterne fremmer et sikkert arbejdsmiljø for alle arbejdstagere. De vedtager og gennemfører foranstaltninger og politikker vedrørende sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen både i den formelle og den uformelle økonomi, og de arbejder hen imod at indføre og opretholde et effektivt arbejdstilsynssystem i overensstemmelse med internationale arbejdsmarkedsstandarder som defineret af ILO.

Kapitel 3

Befolkning og udvikling

Artikel 34

Demografi

1. Parterne anerkender, at demografisk vækst og demografiske forandringer kan have betydelig indflydelse på de udviklingsmæssige fremskridt og den økonomisk fremgang, og de arbejder sammen for at opnå en integreret tilgang, som minimerer udfordringerne og maksimerer fordelene ved den demografiske dividende. I den forbindelse bestræber de sig på at indføre, støtte, opretholde og videreføre strukturreformer og forandringer i de økonomiske og sociale systemer med henblik på at skabe anstændige uddannelses-, beskæftigelses- og indkomstmuligheder for en fremvoksende ung befolkning.

2. Parterne fremmer en inklusiv politikdialog og integrerer demografiske udviklingstendenser og fremskrivninger i alle politikker for at myndiggøre børn og unge og fremme deres fulde og aktive deltagelse i samfundet og myndiggøre ældre, beskytte deres behov og give dem mulighed for at deltage aktivt i samfundet.

3. Parterne fremmer en inklusiv og bæredygtig urbanisering gennem en effektiv byforvaltning og -planlægning med henblik på at begrænse eventuelle negative konsekvenser for miljøet og afhjælpe eventuelle andre negative sociale og økonomiske konsekvenser af en hurtig befolkningstilvækst i byområder. De bestræber sig på effektivt at tackle de udfordringer og udnytte de muligheder, som hurtig byudvikling giver, herunder gennem national byudviklingspolitik, integreret deltagerorienteret byplanlægning, levering af kommunale tjenester, herunder affaldshåndtering, og finansiering af byudvikling og infrastruktur med henblik på at skabe modstandsdygtige og attraktive byer.

Artikel 35

Ungdomsanliggender

1. Parterne er enige om at fremme unges aktive deltagelse i samfundet, herunder i udviklingen, gennemførelsen og opfølgningen af politikker, som vedrører dem. Dette omfatter:

a) støtte til at erhverve viden, færdigheder og evner til fuldt ud at deltage i samfundet, herunder færdigheder med relevans for arbejdsmarkedet, gennem uddannelse, erhvervsuddannelse, teknisk uddannelse og adgang til digitale teknologier,

b) skabelse af anstændige beskæftigelsesmuligheder, herunder gennem støtte til unge iværksættere, og

c) fremme af unges myndiggørelse og af ansvarligt medborgerskab ved at åbne muligheder for, at unge kan deltage aktivt i det politiske og kulturelle liv, og ved at opbygge og opretholde fred, herunder for at bekæmpe radikalisering og voldelig ekstremisme.

2. Parterne er enige om, at tilvejebringelsen af et trygt og stimulerende miljø for børn er et afgørende led i at fremme en sund ung befolkning, som kan udnytte sit fulde potentiale, herunder på det fysiske, psykologiske, sociale og økonomiske plan. De bestræber sig på at sikre, at pigers og drenges rettigheder og behov anerkendes og opfyldes fra fødsel og tidlig barndom til teenageårene og overgangen til voksenlivet. De arbejder på at forbedre beskyttelsen af børn og øge deres inddragelse i beslutninger, der vedrører dem.

Artikel 36

Ligestilling mellem kønnene og kvinders og pigers myndiggørelse

1. Parterne anerkender, at ligestilling mellem kønnene og kvinders økonomiske myndiggørelse er væsentlig for opnå en retfærdig bæredygtig udvikling og inklusiv vækst. De gennemfører reformer, herunder gennem indførelse og konsolidering af retlige rammer, med henblik på at give kvinder samme ret til økonomiske og finansielle ressourcer og adgang til, ejerskab af og kontrol over jord og naturressourcer, arv og andre former for ejendom. De træffer foranstaltninger til at øge kvinders fulde og reelle deltagelse i det politiske liv.

Parterne fremmer udover lige adgang til beskæftigelse og anstændige arbejdsvilkår også anerkendelsen af ulønnet omsorgsarbejde og husarbejde ved at sørge for offentlige tjenester, infrastruktur og politikker for social beskyttelse og ved at fremme fælles ansvar inden for husstanden og familien generelt.

2. Parterne forpligter sig til at sikre den fulde og effektive gennemførelse af Beijingerklæringen og Beijinghandlingsprogrammet, handlingsprogrammet fra den internationale konference om befolkning og udvikling samt resultatet af revisionskonferencerne og forpligter sig til at fremme seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder i den forbindelse.

3. Parterne anerkender, at sundhedstiltag i forbindelse med menstruation er vigtig for kvinders og pigers sundhed samt for deres værdighed, bevægelsesfrihed og velbefindende, og de er derfor enige om at fremme tilstrækkelige og egnede støtteforanstaltninger.

Kapitel 4

Kultur

Artikel 37

Kultur og bæredygtig udvikling

1. Parterne bekræfter på ny, at kultur er et centralt element i bæredygtig udvikling og en integreret del af de sociale, økonomiske og miljømæssige dimensioner heraf. De forpligter sig til at integrere et kulturelt perspektiv i deres udviklingspolitikker og -strategier ved at tage hensyn til kulturelle særpræg og systemer med oprindelig og lokal viden.

2. Parterne øger de kulturelle aktørers bidrag til en bæredygtig udvikling gennem deres deltagelse i en styrket dialog, professionelle netværk og partnerskaber mellem flere interessenter.

Artikel 38

Kulturel mangfoldighed og gensidig forståelse

1. Parterne erkender, at alle mennesker har ret til at deltage frit i samfundets kulturelle liv i overensstemmelse med Verdenserklæringen om menneskerettigheder, og de forpligter sig til at beskytte og bevare kulturelle rettigheder og friheden til kunstnerisk udfoldelse.

2. Parterne er enige om at fremme en vision om menneskelig og social udvikling, der omfatter dialog mellem kulturer og anerkendelsen af kulturel mangfoldighed som menneskehedens fælles arv. De forpligter sig til at styrke den gensidige forståelse af og viden om deres respektive kulturer med behørig respekt for mangfoldighed, universelle værdier og menneskerettigheder ved at fremme den kulturelle dimension i uddannelse samt kulturelle udvekslinger og fælles initiativer, der skal anspore til dialog på tværs af kulturer.

3. Parterne anerkender den rolle, som kulturen spiller for at bevare fred og national samhørighed. De bekræfter på ny, at respekten for kulturel mangfoldighed, tolerance, dialog og samarbejde i en ånd af gensidig tillid og forståelse er væsentlig for at skabe og opretholde fred og sikkerhed, for forsoningsprocesser samt for at reetablere den kollektive hukommelse og de sociale forbindelser mellem samfund. De styrker den rolle, som kulturen spiller for at opbygge modstandsdygtighed og opnå en bæredygtig genopretning og genopbygning efter kriser, navnlig i forbindelse med byudvikling.

Artikel 39

Kulturarv og kreative sektorer

1. Parterne fremmer anerkendelsen af arv som en forenende faktor, der kan afspejle forskellige identiteter og baggrunde og samtidig fremme skabelsen af fælles værdier. De bestræber sig på at sikre, beskytte, bevare og udvikle både den materielle og den immaterielle kulturarv i overensstemmelse med internationale standarder og konventioner som et middel til at fremme social samhørighed, kreativitet og innovation.

2. Parterne er enige om, at den kulturelle og den kreative sektor, herunder moderne kunst, er af central betydning for inklusiv økonomisk vækst, diversificering og skabelse af jobmuligheder. Derfor støtter de kulturelt iværksætteri og en langsigtet udvikling af den kulturelle og den kreative sektor.

3. Parterne træffer i overensstemmelse med gældende folkeret foranstaltninger til at forebygge og bekæmpe ulovlig import, eksport og ejendomsoverdragelse af kulturgenstande. De fremmer bevarelse, kapacitetsopbygning og samarbejde mellem fagfolk på kulturarvsområdet, de samfund, som kulturarven stammer fra, og kulturinstitutioner, og viderefører internationalt samarbejde og løbende dialog for at fremme adgangen til kulturarv.

AFSNIT IV

INKLUSIV, BÆREDYGTIG ØKONOMISK VÆKST OG UDVIKLING

Artikel 40

1. Parterne anerkender vigtigheden af at styrke deres økonomiske forbindelser i fælles interesse og til gensidig fordel med henblik på at opnå strukturel økonomisk omstilling gennem en inklusiv, bæredygtig økonomisk vækst og udvikling i overensstemmelse med SDG'erne, idet der tages hensyn til deres respektive udviklingsniveauer. De forfølger integrerede strategier, der omfatter de økonomiske, sociale og miljømæssige dimensioner af bæredygtig udvikling. De træffer egnede foranstaltninger til at skabe anstændigt arbejde for alle og til at støtte omstillingen til ressourceeffektive lavemissionsøkonomier. De støtter marginaliserede gruppers, kvinders og unges socioøkonomiske myndiggørelse.

2. Parterne støtter den private sektors udvikling og tiltrækker og fastholder indenlandske og udenlandske investeringer, herunder investeringer fra deres diaspora. De styrker handelen og samarbejder om videnskab, teknologi, innovation og forskning med henblik på at etablere stærke, konkurrencedygtige og diversificerede økonomier, gøre den regionale integration mere dybtgående og fremme integreringen af OACSS-medlemmernes økonomier i regionale og globale værdikæder. De tilstræber at opnå større makroøkonomisk og finansiel stabilitet for at tilvejebringe større investeringer og styrke en bæredygtig økonomisk vækst. De er enige om at øge produktions- og reguleringskapaciteten, styrke iværksætteriet og fremme fremstillingsindustrien og industrialiseringen, idet der fokuseres på innovation og værdiforøgelse i produktions- og servicesektoren. Parterne samarbejder om at styrke kapaciteten til at fremme en strukturel økonomisk omstilling og øge bæredygtig handel.

3. Parterne fremmer en offentlig-privat dialog med fokus på spørgsmål, som har positiv indvirkning på deres bestræbelser på at opnå en økonomisk omstilling og bæredygtig økonomisk vækst, og samarbejder med alle relevante interessenter og sikrer, at menneskerettighederne og grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder respekteres og beskyttes.

Kapitel 1

Investeringer

Artikel 41

Mobilisering af bæredygtige og ansvarlige investeringer

1. Parterne forpligter sig til at mobilisere bæredygtige og ansvarlige investeringer med henblik at øge en inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst og udvikling. De skaber til dette formål et gunstigt investeringsklima, som tiltrækker indenlandske og udenlandske investeringer, herunder investeringer fra deres diaspora, og bevarer retten til at regulere ved hjælp af gennemsigtige, forudsigelige og effektive reguleringsmæssige, administrative og politiske rammer.

2. Parterne er enige om at støtte de nødvendige økonomiske og institutionelle reformer og politikker, som bygger på de enkelte landes overordnede udviklingsstrategier, og som er sammenhængende og sikrer synergi på nationalt, regionalt og internationalt niveau, med henblik på at skabe et gunstigt miljø for bæredygtige investeringer og fremme udviklingen af en dynamisk, levedygtig og konkurrencedygtig privat sektor.

3. Parterne samarbejder for at indføre sunde finansielle systemer for at mobilisere investeringer til bæredygtige projekter. De træffer foranstaltninger til at fremme investeringer ved at øge adgangen til finansiering ved hjælp af teknisk bistand, tilskud, garantier og innovative finansielle instrumenter med henblik på at begrænse risici, øge investorernes tillid og mobilisere private og offentlige finansieringskilder. I den forbindelse tager de også hensyn til behovet for at afhjælpe markedssvigt eller suboptimale investeringssituationer, samtidig med at de sikrer yderligere investeringer, der ikke ville være blevet foretaget uden sådanne støtteforanstaltninger. De er særligt opmærksomme på de prioriterede sektorer, der er angivet i artikel 44, stk. 6.

4. Som led i mobiliseringen af indenlandske investeringer er parterne enige om at forbedre de reguleringsmæssige rammer samt at sørge for, at der findes og er adgang til finansielle og ikkefinansielle tjenesteydelser af høj kvalitet til støtte for udviklingen af mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder.

5. Parterne forstår og anerkender betydningen af ansvarlige investeringer fra de relevante aktørers side som et middel til at opnå langsigtet bæredygtig økonomisk, social og miljømæssig værdi. Til støtte for dette mål fremmer de virksomhedernes sociale ansvar (VSA) og ansvarlig forretningsskik, herunder internationalt anerkendte gennemførelsesretningslinjer, standarder og gældende instrumenter, som giver vejledning til investorer, myndigheder og andre aktører om gennemførelsen af VSA og ansvarlig forretningsskik som et supplement til national lovgivning og anden gældende lovgivning.

Artikel 42

Fremme og beskyttelse af investeringer

1. Parterne er enige om at fremme investeringer gennem lovgivning, forskrifter og politikker med sigte på at mindske reguleringsmæssige og administrative hindringer, øge gennemsigtigheden og undgå skadelig konkurrence for investeringer. De er enige om, at sådanne foranstaltninger skal udvikles på en gennemsigtig måde og gøres offentligt tilgængelige for at anspore til offentlig-privat dialog og give alle interessenter mulighed for at deltage.

2. Parterne samarbejder for at fremme en effektiv anvendelse af digitale værktøjer med henblik på at fremme investeringerne.

3. Parterne er i overensstemmelse med deres respektive strategier enige om, at det er vigtigt at skabe retssikkerhed for og tilstrækkelig beskyttelse af de investeringer, der er foretaget, som skal behandles på en måde, der ikke er diskriminerende, og som omfatter effektive mekanismer til tvistforebyggelse og tvistbilæggelse. I den forbindelse bekræfter de på ny, at det er vigtigt at indgå internationale investeringsaftaler, hvor de fuldt ud bevarer deres suveræne ret til at regulere investeringer til offentlige politikkers legitime formål.

4. Parterne styrker alle offentlige og private institutioners kapacitet til effektivt at fremme investeringer og forhindre og håndtere investeringsrelaterede tvister.

Kapitel 2

Økonomisk vækst, diversificering og industrialisering

Artikel 43

Inklusiv og bæredygtig vækst

1. Parterne er enige om, at økonomisk omstilling, udvikling af den private sektor og industrielle fremskridt er vigtige for en inklusiv og bæredygtig vækst. De fremmer fuld og produktiv beskæftigelse og anstændigt arbejde til alle ved hjælp af øget konkurrenceevne, diversificering, digitalisering, innovation, adgang til finansiering, værdiforøgelse i fremstillings- og servicesektoren og forbindelser mellem sektorer og industrier. De er særligt opmærksomme på lokale mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder og på at gøre uformelle økonomiske aktiviteter formelle.

2. Parterne fremmer omstillingen til en ressourceeffektiv lavemissionsøkonomi. De støtter bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre, miljømæssigt forsvarlig forvaltning af affald og kemikalier og foranstaltninger til nedbringelse af alle former for forurening. Parterne er enige om, at en velforvaltet urbanisering er afgørende for at fremme en bæredygtig økonomisk udvikling. De samarbejder derfor om effektivt at tackle de udfordringer og udnytte de muligheder, som en hurtig urbanisering giver, og de støtter byudvikling og byinfrastrukturer og effektive forbindelser mellem by og land.

3. Parterne er enige om at samarbejde på området beskæftigelse og sociale anliggender, navnlig for at støtte økonomisk og social inklusion og kvinders, unges og de fattigste og mest sårbare personers myndiggørelse. De er endvidere enige om at sikre overholdelse af arbejdsmarkedsstandarderne og de sociale standarder i ILO's konventioner og protokoller og at sikre adgang til retfærdig retlig prøvelse i overensstemmelse med gældende retsregler, herunder relevante og effektive retsmidler.

Artikel 44

Økonomisk omstilling og industrialisering

1. Parterne styrker samarbejdet vedrørende økonomisk omstilling, herunder industrialisering. De fremmer omstillingen fra råvareafhængighed til diversificerede økonomier og oparbejdning af naturressourcer, værdiforøgelse og integration i regionale og globale værdikæder. De er enige om, at servicesektoren spiller en vigtig rolle i den økonomiske omstilling og industrialiseringen.

2. Parterne samarbejder for at støtte udviklingen af produktionskapaciteten og en øget produktivitet, diversificering og konkurrenceevne. De bestræber sig på at overvinde begrænsninger på udbudssiden ved bl.a. at fremme teknologisk innovation og teknologiske forbedringer og udbredelsen heraf, forbedre virksomheds- og investeringsklimaet, skabe større reguleringskapacitet og makroøkonomisk stabilitet samt udvikle effektive kapitalmarkeder og sunde finansielle systemer med henblik på at forbedre adgangen til finansiering, navnlig for den private sektor. Med henblik herpå bekræfter de, at digitaliseringen af økonomien er vigtig for at fremskynde udviklingen af produktionskapaciteten. Der skal fokuseres på de sektorer og industrier, hvor der er høj værdiforøgelse og stort potentiale for at skabe anstændigt arbejde.

3. Parterne forpligter sig til at forbedre den makroøkonomiske og finansielle stabilitet ved at føre en sund og gennemsigtig finanspolitik og monetær politik og til at fremme økonomiske og strukturelle reformer med henblik på at skabe et gunstigt klima for øgede investeringer og fremme den private sektors udvikling. Parterne anerkender desuden, at det er vigtigt, at centralbankerne er uafhængige, når de fastlægger deres politiske mål og gennemfører monetære politikker. De er endvidere enige om at opretholde dialog og udveksling af oplysninger mellem deres myndigheder, når det er relevant, for at øge forståelsen af de grundlæggende elementer i parternes respektive økonomier.

4. Parterne intensiverer indsatsen inden for teknisk og erhvervsrettet uddannelse samt inden for forskning og innovation og knytter sådanne foranstaltninger mere effektivt til mulighederne og kvalifikationsbehovene på arbejdsmarkedet. De samarbejder for at drage nytte af hinandens erfaringer, herunder i forbindelse med udviklingen af produktionskapacitet gennem udvikling af færdigheder og øget teknologioverførsel, idet de fremmer forbindelserne mellem OACSS-medlemmernes virksomheder og EU-partens virksomheder med vægt på mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder.

5. Parterne bekræfter på ny, at infrastruktur spiller en vigtig rolle i bestræbelserne på at fjerne begrænsninger på udbudssiden og udvikle konkurrencedygtige regionale og subregionale værdikæder ved at lette den effektive bevægelighed for varer, tjenester og kapital. De samarbejder for at udvikle effektiv og bæredygtig infrastruktur, herunder i forbindelse med luft-, land- og søtransport, energi, vand og digital konnektivitet, under behørig hensyntagen til de forskellige behov i de mindst udviklede økonomier, indlandsøkonomier og ø-økonomier. De samarbejder ligeledes for at mobilisere offentlige og private ressourcer, herunder gennem investeringer i infrastrukturudvikling.

6. Parterne, som forpligter sig til at stræbe efter fælles økonomisk vækst, er enige om at samarbejde om bl.a. følgende områder, som skal anses for at være prioriterede sektorer: landbrug og agroindustri, husdyrbrug og læder, den blå økonomi, fiskeri, minedrift og udvindingsindustri, den kulturelle og kreative industri, bæredygtig turisme, vedvarende energi, IKT og transport. Parterne understreger den betydelige rolle, som disse sektorer spiller med hensyn til værdiforøgelse, skabelse af anstændigt arbejde, forbedring af produktionskapaciteten og de generelle bestræbelser på at opnå en økonomisk omstilling. De samarbejder derfor for at identificere drivkræfterne bag vækst for de enkelte sektorer, om at mobilisere investeringer og om at fjerne de begrænsninger, der undergraver etableringen af bagud- og fremadrettede forbindelser.

7. Parterne fremmer dialog, ansporer til overførsel af viden og teknologi, bestræber sig på at forbedre værdikæder og styrker samarbejdet om gensidig udveksling af viden og udbredelse af bedste praksis i landbrugssektoren. De samarbejder også om at støtte mekanismer og rammer, der øger en bæredygtig landbrugsproduktion af høj kvalitet.

Artikel 45

Udvikling af den private sektor

1. Parterne, der anerkender den betydning, som udviklingen af den private sektor har for økonomisk omstilling og jobskabelse, sigter mod at fremme iværksætteri og udvikle og forbedre virksomhedernes konkurrenceevne. Der fokuseres særligt på mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder, herunder startup-virksomheder, for at integrere dem godt i bæredygtige forsynings- og værdikæder, navnlig gennem tiltag til fremme af gunstige retlige, administrative og institutionelle rammer. Der lægges også vægt på den uformelle sektor og på at gøre uformelle økonomiske aktiviteter formelle og anspore til, at der indarbejdes bæredygtighedsrelaterede mål i forretningsmodeller. Parterne er endvidere enige om at støtte udviklingen af iværksætteri blandt kvinder og unge som led i deres økonomiske myndiggørelse og om at fremme en inklusiv udvikling. De bekræfter på ny, at det er vigtigt at opbygge en regional og national kapacitet for at forbedre konkurrenceevnen inden for mellem- og højteknologisk produktion.

2. Parterne fremmer dialog og samarbejde mellem den offentlige og den private sektor, herunder ved hjælp af virksomhedsfora i den private sektor. De styrker samarbejdet med henblik på gensidig udveksling af erfaringer og udbredelse af bedste praksis, som fremmer iværksætteri, dialog og kontakter mellem virksomheder og overførsel af færdigheder og teknologi.

3. Parterne er enige om, at der er behov for at udarbejde strategier og udvikle bedre politikker for finansiel inklusion og passende lovgivning og at forbedre adgangen til finansiering samt finansielle og ikkefinansielle tjenester, herunder gennem innovative finansieringsmekanismer med særligt fokus på at give familielandbrug, mindre landbrug, mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder samt kvinder og unge iværksættere adgang til økonomisk overkommelige kreditter.

4. Parterne anerkender, at både offentlige og private finansieringskilder spiller en central rolle for at fremme den private sektors udvikling, navnlig gennem værktøjer og mekanismer såsom offentlig-private partnerskaber og blandet finansiering, og for at stimulere investeringer på tværs af relevante sektorer, herunder infrastrukturudvikling. De samarbejder derfor for at udvikle gennemsigtige og forudsigelige rammer og strategier for brugen af offentlig-private partnerskaber, herunder ved at styrke den institutionelle kapacitet til at forhandle, gennemføre og overvåge projekter inden for rammerne af et offentlig-privat partnerskab.

Kapitel 3

Videnskab, teknologi, innovation og forskning

Artikel 46

Videnskab, teknologi og innovation

1. Parterne anerkender den rolle, som videnskab, teknologi og innovation spiller for at udvide vidensgrænserne, fremskynde omstillingen, gøre store fremskridt i retning af bæredygtig udvikling gennem økonomisk omstilling, udvidelse af værdikæden og sammenkædning af virksomheder, for at fremme vidensudviklingen og befolkningens, navnlig kvinders og unges, myndiggørelse og for at støtte beslutningstagere og politikere i deres bestræbelser på at opnå bæredygtig udvikling.

2. Parterne bestræber sig på at udvikle vidensamfund. De er enige om at investere i menneskelig kapital, fremme vedtagelsen af sammenhængende og omfattende politiske og reguleringsmæssige rammer og udvikle infrastrukturkonnektivitet og digitale værktøjer.

3. Parterne styrker samarbejde til gensidig fordel, idet de tager udgangspunkt i eksisterende mekanismer og samtidig undersøger nye metoder til at finansiere videnskab, teknologi og innovation, idet intellektuelle ejendomsrettigheder dog sikres en passende og effektiv beskyttelse. De fremmer oprindelig, traditionel og lokal viden som et redskab til at bygge bro over viden- og teknologikløfter i relevante sektorer.

4. Parterne fremmer investeringer i indsatsen for at skabe, udbrede og overføre nye teknologier med særlig vægt på rene og innovative teknologier, som beskytter miljøet. De fremmer vedvarende energi og samarbejder om udviklingen af produktions- og reguleringskapacitet.

5. Parterne tager fat på teknologiers potentielle konsekvenser for samfundet, behandler spørgsmål vedrørende cybersikkerhed, sikrer beskyttelse af personoplysninger og ser på følgerne af disruptiv teknologi, herunder kunstig intelligens og robotteknologi.

6. Parterne anerkender rummets rolle som drivkraft for at skabe sociale og økonomiske fordele, herunder med hensyn til miljø, klimaændringer, havforvaltning, transport, energi, landbrug, minedrift og skovbrug. De samarbejder om spørgsmål af fælles interesse inden for civile rumaktiviteter såsom rumforskning, applikationer og tjenester, der benytter globale satellitnavigationssystemer, udvikling af satellitbaserede forstærkningssystemer, brug af applikationer og tjenester baseret på jordobservation og geovidenskab.

Artikel 47

Forskning og udvikling

1. Parterne er enige om, at forskning og udvikling er yderst vigtige for at skabe økonomisk velstand og muligheder for anstændigt arbejde, og at de kan yde et afgørende bidrag til at opfylde denne aftales mål.

2. Parterne tilskynder til frembringelsen og udbredelsen af ny viden, idet der tages højde for dens potentielle konsekvenser, herunder skadelige konsekvenser, for miljøet og samfundet. De støtter forbedringen af færdigheder med henblik på at følge med den teknologiske udvikling og innovation og støtter mobilitet og uddannelse for forskere. De fremmer partnerskaber mellem industrien, den akademiske verden og den offentlige sektor samt aktiviteter i den private sektor for at indsamle viden og afprøve idéer med henblik på at skabe nye produkter med et reelt kommercielt potentiale, idet der lægges særlig vægt på kvinder og unge som innovatorer.

3. Parterne fremmer investeringer i forskning og udvikling, især i værdikædesegmenter med høj merværdi, og bestræber sig på at tackle samfundsmæssige udfordringer, især vedrørende miljø, klimaændringer, energi, fødevaresikkerhed og sundhed.

Artikel 48

IKT og den digitale økonomi

1. Parterne samarbejder for at mindske den digitale kløft ved at fremme samarbejde, der handler om at udvikle det digitale samfund til gavn for borgere og virksomheder, således at de har adgang til digitale teknologier, herunder IKT, der er tilpasset de lokale forhold. Parterne støtter foranstaltninger, som giver let adgang til IKT, bl.a. ved brug af økonomisk overkommelige og vedvarende energikilder og udvikling og genanvendelse af billige trådløse net. De arbejder også hen imod større komplementaritet mellem og harmonisering af kommunikationssystemer og tilpasning heraf til nye teknologier.

2. Parterne er enige om, at den digitale økonomi spiller en central rolle, fordi den kan forstærke og fremskynde ændringer, som kan skabe betydelig økonomisk diversificering og beskæftigelse og muliggøre store fremskridt. De er enige om at fremskynde digitaliseringen med henblik på at nedbringe transaktionsomkostninger og mindske informationsasymmetri med det overordnede mål om at skabe større produktivitet og bæredygtighed.

3. Parterne fremmer og støtter digitalt iværksætteri, navnlig blandt kvinder og unge, og digital omstilling i mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder. De fremmer udviklingen af e-handel for at modernisere forsyningskæderne og udvide markederne og opfordrer til at udbrede e-banking, herunder for at nedbringe omkostningerne ved pengeoverførsler, og til at anvende e-forvaltningsløsninger.

4. Parterne samarbejder om at udvikle og forvalte politikker til beskyttelse af privatliv og data, fremmer foranstaltninger til at lette datastrømme og støtter de reguleringsmæssige rammer, der fremmer produktion, salg og levering af digitale produkter.

Kapitel 4

Handelssamarbejde

Artikel 49

Handel og bæredygtig udvikling

1. Parterne anerkender, at social og økonomisk udvikling og miljøbeskyttelse er indbyrdes afhængige og gensidigt forstærkende. De bekræfter på ny deres tilsagn om under behørig hensyntagen til deres respektive udviklingsniveauer i højere grad at integrere bæredygtig udvikling, som omfatter økonomisk udvikling, social udvikling og miljøbeskyttelse, i alle aspekter af deres handelsforbindelser med henblik på at fremme bæredygtig vækst. Parterne opfordrer i dette øjemed i deres handelsforbindelser til en høj grad af miljøbeskyttelse, social beskyttelse og arbejdstagerbeskyttelse, navnlig i forbindelse med de tilsagn, der er omhandlet i denne dels artikel 54, afsnit V, kapitel 1-3, samt afsnit III, kapitel 2, for at opfylde de SDG'er, der blev aftalt inden for rammerne af 2030-dagsordenen. Parterne er endvidere enige om, at miljømæssige og sociale foranstaltninger ikke bør benyttes til protektionistiske formål.

2. Parterne er enige om, at det er uhensigtsmæssigt at tilskynde til handel og investeringer ved at sænke eller tilbyde at sænke niveauet af national beskyttelse i miljø- eller arbejdsmarkedslovgivningen eller håndhævelsen heraf.

3. Parterne anerkender, at de hver især har ret til at fastlægge politiske mål og prioriteter for bæredygtig udvikling og til at fastlægge deres egne niveauer af national beskyttelse på det sociale område, arbejdsmarkedsområdet og miljøområdet, herunder klimaændringer, således som de finder det passende, forudsat at de love og politikker, der vedtages, ikke strider mod deres forpligtelser i forhold til internationalt anerkendte beskyttelsesstandarder og relevante aftaler.

4. Parterne fremmer handel med produkter, der er opnået gennem bæredygtig forvaltning, bevarelse og effektiv udnyttelse af naturressourcer. Parterne samarbejder også om at fremme handel med og investeringer i varer og tjenester, som er særligt relevante for at modvirke klimaændringer, herunder kulstoffattige forarbejdede og genforarbejdede produkter, vedvarende energi og energieffektive produkter og tjenester, i overensstemmelse med deres internationale forpligtelser.

5. Parterne samarbejder for at fremme sammenhængen og det gensidigt understøttende forhold mellem handels-, arbejdsmarkeds- og miljøpolitikker og styrker dialogen og udvekslingen af oplysninger og bedste praksis om handelsrelaterede aspekter af bæredygtig udvikling, herunder ved at inddrage relevante interessenter. I den forbindelse er de endvidere enige om at samarbejde for at fremme praksis med hensyn til virksomhedernes sociale ansvar og ansvarlig forretningsskik, herunder internationalt anerkendte retningslinjer, standarder og relevante instrumenter, ved at indarbejde denne praksis i handels- og forretningsaktiviteter. Samarbejdet skal desuden tage sigte på at håndtere de udfordringer og udnytte de muligheder, der er forbundet med de handelsrelaterede aspekter af private og offentlige frivillige bæredygtighedsgarantiordninger i tilknytning til bl.a. arbejdskraft, miljø, bevarelse af biodiversitet, bæredygtig brug og forvaltning af skovressourcer, bæredygtige fiskerimetoder samt handel med bæredygtigt forvaltede fiskevarer.

6. Parterne er enige om at opretholde eller, hvor det er relevant, indføre systemer for at støtte og overvåge den effektive gennemførelse af internationalt anerkendte sociale, arbejdsmarkedsmæssige og miljømæssige standarder og relevante aftaler som led i deres handelsforbindelser, herunder ved at styrke den institutionelle kapacitet til at vedtage og håndhæve relevant lovgivning.

Artikel 50

Handelsordninger

1. Parterne anerkender betydningen af at lade deres handelsforbindelser bygge videre på de resultater, der er opnået gennem Cotonouaftalen. De understreger, at handel spiller en vigtig rolle i deres forbindelser i almindelighed, og forpligter sig til at fremme intensiveringen og diversificeringen af handelsstrømme til deres gensidige fordel, navnlig med henblik på integrationen af OACSS-medlemmernes økonomier i de regionale og globale værdikæder.

2. Parterne er enige om, at handelssamarbejdet skal foregå i overensstemmelse med det regelbaserede multilaterale handelssystem for at fremme fri, fair og åben handel med henblik på at opnå bæredygtig vækst og udvikling, navnlig hos OACSS-medlemmerne. Samarbejdet skal i dette øjemed være i overensstemmelse med de forpligtelser, parterne har påtaget sig inden for rammerne af Verdenshandelsorganisationen (WTO), herunder bestemmelser om særlig og differentieret behandling.

3. Parterne anerkender betydningen af at indgå handelsordninger for at opnå større handelsmuligheder og fremme deres effektive integration i den globale økonomi. Parterne anerkender, at de hver især har ret til at indgå i regionale eller multilaterale ordninger for reduktion eller afskaffelse af ikketoldmæssige foranstaltninger, der påvirker handelen med varer og tjenesteydelser. Parterne bestræber sig endvidere på at begrænse eventuelle negative konsekvenser, som deres respektive handelsordninger med tredjeparter måtte have for den enkelte parts konkurrencesituation på de andre parters hjemmemarkeder.

4. Parterne, som er opmærksomme på, at deres eksisterende præferencehandelsordninger og økonomiske partnerskabsaftaler (ØPA'er) bør være de instrumenter, som deres handelssamarbejde bygger på, anerkender, at samarbejdet primært skal styrkes for at støtte den konkrete gennemførelse af disse eksisterende instrumenter.

5. Parterne er endvidere enige om, at ØPA-rammen skal være inklusiv og tage hensyn til OACSS-medlemmernes og -regionernes forskellige situationer i ØPA-processens forskellige faser og til OACSS-medlemmernes udviklingsniveau. De parter, der har undertegnet ØPA'erne, bekræfter på ny deres forpligtelse til at træffer alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at de gennemføres fuldt ud, hvilket bør virke befordrende på deres økonomiske vækst og udvikling og bidrage til en uddybning af de regionale integrationsprocesser i Afrika, Caribien og Stillehavsområdet (ACS). Parterne anerkender vigtigheden af at udvide ØPA'ernes anvendelsesområde og tilskynde til nye medlemsstaters tiltrædelse. Parterne er enige om at opretholde eller indføre ACS-EU-ordninger på de relevante niveauer for at overvåge gennemførelsen af ØPA'erne og vurdere deres indvirkning på den økonomiske udvikling hos OACSS-medlemmerne i alle ACS-regionerne og på deres regionale integrationsprocesser.

6. Parterne i de respektive ØPA'er er enige om, at henvisningerne deri til bestemmelserne om passende foranstaltninger i Cotonouaftalen skal forstås som henvisninger til de tilsvarende bestemmelser i nærværende aftale.

7. Parterne er desuden enige om, at deres samarbejde skal bidrage til at intensivere de regionale integrationsbestræbelser og -processer i Afrika, Caribien og Stillehavsområdet og til at tilskynde yderligere til regional handel inden for ACS yderligere.

8. Parterne understreger betydningen af deres aktive deltagelse i WTO samt i andre relevante internationale organisationer ved at blive medlemmer af disse organisationer og nøje følge deres dagsorden og aktiviteter. De er enige om at arbejde tæt sammen om at identificere og fremme deres fælles interesser i det internationale økonomiske og handelsmæssige samarbejde, navnlig i WTO-regi. I den forbindelse lægges der særlig vægt på at forbedre adgangen for varer og tjenester med oprindelse i OACSS-medlemmerne til Den Europæiske Union og andre markeder.

9. Parterne er enige om vigtigheden af fleksibilitet i WTO-reglerne, således at der kan tages hensyn til ACS-landenes og -regionernes forskellige udviklingsniveauer samt til de vanskeligheder, de står over for med hensyn til at opfylde deres forpligtelser. De er derfor endvidere enige om at samarbejde om at udvikle den nødvendige og passende kapacitet til at opfylde deres WTO-forpligtelser effektivt. Parterne anerkender også den innovative tilgang til særlig og differentieret behandling i WTO-aftalen om handelslettelser, som giver LDC-landene og udviklingslandene mulighed for fuldt ud at opfylde deres forpligtelser, på betingelse af at den fornødne handelsstøtte ydes i overensstemmelse med deres meddelelser om gennemførelse i henhold til aftalen om handelslettelser.

10. Parterne anerkender vigtigheden af at styrke dialogen med henblik på at behandle handelsspørgsmål og handelsrelaterede spørgsmål af fælles interesse. De er enige om at fremme inddragelsen af civilsamfundet og den private sektor i denne dialog.

Artikel 51

Handel med tjenesteydelser

1. Parterne er enige om, at handel med tjenesteydelser er en stærk drivkraft for deres økonomiers vækst og udvikling, og de bekræfter på ny deres respektive rettigheder og forpligtelser i henhold til WTO's almindelige overenskomst om handel med tjenesteydelser (GATS).

2. Parterne forpligter sig til at samarbejde om og øge handelen med tjenesteydelser, især for de leveringsformer, der er af eksportmæssig interesse for dem, herunder bevægelighed for fysiske personer i forretningsøjemed, og i sektorer, som de anser for at være prioriterede, herunder IKT-sektoren, turisme, transport, miljøtjenester, finansielle tjenesteydelser og sportstjenester og andre prioriterede sektorer, alt efter hvad der er relevant.

3. Parterne samarbejder under hensyntagen til artikel 39, stk. 2, for at styrke kapaciteten til at levere tjenesteydelser, som vedrører den kulturelle og den kreative industri.

4. Parterne samarbejder for at fjerne hindringer for handelen med tjenesteydelser med henblik på at lette adgangen til markeder og øge handelen. De er desuden enige om at styrke deres samarbejde for at støtte udviklingen af de nationale reguleringsmæssige rammer og kapaciteten på dette område, forbedre tjenesteudbyderes evne til at overholde EU-partens og OACSS-medlemmernes forskrifter og standarder på kontinentalt, regionalt, nationalt og subnationalt plan og at tilskynde til, at der, hvor det er relevant, indføres aftaler om gensidig anerkendelse i de i stk. 2 omhandlede servicesektorer af gensidig interesse.

5. Parterne anerkender betydningen af omkostningseffektive og effektive tjenesteydelser inden for søtransport som den vigtigste transportform til at lette handelen. Parterne forbedrer søtransporttjenesternes konkurrenceevne ved at styrke forbindelserne for at forbedre den sikre strøm af varer og personer i søtransportsektoren. Til dette formål samarbejder de i relevante fora om at liberalisere søtransport som den vigtigste transportform til at lette handelen. De giver adgang til internationale søtransportmarkeder og til havne og tjenester i havne på et ikkediskriminerende og kommercielt grundlag. Parterne samarbejder om at udvikle og fremme omkostningseffektive og effektive søtransporttjenester blandt OACSS-medlemmerne for at OACSS-medlemmernes operatører i højere grad kan deltage i internationale søtransporttjenester.

Artikel 52

Handelsrelaterede områder

1. Parterne anerkender de ikketoldmæssige foranstaltningers voksende betydning i handelen, efterhånden som toldbarriererne afvikles. De anerkender derfor behovet for at samarbejde med henblik på at overvåge og fjerne unødvendige handelshindringer og dermed øge og lette handelen mellem EU-parten og OACSS-medlemmerne og indbyrdes mellem OACSS-medlemmerne. I den forbindelse er parterne enige om at opretholde eller, hvor det er relevant, indføre ordninger for at imødegå ikketoldmæssige foranstaltninger, der kan påvirke eksporten til den anden parts marked negativt.

2. Parterne er enige om at styrke deres samarbejde inden for standardisering og certificering af varer for at forhindre, identificere og fjerne unødvendige tekniske handelshindringer inden for rammerne af WTO-aftalen om tekniske handelshindringer (»TBT-aftalen«) og bestræber sig på at bygge videre herpå ved at øge og styrke gennemsigtigheden. Parterne er endvidere enige om at samarbejde om at indføre og øge den tekniske kapacitet og institutionelle infrastruktur med hensyn til spørgsmål, der vedrører tekniske handelshindringer.

3. Parterne bekræfter hver enkelt parts ret til at vedtage eller styrke sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS-foranstaltninger) for at beskytte menneskers, dyrs eller planters liv eller sundhed på sit område, samtidig med at det sikres, at sådanne SPS-foranstaltninger, som er vedtaget af hver enkelt part, ikke skaber unødvendige handelshindringer i henhold til WTO-aftalen om anvendelsen af sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (»SPS-aftalen«). Parterne er til dette formål enige om at styrke deres samarbejde om den effektive gennemførelse af SPS-aftalens principper og discipliner, samtidig med at de tager hensyn til deres respektive udviklingsniveauer. I den forbindelse samarbejder parterne for at løse sundheds- og plantesundhedsmæssige spørgsmål, herunder antimikrobiel resistens, og dyrevelfærdsspørgsmål med henblik på at styrke parternes kapacitet og forbedre adgangen til den anden parts markeder, samtidig med at mennesker, dyr og planter sikres passende beskyttelse.

4. Parterne anerkender, at systemet til sikring af intellektuelle ejendomsrettigheder har til formål at fremme økonomiske, sociale og kulturelle fremskridt ved at stimulere kreativt arbejde og teknologisk innovation, især mellem EU-parten og ACS-regionerne, samtidig med at det skal bidrage til en mere bæredygtig og inklusiv økonomi. I den forbindelse bekræfter parterne på ny vigtigheden af at beskytte og håndhæve intellektuelle ejendomsrettigheder, jf. artikel 7 i WTO's aftale om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder (»TRIPS-aftalen«), hvilket bør bidrage til at fremme teknologisk innovation og overførsel og udbredelse af teknologi til gensidig fordel for producenter og brugere af teknologisk viden og på en måde, der fremmer social og økonomisk velfærd og balance mellem rettigheder og forpligtelser. Parterne anerkender behovet for at beskytte intellektuelle ejendomsrettigheder, herunder ophavsret og beslægtede rettigheder, varemærker, geografiske betegnelser, industrielle mønstre, integrerede kredsløbs topografi, sortsbeskyttelse og patenter. Denne beskyttelse omfatter også beskyttelse mod urimelig konkurrence og beskyttelse af fortrolige oplysninger. Parterne understreger, at det i den forbindelse er vigtigt at efterleve TRIPS-aftalen, konventionen om den biologiske mangfoldighed, udfærdiget i Rio de Janeiro den 5. juni 1992, samt de konventioner, der er omhandlet i TRIPS-aftalens del I, i overensstemmelse med deres udviklingsniveau. Parterne understreger endvidere vigtigheden af samarbejde og teknisk bistand på området intellektuel ejendomsret for så vidt angår de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er nødvendige for at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, med henblik på at opnå et effektivt beskyttelsesniveau, især hos OACSS-medlemmerne.

5. Parterne bekræfter på ny, at indførelsen og gennemførelsen af effektive, forsvarlige konkurrencepolitikker og -regler er afgørende for at forbedre og sikre et gunstigt investeringsklima, en bæredygtig industrialiseringsproces og gennemsigtighed i markedsadgangen. De sørger derfor for at gennemføre nationale eller regionale regler og politikker med henblik på effektivt at bekæmpe konkurrencebegrænsende forretningspraksis, herunder subsidier ydet af parterne i forbindelse med økonomiske aktiviteter, som kan lægge hindringer i vejen for velfungerende markeder og påvirke de øvrige parters handelsinteresser negativt. Parterne forpligter sig til at sikre lige konkurrencevilkår for offentlige og private markedsdeltagere. De er også enige om at styrke samarbejdet på dette område med henblik på sammen med de relevante nationale og regionale myndigheder at udforme og støtte effektive konkurrencepolitikker, der gradvis sikrer, at konkurrencereglerne håndhæves effektivt. Parterne er i den forbindelse enige om at samarbejde om at udvikle den fornødne kapacitet til at indføre passende retlige rammer for konkurrencebeskyttelse og håndhævelsen deraf ved hjælp af relevante konkurrencemyndigheder, navnlig på OACSS-medlemmernes område.

6. Parterne er enige om at øge samarbejdet for at sikre, at de internationale råvaremarkeder fungerer bedre, og at markedsgennemsigtigheden øges.

7. Parterne erkender, at gennemsigtighed i forbindelse med offentlige udbud spiller en vigtig rolle for at fremme den økonomiske udvikling og industrialiseringen. Parterne er enige om, at samarbejde spiller en vigtig rolle for at styrke den gensidige forståelse af deres respektive systemer for offentlige udbud. Parterne tilslutter sig principperne om gennemsigtighed, konkurrenceevne og forudsigelighed i udbudssystemer og samarbejder herom.

Artikel 53

Handelslettelser

Parterne anerkender, at det er vigtigt at mindske handelsomkostningerne for at opnå inklusiv og bæredygtig vækst i deres økonomier. De samarbejder derfor om at forenkle import-, eksport-, transit- og andre toldprocedurer, herunder digitaliseringen af told- og toldklareringsprocedurer, samt om at øge gennemsigtigheden i told- og handelsbestemmelserne og lette lovlig handel, idet de tager udgangspunkt i deres respektive forpligtelser i henhold til WTO-aftalen om handelslettelser. I overensstemmelse med aftalen om handelslettelser skal OACSS-medlemmerne have tilstrækkelig og forudsigelig teknisk bistand til at opbygge deres kapacitet til at gennemføre nærværende aftale fuldt ud. Parterne forpligter sig endvidere til at yde denne bistand på grundlag af OACSS-medlemmernes gennemførelsesbehov som meddelt i overensstemmelse med aftalen om handelslettelser.

AFSNIT V

MILJØMÆSSIG BÆREDYGTIGHED OG KLIMAÆNDRINGER

Artikel 54

1. Parterne er enige om, at miljøforringelse, ikkebæredygtig anvendelse af naturressourcer og klimaændringer udgør en alvorlig trussel mod opfyldelsen af målet om bæredygtig udvikling og indebærer en risiko for nuværende og fremtidige generationers liv, livskvalitet og eksistensgrundlag. Parterne bekræfter i den forbindelse på ny behovet for et højt miljøbeskyttelsesniveau og en effektiv bevarelse og bæredygtig forvaltning af naturressourcer, herunder biologisk mangfoldighed. De bekræfter også på ny behovet for at blive enige om ambitiøse tiltag for at håndtere og mindske de negative konsekvenser af klimaændringer og bringe deres økonomier ind på en bæredygtig, modstandsdygtig og kulstoffattig kurs, samtidig med at de bidrager til at skabe anstændigt arbejde for alle.

2. Parterne integrerer miljømæssig bæredygtighed, bekæmpelse af klimaændringer og bestræbelser på at opnå miljømæssig bæredygtig vækst i alle politikker, planer og investeringer. De bestræber sig på at opbygge effektive alliancer i internationale sammenhænge om relevante spørgsmål med henblik på at drive den globale indsats fremad og sikre konstruktivt samspil med de lokale myndigheder, civilsamfundet og den private sektor. Parterne gennemfører effektivt de multilaterale miljøaftaler, som de er parter i.

3. Parterne bestræber sig på at opbygge og styrke modstandsdygtigheden, navnlig hos sårbare befolkningsgrupper, over for miljø- og klimarelaterede udfordringer samt naturkatastrofer og menneskeskabte katastrofer.

4. Når parterne fremmer miljømæssig bæredygtighed og bekæmper klimaændringer og naturkatastrofer, tager de hensyn til: i) sårbarheden i SIDS-lande, LDC-lande og udviklingslande, der er indlandsstater, og hos kystbefolkninger, herunder deres bestræbelser på at tilpasse sig, navnlig til den trussel, som klimaændringer og udtømning af naturressourcer udgør, ii) landes eksponering og sårbarhed over for voksende problemer med tørke, oversvømmelse, kysterosion, vandmangel, jord- og skovforringelse, tab af biodiversitet, skovrydning og ørkendannelse, iii) behovet for at minimere, undgå og håndtere tab og skader, der er forbundet med de skadelige virkninger af klimaændringer, herunder fænomener, som langsomt forværres, såsom stigende vandstand i havene, iv) sammenhængen mellem strategier for klimaændringer og katastroferisikoreduktion, modstandsdygtighed og fødevaresikkerhed, v) den afgørende rolle, som naturlige økosystemer spiller for at garantere fødevaresikkerhed og ernæring og bekæmpe klimaændringer, vi) sammenhængen mellem miljøforringelse og klimaændringer og fordrivelser og migration og vii) klimaændringers og miljøforringelsers negative konsekvenser for fred og sikkerhed.

Kapitel 1

Miljømæssig bæredygtighed

Artikel 55

Miljø og naturressourcer

1. Parterne bestræber sig på at bevare, beskytte, forbedre og genskabe miljøet. De fremmer med henblik herpå foranstaltninger på nationalt, regionalt og globalt plan, herunder vedrørende områder med høj biodiversitetsværdi og beskyttelse af naturlige økosystemer, luftkvalitet, vandkvalitet, vandknaphed og tørke, affaldshåndtering, industriforurening og industriulykker og kemikalieforvaltning.

2. Parterne støtter bevarelse og bæredygtig forvaltning og udnyttelse af naturressourcer, herunder jord, vand, skove, biodiversitet og økosystemer. De fremmer tiltag med henblik på at sætte en stopper for handel med beskyttede plante- og dyrearter og bekæmper både efterspørgslen efter og udbuddet af ulovlige produkter, der stammer fra vilde dyr og planter. De fremmer bæredygtig forvaltning af jordbesiddelser, fiskeri og skove.

3. Parterne fremmer retlige instrumenter, integrerede miljø- og udviklingsstrategier og god forvaltningspraksis til integration af biodiversitetshensyn i alle relevante sektorer med henblik på at standse tab af biodiversitet og opretholde leveringen af økosystemtjenester. Parterne fremmer økosystembaserede tilgange og naturbaserede løsninger for at opfylde miljømål. De anerkender, at økosystemer og biodiversitet er vigtige for bekæmpelsen af klimaændringer og bevarelsen og genskabelsen af alle økosystemer, herunder vand- og landøkosystemer. De etablerer, styrer og forbedrer også forvaltningen af beskyttede områder.

4. Parterne anerkender, at naturlige økosystemer, navnlig skove, er levesteder for dyr og planter og spiller en vigtig rolle for så vidt angår modvirkning af og tilpasning til klimaændringer, bevarelse af biodiversitet samt forebyggelse og bekæmpelse af ørkendannelse og jordforringelse. Parterne anerkender også, at skove, vådområder og savanner giver vand- og jordbeskyttelse og beskyttelse mod naturkatastrofer og yder andre miljøtjenester. Under hensyntagen til ovenstående fremmer parterne bevarelsen og genskabelsen af alle økosystemer, herunder skove.

5. Parterne fortsætter bekæmpelsen af ørkendannelse, jordforringelse og tørke og bestræber sig på at genskabe og genoprette forringet jord og indføre bæredygtig jordforvaltning og etablere et jordforringelsesneutralt miljø. De mindsker tabet af biodiversitet, skaber beskæftigelsesmuligheder og bidrager til at øge udbuddet af økosystemtjenester og -funktioner, herunder ved at forbedre beredskabet og modstandsdygtigheden over for tørkerisiko og mindske risikoen for og konsekvenserne af sand- og støvstorme yderligere.

6. Parterne fremmer en rimelig og lige adgang til samt fordeling af de fordele, der opstår ved udnyttelsen af genetiske ressourcer, og en passende adgang til sådanne ressourcer som aftalt på internationalt plan.

7. Parterne støtter fremme af tilgange med cirkulær økonomi samt bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre og bestræber sig på at udnytte de investeringsmuligheder, som de bedste tilgængelige rene teknologier giver.

Kapitel 2

Have og marine ressourcer

Artikel 56

Havforvaltning

1. Parterne erkender det stigende menneskelige pres på havene og de kumulerede konsekvenser heraf og anerkender, at havene er et forbundet fælles gode, hvis bevarelse, beskyttelse og forvaltning er et fælles ansvar, som kræver interessenternes fælles og koordinerede indsats. Parterne bekræfter på ny, at UNCLOS i kraft af sin universelle og forenende karakter danner grundlag for indsatsen og samarbejdet i hav- og søfartssektoren på nationalt, regionalt og internationalt plan.

2. Parterne styrker havforvaltningen og sætter effektivt ind for at imødegå det stigende pres på havene, som truer havøkosystemernes modstandsdygtighed og deres bidrag til modvirkning af og tilpasning til klimaændringer.

3. Parterne støtter og forbedrer beskyttelsen og genoprettelsen af havøkosystemer samt bevarelsen og den bæredygtige forvaltning af havressourcerne, herunder på områder, der ligger uden for deres respektive jurisdiktion, med henblik på at opnå sunde og produktive have. De fremmer en bæredygtig forvaltning af fiskeriet på nationalt, regionalt og globalt plan ved at samarbejde med de relevante regionale fiskeriforvaltningsorganisationer og ved at bekæmpe ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri. Parterne fremmer bevarelsen af truede akvatiske arter og tiltag til at bekæmpe forurening og havaffald samt til at håndtere konsekvenserne af klimaændringer, herunder havforsuring.

4. Parterne fremmer den bæredygtige udvikling af en blå økonomi med det formål at sikre havenes bidrag til fødevaresikkerhed og ernæring, forbedre eksistensgrundlagene, skabe jobmuligheder og sikre social lighed og kulturel velfærd for nuværende og kommende generationer.

5. Parterne støtter gennemførelsen af politikker og strategier for blå vækst for at fremme en integreret havforvaltning, som genopretter, beskytter og bevarer havøkosystemernes diversitet, produktivitet, modstandsdygtighed, vigtigste funktioner og iboende værdi.

6. Parterne fremmer dialog og samarbejde om alle aspekter af havforvaltning, herunder om spørgsmål vedrørende klimaændringer, stigningen i havenes vandstand og de mulige følger heraf, havminedrift, fiskeri, havforurening samt forskning og udvikling.

Kapitel 3

Klimaændringer

Artikel 57

Klimaforpligtelser

1. Parterne erkender, at de negative konsekvenser af klimaændringer og klimaudsving udgør en trussel mod menneskers liv og eksistensgrundlag. De bekræfter deres forpligtelse til at handle hurtigt for at forebygge klimaændringer og håndtere konsekvenserne heraf og til at samarbejde hurtigt og på en koordineret måde på internationalt, regionalt, interregionalt og nationalt plan for at styrke den globale reaktion på klimaændringer.

2. Parterne sørger for en effektiv gennemførelse af De Forenede Nationers rammekonvention om klimaændringer, udfærdiget den 9. maj 1992 i New York, og Parisaftalen.

3. Parterne forpligter sig til at opfylde det overordnede mål om at holde stigningen i den globale gennemsnitstemperatur et godt stykke under 2 °C over det førindustrielle niveau og til at fortsætte bestræbelserne på at begrænse temperaturstigningen til 1,5 °C over det førindustrielle niveau, øge tilpasningsevnen, mindske sårbarheden, styrke modstandsdygtigheden og sørge for, at alle investeringer og finansielle strømme er i overensstemmelse med Parisaftalen.

Artikel 58

Klimaindsats

1. Parterne er enige om at iværksætte en klimaindsats for at tackle tilpasninger, modvirkning og gennemførelsesmetoder og fokusere på de mest sårbare lande, herunder SIDS-lande, lavtliggende kyststater, LDC-lande og udviklingslande, der er indlandsstater.

2. Parterne er enige om at yde deres nationalt bestemte bidrag (NDC'er) og følge fremskridtene hermed samt at bestræbe sig på at udarbejde og formidle langsigtede udviklingsstrategier for lave drivhusgasemissioner frem til midten af århundredet for at opfylde temperaturmålet i Parisaftalen under hensyntagen til deres fælles, men differentierede ansvar og respektive kapaciteter i lyset af de forskellige nationale forhold. De forpligter sig til at styrke sammenhængen mellem NDC'erne, 2030-dagsordenen og deres nationale strategier.

3. Parterne er enige om at engagere sig i at planlægge og gennemføre tilpasninger og overvåge fremskridtene med gennemførelsen af de nationale tilpasningsplaner og andre strategier. De forpligter sig med henblik herpå til at etablere og styrke effektive forvaltningsstrukturer. De erkender, at der er behov for at styrke integrationen af de nationale tilpasningsplaner og andre tilpasningsstrategier i de nationale strategier og processer yderligere for at opnå en klimaresistent bæredygtig udvikling.

Artikel 59

Klimaændringer og sikkerhed

Parterne sætter ind over for den sikkerhedstrussel, som klimaændringer og miljøforringelser udgør, navnlig i skrøbelige situationer og for de mest sårbare lande. Parterne udvikler strategier for modstandsdygtighed under hensyntagen til sikkerhedstruslen.

Kapitel 4

Naturkatastrofer

Artikel 60

Reduktion og håndtering af katastroferisici

1. Parterne erkender, at naturkatastrofer, herunder tsunamier, jordskælv og vulkanudbrud, har negative konsekvenser for en bæredygtig udvikling, og at klimarelaterede fænomener såsom cykloner, orkaner, oversvømmelser og tørke optræder hyppigere og med større intensitet.

2. Parterne fremmer sammenhængende politikker og strategier på alle niveauer for at kortlægge sårbarheder og andre risikofremkaldende forhold. De samarbejder for at øge modstandsdygtigheden over for de kortsigtede og langsigtede virkninger af katastrofer og er særligt opmærksomme på at koordinere og sikre komplementaritet og synergi mellem strategierne for henholdsvis katastroferisikoreduktion og tilpasning til klimaændringer. Parterne iværksætter tiltag for tidlig varsling og forebyggende foranstaltninger og forbedrer risikoreduktionen og beredskabet ved at styrke kommunikationen og risikostyringen på græsrodsniveau og ved at integrere katastroferisikoreduktion effektivt i udviklingsstrategier.

3. Parterne integrerer systematisk omfattende risikovurdering, risikostyring og modstandsdygtighed i deres tiltag, idet de sikrer, at personer, samfund, institutioner og lande bedre kan berede sig på, modstå, tilpasse sig til og komme sig hurtigt over chok og eftervirkninger, herunder når konsekvenserne er så store, at selv de bedste tilpasningsbestræbelser ikke er tilstrækkelige, uden at skade langsigtede udviklingsperspektiver.

4. Parterne håndterer katastroferisici gennem en integreret multirisikotilgang, som omfatter forståelse af katastroferisici, forbedring af håndteringen heraf og opbygning af institutionel kapacitet til effektiv gennemførelse af risikovægtede investeringer. De sikrer inkluderende og retfærdige resultater for at opbygge modstandsdygtigheden blandt de mest sårbare.

5. Parterne udarbejder strategier til styrkelse af modstandsdygtigheden i byer og landdistrikter for at forbedre katastroferisikostyringen med særlig vægt på uplanlagte bosættelser.

Artikel 61

Katastrofeberedskab og genopretning

1. Parterne er enige om, at en tidlig og koordineret indsats i tilfælde af naturkatastrofer er afgørende for rehabiliteringen og genopretningen efter katastrofer. Parterne er enige om, at det er vigtigt at råde over koordinerede behovsvurderinger, bedre katastrofeberedskab og kapacitet til, at der på lokalt niveau kan iværksættes en tidlig og effektiv indsats, som opfylder de kriseramte menneskers behov, herunder ved hjælp af effektive kommunikationsstrategier.

2. Parterne er enige om, at katastrofeberedskab og genopretning på kort sigt skal fokusere på nødhjælp og rehabilitering, herunder støtte til tidlig genopretning. De er enige om, at bistand efter katastrofer skal tage sigte på at knytte den kortsigtede nødhjælp til en mere langsigtet udvikling ved hjælp af en bæredygtig genopretningsproces og bedre genopbygning, herunder genopbygning og rehabilitering af den socioøkonomiske og kulturelle struktur. Dette indebærer bedre koordination mellem interessenter inden for humanitær bistand og udvikling lige fra krisens begyndelse med henblik på at opbygge modstandsdygtigheden korrekt hos de berørte befolkningsgrupper.

AFSNIT VI

MIGRATION OG MOBILITET

Artikel 62

Parterne bekræfter på ny deres tilsagn om at øge samarbejdet om migration og mobilitet på grundlag af principperne om solidaritet, partnerskab og fælles ansvar. De anlægger en omfattende, sammenhængende, pragmatisk og afbalanceret tilgang i fuld overensstemmelse med folkeretten, herunder international menneskerettighedslovgivning og, hvor det er relevant, international flygtningeret og humanitær folkeret, og for princippet om suverænitet, idet der tages hensyn til deres respektive kompetencer. De anerkender, at velforvaltet migration og mobilitet kan have en positiv indvirkning på bæredygtig udvikling, og de anerkender, at der er behov for at afhjælpe de negative følger, som irregulær migration kan have for oprindelses-, transit- og destinationslande. Parterne er enige om at arbejde for at øge kapaciteten for at opnå en effektiv styring af migration i alle dens aspekter. De gentager deres tilsagn om at sikre respekt for alle flygtninges og migranters værdighed og beskyttelse af deres menneskerettigheder. Parterne behandler alle relevante aspekter af migration og mobilitet, som er omhandlet i dette afsnit, i deres regelmæssige partnerskabsdialog.

Kapitel 1

Lovlig migration og mobilitet

Artikel 63

Lovlig migration og mobilitet

1. Parterne bestræber sig på at høste fordelene ved sikker, velordnet og regulær migration og mobilitet under fuld overholdelse af folkeretten og i overensstemmelse med deres respektive kompetencer. I den forbindelse bestræber de sig på at udvikle og etablere lovlige migrationsveje, herunder arbejdskraftmigrations- og andre mobilitetsordninger, under hensyntagen til nationale prioriteter og arbejdsmarkedets behov.

2. Parterne bestræber sig på at gennemføre gennemsigtige og effektive indrejse- og opholdsbetingelser i forbindelse med arbejde, forskning, studier, uddannelse og frivilligt arbejde for at lette cirkulær migration og mobilitet. Parterne gør oplysninger om gældende migrationsregler mere gennemsigtige.

3. Parterne betragter cirkulær migration som et middel til at fremme vækst og udvikling i oprindelses- og destinationslande. Med henblik herpå overvejer de at indføre ordninger for cirkulær migration og gennemfører eller forbedrer, alt efter hvad er relevant, de retlige rammer for at lette genindrejseprocedurerne for statsborgere i en EU-medlemsstat eller i et OACSS-medlem med lovligt ophold på OACSS-medlemmernes henholdsvis EU-medlemsstaternes område og overvejer visse aspekter af disses reintegration i oprindelseslandene for at sikre, at de erfaringer eller kvalifikationer, de har opnået, kan gavne det lokale arbejdsmarked og lokalsamfundet.

4. Parterne fører dialog om procedurerne for lovlig migration, herunder familiesammenføring og, hvor det er relevant, muligheden for at overføre pensionsrettigheder. Parterne tilstræber en yderligere åben udveksling om visumspørgsmål og om at lette mobilitet og mellemfolkelige kontakter, herunder inden for områder som turisme, kultur, sport, uddannelse, forskning og erhvervsliv, med henblik på at skabe gensidig forståelse og fremme fælles værdier.

5. Parterne fremmer samarbejdet mellem relevante agenturer og institutioner, lokale myndigheder, civilsamfundet og arbejdsmarkedets parter med henblik på at anspore til fælles forskningsprojekter, kortlægning af manglende færdigheder samt af investerings- og jobmuligheder og evaluering af politikker og strategier for arbejdskraftmigration.

6. Parterne samarbejder for at forbedre gennemsigtigheden og sammenligneligheden for alle kvalifikationer med henblik på at lette både anerkendelsen af dem, så de kan give adgang til videre uddannelse, og godkendelsen af dem på arbejdsmarkedet.

7. Parterne samarbejder om at forbedre og modernisere folkeregistersystemerne med henblik på at forbedre sikkerheden og udstedelsen af identitetskort og pas.

Artikel 64

Integration og ikkeforskelsbehandling

1. Parterne bestræber sig fortsat på at indføre effektive integrationspolitikker for personer med lovligt ophold på deres område med det formål at sikre rettigheder og pålægge forpligtelser svarende til dem, der gælder deres egne statsborgere, og fremme social samhørighed. Parterne støtter i den forbindelse udarbejdelsen og gennemførelsen af strategier for at integrere statsborgere i en EU-medlemsstat eller i et OACSS-medlem med lovligt ophold på OACSS-medlemmernes henholdsvis EU-medlemsstaternes område på arbejdsmarkederne og i værtssamfundene og støtte og styrke samarbejdet og koordinationen blandt forskellige aktører, der arbejder med integration på nationalt, regionalt og lokalt plan, herunder lokale myndigheder og civilsamfundet.

2. Parterne er enige om at sikre, at statsborgere i en EU-medlemsstat eller i et OACSS-medlem med lovligt ophold på OACSS-medlemmernes henholdsvis EU-medlemsstaternes område behandles retfærdigt, at ikkeforskelsbehandling fremmes i det økonomiske, sociale og kulturelle liv, samt at der udvikles foranstaltninger til bekæmpelse af racisme og fremmedhad.

3. Parterne er enige om, at statsborgere i en EU-medlemsstat eller i et OACSS-medlem med lovligt ophold på OACSS-medlemmernes henholdsvis EU-medlemsstaternes område ikke må forskelsbehandles på grundlag af nationalitet, for så vidt angår arbejdsvilkår, aflønning og afskedigelse, i forhold til de enkelte EU-medlemsstaters henholdsvis de enkelte OACSS-medlemmers egne statsborgere. Parterne samarbejder i dette øjemed for at sikre, at migrationsregler og rekrutteringsmekanismer er baseret på fair og etiske principper, der sikrer, at alle statsborgere i en EU-medlemsstat eller i et OACSS-medlem med lovligt ophold på OACSS-medlemmernes henholdsvis EU-medlemsstaternes område behandles retfærdigt og værdigt i værtslandene og beskyttes mod udnyttelse.

Kapitel 2

Migration og udvikling

Artikel 65

Migration og udvikling

Parterne er enige om, at velforvaltet migration kan være en kilde til velstand, innovation og bæredygtig udvikling, og de er endvidere enige om at samarbejde med og støtte oprindelseslande, bl.a. ved at fremme vækst og beskæftigelsesmuligheder, investeringer, den private sektors udvikling, handel og innovation, uddannelse og erhvervsuddannelse, sundhed, social beskyttelse og sikkerhed, især for unge og kvinder. Parterne samarbejder for at skabe vilkår, der begrænser de negative konsekvenser, som tabet af færdigheder medfører for oprindelseslandenes udvikling.

Artikel 66

Diaspora og udvikling

Parterne anerkender, at diasporaerne og de forskellige former for bidrag, som diasporamedlemmer yder til udviklingen i deres oprindelsesland, herunder via finansiering, investeringer, overførsel af viden, ekspertise og teknologi, kulturelle forbindelser, netværk og mekanismer, samt i nationale forsoningsprocesser, spiller en meningsfuld rolle.

Artikel 67

Pengeoverførsler

1. Parterne søger at fremme billigere, sikrere, hurtigere og lovlige pengeoverførsler for at lette produktive indenlandske investeringer, herunder ved brug af nye teknologier og innovative instrumenter.

2. Parterne samarbejder for at reducere transaktionsomkostningerne ved pengeoverførsler til under 3 % og for at fjerne kanaler for pengeoverførsler med omkostninger på over 5 % i overensstemmelse med internationalt aftalte mål og for at forbedre de reguleringsmæssige rammer for øget inddragelse af ikketraditionelle aktører.

Artikel 68

Syd-syd-migration

1. Parterne anerkender, at syd-syd-migration er relevant både hvad angår udfordringer og muligheder, herunder de potentielle fordele, som velforvaltet syd-syd-migration kan have for bæredygtig udvikling i oprindelses-, transit- og destinationslande. Med henblik herpå støtter parterne politikker og tiltag, der fremmer økonomisk og social udvikling i oprindelses-, transit- og destinationslande.

2. Parterne udveksler erfaringer og bedste praksis om begrænsning af syd-syd-migrationsstrømmenes sociale og økonomiske konsekvenser for oprindelses-, transit- og destinationslande og øger samarbejdet på nationalt og regionalt niveau.

Artikel 69

Naturkatastrofer, klimaændringer og miljøforringelser

1. Parterne tager hensyn til sammenhængen mellem migration, herunder fordrivelse, og naturkatastrofer, klimaændringer og miljøforringelser.

2. Parterne træffer foranstaltninger til at imødekomme fordrevne personers behov ved at vedtage strategier for modvirkning af, tilpasning til og modstandsdygtighed over for naturkatastrofer, de skadelige virkninger af klimaændringer og miljøforringelser på alle relevante planer, herunder på interregionalt plan.

Kapitel 3

Irregulær migration

Artikel 70

Grundlæggende årsager til irregulær migration

1. Parterne bekræfter den fælles politiske forpligtelse til at håndtere de grundlæggende årsager til irregulær migration og tvangsfordrivelse og til at finde passende løsninger herpå.

2. Parterne bekræfter på ny deres vilje til at dæmme op for irregulære migrationsstrømme under fuld overholdelse af folkeretten og menneskerettighederne. De anerkender i den forbindelse de negative konsekvenser, som irregulær migration har for oprindelses-, transit- og destinationslande, herunder de dermed forbundne humanitære og sikkerhedsmæssige udfordringer. Parterne erkender, at der er øget risiko for, at migranter udsættes for menneskerettighedskrænkelser og bliver ofre for menneskehandel og misbrug, og er enige om at gennemføre foranstaltninger til at beskytte disse migranter mod alle former for udnyttelse og misbrug.

Artikel 71

Smugling af migranter

1. Parterne øger den fælles indsats for at forhindre grænseoverskridende kriminalitet i form af smugling af migranter, og ved hjælp af effektiv efterforskning og retsforfølgning øger de sammen bestræbelserne på at hindre, at kriminelle organisationer forbliver ustraffede.

2. Parterne sikrer, at passende lovgivningsmæssige og institutionelle rammer er til stede i overensstemmelse med FN's konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet, navnlig protokollen dertil om bekæmpelse af smugling af migranter til lands, ad søvejen og ad luftvejen. De forpligter sig også til at forbedre informationsudvekslingen og til at fremme det operationelle samarbejde, politisamarbejdet og det retlige samarbejde.

Artikel 72

Menneskehandel

Parterne bekæmper menneskehandel i overensstemmelse med FN's konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet og dens protokol om forebyggelse, bekæmpelse og retsforfølgning af menneskehandel, særlig handel med kvinder og børn. Parterne forbedrer også forebyggelsen, herunder ved at forhindre straffrihed for alle gerningsmænd og sikre, at alle ofre kan udøve deres rettigheder, idet der navnlig tages hensyn til kvinders og børns sårbarhed.

Artikel 73

Integreret grænseforvaltning

Parterne fremmer og støtter integreret grænseforvaltning, herunder grænsekontrol, indsamling og udveksling af oplysninger og efterretninger, og bekæmpelse af fremstilling og brug af falsk dokumentation samt fremmer og støtter det operationelle samarbejde, politisamarbejdet og det retlige samarbejde om efterforskning og strafforfølgning.

Kapitel 4

Tilbagesendelse, tilbagetagelse og reintegration

Artikel 74

Tilbagesendelse og tilbagetagelse

1. Parterne bekræfter på ny deres ret til at tilbagesende migranter med ulovligt ophold og bekræfter også, at hver EU-medlemsstat og hvert OACSS-medlem er juridisk forpligtet til at tage egne statsborgere, som opholder sig ulovligt på henholdsvis en anden EU-medlemsstats eller et andet OACSS-medlems område, tilbage uden andre formaliteter end den kontrol, der er omhandlet i stk. 3. Parterne samarbejder med henblik herpå om tilbagesendelse og tilbagetagelse og sikrer, at enkeltpersoners rettigheder og værdighed beskyttes og respekteres fuldt ud, herunder i enhver procedure, som indledes med henblik på at sende migranter med ulovligt ophold tilbage til deres oprindelsesland.

2. Hver EU-medlemsstat accepterer tilbagesendelsen og tilbagetagelsen af enhver af dens statsborgere, der opholder sig ulovligt på et OACSS-medlems område, på den pågældende stats anmodning uden yderligere formaliteter end den kontrol, der er omhandlet i stk. 3, for de personer, som ikke er i besiddelse af et gyldigt rejsedokument.

Hvert OACSS-medlem accepterer tilbagesendelsen og tilbagetagelsen af enhver af dets statsborgere, der opholder sig ulovligt på en EU-medlemsstats område, på den pågældende medlemsstats anmodning uden yderligere formaliteter end den kontrol, der er omhandlet i stk. 3, for de personer, som ikke er i besiddelse af et gyldigt rejsedokument.

For så vidt angår EU-medlemsstaterne gælder forpligtelserne i dette stykke kun for personer, der er statsborgere i en EU-medlemsstat. For så vidt angår OACSS-medlemmerne gælder forpligtelserne i dette stykke kun for personer, der betragtes som deres egne statsborgere i overensstemmelse med deres respektive retssystemer.

3. EU-medlemsstaterne og OACSS-medlemmerne reagerer hurtigt på hinandens tilbagetagelsesanmodninger. De gennemfører kontrolprocesser med brug af de mest hensigtsmæssige og effektive identifikationsprocedurer med henblik på at fastslå den pågældende persons nationalitet og udstede de rejsedokumenter, der er relevante til tilbagesendelsesformål, jf. bilag I. Intet i nævnte bilag er til hinder for tilbagesendelse af en person efter en formel eller uformel ordning mellem den stat, der har modtaget en tilbagetagelsesanmodning, og den stat, der har fremsat tilbagetagelsesanmodningen.

4. Uanset procedurerne i artikel 101, stk. 5, skal en part, hvis den finder, at en anden part ikke har overholdt den frist, der er omhandlet i bilag I, i overensstemmelse med bilag 9, kapitel 5, norm 5.26, til konventionen angående international civil luftfart, underrette den anden part herom. Hvis den anden part fortsat ikke overholder disse forpligtelser, kan den underrettende part træffe passende foranstaltninger 30 dage efter underretningen.

5. Parterne er enige om at overvåge overholdelsen af disse forpligtelser inden for rammerne af den regelmæssige partnerskabsdialog.

Artikel 75

Reintegration

Parterne undersøger mulighederne for at samarbejde med henblik på at fremme frivillig tilbagevenden og lette en varig reintegration af tilbagevendte personer, herunder, hvor det er relevant, gennem programmer for varig reintegration. Der lægges særlig vægt på behovene hos tilbagevendende personer i sårbare situationer, såsom børn, ældre, personer med handicap og ofre for menneskehandel.

Kapitel 5

Beskyttelse og asyl

Artikel 76

Flygtninge og andre fordrevne personer

1. Parterne er fast besluttet på at styrke flygtninges og andre fordrevne personers beskyttelse og værdighed i overensstemmelse med folkeretten og international menneskerettighedslovgivning, herunder princippet om nonrefoulement og, hvor det er relevant, international flygtningeret og humanitær folkeret.

2. Parterne støtter, alt efter hvad der er relevant, flygtninges og andre fordrevne personers integration i værtslandet og styrker kapaciteten i første asylland og i transit- og destinationslande. Parterne samarbejder for at yde flygtninge og fordrevne personer i transit- og værtslande sikkerhed i flygtningelejre samt adgang til retlig prøvelse, juridisk bistand, vidnebeskyttelse, lægehjælp og sociopsykologisk støtte.

3. Parterne er særlig opmærksomme på personer i sårbare situationer, herunder kvinder, børn og uledsagede mindreårige, og på deres særlige behov, under hensyntagen til princippet om barnets tarv.

DEL III

GLOBALE ALLIANCER OG INTERNATIONALT SAMARBEJDE

Artikel 77

Parterne bekræfter på ny, at det er vigtigt at samarbejde på internationalt niveau for at fremme og forsvare deres fælles interesser og bevare og styrke multilateralismen. De forpligter sig til at forene deres kræfter for at opnå en mere fredelig, samarbejdsorienteret og retfærdig verden, som bygger solidt på fælles værdier som fred, demokrati, menneskerettigheder, retsstatsprincippet, ligestilling mellem kønnene, bæredygtig udvikling, miljøbevarelse og bekæmpelse af klimaændringer. De er enige om, at det er vigtigt at opbygge og styrke globale alliancer for at opnå et effektivt multilateralt system, der giver resultater med hensyn til at løse globale udfordringer, med henblik på at skabe en mere sikker og bedre verden for alle.

Artikel 78

Multilateralisme og global styring

1. Parterne støtter op om den regelbaserede verdensorden med multilateralisme som det centrale princip og FN i centrum. De fremmer international dialog og søger multilaterale løsninger for at drive den globale indsats fremad.

2. Parterne tager de nødvendige skridt til, alt efter hvad der er relevant, at ratificere eller tiltræde relevante internationale traktater og konventioner og gennemføre disse i egen ret.

3. Parterne bestræber sig på at styrke den globale styring og støtte de nødvendige reformer og moderniseringen af multilaterale institutioner for at gøre dem mere repræsentative, dynamiske, effektive, inkluderende, gennemsigtige, demokratiske og ansvarlige.

4. Parterne udvider deres tilgang til multilateralisme med flere interessenter ved at inddrage civilsamfundet, den private sektor og arbejdsmarkedets parter mere effektivt i arbejdet med at udvikle løsninger på globale udfordringer.

Artikel 79

Samarbejde i internationale organisationer og fora

1. Parterne stræber efter at vedtage fælles resolutioner, erklæringer og udtalelser, at koordinere holdninger, og, hvor det er relevant, afstemninger samt at træffe fælles tiltag på grundlag af en fælleshed af interesser, gensidig respekt og ligestilling, således at de kan opnå større indflydelse og stå stærkere i internationale og regionale organisationer og fora.

2. Parterne indfører passende operationelle ordninger for et effektivt samarbejde og en effektiv koordination på internationalt plan, herunder ved at indkalde til ministermøder mellem OACSS-medlemmer og EU-parten. De bestræber sig på jævnligt at finde et fælles grundlag, både på politisk og operationelt plan, for en række strategiske emner og på at forene kræfterne om emner af gensidig og global interesse for at drive den globale fremad.

3. Parterne kan aktivt søge at arbejde tæt sammen og etablere strategiske partnerskaber med tredjelande og grupperinger, som deler deres værdier og interesser, med henblik på om muligt at finde fælles løsninger på fælles udfordringer.

Artikel 80

Områder for den internationale indsats

1. Parterne er enige om at samarbejde og gøre en fælles indsats på områder, der vedrører de strategiske prioriteter, som er omhandlet i del II, samt på andre områder, der volder bekymring, hvis de finder det nødvendigt.

2. Parterne styrker samarbejdet og dialogen for at sikre den internationale fred og sikkerhed. De anlægger en inklusiv og integreret tilgang, som har rod i brede, dybe og varige regionale og internationale partnerskaber, med henblik på at forebygge og håndtere konflikter og kriser. De arbejder på nationalt, regionalt og internationalt plan for at gøre de multilaterale bestræbelser på at sikre varig fred og sikkerhed mere effektive gennem styrkede partnerskaber med FN og regionale og subregionale aktører. De sætter ind mod alvorlige forbrydelser, som berører det internationale samfund, og internationale sikkerhedstrusler såsom organiseret kriminalitet, terrorisme og voldelig ekstremisme og samarbejder for at fremme og styrke den internationale struktur for våbenkontrol, ikkespredning og nedrustning samt for at øge cybersikkerheden og bekæmpe cyberkriminalitet.

3. Parterne deltager i internationale fora for at opretholde internationale normer og aftaler med henblik på at fremme og beskytte menneskerettigheder for alle, opnå ligestilling mellem kønnene og styrke demokratiet og retsstatsprincippet. De samarbejder med FN's menneskerettighedsorganer og -mekanismer og støtter fuldt ud FN's Menneskerettighedsråds arbejde. De opretter tværregionale alliancer for at tjene fælles værdier og interesser, alt efter hvad der er relevant.

4. Parterne samarbejder for at gøre fremskridt med opfyldelsen af SDG'erne og andre internationalt aftalte køreplaner, der skal fremme den menneskelige og sociale udvikling. De arbejder tæt sammen på internationalt plan for at:

a) afskaffe ekstrem fattigdom og stoppe sult

b) imødegå og afhjælpe fødevareusikkerhed

c) fremme universel adgang til økonomisk overkommelige sociale tjenester af høj kvalitet såsom uddannelse, sundhedspleje, vand, sanitet og bolig

d) myndiggøre kvinder og unge og

e) beskytte de mest sårbare i samfundet og lette deres inklusion i og bidrag til det økonomiske, sociale og politiske liv, således at ingen lades i stikken.

De samarbejder for at gøre det internationale finansielle og monetære system mere sammenhængende og konsekvent med henblik på at sikre bedre adgang til udviklingsfinansiering til støtte for bæredygtig udvikling.

5. Parterne samarbejder på internationalt plan om at opnå inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst og udvikling ved hjælp af foranstaltninger, der tager sigte på strukturel økonomisk omstilling, skabelse af anstændigt arbejde til alle og integration af OACSS-medlemmerne i den globale økonomi, herunder gennem regional og kontinental integration. Parterne bevarer og styrker det regelbaserede multilaterale handelssystem med WTO i centrum i alle dets funktioner for at sikre, at det effektivt kan håndtere globale handelsudfordringer og udnytte det udviklingspotentiale, der er i handel.

6. Parterne intensiverer samarbejdet for at fremme en stærk og beslutsom kollektiv indsats vedrørende miljømæssig bæredygtighed og klimaændringer, øge de globale ambitioner og føre an i bestræbelserne for at nå Parisaftalens langsigtede mål. De opretholder internationale normer og aftaler, som giver globale offentlige goder og beskytter kommende generationer, herunder bestræbelser på at styrke den internationale havforvaltning.

7. Parterne arbejder med partnere rundt om i verden for at forfølge en samlet og holistisk tilgang til alle aspekter vedrørende migration og mobilitet baseret på principperne om solidaritet, fælles ansvar og partnerskab.

DEL IV

SAMARBEJDS- OG GENNEMFØRELSESMETODER

Artikel 81

Effektive og diversificerede samarbejdsmetoder

1. Parterne er enige om at mobilisere både finansielle og ikkefinansielle ressourcer for at nå målene i denne aftale på grundlag af fælles interesser, i en ånd af ægte partnerskab og i overensstemmelse med princippet om, at »ingen lades i stikken«. De understreger, at udviklingsfinansiering spiller en central rolle for gennemførelsen af 2030-dagsordenen og Parisaftalen.

2. Parterne er enige om, at samarbejdet skal være diversificeret og omfatte en række forskellige politikker og instrumenter fra alle tilgængelige kilder og aktører. De er også enige om, at samarbejdsmetoderne skal skræddersys, så de afspejler og gennemføres på grundlag af de mål, strategier og prioriteter, som forskellige lande og regioner har fastlagt på nationalt, regionalt, kontinentalt og interregionalt plan.

3. Parterne bekræfter på ny deres tilslutning til principperne om udviklingseffektivitet, nemlig partnerlandenes ejerskab af udviklingsprioriteter, inklusive partnerskaber, fokus på resultater, gennemsigtighed og gensidig ansvarlighed.

Artikel 82

Internationalt udviklingssamarbejde

1. EU-parten bekræfter på ny sin politiske vilje til at øge ressourcerne til udviklingssamarbejde med henblik på at opnå en bæredygtig udvikling, navnlig ved at udrydde fattigdom og bekæmpe miljøforringelser og klimaændringer. EU-parten forpligter sig til at stille et passende niveau af finansielle ressourcer til rådighed i overensstemmelse med sine interne regler og procedurer.

2. Parterne er enige om, at der ved tildelingen af ressourcer skal gives prioritet til de lande, der har det største behov, hvor ressourcerne kan få størst virkning, navnlig i LDC-lande, lavindkomstlande, lande i krise- eller konfliktsituationer, i postkrisesituationer og/eller i ustabile og sårbare situationer efter en konflikt, herunder SIDS-lande og udviklingslande, der er indlandsstater. Der skal også tages behørigt hensyn til de særlige udfordringer, som mellemindkomstlande står overfor, navnlig for så vidt angår ulighed, social eksklusion og adgang til ressourcer.

3. EU-parten mobiliserer ressourcer for at støtte programmer i stater i Afrika, Caribien og Stillehavet og bidrager til samarbejde og initiativer på regionalt, interregionalt og interkontinentalt plan, som tager sigte på at styrke samarbejdet mellem parterne om spørgsmål af fælles interesse.

4. Parterne er enige om, at samarbejde kan antage forskellige former såsom støtteprogrammer for sektorpolitikker, administrative og tekniske samarbejdsforanstaltninger, kapacitetsopbygning og trepartsordninger, og at det kan finde sted ved hjælp af forskellige former for finansiering og procedurer, herunder budgetstøtte, budgetgarantier og blandingsoperationer.

5. EU-parten og de mere udviklede OACSS-medlemmer forpligter sig til at udvikle nye former for samarbejde, herunder innovative finansielle instrumenter og samfinansiering.

6. Parterne samarbejder og fremmer brugen af finansielle ressourcer til at fremme mobiliseringen af interne ressourcer, til at yde humanitær bistand og nødhjælp, til at håndtere uforudsete omstændigheder eller nye behov eller udfordringer, til at lette handelen og til at fremme internationale initiativer eller prioriteter.

7. Parterne er enige om, at enhver beslutning om at yde budgetstøtte skal:

a) bygge på et klart sæt støtteberettigelseskriterier og en omhyggelig vurdering af risici og fordele

b) bygge på landets ejerskab, gensidig ansvarlighed og fælles tilslutning til universelle værdier og principper

c) omfatte en styrket politikdialog, bedre forvaltning og supplerende bestræbelser på at tilvejebringe flere midler og anvende dem bedre, og

d) være differentieret på en sådan måde, at den svarer bedre til den politiske, økonomiske og sociale kontekst i modtagerlandet.

8. Parterne er enige om at gøre ressourcestrømme mere forudsigelige og sikre samt at øge indsatsen for at forbedre den måde, hvorpå de forvalter og gennemfører udviklingssamarbejdet, navnlig ved i højere grad at sikre koordinering og sammenhæng og ved at tage hensyn til deres respektive komparative fordele, herunder erfaring med omstilling.

9. Parterne er enige om, at programmering skal bygge på en årlig, kontinuerlig og inklusiv dialog mellem EU-parten og OACSS-medlemmerne, herunder nationale og lokale myndigheder, regionale, kontinentale og internationale organisationer, med inddragelse af parlamenter, civilsamfundet, den private sektor og andre interessenter for at skabe større demokratisk ejerskab over processen og anspore til opbakning til nationale og regionale strategier. De er enige om, at programmeringen, hvor det er hensigtsmæssigt, skal synkroniseres med støttemodtagernes strategicyklusser, og forpligter sig til at anvende deres institutioner, systemer og procedurer. De er også enige om, at programmeringen skal munde ud i en specifik, skræddersyet flerårig ramme for samarbejdet, herunder diversificerede samarbejdsmetoder.

10. Parterne er enige om, at samarbejde med tredjelande og andre aktører, herunder syd-syd-samarbejde og trepartssamarbejde, skal fremmes i tilfælde, hvor det har en klar merværdi og en dokumenteret komparativ fordel.

11. Parterne kan på et i fællesskab aftalt tidspunkt beslutte at foretage en gennemgang af forvaltningen af de finansielle ressourcer og deres virkning med henblik på at gøre støtteprogrammeringen og -tildelingen mere effektiv.

12. Parterne styrker dialogen og samarbejdet om en fornuftig anvendelse af de finansielle ressourcer, herunder, hvor det er hensigtsmæssigt, via samarbejde med Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig.

Artikel 83

Indenlandske offentlige ressourcer

1. De OACSS-medlemmer, som er parter i denne aftale, bekræfter på ny deres tilsagn om at styrke mobiliseringen af indenlandske ressourcer. De fremmer vilkår, som øger de indenlandske private strømme og styrker handelen som drivkraft for udvikling.

2. De OACSS-medlemmer, som er parter i denne aftale, bestræber sig på at forbedre opkrævningen af indtægter ved hjælp af moderniserede skattesystemer, en bedre skattepolitik, en mere effektiv skatteopkrævning og en styrket og reformeret skatteforvaltning. De søger at gøre deres skattesystemer mere retfærdige, gennemsigtige og effektive, herunder ved at udvide skattegrundlaget og videreføre bestræbelserne på at integrere den uformelle sektor i den formelle økonomi i overensstemmelse med forholdene i de enkelte lande. De styrker den finanspolitiske legitimitet ved at anvende de offentlige udgifter mere effektivt.

3. Parterne er enige om at øge indsatsen for at bekæmpe ulovlige finansielle strømme med henblik på at udrydde dem, at samarbejde om inddrivelsen af aktiver og kapital, der er gået tabt, og at styrke god praksis for tilbagelevering af aktiver for at fremme en bæredygtig udvikling. De fremmer foranstaltninger til bekæmpelse af korruption, svig og hvidvaskning af penge og træffer foranstaltninger til at bekæmpe skatteundgåelse, skatteunddragelse og anden skadelig praksis gennem øget internationalt samarbejde, bedre national regulering og styrket kapacitet og informationsudveksling.

4. Parterne fremmer og samarbejder om at styrke god finansiel styring og skatteforvaltning, gennemsigtighed og ansvarlighed. De forpligter sig til at øge det internationale skattesamarbejde på en inklusiv, retfærdig og gennemsigtig måde og er i den forbindelse enige om at samarbejde i internationale fora om internationale skatteanliggender.

Artikel 84

Indenlandske og internationale private ressourcer

1. Parterne anerkender, at private kapitalstrømme er et vitalt supplement til de nationale udviklingsbestræbelser. De udarbejder politikker og styrker, hvor det er hensigtsmæssigt, de reguleringsmæssige rammer og instrumenter, således at incitamenterne for den private sektor i højere grad afstemmes efter de offentlige mål. De samarbejder for at mobilisere bæredygtige og ansvarlige investeringer, anspore den private sektor til at deltage som partner i udviklingsprocessen og investere i områder, som er afgørende for en bæredygtig udvikling.

2. Parterne bestræber sig på at anvende en blanding af tilskud og lån samt garantier som løftestang for at tiltrække privat finansiering og afhjælpe markedssvigt og samtidig begrænse markedsforvridninger.

3. Parterne anerkender, at pengeoverførsler er en central privat finansieringskilde for bæredygtig udvikling. De indfører relevant lovgivning og reguleringsmæssige rammer for at skabe et konkurrencedygtigt og gennemsigtigt marked for billigere, hurtigere og sikrere pengeoverførsler via lovlige og officielle kanaler i både kilde- og modtagerlande og for at indføre innovative og økonomisk overkommelige overførselsmuligheder. De ansporer til frembringelse af innovative finansielle produkter og skaber incitament til at styrke deres diasporaers bidrag til udvikling. De fremmer dialog blandt alle relevante offentlige og private interessenter for at lette pengeoverførsler med henblik på at øge indvirkningen heraf på udviklingen.

Artikel 85

Gæld og gældsbæredygtighed

1. Parterne forpligter sig til at gøre gælden bæredygtig på lang sigt ved hjælp af koordinerede politikker, der er rettet mod at finansiere, begrænse, omlægge eller forvalte deres gæld, alt efter hvad der er relevant. De er enige om at bistå lande med at opbygge gældsforvaltningskapacitet og udvikle mellem- og langsigtede gældsstrategier.

2. Parterne understreger vigtigheden af, at debitorer og kreditorer arbejder sammen om at forebygge og løse gældskriser. De er enige om behovet for at styrke dialogen, informationsudvekslingen og gennemsigtigheden, således at vurderinger og analyser af gældsbæredygtigheden baseres på omfattende, objektive og pålidelige data.

3. Parterne, som tager sammenhængen mellem gæld og økonomisk vækst i betragtning, forpligter sig til at deltage i dialog og samarbejde som led i internationale drøftelser om det generelle gældsproblem, uden at dette berører specifikke drøftelser, som finder sted i relevante fora.

4. Parterne er enige om at bidrage til internationalt godkendte gældslettelsesinitiativer for at lette OACSS-medlemmernes gældsbetjeningsbyrde, hvis det er relevant.

DEL V

INSTITUTIONELLE RAMMER

Artikel 86

Fælles institutioner

1. Parterne opretter hermed følgende fælles institutioner på niveauet mellem OACSS-medlemmerne og EU-parten: OACSS-EU-Ministerrådet, OACSS-EU-Udvalget på Ambassadør- eller Højt Embedsmandsniveau (OACSS-EU ALSOC) og Den Blandede Parlamentariske Forsamling OACSS-EU. Parterne opretter hermed også som fælles institutioner for hver af de regionale protokoller et ministerråd, et blandet udvalg og en parlamentarisk forsamling.

2. Parterne bestræber sig på at sikre koordination og komplementaritet mellem denne aftales fælles institutioner og fælles institutioner inden for andre rammer eller aftaler, som de er part i, herunder ØPA'er, uden at det berører de relevante bestemmelser deri.

Artikel 87

Topmøder mellem stats- og regeringschefer

Parterne kan mødes på stats- og regeringschefniveau i et hensigtsmæssigt format på grundlag af en i fællesskab fastlagt tidsplan og dagsorden.

Artikel 88

OACSS-EU-Ministerrådet

1. OACSS-EU-Ministerrådet består af på den ene side en repræsentant for hvert OACSS-medlem på ministerniveau og på den anden side repræsentanter for Den Europæiske Union og dens medlemsstater på ministerniveau. Det ledes i fællesskab af på den ene side den formand, som OACSS-medlemmerne udpeger, og på den anden side den formand, som EU-parten udpeger.

2. OACSS-EU-Ministerrådet træder i princippet sammen hvert tredje år, og når det i øvrigt skønnes nødvendigt på de to formænds initiativ, i en form og med en sammensætning, der er hensigtsmæssig i forhold til de anliggender, der skal behandles. Observatører kan, hvor det er hensigtsmæssigt, deltage i møderne.

3. OACSS-EU-Ministerrådet kan nedsætte udvalg og arbejdsgrupper til at behandle specifikke spørgsmål mere effektivt, såsom spørgsmål vedrørende handel og udviklingsfinansiering. Det kan også delegere beføjelser til OACSS-EU-ALSOC.

4. OACSS-EU-Ministerrådet har til opgave:

a) at yde strategisk politisk vejledning

b) at påse, at denne aftale gennemføres effektivt og ensartet

c) at vedtage politiske retningslinjer og træffe de afgørelser, der er nødvendige for at give specifikke aspekter, som er nødvendige for gennemførelsen af denne aftales bestemmelser, virkning og

d) at vedtage fælles holdninger og nå til enighed om fælles tiltag vedrørende internationalt samarbejde og lette koordinationen i internationale organisationer og fora.

5. OACSS-EU-Ministerrådet vedtager afgørelser, som er bindende for alle parter, medmindre andet er angivet, eller henstillinger vedrørende enhver af de i stk. 4 opførte opgaver efter fælles aftale mellem parterne. Det er kun beslutningsdygtigt, hvis Den Europæiske Unions repræsentanter, mindst halvdelen af EU-medlemsstaterne og mindst to tredjedele af de medlemmer, der repræsenterer OACSS-medlemmernes regeringer, er til stede. Ethvert medlem af OACSS-EU-Ministerrådet, der er forhindret i at give møde, kan lade sig repræsentere ved en stedfortræder. Stedfortræderen udøver alle det pågældende medlems rettigheder. OACSS-EU-Ministerrådet forelægger en rapport for Den Blandede Parlamentariske Forsamling om gennemførelsen af denne aftale. Det undersøger og tager resolutioner og henstillinger fra Den Blandede Parlamentariske Forsamling i betragtning.

6. OACSS-EU-Ministerrådet kan træffe afgørelser eller fremsætte henstillinger ved skriftlig procedure. Brugen af skriftlig procedure kan foreslås af en hvilken som helst af parterne og kan indledes med formændenes godkendelse. Reglerne i stk. 5 finder tilsvarende anvendelse på den skriftlige procedure.

7. OACSS-EU-Ministerrådet vedtager sin forretningsorden på sit første møde, dog senest seks måneder efter denne aftales ikrafttræden.

Artikel 89

OACSS-EU-Udvalget på Ambassadør- eller Højt Embedsmandsniveau

1. OACSS-EU-Udvalget på Ambassadør- eller Højt Embedsmandsniveau (OACSS-EU-ALSOC) består af på den ene side en repræsentant for hvert OACSS-medlem på ambassadørniveau eller højt embedsmandsniveau og OACSS' generalsekretær i embeds medfør og på den anden side repræsentanter for Den Europæiske Union og dens medlemsstater på ambassadørniveau eller højt embedsmandsniveau. OACSS-EU-ALSOC træder sammen årligt og på særlige møder efter anmodning fra de to formænd, navnlig for at forberede møderne i OACSS-EU-Ministerrådet. Det ledes i fællesskab af de samme parter, som varetager hvervene som formænd for OACSS-EU-Ministerrådet. Det træffer afgørelser og fremsætter henstillinger efter fælles aftale mellem parterne. Observatører kan, hvor det er relevant, deltage i møderne.

2. OACSS-EU-ALSOC forbereder OACSS-EU-Ministerrådets møder og bistår dette i udførelsen af dets opgaver, og det varetager alle opgaver, som OACSS-EU-Ministerrådet overdrager til det.

3. OACSS-EU-ALSOC vedtager sin forretningsorden på sit første møde, dog senest seks måneder efter denne aftales ikrafttræden.

Artikel 90

Den Blandede Parlamentariske Forsamling OACSS-EU

1. Hvert medlem af de tre regionale parlamentariske forsamlinger er medlem af Den Blandede Parlamentariske Forsamling OACSS-EU. Den Blandede Parlamentariske Forsamling OACSS-EU træder sammen en gang om året i overensstemmelse med de nærmere bestemmelser i den i stk. 3 omhandlede forretningsorden. Formandskabet varetages i fællesskab af et medlem af Europa-Parlamentet og et parlamentsmedlem fra OACSS-medlemmerne, som udnævnes i overensstemmelse med til deres respektive procedurer.

2. Den Blandede Parlamentariske Forsamling OACSS-EU har som et rådgivende organ til opgave:

a) at vedtage resolutioner og fremsætte henstillinger med henblik på at nå målene i denne aftale og

b) at fremme demokratiske processer og samarbejdet mellem parlamenter og lette en større forståelse mellem befolkningerne i OACSS-medlemmerne og EU-medlemsstaterne.

3. Den Blandede Parlamentariske Forsamling OACSS-EU vedtager sin forretningsorden på sit første møde, dog senest seks måneder efter denne aftales ikrafttræden.

Artikel 91

Regionalt topmøde

Parterne i hver regional protokol kan beslutte at mødes på stats- og regeringschefniveau med mellemrum, som aftales mellem de respektive parter på grundlag af en tidsplan og en dagsorden, der fastlægges i fællesskab.

Artikel 92

Regionale ministerråd

1. Parterne opretter herved et ministerråd for hver af de tre regionale protokoller:

a) Afrika-EU-Ministerrådet består af på den ene side en repræsentant for hver deltagende stat i Afrika på ministerniveau og på den anden side repræsentanter for Den Europæiske Union og dens medlemsstater på ministerniveau

b) Caribien-EU-Ministerrådet består af på den ene side en repræsentant for hver deltagende stat i Caribien på ministerniveau og på den anden side repræsentanter for Den Europæiske Union og dens medlemsstater på ministerniveau, og

c) Stillehavsområdet-EU-Ministerrådet består af på den ene side en repræsentant for hver deltagende stat i Stillehavet på ministerniveau og på den anden side repræsentanter for Den Europæiske Union og dens medlemsstater på ministerniveau.

Formandskabet for hvert regionalt ministerråd varetages i fællesskab af den formand, der udpeges af den deltagende stat i henholdsvis Afrika, Caribien og Stillehavet på den ene side, og en formand, der udpeges af EU-parten**,** på den anden side i overensstemmelse med deres respektive procedurer.

Hvert regionalt ministerråd træder sammen med mellemrum, der fastlægges af de respektive parter, i en sammensætning, der er hensigtsmæssigt i forhold til de spørgsmål, der skal behandles, og på de to formænds initiativ og træffer afgørelser ved fælles overenskomst.

2. Hvert regionalt ministerråd har til opgave:

a) at fastlægge prioriteter og, hvor det er relevant, udarbejde handlingsplaner for målene i deres respektive regionale protokol

b) at vedtage afgørelser eller fremsætte henstillinger med henblik på at give virkning til bestemte aspekter af deres respektive regionale protokol, herunder afgørelser vedrørende revision eller ændring deraf, i overensstemmelse med artikel 99, stk. 5. Afgørelserne er bindende for alle parter i den respektive regionale protokol, medmindre andet er angivet, og

c) at føre dialog og udveksle synspunkter om et hvilket som helst spørgsmål af fælles interesse.

3. Hvert regionalt ministerråd vedtager afgørelser eller fremsætter henstillinger efter fælles overenskomst. Det er kun beslutningsdygtigt, hvis repræsentanterne for Den Europæiske Union, mindst halvdelen af EU-medlemsstaterne og mindst to tredjedele af de medlemmer, der repræsenterer den afrikanske region, den caribiske region henholdsvis Stillehavsområdet, er til stede. Ethvert medlem af et regionalt ministerråd, som ikke kan deltage i et møde, kan lade sig repræsentere ved en stedfortræder. Stedfortræderen udøver alle det pågældende medlems rettigheder.

4. Hvert regionalt ministerråd:

a) kan vedtage afgørelser eller fremsætte henstillinger ved skriftlig procedure. Reglerne i artikel 88 finder tilsvarende anvendelse på de regionale ministerråds skriftlige procedure

b) kan nedsætte underudvalg og arbejdsgrupper til at behandle specifikke spørgsmål mere effektivt og kan delegere beføjelser til det respektive regionale blandede udvalg

c) forelægger OACSS-EU-Ministerrådet en rapport om gennemførelsen af dets respektive protokol og

d) vedtager sin forretningsorden på sit første møde, dog senest seks måneder efter denne aftales ikrafttræden.

Artikel 93

Regionale blandede udvalg

1. Hvert regionale blandede udvalg består af på den ene side en repræsentant for hvert OACSS-medlem i Afrika, for så vidt angår protokollen mellem Afrika og EU, hvert OACSS-medlem i Caribien, for så vidt angår protokollen mellem Caribien og EU, og hvert OACSS-medlem i Stillehavet, for så vidt angår protokollen mellem Stillehavsområdet og EU, på ambassadørniveau eller højt embedsmandsniveau og på den anden side repræsentanter for Den Europæiske Union og dens medlemsstater på ambassadørniveau eller højt embedsmandsniveau.

2. Formandskabet for hvert af de regionale blandede udvalg varetages i fællesskab af de samme parter, som varetager hvervene som formænd for det respektive regionale OACSS-EU-Ministerråd. Udvalget kan på forslag fra en af parterne og med formændenes godkendelse beslutte at invitere observatører, hvor det er hensigtsmæssigt.

3. Hvert regionale blandede udvalg forbereder det respektive regionale ministerråds møder og bistår det i udførelsen af dets opgaver og udfører ethvert mandat, som det overdrages af det respektive regionale ministerråd.

4. Hvert regionale blandede udvalg vedtager sin forretningsorden på sit første møde, dog senest seks måneder efter denne aftales ikrafttræden.

Artikel 94

De regionale parlamentariske forsamlinger

1. Parterne opretter en regional parlamentarisk forsamling for hver af de tre regionale protokoller, som ledes i fællesskab af et medlem af Europa-Parlamentet på den ene side og et parlamentsmedlem fra de respektive parter i Afrika, Caribien eller Stillehavsområdet, som er udnævnt til formand, på den anden side i overensstemmelse med deres egne procedurer:

a) Den parlamentariske forsamling Afrika-EU består af på den ene side medlemmer Europa-Parlamentet og på den anden side et tilsvarende antal parlamentsmedlemmer fra hver deltagende stat i Afrika.

b) Den parlamentariske forsamling Caribien-EU består af på den ene side medlemmer af Europa-Parlamentet og på den anden side et tilsvarende antal parlamentsmedlemmer fra hver deltagende stat i Caribien.

c) Den parlamentariske forsamling Stillehavsområdet-EU består af på den ene side medlemmer af Europa-Parlamentet og på den anden side et tilsvarende antal parlamentsmedlemmer fra hver deltagende stat i Stillehavet.

2. Som et rådgivende organ træder hver regionale parlamentariske forsamling navnlig sammen forud for møderne i det relevante regionale ministerråd. Hver regionale parlamentariske forsamling skal med henblik herpå rettidigt have tilsendt dagsordenen for det relevante regionale ministerrådsmøde, på grundlag af hvilken den kan rette henstillinger til det pågældende ministerråd, og skal underrettes om det relevante regionale ministerråds afgørelser og henstillinger.

3. Hver regionale parlamentariske forsamling:

a) kan vedtage resolutioner og drøfte ethvert spørgsmål, der vedrører den respektive regionale protokol

b) kan fremme de demokratiske processer gennem dialog og konsultation og fremme en større forståelse mellem befolkningerne i Den Europæiske Union og befolkningerne i Afrika, Caribien og Stillehavsområdet

c) rådfører sig med Den Blandede Parlamentariske Forsamling OACSS-EU i spørgsmål, som vedrører denne aftale, for at sikre koordination og sammenhæng og

d) vedtager sin forretningsorden på sit første møde, dog senest seks måneder efter denne aftales ikrafttræden.

Artikel 95

Inddragelse af interessenter

1. Parterne er enige om, at inddragelse af interessenter, navnlig lokale myndigheder, civilsamfundet og repræsentanter for den private sektor, er en forudsætning for at træffe velunderbyggede beslutninger og fremme målene for dette partnerskab.

2. Interessenter skal underrettes rettidigt og kunne komme med bidrag til den brede dialogproces, navnlig med henblik på møderne i det pågældende ministerråd.

3. For at fremme en sådan inddragelse etableres der åbne og gennemsigtige mekanismer for strukturerede konsultationer med interessenter, i det omfang det er hensigtsmæssigt.

4. Resultaterne af konsultationerne med interessenter meddeles, alt efter hvad der er relevant, til det relevante ministerråd, det relevante blandede udvalg eller den relevante parlamentariske forsamling.

DEL VI

AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

Artikel 96

Territorial anvendelse

Denne aftale gælder på den ene side for de områder, hvor traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde finder anvendelse, og på de i nævnte traktater fastsatte betingelser, og på den anden side for OACSS-medlemmernes område.

Artikel 97

Andre aftaler eller ordninger

Ingen traktat, konvention, aftale eller af nogen som helst slags mellem en eller flere af EU-medlemsstaterne og en eller flere OACSS-medlemmer må ikke udgøre nogen hindring for gennemførelsen af nærværende aftale.

Artikel 98

Samtykke til at være bundet, ikrafttræden og midlertidig anvendelse

1. Parterne giver deres samtykke til at være bundet af denne aftale i overensstemmelse med deres respektive interne regler og procedurer.

2. Denne aftale træder i kraft den første dag i den anden måned efter den dato, hvor Den Europæiske Union og dens medlemsstater og mindst to tredjedele af OACSS-medlemmerne har afsluttet deres respektive interne procedurer med henblik herpå og har deponeret det instrument, hvorved de giver deres samtykke til at være bundet, hos Generalsekretariatet for Rådet for Den Europæiske Union (»depositaren«), som sender en bekræftet kopi til OACSS-sekretariatet.

3. Et OACSS-medlem, som ikke har afsluttet de i stk. 2 omhandlede procedurer inden datoen for denne aftales ikrafttræden i overensstemmelse med stk. 2, kan kun afslutte dem senest 12 måneder efter nævnte dato. For sådanne OACSS-medlemmer får denne aftale virkning den første dag i den anden måned efter deponeringen af det instrument, hvorved de giver deres samtykke til at være bundet, hos depositaren, som sender en bekræftet kopi til OACSS-sekretariatet. Sådanne OACSS-medlemmer anerkender gyldigheden af enhver foranstaltning, der træffes for at gennemføre denne aftale efter dens ikrafttrædelsesdato i overensstemmelse med stk. 2.

4. Uanset stk. 2 og 3 kan Den Europæiske Union og OACSS-medlemmerne anvende hele eller dele af denne aftale midlertidigt i afventning af dens ikrafttræden og i overensstemmelse med deres respektive interne procedurer. Den midlertidige anvendelse begynder den første dag i den anden måned efter denne aftales undertegnelse. Inden den midlertidige anvendelse begynder, underretter Den Europæiske Union OACSS-medlemmerne om, hvilke dele af denne aftale der anvendes midlertidigt.

Artikel 99

Gyldighedsperiode og gennemgang

1. Denne aftale indgås i første omgang for en periode på 20 år. Tre år før udløbet af denne første periode indleder parterne en dialog med henblik på at gennemgå de bestemmelser, der derefter skal gælde for deres forbindelser. Denne aftale forlænges stiltiende med én periode på fem år, medmindre parterne inden udløbet af den første periode på 20 år beslutter at bringe den til ophør eller forlænge den.

2. Parterne kan indgive forslag til ændringer af denne aftale til OACSS-EU-Ministerrådet senest seks måneder før det relevante møde i OACSS-EU-Ministerrådet. Eventuelle ændringer skal godkendes af OACSS-EU-Ministerrådet og underkastes de procedurer, der i artikel 98 er fastsat for denne aftales ikrafttræden og midlertidige anvendelse.

3. Inden for seks måneder efter udløbet af 2030-dagsordenen indleder parterne forhandlinger med henblik på at gennemgå og eventuelt ændre de strategiske prioriteter i denne aftale, herunder den regionale protokol for Afrika, den regionale protokol for Caribien og den regionale protokol for Stillehavsområdet, og om nødvendigt foretage andre ændringer. Den ændrede aftale træder i kraft i overensstemmelse med de procedurer, der er fastsat for denne aftales ikrafttræden og midlertidige anvendelse.

4. Parterne kan indgive forslag til ændringer af bilagene til denne aftale til OACSS-EU-Ministerrådet senest seks måneder inden det relevante møde i OACSS-EU-Ministerrådet. Alle ændringer skal godkendes af OACSS-EU-Ministerrådet.

5. Parterne til den respektive regionale protokol kan indgive forslag til ændringer af deres protokol til det respektive regionale ministerråd og til OACSS-EU-Ministerrådet senest 120 dage før det relevante møde i det respektive regionale ministerråd. Alle ændringer skal vedtages af det respektive regionale ministerråd og øjeblikkeligt meddeles OACSS-EU-Ministerrådet, som kan give sit samtykke senest 120 dage efter datoen for meddelelsen, herunder ved anvendelse af den skriftlige procedure eller delegation af beføjelser til OACSS-EU-ALSOC. OACSS-EU-Ministerrådet kan afvise at give sit samtykke til en ændring, som det finder er i strid med denne aftale, og underretter det relevante regionale ministerråd om årsagerne til afvisningen heraf. Medmindre det afvises at give samtykke inden for 120 dage efter datoen for meddelelsen, anses samtykke for at være givet. Den ændrede regionale protokol træder i kraft den første dag i den anden måned efter datoen for samtykket.

6. OACSS-EU-Ministerrådet kan vedtage eventuelle overgangsforanstaltninger, som måtte være nødvendige, hvis parterne påtænker en ny aftale, og indtil en sådan aftale træder i kraft eller anvendes midlertidigt.

Artikel 100

Opsigelse

Denne aftale kan opsiges af EU-parten over for hvert OACSS-medlem og af hvert OACSS-medlem over for EU-parten. Opsigelsen får virkning, seks måneder efter at den skriftlige meddelelse herom er modtaget af depositaren, som sender en bekræftet kopi til OACSS-sekretariat.

Artikel 101

Tvistbilæggelse og overholdelse af forpligtelser

1. Parterne træffer alle almindelige eller særlige foranstaltninger, der er påkrævet for at opfylde deres forpligtelser i henhold til denne aftale. De behandler indbyrdes uoverensstemmelser og tvister vedrørende denne aftales anvendelse og fortolkningsspørgsmål vedrørende denne aftale i overensstemmelse med denne artikel.

2. Alle spørgsmål vedrørende fortolkningen af denne aftale kan løses gennem konsultationer i OACSS-EU-Ministerrådet eller efter aftale mellem parterne i et særligt underudvalg eller enhver anden passende mekanisme, som rapporterer til OACSS-EU-Ministerrådet, jf. dog procedurerne i nærværende artikels stk. 3-9, og artikel 74, stk. 4. Parterne fremlægger de relevante oplysninger, som er nødvendige for en grundig undersøgelse af spørgsmålet, med henblik på at det kan behandles rettidigt og i mindelighed.

3. I stk. 4-9 forstås ved »part« Den Europæiske Union og dens medlemsstater på den ene side og hvert OACSS-medlem på den anden side.

4. Parterne behandler deres indbyrdes uoverensstemmelser inden for rammerne af partnerskabsdialogen med henblik på at undgå, at der opstår situationer, hvor en part skønner det nødvendigt at gøre brug af konsultationer som omhandlet i stk. 5 og 6.

5. Hvis en af parterne finder, at den anden part ikke har opfyldt sine forpligtelser i henhold til denne aftale, skal den meddele den anden part dette, idet den forelægger alle relevante oplysninger, der er nødvendige for at foretage en grundig undersøgelse af situationen, med henblik på at der kan findes en gensidigt acceptabel løsning inden for 90 dage fra datoen for meddelelsen. Hvis dette ikke skønnes at være tilstrækkeligt, fører parterne strukturerede og systematiske konsultationer. Hvis de ikke kan nå frem til en gensidigt acceptabel løsning inden 120 dage fra det tidspunkt, hvor konsultationerne blev indledt, kan den part, der har givet meddelelsen, træffe foranstaltninger, der står i rimeligt forhold til den manglende opfyldelse af den pågældende forpligtelse.

6. Uanset stk. 5 meddeler den part, der finder, at den anden part tilsidesætter et af de væsentlige elementer, jf. artikel 9 og 18, den anden part dette, medmindre der er tale om særligt hastende tilfælde eller alvorlige tilfælde af korruption, jf. artikel 12, idet den forelægger alle relevante oplysninger, der er nødvendige for at foretage en grundig undersøgelse af situationen, med henblik på at der kan findes en gensidigt acceptabel løsning inden for 60 dage fra datoen for meddelelsen. Hvis dette ikke skønnes at være tilstrækkeligt, fører parterne strukturerede og systematiske konsultationer. Samtidig med at konsultationerne bevarer deres bilaterale karakter, inddrages et særligt fælles udvalg efter aftale mellem de berørte parter i den fase, hvor der føres strukturerede og systematiske konsultationer. Det særlige fælles udvalg, som består af et lige antal repræsentanter for EU-parten og OACSS-medlemmerne, og som efterlever principperne om et ægte partnerskab og gensidigt ansvar, yder rådgivning om opfyldelsen af forpligtelser og bistår efter behov, således at den berørte part træffer de nødvendige foranstaltninger til at opfylde de forpligtelser, der følger af denne aftale. Den pågældende part forbliver eneansvarlig for at opfylde sine forpligtelser i henhold til denne aftale. Hvis de ikke kan nå frem til en gensidigt acceptabel løsning inden 90 dage fra det tidspunkt, hvor konsultationerne blev indledt, kan den part, der har givet meddelelsen, træffe passende foranstaltninger.

7. Hvis en af parterne finder, at tilsidesættelsen af et af de væsentlige elementer udgør et særligt hastende tilfælde, kan den træffe passende foranstaltninger med øjeblikkelig virkning uden forudgående konsultationer. Ved særligt hastende tilfælde forstås ekstraordinære tilfælde, hvor der er tale om en særligt alvorlig og åbenbar tilsidesættelse af et af de væsentlige elementer, der er omhandlet i artikel 9 og 18.

8. De »passende foranstaltninger«, der er omhandlet i stk. 6 og 7, skal træffes med fuld respekt for folkeretten og stå i rimeligt forhold til den manglende opfyldelse af forpligtelserne i henhold til denne aftale. De foranstaltninger, der medfører færrest forstyrrelser for denne aftales funktion, skalforetrækkes. Passende foranstaltninger kan omfatte hel eller delvis suspension af denne aftale. Efter at der på en af parternes anmodning er truffet passende foranstaltninger, kan der anmodes om konsultationer for at undersøge situationen grundigt og finde løsninger, der gør det muligt at trække de passende foranstaltninger tilbage.

9. Parterne er enige om, at der skal føres konsultationer på det niveau og i den form, der anses for at være mest befordrende for at nå frem til en gensidigt acceptabel løsning. De er enige om, at samtidig med at konsultationerne bevarer deres bilaterale karakter, kan relevante regionale og internationale aktører inddrages i konsultationsprocessen efter aftale mellem de berørte parter.

Artikel 102

Tiltrædelse

1. Enhver ny EU-medlemsstat bliver part i denne aftale fra datoen for tiltrædelse til Den Europæiske Union i medfør af en bestemmelse herom i tiltrædelsesakten. Hvis akten om tiltrædelse af Den Europæiske Union ikke indeholder bestemmelse om sådan automatisk tiltrædelse af denne aftale for den nye medlemsstat, tiltræder den pågældende medlemsstat denne aftale ved at deponere en tiltrædelsesakt hos depositaren, som sender en bekræftet kopi til OACSS-sekretariatet.

2. Enhver anmodning om tiltrædelse af denne aftale, som fremsættes af en uafhængig stat, der er medlem af OACSS, eller af enhver anden uafhængig stat, hvis strukturelle karakteristika og økonomiske og sociale situation svarer til forholdene hos medlemmerne af OACSS, skal forelægges OACSS-EU-Ministerrådet. Hvis anmodningen godkendes af OACSS-EU-Ministerrådet, tiltræder den pågældende stat denne aftale ved at deponere en tiltrædelsesakt hos depositaren, som sender en bekræftet kopi til OACSS-sekretariatet.

3. Parterne undersøger, hvilke virkninger nye staters tiltrædelse har for denne aftale.

4. OACSS-EU-Ministerrådet kan træffe enhver overgangs- eller ændringsforanstaltning, som måtte være nødvendig.

Artikel 103

Observatørstatus

Tredjeparter, herunder regionale og kontinentale organisationer, kan med henblik på at opfylde denne aftales mål indrømmes observatørstatus i de institutioner, der er oprettet ved del V i denne aftales generelle del, ved en afgørelse truffet af den relevante fælles institution.

Artikel 104

Autentiske tekster

Denne aftale er udfærdiget i to eksemplarer på bulgarsk, dansk, engelsk, estisk, finsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, kroatisk, lettisk, litauisk, maltesisk, nederlandsk, polsk, portugisisk, rumænsk, slovakisk, slovensk, spansk, svensk, tjekkisk, tysk og ungarsk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed.

REGIONALE PROTOKOLLER

REGIONAL PROTOKOL FOR AFRIKA

DEL I

SAMARBEJDSRAMME

Kapitel 1

Karakter og anvendelsesområde

Artikel 1

Ægte partnerskab

1. I denne protokol forstås ved »parter« de relevante parter, der er bundet af denne protokol i henhold til artikel 6 i denne aftales generelle del.

2. Forbindelserne mellem parterne er underlagt bestemmelserne i denne aftales generelle del og de strategiske prioriteter i denne protokol, som supplerer og styrker hinanden gensidigt, i overensstemmelse med artikel 6 i denne aftales generelle del.

3. Parterne gennemfører denne protokol i en ånd af fælles ejerskab, gensidighed, fælles ansvar og gennemsigtighed med supplerende ansvarsområder på nationalt, regionalt og internationalt niveau.

Artikel 2

Strategiske prioriteter

1. Parterne træffer specifikke foranstaltninger på følgende centrale indsatsområder som fastlagt i denne protokols del II:

a) inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst og udvikling

b) menneskelig og social udvikling

c) miljø, forvaltning af naturressourcer og klimaændringer

d) fred og sikkerhed

e) menneskerettigheder, demokrati og god forvaltningspraksis

f) migration og mobilitet.

2. Parterne kan efter fælles overenskomst aftale andre indsats- og samarbejdsområder.

Artikel 3

Integration og samarbejde på regionalt og kontinentalt niveau

1. Parterne fremmer de indbyrdes og strategiske forbindelser mellem Afrika og Den Europæiske Union.

2. Parterne støtter den regionale og kontinentale integration i Afrika som effektive midler til at opnå fred og velstand samt til at opfylde prioriteterne i denne protokol, idet der tages hensyn til målene i Den Afrikanske Unions (AU) 2063-dagsorden (»2063-dagsordenen«) og andre relevante regionale rammer.

3. Parterne støtter den regionale økonomiske integration i Afrika gennem bl.a. opbygning af større markeder, større interkonnektivitet og fri bevægelighed for personer, varer, tjenesteydelser, kapital, arbejdskraft og teknologi i forbindelse med gennemførelsen af traktaten om oprettelse af Det Afrikanske Økonomiske Fællesskab, udfærdiget den 3. juni 1991 i Abuja, og aftalen om etableringen af det afrikanske kontinentale frihandelsområde, udfærdiget den 21. marts 2018 i Kigali.

4. Parterne støtter AU og de regionale organisationer i bestræbelserne på at fremme fred, sikkerhed, demokrati og forvaltningspraksis i forbindelse med de regionale og kontinentale mekanismer såsom den afrikanske freds- og sikkerheds-arkitektur (APSA) og den afrikanske forvaltningsarkitektur.

5. Parterne er enige om at sikre, at der er sammenhæng og komplementaritet mellem denne protokol og partnerskabet mellem kontinenter som fastlagt i efterfølgende topmøder mellem AU og EU og tilhørende slutdokumenter. Parterne anerkender i deres ønske om at opfylde de kontinentale prioriteter, der er fastlagt i 2063-dagsordenen, den rolle, som AU og regionale økonomiske fællesskaber (REC'er) spiller i kontinentale og tværregionale spørgsmål. De kan i den forbindelse indgå i dialog og samarbejde om tværregionale og kontinentale spørgsmål med afrikanske lande, der ikke er part i denne aftale.

6. Parterne er enige om at indlede og styrke samarbejdet med REC'erne, idet de anerkender disses rolle som byggesten i den afrikanske integrationsdagsorden. De er også enige om at samarbejde med andre relevante regionale og kontinentale aktører, som er villige og i stand til at fremme fælles mål.

7. Parterne tilskynder til regionalt samarbejde med oversøiske lande og territorier (OLT), der er associeret med EU og regionerne i EU's yderste periferi, på områder af fælles interesse.

Kapitel 2

Aktører og processer

Artikel 4

Institutionelle bestemmelser

1. De fælles institutioner, der er oprettet ved denne protokol, og hvis sammensætning og funktioner er fastlagt i denne aftales generelle del, er som følger:

a) Afrika-EU-Ministerrådet

b) Det Blandede Udvalg Afrika-EU

c) Den Parlamentariske Forsamling Afrika-EU.

2. Parterne tager i deres samarbejde og ved gennemførelsen af denne protokol hensyn til de strategiske og politiske retningslinjer fra AU-EU-topmøderne.

Artikel 5

Konsultation med interessenter

Parterne etablerer mekanismer for åbne og gennemsigtige konsultationer med alle relevante interessenter, herunder lokale myndigheder og repræsentanter for civilsamfundet og den private sektor, for at holde dem underrettet om og indhente deres bidrag til de politiske processer og gennemførelsen af denne protokol i overensstemmelse med artikel 5, stk. 3, i denne aftales generelle del.

Artikel 6

Gennemførelse og overvågning

1. Parterne fremmer effektive samarbejdsordninger for hvert indsatsområde og gennemfører de dertil knyttede aktiviteter på det mest hensigtsmæssige nationale eller regionale niveau, flerlandeniveau eller kontinentale niveau. Med henblik herpå anerkender de den rolle, som regionale og kontinentale organisationer spiller for gennemførelsen af denne protokol, og tilstræber at styrke de relevante interessenters deltagelse.

2. Parterne overvåger gennemførelsen af denne protokol, herunder ved hjælp af en tilgang, der inddrager flere interessenter. De kan revidere den regelmæssigt og kan, alt efter hvad der er relevant, ændre og udvide dens anvendelsesområde inden for eksisterende og nye indsatsområder i overensstemmelse med den procedure, der er fastlagt i artikel 99, stk. 5, i denne aftales generelle del.

DEL II

CENTRALE SAMARBEJDSOMRÅDER

AFSNIT I

INKLUSIV, BÆREDYGTIG ØKONOMISK VÆKST OG UDVIKLING

Artikel 7

Parterne fremmer en inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst og udvikling, som er af gensidig interesse og til gensidig fordel, ved at fremme strukturel økonomisk omstilling og diversificering, skabe kvalitetsjob med anstændige arbejdsvilkår og fremme regional økonomisk integration. De investerer i menneskelige ressourcer og færdigheder, fremmer en forsvarlig makroøkonomisk ramme og skaber et erhvervsklima, der bidrager til større investeringsstrømme og udvikling af den private sektor. De træffer foranstaltninger og samarbejder for at styrke kapaciteten til at modvirke klimaændringer og minimere andre miljørisici, idet de støtter et paradigmeskift i produktion og forbrug og fremmer klimarobuste infrastrukturer, vedvarende energi og ren teknologi, forsvarlig forvaltning af affald og kemikalier og integreret vandforvaltning med henblik på at afkoble den økonomiske vækst fra miljøforringelse og muliggøre en gradvis omstilling til cirkulære økonomier. De udnytter vigtige sektorer med høj vækst og stort potentiale for at skabe anstændigt arbejde, der kan føre til integration i regionale og globale højværdikæder. De bestræber sig på at sikre, at alle drager fordel af nye forretningsmuligheder, idet der lægges særlig vægt på kvinder og unge og på, at de grundlæggende arbejdsmarkeds-standarder fremmes og gennemføres, herunder gennem effektiv social dialog.

Kapitel 1

Økonomisk omstilling

Artikel 8

Økonomisk styring

1. Parterne forbedrer den makroøkonomiske stabilitet og fremmer strukturreformer samt hensigtsmæssige økonomiske politikker, finanspolitikker og monetære politikker, som skaber hårdt tiltrængte muligheder for øget investering, jobskabelse og udvikling af den private sektor og styrker modstandsdygtigheden over for økonomiske chok. De fremmer den økonomiske reformproces ved at øge den fælles forståelse af og informationsudvekslingen om de grundlæggende elementer i deres økonomier samt udformningen og gennemførelsen af økonomiske politikker.

2. Parterne er enige om at støtte princippet om god økonomisk forvaltning, vedtage foranstaltninger til forbedring af forvaltningen af de offentlige finanser, arbejde hen imod offentlig gældsbæredygtighed, styrke de nationale og regionale statistiske systemer samt de regionale multilaterale overvågningsmekanismer og fremme en gennemsigtig budgetgennemførelse med aktindsigt, effektive kontrolsystemer og et konkurrencedygtigt, gennemsigtigt og ansvarligt system for offentlige udbud.

Artikel 9

Menneskelige ressourcer og færdigheder

1. Parterne styrker den menneskelige kapital ved at investere i uddannelse, øgede færdigheder og kapacitetsopbygning med henblik på at matche efterspørgslen på arbejdsmarkedet og øge arbejdskraftens produktivitet, idet der lægges særlig vægt på principperne om ligestilling mellem kønnene og ikkeforskelsbehandling. De sikrer, at de nationale uddannelsessystemer og læseplaner er tilpasset de fremtidige krav til beskæftigelse og opfylder det nationale kapacitetsbehov.

2. Parterne fremmer, herunder ved at indgå partnerskaber med den private sektor, tekniske og erhvervsfaglige uddannelsessystemer, der er styret af efterspørgslen og tilpasset behovene og mulighederne på lokale og regionale markeder, navnlig i landdistrikter og fjerntliggende områder.

3. Parterne samarbejder for at udvikle og gennemføre politikker, der forbedrer de digitale kompetencer og færdigheder og integrerer dem i uddannelsessystemet.

Artikel 10

Erhvervs- og investeringsklima

1. Parterne forbedrer de nationale og regionale reguleringsmæssige rammer og forenkler forskrifterne og procedurerne for virksomheder, reducerer og strømliner administrative formaliteter, styrker samarbejdet og opbygger kapaciteten til at gennemføre effektive konkurrencepolitikker. De vedtager åbne, gennemsigtige og klare reguleringsmæssige rammer for virksomheder og investeringer med beskyttelse af ejendomsrettigheder, jordrettigheder og intellektuelle ejendomsrettigheder. De sikrer effektive, gennemsigtige og forudsigelige skattesystemer og forbedrer den rolle, som toldmyndigheder spiller for at fremme handelen, samtidig med at de håndhæver gældende regler for bekæmpelse af svig og overtrædelser. De fremmer politikker, som gør arbejdsmarkedsinstitutionerne mere relevante og effektive, idet der skabes den rette balance mellem fleksibilitet og beskyttelse af arbejdstagerne.

2. Parterne støtter reformer af den finansielle sektor gennem foranstaltninger, der fremmer en bedre adgang til finansiering og finansielle ydelser, især for mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (MSMV'er), udviklingen af finansielle markeder og deres interkonnektivitet og integrationen af kapitalmarkeder med henblik på at sikre, at besparelserne anvendes effektivt til produktive investeringer og den private sektor. De bestræber sig på at fremme konkurrencen mellem udbydere af finansielle tjenester, gøre banksektoren og den finansielle sektor uden for banksektoren levedygtig og styrke mobile og digitale finansielle ydelser med henblik på at øge adgangen til finansiering, især for MSMV'er. De bestræber sig ligeledes på at styrke deres samarbejde om gennemførelsen af internationale standarder og at sikre åbne markeder, beskyttelse af forbrugere og andre brugere samt øget adgang til mobile tjenester.

3. Parterne tilstræber at give erhvervslivet og investorerne relevante og let tilgængelige oplysninger om erhvervsmulighederne og om, hvordan der kan etableres nye virksomheder i Afrika og EU. De støtter en struktureret dialog mellem den offentlige og den private sektor, netværkssamarbejdet mellem økonomiske aktører og udviklingen af virksomhedspartnerskaber for at sikre, at der tages hensyn til den private sektors perspektiver i bestræbelserne på at mindske investeringsrisici og fjerne hindringer for bæredygtige investeringer, samtidig med at dagsordenerne for reform af investeringsklimaet prioriteres højt.

4. Parterne støtter opbygningen af offentlige myndigheders kapacitet til at forbedre politikker og gennemføre reguleringsmæssige reformer af erhvervs- og investeringsklimaet, herunder gennem uddannelse og overførsel af ekspertise og viden.

5. Parterne er enige om, at spørgsmål vedrørende erhvervs- og investeringsklima skal overvejes på behørig vis i deres dialog.

Artikel 11

Infrastruktur

1. Parterne støtter en bæredygtig og robust udvikling af vigtig infrastruktur såsom energi, transport, informations- og kommunikationsteknologi (IKT) og digital konnektivitet for at lette omstillingen af deres økonomier, idet der tages hensyn til programmet for udvikling af infrastruktur i Afrika.

2. Parterne samarbejder om at identificere, fremme og i fællesskab finansiere projekter, som forventes at lette omstillingen af deres økonomier. De samarbejder for at opbygge og vedligeholde en målrettet infrastruktur, herunder industriparker og eksportproduktionszoner, for at støtte konkurrencedygtige industrier og sektorer med tilknytning til globale markeder.

3. Parterne forbedrer forvaltningen af infrastruktursektoren. De mobiliserer investeringer, øger den indenlandske mobilisering af ressourcer, fremmer offentlig-private partnerskaber og udnytter færdigheder og innovation i den private sektor ved etableringen af infrastruktur og dertil hørende tjenester.

4. Parterne er enige om at fremme en bæredygtig og robust udvikling og vedligeholdelse af infrastruktur ved hjælp af øget finansiel, teknologisk og teknisk støtte med særlig vægt på mindst udviklede lande, udviklingslande, der er indlandsstater, og små udviklingsøstater (SIDS-lande).

Artikel 12

Intellektuel ejendom

1. Parterne styrker samarbejdet om intellektuelle ejendomsrettigheder, herunder i udarbejdelsen af de reguleringsmæssige rammer til fremme, beskyttelse og håndhævelse af disse, idet de tager hensyn til de underliggende politiske mål.

2. Parterne samarbejder for at styrke kapaciteten til at fremme, beskytte og håndhæve intellektuelle ejendomsrettigheder på nationalt, regionalt og kontinentalt niveau.

3. Parterne sikrer, at der i deres lovgivning er håndhævelsesprocedurer, der gør det muligt for rettighedshaverne at træffe effektive foranstaltninger i tilfælde af overtrædelse af intellektuelle ejendomsrettigheder.

4. Parterne opbygger kapacitet til at fremme registreringen og beskyttelsen af geografiske betegnelser for både afrikanske og europæiske landbrugsprodukter og fødevarer. De træffer tiltag til at støtte gennemførelsen af AU's kontinentale strategi for geografiske betegnelser i Afrika samt til at hjælpe lokale fællesskaber med at udnytte geografiske betegnelser fuldt ud til at komme højere op i regionale og globale værdikæder.

Artikel 13

Investeringer

1. Parterne påtager sig at arbejde sammen for at tilvejebringe nye bæredygtige og ansvarlige investeringer fra indenlandske og udenlandske offentlige og private kilder. De er særlig opmærksomme på sektorer, som er afgørende for den økonomiske udvikling, har et stort potentiale for at skabe bæredygtig beskæftigelse, navnlig i sektorer, der skaber merværdi, og fremmer miljømæssig bæredygtighed.

2. Parterne er enige om at lette investeringer gennem lovgivning, forskrifter og politikker, som de udvikler på en gennemsigtig måde, og ved at anspore til dialog mellem den offentlige og den private sektor og give alle interessenter mulighed for at deltage.

3. Parterne øger bestræbelserne på at forbedre investerings- og erhvervsklimaet. De støtter foranstaltninger, som afhjælper udenlandske investorers manglende kendskab til lokale investeringsforhold. De fremmer forretningskontakter og informationsnetværk og letter fælles investeringer og joint ventures.

4. Parterne fremmer en effektiv og mere strategisk anvendelse af offentlige investeringer med henblik på at tiltrække investeringer fra den private sektor gennem blanding, garantier og andre innovative finansielle instrumenter for at tilvejebringe yderligere ressourcer fra kapitalmarkeder, nedbringe investeringsrisici og lette adgangen til finansiering. For at sikre sammenhæng tager parterne hensyn til andre initiativer, som bidrager til finansiering og fremme af den private sektors investeringer i Afrika.

5. Parterne fremmer virksomhedernes sociale ansvar (CSR) og ansvarlig forretningsskik gennem hele værdikæden ved at etablere understøttende politiske rammer, der tilskynder virksomhederne til at følge den relevante praksis, og ved at støtte tilslutningen til, gennemførelsen af, opfølgningen på og udbredelsen af relevante internationale standarder, såsom FN's vejledende principper om erhvervslivet og menneskerettigheder, OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder og ILO's trepartserklæring om principper for multinationale virksomheder og socialpolitik. De anerkender andre frivillige initiativers bidrag til bæredygtighed og CSR, herunder industriens selvregulering.

Artikel 14

Industrialisering

1. Parterne fremmer en inklusiv og bæredygtig industrialisering i Afrika gennem innovation og teknologisk udvikling med fokus på arbejdskraftintensive sektorer med stor værditilvækst.

2. Parterne fremmer omstillingen af de afrikanske økonomier og deres overgang fra råvareafhængighed til diversificerede økonomier ved hjælp af behandling og forarbejdning af råvarer lokalt, fremstilling med værditilvækst og integration i regionale og globale værdikæder, herunder under hensyntagen til strategien for fremskyndet industriel udvikling i Afrika.

3. Parterne søger at fjerne flaskehalse, som hæmmer den industrielle udvikling. De søger at fjerne begrænsninger på leveringssiden, fremmer øget produktivitet, ansporer til brug af avanceret IKT og kunstig intelligens og støtter den digitale omstilling under hensyntagen til teknologierne for sociale medier, mobile tjenester, dataanalyse og cloud-tjenester (SMAC). De fremmer klimaintelligent og miljøvenlig praksis og brugen af ren, økonomisk overkommelig energi.

4. Parterne bestræber sig på at skabe industrielle forbindelser ved hjælp af større værdiforøgelse for bl.a. landbruget og ressourcerige lande. De fremmer forbindelserne mellem mindre og større industrier i Afrika. De udvikler servicesektoren for at sikre, at den bidrager effektivt til industrialiseringen.

5. Parterne fremmer udviklingen af MSMV'er i Afrika, herunder ved at udvikle forbindelser internt i Afrika og synergier med EU-virksomheder. De støtter politikker, der øger iværksætteri blandt unge og kvinder som led i deres økonomiske myndiggørelse og indsatsen for at fremme en inklusiv udvikling.

Artikel 15

Udvikling af den private sektor

1. Parterne fremmer og styrker den private sektors rolle som en effektiv drivkraft bag bæredygtig udvikling på grundlag af CSR og ansvarlig forretningsskik. De skaber et gunstigt miljø for at frigøre potentialet i et mulighedsdrevet iværksætteri og for at udnytte Afrikas iværksættergrundlag bedre gennem en kombination af forskellige værktøjer såsom finansiering, tjenester, uddannelse, virksomhedskultur, reguleringsmæssige rammer, innovation og anvendelse af moderne teknologier. De lægger særlig vægt på den uformelle sektor og på formaliseringen af uformelle økonomiske aktiviteter.

2. Parterne skaber de rette erhvervsrammer og støtter MSMV'er og nyetablerede virksomheder for at gribe vækstmuligheder, herunder ved at fremme initiativer, der styrker virksomhedernes internationalisering. De styrker MSMV-støttetjenester ved at fokusere på ledsageforanstaltninger, markedsadgang, kapacitetsopbygning og virksomhedsmodernisering. De fremmer og støtter innovation og iværksætteri, især blandt unge og kvinder.

3. Parterne støtter en struktureret dialog mellem Afrikas og EU's private sektorer og samarbejde mellem MSMV'er i Afrika og EU for at bidrage til at skabe et bedre erhvervsklima, der muliggør vækst i alle økonomiske sektorer.

4. Parterne fremmer den private sektors deltagelse i og bidrag til udvikling af grønne virksomheder og den cirkulære økonomi, herunder gennem udvikling af socialt iværksætteri og lettere adgang til bæredygtig finansiering.

5. Parterne ansporer til og fremmer større brug af deres respektive valutaer i deres internationale transaktioner.

Artikel 16

Handelssamarbejde

1. Parterne, som anerkender, at handel har stor betydning for økonomisk vækst og udvikling, øger handelsmulighederne til gensidig fordel. De samarbejder for at opbygge handelskapaciteten og indføre rammebetingelser og politikker, som fremmer større handelsstrømme mellem dem.

2. Parterne er enige om, at handelssamarbejdet skal gennemføres i fuld overensstemmelse med WTO's bestemmelser, herunder særlig og differentieret behandling.

3. Parterne er enige om, at handelssamarbejdet primært skal bygge på eksisterende præferencehandelsordninger og økonomiske partnerskabsaftaler (ØPA'er).

4. Parter, der har undertegnet ØPA'er, støtter gennemførelsen heraf, herunder muligheden for at udvide deres anvendelsesområde og for nye medlemmers eventuelle tiltrædelse.

5. Parterne samarbejder for med deres respektive midler at støtte gennemførelsen det afrikanske kontinentale frihandelsområde.

6. Parterne er enige om, at gennemførelsen af ØPA'er, aftalen om etableringen af det afrikanske kontinentale frihandelsområde og andre gældende handelsordninger supplerer og understøtter hinanden og bidrager til uddybningen af den regionale og kontinentale integrationsproces i overensstemmelse med AU's dagsorden for handel og strukturel omstilling.

7. Parterne er enige om at bevare eller indføre fælles ordninger på det relevante niveau for at overvåge ØPA'ernes gennemførelse og om at drøfte andre gældende handelsordninger og vurdere deres indvirkning på de afrikanske økonomiers udvikling og på de regionale og kontinentale integrationsprocesser.

8. Parterne støtter regionale økonomiske integrationsprocesser, herunder gennem handelslettelser og reguleringsmæssig harmonisering, og fremmer handelen internt i Afrika og integrationen af afrikanske lande i regionale og globale værdikæder. De er også enige om at fremme og stimulere oprettelsen og konsolideringen af regionale markeder for varer og tjenesteydelser.

9. Parterne støtter initiativer, der begrænser og fjerner unødvendige tekniske handelshindringer inden for rammerne af WTO-aftalen om tekniske handelshindringer (»TBT-aftalen«). De samarbejder for at styrke sundheds- og plantesundhedsregler og -praksis i overensstemmelse med WTO-aftalen om sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS) (»SPS-aftalen«). Parterne samarbejder navnlig for at udvikle internationale standarder, der understøtter parternes relevante politikker. De samarbejder for at øge gennemsigtigheden i udformningen af reguleringsmæssige foranstaltninger og gennemførelsen af standarder, tekniske forskrifter og overensstemmelsesvurderingsprocedurer (afprøvning, certificering og kalibrering). De behandler bl.a. spørgsmål om metrologi og godkendelse af laboratorier og andre overensstemmelsesvurderingsorganer kombineret med en hensigtsmæssig struktur for markedsovervågning.

10. Parterne samarbejder på området handelslettelser, idet de tager udgangspunkt i deres respektive forpligtelser i henhold til WTO-aftalen om handelslettelser. De vedtager foranstaltninger, herunder i form af teknisk bistand, til at gennemføre TBT-aftalen, SPS-aftalen og WTO-aftalen om handelslettelser, og støtter overholdelsen af internationale standarder ved hjælp af passende kapacitetsopbygning.

11. Parterne stimulerer markedsudviklingen gennem infrastrukturforbindelser og prioriterer afskaffelsen af unødvendige handelshindringer for og begrænsninger af eksporten mellem Afrika og Den Europæiske Union.

12. Parterne forpligter sig til alt efter deres udviklingsniveau og prioriteter at øge markedsadgangen for varer til Afrikas og EU's markeder for at drage størst mulig fordel af de gældende handelsaftaler.

Kapitel 2

Centrale sektorer

Artikel 17

Landbrug

1. Parterne samarbejder for at opnå en større bæredygtig landbrugsproduktionen af høj kvalitet og øge produktiviteten og forarbejdningen med henblik på at øge fødevare- og ernæringssikkerheden, forbedre eksistensgrundlagene, skabe anstændigt arbejde, forbedre værdikæderne og øge indkomsterne. De styrker klimarobust praksis, fremmer bæredygtig forvaltning og udnyttelse af naturressourcer og økosystemtjenester, fjerner incitamenter, der medfører uholdbare produktionsmønstre, og anvender de mest bæredygtige, energieffektive og kulstoffattige teknologier. De sikrer omstillingen til bæredygtige fødevaresystemer ved at være særlig opmærksomme på alle dimensioner af bæredygtighed og styrker deres landbrugsfødevaresystemers modstandsdygtighed over for klima- og miljørisici og udefra kommende chok.

2. Parterne samarbejder med henblik på at fremme offentlige og private investeringer, skabe bedre forbindelser mellem virksomheder i landbrugsfødevaresektoren i Afrika og EU, udveksle bedste praksis og samle Afrikas og EU's ekspertise inden for landbrugsudvikling. De støtter gennemførelsen af det overordnede program for landbrugsudvikling i Afrika (CAADP).

3. Parterne fremmer investeringer, idet de indfører investeringsvenlige regler og bestemmelser for at fremme ansvarlige private investeringer og give dem gode vilkår i landbrugsfødevaresektoren. De støtter udviklingen af bæredygtige værdikæder for landbrugsfødevarer, bl.a. gennem bedre infrastruktur i landdistrikter, øget erhvervsuddannelse, landbrugsforskning og -teknologi og lettere adgang til finansiering og markeder.

4. Parterne samarbejder for at give landbrugsproducenter, forarbejdningsvirksomheder og eksportører bedre muligheder for at få adgang til nationale, regionale og internationale markeder. De fremmer kapacitetsopbygningen på området sundheds- og plantesundhedsstandarder, fairtrade-ordninger for agroindustrien, adgang til tjenester, landbrugsrådgivning og relevante teknologier, idet der navnlig lægges særlig vægt på kapaciteten blandt unge landbrugere, kvinder, mindre landbrugere og familielandbrugere. De opbygger kapaciteten hos familielandbrugsorganisationer og MSMV'er inden for produktions- og forarbejdningsteknikker ved hjælp af politikker, der sikrer myndiggørelse, navnlig af unge og kvinder.

5. Parterne samarbejder om forvaltning af landbrugssektoren, navnlig ved hjælp af støtteforanstaltninger til oplysningsarbejde og tidlige varslingssystemer for at forhindre kriser, ved hjælp af inklusiv politikudformning og ved at opbygge kapaciteten i erhvervsorganisationer på nationalt, regionalt og kontinentalt plan. De fremmer adgangen til landbrugsjord og arverettigheder, herunder for familielandbrug, unge og kvinder.

Artikel 18

Husdyrbrug og læder

1. Parterne samarbejder for at gøre opdræt, pastoralisme og græsningsskifte på tværs af grænser mere bæredygtigt, udvikle værdikæder for opdræt, herunder ved at øge erhvervsorganisationernes kapacitet, og støtte forarbejdningen, bevarelsen, handelen med og udviklingen af animalske produkter såsom læder, mælk og kød, under hensyntagen til miljømæssig bæredygtighed, modstandsdygtighed over for klimaændringer, socioøkonomisk udvikling og inklusiv vækst. De samarbejder også for at modernisere infrastruktur til forarbejdning og markedsføring af husdyr og animalske produkter med henblik på at lette adgangen til markeder og styrke de interregionale markeder i Afrika.

2. Parterne samarbejder for at udvikle og modernisere husdyrsektoren i overensstemmelse med målene i CAADP under hensyntagen til strategien for Afrika for udvikling af husdyr.

3. Parterne samarbejder for at forbedre dyresundheden og veterinærtjenesterne og sikre en bæredygtig forvaltning af landbrugs- og husdyrbrugsressourcer. De ansporer til indførelse af relevante nationale og regionale reguleringsmæssige rammer og til styrkelse af den veterinærmedicinske forskningskapacitet. De samarbejder for at begrænse risici, som stammer fra grænseoverskridende dyresygdomme, ved at styrke overvågningsmekanismerne og det grænseoverskridende epidemiologiske samarbejde.

Artikel 19

Blå økonomi og fiskeri

1. Parterne støtter den blå økonomi, idet de forener hensynet til bæredygtig økonomisk vækst og bedre eksistensgrundlag, social lighed, bevarelse af hav- og ferskvandsøkosystemer og disses biodiversitet og modstandsdygtighed over for klimaændringer og styrker fødevaresikkerheden og gennemsigtige, pålidelige og sikre fødevaresystemer.

2. Parterne er enige om at fremme bæredygtige og ansvarlige investeringer i den blå økonomi og støtte målrettede interventioner for at fremme større investeringer fra den private sektor. De fremmer integreret forvaltning af afvandingsområder og maritim fysisk planlægning for at forene forskellige ønsker om anvendelse og miljøbeskyttelse. De fremmer den teknologiske udvikling og overførsel og udveksling af viden, innovation, bedste praksis og erfaringer med hensyn til en bæredygtig blå økonomi yderligere.

3. Parterne fremmer bæredygtigt hav- og ferskvandsfiskeri med henblik på jobskabelse, indkomstgenerering, bekæmpelse af fattigdom, øget fødevaresikkerhed og bedre ernæring. De fremmer joint ventures og værdiforøgelse, afhjælper tab efter høst ved hjælp af hensigtsmæssige foranstaltninger og fremmer en bedre markedsadgang. De øger de sociale og økonomiske fordele ved småfiskeri, herunder ikkeindustrielt fiskeri, ved at opbygge værdikæder for bæredygtigt fiskeri og styrke investeringer og lokal kapacitet, samtidig med at der lægges vægt på at inddrage sårbare og marginaliserede personer.

4. Parterne sikrer bevarelsen og en bæredygtig forvaltning og udnyttelse af hav- og ferskvandsfiskeressourcer for at opretholde fiskebestandene på et bæredygtigt niveau, undgå overfiskeri, gennemføre klimaintelligente politikker og minimere fiskeriets negative indvirkning på det naturlige miljø. De fremmer regionalt samarbejde og bedste praksis inden for fiskeriforvaltning, herunder fremme af indsamling og indberetning af fiskeridata og -statistikker.

5. Parterne samarbejder for at udvikle et bæredygtig havbrug og ferskvandsbrug gennem effektiv fysisk planlægning, en økosystembaseret tilgang, bedre adgang til finansiering og mere lige vilkår for investorer, samtidig med at de sikrer, at lokalsamfundenes interesser i den sammenhæng tilgodeses.

6. Parterne fremmer en bæredygtig udvikling af kyst- og havturisme, som skaber indtægter og job, under behørig hensyntagen til de miljømæssige og sociale aspekter.

7. Parterne undersøger potentialet for innovative, nye og fremspirende bæredygtige aktiviteter til søs, herunder tidevandsenergi. De etablerer de nødvendige reguleringsmæssige og politiske rammer for fremtidig udvikling, idet de støtter forskning og mindsker tekniske flaskehalse for at lette adgangen for investorer, samtidig med at de forhindrer risici for havmiljøet.

8. Parterne støtter gennemførelsen af strategier og handlingsplaner for den blå økonomi. De fremmer den private sektors og andre interessenters deltagelse i udviklingen og gennemførelsen af en bæredygtig blå økonomi. De er behørigt opmærksomme på udviklingen i SIDS-lande og anerkender, at de er afhængige af havet.

Artikel 20

Udvindingsindustri og forarbejdning

1. Parterne fremmer udvindingsindustrien for at opnå inklusiv og bæredygtig vækst og udvikling og omstilling af afrikanske økonomier. Parterne anspore til investeringer i udvindings- og forarbejdningsindustrien, idet de tager hensyn til princippet om landenes suverænitet over naturressourcer. De fremmer større integration mellem Afrikas og EU's værdikæder.

2. Parterne fremmer retfærdig, ansvarlig og uhindret adgang til råstofforekomster, idet de fuldt ud respekterer landenes suverænitet over deres naturressourcer, og fremmer en bæredygtig handel mellem Afrikas og EU's operatører, hvor de berørte samfunds rettigheder opretholdes. De støtter udviklingen, harmoniseringen og gennemførelsen af sammenhængende politikker og solide reguleringsmæssige og retlige rammer for efterforskning, udvinding og håndtering, forarbejdning og eksport af råstofforekomster samt udstedelse af tilladelser, entreprisekontrakter og beskatning i forbindelse dermed. De anspore lokale MSMV'er til at deltage i udvindingsindustrien ved at lette overførsel af færdigheder og teknologi og dermed bidrage til deres konkurrencedygtighed, således at de kan blive fuldgyldige aktører i værdikæderne.

3. Parterne fremmer god forvaltningspraksis i udvindingssektoren med henblik på at fremme den samfundsøkonomiske udvikling. De styrker national lovgivning for at sikre overholdelse af internationalt anerkendte principper og retningslinjer, idet de, hvor det er relevant, tager hensyn til regionale strategier. De bekæmper skattesvig og skatteunddragelse og sikrer, at alle operatører betaler de skatter, afgifter og royalties, som skal betales til værtslandene. De bekæmper ulovlig udvinding af og handel med mineralske ressourcer ved hjælp af nationale, regionale og internationale retsmidler.

4. Parterne støtter nationale, regionale og internationale initiativer til at øge gennemsigtigheden og ansvarligheden i brugen og forvaltningen af råstofforekomster, herunder ved at fremme Kimberleyprocessen og gennemsigtighedsinitiativet for udvindingsindustrien og andre relevante initiativer vedrørende ansvarlig og bæredygtig udvinding og tilvejebringelse af mineraler såsom OECD's due diligence-retningslinjer for ansvarlige forsyningskæder for mineraler fra konfliktramte områder og højrisikoområder.

5. Parterne støtter udarbejdelsen af passende lovgivning og mekanismer, idet de tager hensyn til behovene i ikkeindustrielle og små minedrifter, lokale samfund og civilsamfundet, samtidig med at de fremmer inddragelsen af disse, med henblik på at sikre en inklusiv og bæredygtig udnyttelse af råstofforekomster. De fremmer miljømæssig bæredygtighed, klimaintelligent praksis, anstændige arbejdsvilkår, sundhed og sikkerhed i lokale samfund og respekt for menneskerettigheder i overensstemmelse med internationale forpligtelser og tilsagn. De samarbejder for at opbygge produktionskapaciteten hos lokale entreprenører i udvindingsindustriens værdikæder og ikkeindustrielle og små minedrifter og anspore til sociale partnerskaber mellem minevirksomheder, lokale samfund og andre relevante interessenter. De fremmer nationale og regionale kortlægnings- og udvindingsaktiviteter for at forbedre kvaliteten af geologiske oplysninger og geodataforvaltningssystemer i Afrika.

Artikel 21

Fremstillingsindustri

1. Parterne samarbejder for at fremme en bæredygtig fremstillingsindustri i Afrika, idet de udvikler skræddersyede strategier, der skal mindske afhængigheden af billig primærproduktion og skabe værdiforøgelse på lokalt og regionalt plan.

2. Parterne udformer politikker med henblik på at tiltrække flere indenlandske og udenlandske direkte investeringer i fremstillingssektoren. De samarbejder for at støtte MSMV'ers kapacitet. De fremmer innovation og avancerede fremstillingsklynger, -netværk og -partnerskaber.

3. Parterne bestræber sig på at øge andelen af arbejdskraftintensiv fremstillingsindustri. De samarbejder for at tage nye og fremspirende teknologier i brug med henblik på at ændre forsyningskæderne og modernisere produktionen.

4. Parterne støtter bestræbelserne på at øge handelen med forarbejdede varer ved hjælp af forbindelser til markeder og handelslettelser, herunder med henblik på bedre kvalitetsstandarder og infrastruktur. De styrker den regionale integration for at frigøre Afrikas fremstillingspotentiale og forbedre dets konkurrenceevne på de globale markeder.

Artikel 22

Tjenesteydelser

1. Parterne træffer foranstaltninger, der støtter udviklingen af en dynamisk og robust servicesektor, for at bane vejen for øget handel med tjenesteydelser, eksport og investeringer samt større regional integration og internationalt samarbejde.

2. Parterne udarbejder sektorspecifikke politikker og foranstaltninger for at imødegå reguleringsmæssige hindringer, forbedre de institutionelle og reguleringsmæssige rammer og styrke kapaciteten til at levere tjenesteydelser. De støtter gennemførelsen af WTO's almindelige overenskomst om handel med tjenesteydelser (GATS), uddyber det regionale samarbejde, mindsker fragmenteringen af tjenestemarkeder i Afrika, styrker genereringen og analysen af data om handel med tjenester og støtter overvågningen af tjenesternes integration og reformernes virkning med hensyn til at mindske handelsomkostningerne.

3. Parterne samarbejder for at styrke handelen med tjenesteydelser, herunder fysiske personers bevægelighed mellem Afrika og EU i forretningsøjemed, med særlig vægt på sektorer, der er centrale for deres økonomiske vækst og udvikling, såsom IKT, sundhed, finansielle tjenester, distribution, turisme, bygge- og anlægsvirksomhed og tilknyttede tekniske tjenesteydelser i overensstemmelse med gældende internationale aftaler.

4. Parterne samarbejder for at styrke kapaciteten til at levere tjenester, der vedrører den kulturelle og kreative industri.

Artikel 23

Transport

1. Parterne samarbejder for at opnå moderne, sikre og bæredygtige transportsystemer og styrker interkonnektiviteten i Afrika og mellem Afrika og EU.

2. Parterne forbedrer den overordnede forvaltning af transportsektoren ved at udarbejde og gennemføre effektive bestemmelser, der muliggør fair konkurrence inden for og mellem transportformerne. De søger at mindske transportformernes indvirkning på miljøet ved at fremme ren energi ved hjælp af bedre brændstofstandarder og energieffektive teknologier.

3. Parterne styrker investeringerne for at støtte den videre udvikling af transportinfrastrukturer og transportnet (nemlig vej, luft, vand og jernbane) med særlig vægt på infrastrukturer med manglende mellemled og vedligeholdelse heraf under hensyntagen til programmet for udvikling af infrastruktur i Afrika. De forbedrer adgangen til grundlæggende infrastrukturer for landdistrikter og fjerntliggende samfund med henblik på at øge deres socioøkonomiske udvikling. De søger at styrke bæredygtig havneinfrastruktur og bæredygtige havnefaciliteter og undersøger muligheden for at anlægge grønne havne.

4. Parterne samarbejder i luftfartssektoren, herunder ved at støtte indførelsen og styrkelsen af Afrikas indre marked for lufttransport. De styrker investeringer, udvider og uddyber det reguleringsmæssige samarbejde og øger sikkerheden og overvågningen af luftrummet, herunder evnen til at reagere på dermed forbundne trusler og risici.

Artikel 24

Bæredygtig energi

1. Parterne bestræber sig på at fremskynde adgangen til bæredygtig og økonomisk overkommelig energi, udvikle modstandsdygtige energiinfrastrukturer, navnlig i landdistrikter, og fremme udviklingen af vedvarende energi og effektiv energiudnyttelse. De fremmer brugen af de mest effektive energi- og lavemissionsteknologier i alle sektorer, navnlig i landbrugs- og fremstillingssektoren og udvindings- og turistindustrien.

2. Parterne fremmer energiforsyningssikkerhed og etablerer og styrker effektive energisammenkoblinger i Afrika og mellem Afrika og EU for at sikre en pålidelig og økonomisk overkommelig energiforsyning. De tager fat på reguleringsmæssige, økonomiske, samfundsmæssige og andre udfordringer vedrørende udviklingen af strategiske bæredygtige energikorridorer.

3. Parterne fremmer åbne, gennemsigtige, konkurrencedygtige og velfungerende energimarkeder ved at vedtage retlige og reguleringsmæssige rammer, der fremmer investeringer i bæredygtig energi, energilagring og energieffektivitet. De udfaser miljøskadelige fossile brændstoffer. De forpligter sig til at styrke partnerskabet mellem Afrikas og EU's private sektorer og inddragelsen af deres offentlige og private sektorer med henblik på at øge investeringerne i bæredygtig energi, energieffektivitet og adgang til energi. De mobiliserer investeringer i et diversificeret og rent energimiks for elektricitet, idet de favoriserer vedvarende energikilder. De støtter gennemførelsen af relevante nationale og regionale energiinitiativer i Afrika, herunder ved at bidrage til målene i initiativet for vedvarende energi i Afrika.

4. Parterne fremmer energieffektivitet og energibesparelser i alle led i energikæden fra produktion til forbrug. De er enige om at arbejde hen imod at øge bæredygtig energiproduktion og lagringskapacitet og forbedre transmissions- og distributionsinfrastrukturen ved at fremme løsninger, der er sikre, bæredygtige, ressourceeffektive og klimaintelligente, og som bidrager mere effektivt til at udrydde fattigdom.

5. Parterne støtter udviklingen og indførelsen af rene, forskelligartede, omkostningseffektive og bæredygtige energiteknologier med fokus på teknologier for vedvarende energi og lavemissionsenergi og på energieffektivitets- og energibesparelsesforanstaltninger ved at styrke kapaciteten og fremme partnerskaber mellem Afrika og EU samt forbindelser og joint ventures mellem økonomiske aktører. De fremmer fælles netværk for forskning og innovation inden for vedvarende energi og energieffektivitet.

6. Parterne støtter sektorreformer og udviklingen af passende reguleringsmæssige og politiske rammer for at sikre regional interkonnektivitet og regionalt samarbejde på energiområdet. De styrker de regionale kraftcentre som et middel til at integrere grænseoverskridende energimarkeder og handel med energi.

Artikel 25

IKT og den digitale økonomi

1. Parterne øger adgangen til åbne, økonomisk overkommelige og sikre IKT, herunder ved at støtte private og offentlige investeringer. De bestræber sig på at etablere de reguleringsinstitutioner, der er nødvendige for at give tjenesteudbydere licenser, fremme konkurrencemæssige adfærd, sikre retfærdig behandling af forbrugere og sikre data- og forbrugerbeskyttelse.

2. Parterne forbedrer adgangen til digitale teknologier og tjenester og etablerer økonomisk overkommelig digitale konnektivitet, herunder ved hjælp af befordrende politiske og reguleringsmæssige rammer. De forbedrer erhvervsklimaet og letter adgangen til finansiering og erhvervsstøttetjenester for at fremme digitalt understøttet iværksætteri og en generel digitalisering og dermed øge effekten og effektiviteten af indgreb i alle økonomiske sektorer med henblik på at opnå inklusiv økonomisk vækst og omstilling.

3. Parterne samarbejder for at skabe et gunstigt miljø, især gennem indførelse og tilpasning afpassende retlige og institutionelle rammer, med henblik på at frigøre potentialet for jobskabelse og økonomisk udvikling i den digitale økonomi, herunder e-handel, med særligt fokus på kvinder og unge.

4. Parterne støtter omstillingen til en videnbaseret økonomi.

Artikel 26

Turisme

1. Parterne samarbejder for at skabe et gunstigt miljø for en velafbalanceret og bæredygtig udvikling af turisme, som fremmer økonomisk udvikling, skaber beskæftigelse og fremmer integreringen af miljømæssige, kulturelle og sociale hensyn, herunder ved at håndtere de udfordringer, som er specifikke for turistsektoren.

2. Parterne øger investeringer i fremme og udvikling af turismeprodukter under behørig hensyntagen til MSMV'ers konkurrenceposition. De styrker forbindelserne mellem turisme og andre relevante økonomiske sektorer såsom landbrug, skovbrug, transport, den blå økonomi, kultur og kulturarv for at udnytte turismens socioøkonomiske fordele bedst muligt.

3. Parterne styrker beskyttelsen og fremme af kulturarv og naturressourcer med særlig vægt på beskyttelse af miljøet og vilde dyr. De respekterer lokalsamfundenes integritet og interesser og maksimerer deres inddragelse i udviklingen af turisme, navnlig turisme i landdistrikter og lokalsamfund samt økoturisme.

4. Parterne udvikler initiativer, der fremmer bæredygtig turisme og forbedrer servicestandarderne. De fremmer uddannelse og erfaringsudvekslinger og deler oplysninger og statistikker af gensidig interesse i turistsektoren.

Kapitel 3

Videnskab, teknologisk udvikling, forskning og innovation

Artikel 27

Videnskab og teknologisk udvikling

Parterne styrker samarbejdet inden for videnskab og teknologi til gensidig fordel med henblik på at fremme social og økonomisk udvikling, håndtere globale samfundsmæssige udfordringer og forbedre den regionale konkurrenceevne.

Artikel 28

Forskning og innovation

1. Parterne er enige om at mobilisere ressourcer for at fremme forskning og innovation, som har til formål at støtte inklusiv økonomisk vækst og udvikling, samt omstillingen hen imod videnbaserede samfund og økonomier.

2. Parterne ansporer til udvikling af forskningsinfrastruktur og -faciliteter. De fremmer grundforskning og anvendt forskning, herunder inden for teknologisk forskning og kunstig intelligens, og ansporer til åbne data for at opnå videnskabelig ekspertise til gensidig fordel. De fremmer forskning på afrikanske universiteter, institutter og forskningscentre, idet der lægges særlig vægt på kapacitetsopbygning og overførsel af teknologi og knowhow. De øger deltagelsen i global forskning, teknologiudvikling og -overførsel, innovation og frembringelse af viden.

3. Parterne fremmer og støtter innovative mobilitets- og uddannelsesordninger for studerende, akademikere og forskere og opbygger de videregående uddannelsesinstitutioners kapacitet til at netværke effektivt inden for forskning og innovation. De ansporer til dialog, vidensudveksling og samarbejde mellem den akademiske verden, forskere og innovatorer og den private sektor for at øge produktiviteten og konkurrenceevnen og styrke iværksætterøkosystemer.

Artikel 29

Rummet og geospatial teknologi

1. Parterne udnytter de potentielle fordele ved rumforskning, teknologi, innovation og applikationer i spørgsmål af fælles interesse inden for civile rumaktiviteter, såsom rumforskning, applikationer og tjenester, der benytter globale satellitnavigationssystemer, udvikling af satellitbaserede forstærkningssystemer, jordobservation og geovidenskab, navnlig i forbindelse med brug af mekanismer for tidlig varsling og overvågning. De samarbejder for at udvikle et rummarked og en rumindustri, der er ansvarlige og bæredygtige, og som fremmer og tilgodeser deres respektive behov.

2. Parterne samarbejder for at udføre aktiviteter, der udnytter rumteknologier og -applikationer til at opnå bæredygtig udvikling og forbedre menneskers velfærd, og som bidrager til at udnytte de socioøkonomiske muligheder og imødegå udfordringerne i Afrika, under hensyntagen til Afrikas rumpolitik og -strategi. De forbedrer adgangen til data, oplysninger, tjenester og produkter, der stammer fra rumaktiviteter.

AFSNIT II

MENNESKELIG OG SOCIAL UDVIKLING

Artikel 30

Parterne arbejder hen imod at udrydde fattigdom i alle dens former senest i 2030, bekæmpe uligheder, opnå ligestilling mellem kønnene og skabe betingelserne for, at alle kan leve et værdigt liv, deltage i det demokratiske liv og yde et aktivt bidrag til bæredygtig økonomisk vækst. De fremmer social beskyttelse med henblik på at udrydde fattigdom og bekæmpe uligheder og som et middel til at skabe en selvforstærkende cyklus i retning af en inklusiv, retfærdig og bæredygtig udvikling. De investerer i menneskelig kapital som en integreret del af menneskelig og social udvikling og som en metode til at gøre unge mere beskæftigelsesegnede og derved opnå større produktivitet og iværksætteri.

Kapitel 1

Menneskelig udvikling

Artikel 31

Uddannelse

1. Parterne tilstræber at opnå universel, inklusiv og lige adgang til uddannelse af høj kvalitet på alle niveauer fra førskoleundervisning til videregående uddannelse, herunder bedre tilmeldings- og fastholdelsesprocenter. De forbedrer kvaliteten af formel uddannelse og ikkeformel læring, samarbejder om udvikling af læseplaner og forbedrer uddannelsescentres infrastruktur og udstyr. De er særlig opmærksomme på de specifikke behov hos kvinder og piger samt på de mest sårbare og marginaliserede grupper, herunder personer med handicap, og på personer, der befinder sig i nødsituationer eller sårbare situationer.

2. Parterne fremmer en større udbredelse og anvendelse af naturvidenskab, teknologi, ingeniørvidenskab og matematik (STEM) og kunst for alle. De fremmer brugen af tilgængelige og økonomisk overkommelige digitale teknologier og udviklingen af digitale kompetencer og færdigheder for alle.

3. Parterne bestræber sig på at øge tilmeldingen til og kvaliteten af videregående uddannelser, tekniske og erhvervsfaglige uddannelser, uddannelse på arbejdspladsen og voksenuddannelse, at opbygge en kritisk masse af kvalificerede arbejdstagere inden for innovation og højtuddannede samt på effektiv vis at imødegå specifikke økonomiske behov.

4. Parterne samarbejder om at tilskynde til anerkendelse og gennemsigtighed med hensyn til kvalifikationer samt større kvalitetssikring og relevans. De øger støtten til specifikke initiativer for at lette mobiliteten for studerende, personale, akademikere og forskere mellem Afrika og EU. De fremmer partnerskaber mellem institutioner samt udvikling og overførsel af viden.

Artikel 32

Sundhed

1. Parterne bestræber sig på at opnå universel sundhedsdækning og lige adgang til grundlæggende sundhedsydelser af høj kvalitet, herunder ved hjælp af styrkede nationale sundhedssystemer og velfungerende moderne sundhedsfaciliteter.

2. Parterne samarbejder om at udrydde dødelighed og sygelighed blandt mødre, børn og nyfødte, som kan forebygges. De bestræber sig på at sikre universel adgang til seksuelle og reproduktive sundhedsydelser. De samarbejder om at imødegå den stigende forekomst af og belastning i forbindelse med ikkeoverførbare sygdomme.

3. Parterne samarbejder om at bekæmpe overførbare og vektorbårne sygdomme, herunder oversete tropesygdomme. De samarbejder om at bekæmpe pandemier såsom hiv/aids, tuberkulose og malaria og for at nedbringe dødeligheden som følge af disse sygdomme væsentligt. De støtter adgangen til sikre og livsvigtige lægemidler, vacciner og diagnosticering til overkommelige priser, herunder universel adgang til antiretroviral behandling for personer med hiv/aids.

4. Parterne styrker kapaciteten inden for kriseberedskab og -indsats med henblik på at opdage, forebygge og reagere på sygdomsudbrud og andre sundhedstrusler såsom antimikrobiel resistens, idet der anlægges en »one health«-tilgang. De er enige om at øge støtten til nationale og regionale systemer til forebyggelse, tilsyn og overvågning på sundhedsområdet.

5. Parterne samarbejder om at fremme den lokale viden om og regulering af traditionel medicin i offentlige sundhedsforanstaltninger.

Artikel 33

Vand, sanitet og boliger

1. Parterne arbejder hen imod at sikre, at alle har adgang til moderne og attraktive boliger med basale tjenester af høj kvalitet.

2. Parterne fremmer adgangen til økonomisk overkommelige og anstændige boliger for alle i bæredygtige boligbyggerier, idet de ved vedtagelsen af boligpolitikker tager hensyn til effektiv fysisk planlægning og jordbesiddelser samt til anvendelses- og forvaltningssystemer. De bestræber sig på at nedbringe andelen af personer, der bor i slumkvarterer, og samarbejder for at modernisere slumkvarterer og uformelle bosættelser.

3. Parterne fremmer universel adgang til tilstrækkeligt, sikkert, fysisk tilgængeligt og økonomisk overkommeligt drikkevand til personligt brug og husholdningsbrug, herunder gennem bæredygtig og integreret forvaltning af vandressourcer og vandsystemer, samt en mere effektiv anvendelse og genanvendelse af vand.

4. Parterne fremmer en fysisk, økonomisk overkommelig og acceptabel adgang til sanitet for alle på alle livsområder, som er sikker, hygiejnisk, socialt og kulturelt acceptabel og sikrer privatlivets fred og værdighed.

5. Parterne øger adgangen til bæredygtige energitjenester for alle og støtter et mere effektivt energiforbrug i husholdningerne.

Artikel 34

Fødevaresikkerhed og bedre ernæring

1. Parterne øger adgangen til sikre og ernæringsrige fødevarer med henblik på at nå målet om nul sult og udrydde hungersnød og andre former for fødevarekriser. De støtter indførelsen af hensigtsmæssige systemer for forsyning og opbevaring af fødevarer.

2. Parterne bekæmper alle former for fejlernæring, herunder ved hjælp af en bedre fødevareproduktion og -forsyning og bedre sanitære og miljømæssige forhold. De støtter en bæredygtig landbrugsproduktion og -produktivitet, herunder i forbindelse med ikkeindustrielt fiskeri, med henblik på at frigøre det fulde potentiale som vigtig kilde til fødevare- og ernæringssikkerhed, bl.a. ved at sikre små producenter bedre adgang til finansiering og moderne kunstvandings-, opbevarings- og transportinfrastruktur for at lette markedsadgangen og sikre fødevaresikkerhed og -kvalitet.

3. Parterne opbygger de mest sårbare befolkningsgruppers modstandsdygtighed over for fødevarerelaterede chok gennem styrkede sociale sikkerhedsnet. De forbedrer koordinationen mellem udviklingsindsatsen og den humanitære indsats for bedre at foregribe, forebygge og berede sig på hungersnød og andre former for fødevarekriser og sikre, at der rettidigt kan sættes ind for at stille fødevarer til rådighed lokalt.

Kapitel 2

Ulighed og social samhørighed

Artikel 35

Ulighed og social beskyttelse

1. Parterne fremmer udviklingen og gennemførelsen af politikker og systemer for social beskyttelse og sikkerhed med henblik på at udrydde fattigdom, bekæmpe uligheder og øge den sociale samhørighed.

2. De støtter den forandringsskabende rolle, som politikker og systemer for social beskyttelse har ved at fremme lighed, social inklusion og dialog mellem arbejdsmarkedets parter og ved at styrke inklusiv, retfærdig og bæredygtig økonomisk vækst. De søger gradvis at opbygge universelle, nationalt ejede systemer for social beskyttelse, herunder ved at vedtage minimumsniveauer for social beskyttelse med særlig vægt på personer i sårbare situationer.

3. Parterne samarbejder for at opnå og opretholde en indkomstvækst, der overstiger det nationale gennemsnit, for de 40 % af befolkningen, som har de laveste indkomster.

4. Parterne bestræber sig på at sikre, at alle personer, som arbejder i den formelle sektor, er omfattet af socialsikring. De bestræber sig også på at give flere personer, der arbejder i den uformelle sektor og i landdistrikterne, adgang til social sikring med henblik på gradvist at opnå universel beskyttelse.

5. Parterne udvikler initiativer til at støtte omstillingen fra den uformelle til den formelle økonomi, herunder adgang til lån og mikrofinansiering og styrkede sociale beskyttelsesforanstaltninger.

6. Partnerne fremmer og letter dialogen mellem arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer i den formelle og uformelle økonomi og med civilsamfundsorganisationer, herunder gennem kapacitetsopbygning.

Artikel 36

Anstændigt arbejde

1. Parterne støtter udarbejdelsen og gennemførelsen af makroøkonomiske politikker, beskæftigelsespolitikker og socialpolitikker, som fokuserer på at skabe fuld og produktiv beskæftigelse og anstændigt arbejde til alle, navnlig til unge og kvinder samt sårbare personer og grupper.

2. Parterne udvikler og opretholder inklusive og velfungerende arbejdsmarkeder og vedtager foranstaltninger, der bekæmper den uformelle økonomi og forebygger urimelig arbejdspraksis.

3. Parterne støtter foranstaltninger, som sikrer lige beskæftigelsesmuligheder, lige løn for arbejde af samme værdi og passende betalt forældreorlov i både den offentlige og den private sektor. De vedtager forebyggelses- og beskyttelsesforanstaltninger mod enhver form for forskelsbehandling på arbejdspladsen, sikrer overholdelse af de grundlæggende rettigheder og forbedrer arbejdstagernes sundheds- og sikkerhedsforhold.

4. Parterne arbejder hen imod at udrydde børnearbejde, idet der fokuseres på de værste former.

Artikel 37

Personer med handicap

1. Parterne fremmer, beskytter og sikrer fuld og lige udøvelse alle menneskerettigheder for alle personer med handicap med henblik på at sikre en effektiv gennemførelse af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap.

2. Parterne træffer foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap inddrages fuldt ud og kan deltage i alle dele af det offentlige og private liv, herunder i demokratiske og politiske anliggender og beslutningsprocesser. De forebygger, bekæmper og udrydder enhver form for skadelig praksis og alle former for udnyttelse, vold, misbrug eller forskelsbehandling af personer med handicap og beskytter slægtninge, plejere og kontaktpersoner mod forskelsbehandling som følge af deres tilknytning til personer med handicap.

3. Parterne fremmer lige og uhindret adgang til sociale tjenester, transport og fysisk infrastruktur samt til rekreative og kulturelle aktiviteter for personer med handicap og støtter alternative kommunikationsmidler, hvor det er relevant, for at sikre, at de inddrages fuldt ud i samfundet.

4. Parterne fremmer lige adgang til arbejdsmarkeder og forbyder i forbindelse med alle former for beskæftigelse og ansættelsesvilkår enhver form for forskelsbehandling på grund af handicap. De støtter ansættelse af personer med handicap i den offentlige og den private sektor ved hjælp af målrettede politikker og tilskyndelsesforanstaltninger, herunder selvstændig virksomhed og iværksætteri.

Artikel 38

Kultur, sport og mellemfolkelige kontakter

1. Parterne støtter kultur som en drivkraft for bæredygtig og økonomisk udvikling. De skaber et miljø, der er gunstigt for kulturel innovation, diversitet og udvikling samt for at skabe, beskytte, producere og distribuere kulturelle værker. De tilskynder brugen af nye informations- og kommunikationsteknologier for at fremme deres kultur.

2. Parterne fremmer beskyttelsen og styrkelsen af den materielle og immaterielle kulturarv og af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed med henblik på at skabe større gensidig forståelse og fremme afbalancerede kulturelle udvekslinger.

3. Parterne bestræber sig på at fremme kulturarbejderes mobilitet og udbredelsen af kunstværker og på at gennemføre fælles initiativer i forskellige kulturelle og kreative sektorer. De ansporer til interkulturelle udvekslinger og dialog mellem ungdomsorganisationer og civilsamfundsorganisationer fra Afrika og EU.

4. Parterne støtter udviklingen af kreative industrier. De arbejder hen imod indførelsen af støtteforanstaltninger for at stimulere kunstnerisk kreativitet og lette udvekslingen af kunstneriske udtryk.

5. Parterne fremmer sport som en drivkraft for bæredygtig udvikling, social inklusion, bekæmpelse af forskelsbehandling og fremme af menneskerettighederne. De bestræber sig på at udvikle passende faciliteter og anspore mennesker til at deltage i sports- og andre idrætsaktiviteter. De støtter også sport som et middel til interkulturel dialog og samarbejde mellem nationer, forebyggelse af konflikt og vold samt forsoning efter konflikter.

Kapitel 3

Befolkning og udvikling

Artikel 39

Demografi

1. Parterne anerkender behovet for at udnytte de muligheder og håndtere de udfordringer, der er forbundet med demografiske forandringer, for bedre at kunne opfylde kommende generationers forventninger og håb i Afrika og EU.

2. Parterne sikrer systematisk indsamling, analyse, lagring og udbredelse af statistikker og data om hele befolkningen i overensstemmelse med etiske krav, fortrolighedskrav og krav om beskyttelse af privatlivets fred og tager data og tendenser i betragtning i deres udviklingsplaner.

3. Parterne myndiggør unge og kvinder og investerer i dem, idet de anerkender deres afgørende rolle i de demografiske processer. De fremmer kvinders og unges menneskerettigheder og sikrer, at de får den uddannelse og de færdigheder, de har brug for. De mobiliserer investeringer og skaber økonomiske muligheder, der gør det muligt at udnytte potentialet i befolkninger med en stor andel unge.

Artikel 40

Ligestilling mellem kønnene og kvinders myndiggørelse

1. Parterne styrker samarbejdet for at forbedre og i højere grad sikre lige deltagelse og lige muligheder for alle i samtlige sektorer af det politiske, økonomiske, sociale og kulturelle liv. De sikrer, at kønsperspektivet systematisk integreres i alle politikker og programmer.

2. Parterne samarbejder for at fremme kvinders og pigers menneskelige og sociale udvikling. De bestræber sig på at fjerne alle hindringer inden for sundhed og uddannelse med henblik at fjerne uligheder mellem kønnene. De arbejder hen imod universel og lige adgang til formel uddannelse og erhvervsuddannelse med henblik på at udnytte kvinders og pigers fulde potentiale og bidrage til, at de kan realisere deres ambitioner. De sikrer, at undervisningsmateriale og -metoder er kønsorienteret, og ansporer kvinder og piger til at gennemføre studier inden for STEM-fag.

3. Parterne letter lige adgang for kvinder til økonomiske muligheder, beskæftigelse, kredit og finansielle tjenesteydelser samt til kontrol over og udnyttelse af jord og andre produktionsmidler. De støtter kvindelige iværksættere og afskaffer kønsbestemte lønforskelle og diskriminerende regler og praksis. De træffer effektive foranstaltninger til at identificere og bekæmpe sexistiske handlinger og til at håndtere de grundlæggende årsager til kønsdiskrimination såsom negative sociale normer og kønsstereotyper, herunder i medierne.

4. Parterne styrker kvinders og pigers stemme og deres deltagelse i det politiske liv ved hjælp af foranstaltninger, der tager sigte på at sikre paritet mellem kønnene i valgprocesser, politiske og forvaltningsmæssige processer samt i ledende stillinger i den offentlige sektor, herunder i forvaltningsorganer og statsejede virksomheder, og fremmer deres aktive rolle i fredsopbygnings- og forsoningsbestræbelser.

5. Parterne vedtager og håndhæver lovgivning, som beskytter kvinder og piger mod alle former for vold, herunder seksuel og kønsbaseret vold, seksuel udnyttelse, seksuelt misbrug og menneskehandel.

6. Parterne er fast besluttet på at sikre en fuldstændig og effektiv gennemførelse af Beijingerklæringen og Beijinghandlingsprogrammet og handlingsprogrammet fra den internationale konference om befolkning og udvikling samt resultaterne af deres revisionskonferencer. De understreger endvidere behovet for universel adgang til økonomisk overkommelig oplysning og uddannelse om seksuel og reproduktiv sundhed under hensyntagen til UNESCO's internationale tekniske vejledning om seksualundervisning og behovet for at levere relevante sundhedstjenester. De fremmer og tilskynder til ratificeringen og den effektive gennemførelse af protokollen om kvinders rettigheder i Afrika, der er knyttet til det afrikanske charter om menneskers og folks rettigheder, udfærdiget den 26. juni 1981 i Banjul (»Maputoprotokollen«), og støtter den effektive gennemførelse af Maputohandlingsplanen for 2016-2030, hvor det er relevant.

Artikel 41

Ungdomsanliggender

1. Parterne støtter unge iværksættere og sørger for at sikre anstændig beskæftigelse til unge, herunder ved at hjælpe dem til at erhverve arbejdsmarkedsrelevante færdigheder gennem uddannelse, erhvervsuddannelse og teknisk uddannelse, og øget adgang til digitale teknologier, og for at lette adgangen til jord og kredit. De opretter ungdomsvenlige arbejdsformidlingstjenester for at forbinde de unge til beskæftigelsesmulighederne.

2. Partnerne samarbejder for at myndiggøre unge og bestræber sig på at give dem mulighed for at deltage aktivt i beslutningsprocesserne og i det demokratiske og politiske liv samt i fredsopbygnings- og forsoningsbestræbelser. De fremmer politikker og programmer for marginaliserede unge, herunder ved programmer, der fremmer unges interesser, for at give dem mulighed for og motivation til at blive reintegreret i samfundet.

3. Parterne støtter initiativer, der tager sigte på at sikre, at alle børn har adgang til basistjenester af høj kvalitet, for at forhindre rekruttering eller udnyttelse af børn i konfliktsituationer og sætte en stopper for enhver form for vold og skadelig praksis over for børn, herunder børneægteskaber, tidlige ægteskaber og tvangsægteskaber, børnearbejde, misbrug og korporlig afstraffelse af børn, med særlig fokus på børn i sårbare situationer.

Artikel 42

Bæredygtig udvikling af byer og landdistrikter

1. Parterne styrker byernes potentiale som knudepunkter for bæredygtig og inklusiv vækst og for innovation.

2. Parterne fremmer bæredygtig fysisk planlægning og en retfærdig forvaltning af markederne for jord, idet der lægges særlig vægt på gennemsigtige og regulerede opkøb af jord og ejendomsrettigheder. De fremmer ligeledes bæredygtig bymobilitet og intelligente, sikre byer, som gør brug af de muligheder, der ligger i digitalisering og teknologi. De integrerer bæredygtig energiproduktion og energieffektive løsninger, tilskynder til produktiv anvendelse af energi, forbedrer affaldshåndteringen og bekæmper alle former for forurening. De fremmer løsninger inden for bymobilitet og sikrer, at levering af tjenester og infrastruktur udformes, så den er klima- og miljøvenlig, og at ressourcerne anvendes effektivt. De opbygger byernes modstandsdygtighed over for chok og udnytter mulighederne for en klimaresistent lavemissionsøkonomi.

3. Parterne fremmer en afbalanceret territorial udvikling af økonomier og samfund i landdistrikterne med særligt fokus på beskæftigelse og indkomstgenerering. De fremskynder diversificeringen i landdistrikterne ved at tilføre lokale produkter merværdi og udnytte natur- og kulturressourcerne. De fremmer inklusive, afbalancerede og integrerede territoriale politikker og bypolitikker samt forvaltningskoordination på flere niveauer, idet de lokale myndigheder og lokale samfund inddrages aktivt, og der knyttes stærkere forbindelser mellem landdistrikter og byområder.

AFSNIT III

MILJØ, FORVALTNING AF NATURRESSOURCER OG KLIMAÆNDRINGER

Artikel 43

Parterne træffer ambitiøse foranstaltninger for at modvirke og tilpasse sig klimaændringerne, beskytte og forbedre miljøkvaliteten og forvalte naturressourcerne på en bæredygtig måde med henblik på at standse og vende udviklingen med klimaændringer og miljøforringelse og opnå en bæredygtig udvikling. De vedtager specifikke foranstaltninger til at reducere og forebygge tab af biodiversitet, bevare og genoprette økosystemer, beskytte og bekæmpe ulovlig handel med vilde dyr og planter, fremme bæredygtig forvaltning af vand, jord og andre naturressourcer, styrke havforvaltningen, bekæmpe alle former for forurening, fremme forsvarlig håndtering af affald og opbygge modstandsdygtighed over for naturkatastrofer. De samarbejder om at forhindre, at virkningerne af klimaændringer og miljøforringelse fortsat udgør trusselsmultiplikatorer med alvorlige følger for fred og sikkerhed. De fremskynder overgangen til grønnere udviklingsveje i centrale økonomiske sektorer, fremmer cirkulære økonomier og ressourceeffektivitet og støtter rene og bæredygtige energi- og lavemissionsteknologier, således at det sikres, at den økonomiske vækst går hånd i hånd med omstillingen til lave emissioner og miljømæssig bæredygtighed. De bestræber sig på at opbygge effektive alliancer på den internationale scene med henblik på at drive den globale indsats fremad. De opbygger kapacitet til at gennemføre multilaterale miljøaftaler, som de er part i, og integrerer miljømæssig bæredygtighed, målsætninger vedrørende klimaændringer og bestræbelser for at opnå miljømæssigt bæredygtig vækst i de nationale og lokale politikker, planer og investeringer. De fremmer en konstruktiv inddragelse af lokale myndigheder, civilsamfund og den private sektor og respekten for alles rettigheder, herunder oprindelige folks rettigheder, som fastsat i FN's erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP), og lokalsamfunds rettigheder.

Kapitel 1

Miljømæssig bæredygtighed og forvaltning af naturressourcer

Artikel 44

Biodiversitet og økosystemer

1. Parterne samarbejder om at sikre, at biodiversiteten og økosystemerne bevares, beskyttes og genoprettes, således at de betydelige økonomiske, sociale og kulturelle tjenesteydelser, de leverer, fortsat understøtter menneskers velfærd og den økonomiske vækst. De udvikler og gennemfører nationale biodiversitetsstrategier og -handlingsplaner i overensstemmelse med konventionen om den biologiske mangfoldighed og protokollerne dertil.

2. Parterne vedtager lovgivning og integrerede strategier for indarbejdelse af biodiversitetshensyn i alle relevante sektorer. De støtter innovative løsninger såsom naturbaserede løsninger eller agroøkologi og værdiansætter økosystemtjenester med henblik på at maksimere integreringen af biodiversitet.

3. Parterne anlægger en inklusiv tilgang med henblik på at håndtere de vigtigste årsager til tab af levesteder såsom ændringer i arealanvendelse, udvidelse af subsistenslandbrug og udvikling af kommercielt landbrug, byområder og energiinfrastruktur. De træffer foranstaltninger til at kontrollere skovudnyttelse, rydning med henblik på dyrkning, brande, dyrs græsning og invasive arter. De beskytter, bevarer og fremmer bæredygtig udnyttelse og genopretning af skove, skovområder, græsningsarealer, vådområder og andre områder med plantedække. De opretholder og styrker arterne og den genetiske mangfoldighed af planter og dyr, uanset om der er tale om land-, ferskvands- eller havdyr.

4. Parterne øger deres indsats for at etablere, effektivt styre og forbedre forvaltningen af beskyttede områder til bevarelse af biodiversiteten.

5. Parterne styrker inddragelsen af lokalsamfund og oprindelige folk, som fastsat i De Forenede Nationers erklæring om oprindelige folks rettigheder UNDRIP, i bevarelsen af økosystemer, herunder gennem fremme af miljøvenlig og bæredygtig turisme samt jobskabelse og andre økonomiske muligheder.

Artikel 45

Cirkulær økonomi

1. Parterne forebygger eller minimerer affaldsproduktionen ved kilden. De forbedrer produkternes genbrugelighed og genanvendelighed og ressourceeffektiviteten med henblik på at tilpasse produktion og forbrug til opnåelsen af en cirkulær økonomi, herunder gennem passende affaldsindsamlings- og sorteringstjenester og miljømæssigt forsvarlige genanvendelsesinitiativer og -anlæg. De forpligter sig til at vedtage politikker for den cirkulære økonomi for at beskytte miljøet og menneskers sundhed, gøre produkter mere energi- og ressourceeffektive, udvide forbrugernes valgmuligheder og forbedre affaldshåndteringen.

2. Parterne etablerer de nødvendige nationale reguleringsrammer og håndhævelsesmekanismer for miljømæssigt forsvarlig forvaltning af kemikalier og affald og for gennemførelsen af relevante multilaterale aftaler. De træffer de nødvendige foranstaltninger til at bekæmpe dumping og ulovlig handel med farligt affald, herunder radioaktive materialer, og kemisk og organisk affald i overensstemmelse med bestemmelserne i Baselkonventionen om kontrol med grænseoverskridende transport af farligt affald og bortskaffelse heraf, udfærdiget den 22. marts 1989 i Basel, og under hensyntagen til bestemmelserne i Bamakokonventionen om forbud mod import i Afrika og kontrol med grænseoverskridende overførsel og håndtering af farligt affald inden for Afrika, udfærdiget den 30. januar 1991 i Bamako. De forhindrer eller minimerer farlige stoffer i materialecyklusser og forvalter kemikalier i produkter i hele deres livscyklus. De støtter informeret beslutningstagning om passende foranstaltninger til beskyttelse af miljøet og menneskers sundhed, herunder til bekæmpelse af forurening fra uhensigtsmæssigt håndteret affald og til afhjælpning af dermed forbundne miljøskader.

3. Parterne bekæmper effektivt alle former for forurening. De træffer foranstaltninger med henblik på at opdage, forebygge og indberette forurening. De øger indsatsen for at forebygge plastforurening og fjerne plast og mikroplast fra miljøet. De undersøger mulighederne for et styrket samarbejde om bekæmpelse af luftforurening. De øger bevidstheden om de folkesundheds- og miljømæssige risici ved forurening og de mange fordele ved forbedret luftkvalitet, herunder gennem offentlige oplysningskampagner.

Artikel 46

Havforvaltning

1. Parterne styrker havforvaltningen i overensstemmelse med FN's havretskonvention (UNCLOS) for at sikre rene, sikre og bæredygtigt forvaltede have med henblik på at mindske presset på havene, fremme en bæredygtig udvikling af den blå økonomi og opnå større viden om havene.

2. Parterne sikrer, at levende marine ressourcer bevares og forvaltes og udnyttes bæredygtigt på bilateralt, regionalt og multilateralt plan, navnlig inden for rammerne af partnerskabsaftaler om bæredygtigt fiskeri og regionale fiskeriforvaltningsorganisationer.

3. Parterne opretholder eller vedtager initiativer med henblik på at bekæmpe ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri (IUU-fiskeri), herunder, hvis det er relevant, gennemførelse af politikker og foranstaltninger for at udelukke IUU-produkter fra handelsstrømmene. De fremmer og gennemfører og håndhæver effektivt overvågnings-, kontrol- og tilsynsforanstaltninger såsom observatørordninger, fartøjsovervågningssystemer, fiskerilicenser og -tilladelser, registrering og indberetning af fangster, omladningskontrol, inspektion og havnestatskontrol samt dertil knyttede foranstaltninger til at sikre, at reglerne overholdes, herunder sanktioner i henhold til nationale bestemmelser, med sigte på at bevare fiskebestandene og forhindre overfiskning.

4. Parterne er enige om at tage de nødvendige skridt til at forbyde visse former for fiskerisubsidier, der bidrager til overkapacitet og overfiskning, til at afskaffe subsidier, der bidrager til IUU-fiskeri, og til at afstå fra at indføre nye subsidier af denne art, idet det anerkendes, at en passende og effektiv særlig og differentieret behandling af afrikanske udviklingslande og mindst udviklede lande bør være en integreret del af forhandlingerne om fiskerisubsidier inden for rammerne af WTO.

5. Parterne mindsker presset på havene ved at beskytte, bevare og genoprette kystøkosystemer og marine økosystemer, udnytte havets og kysternes naturlige kapital og bekæmpe havforurening, herunder olieudslip, ødelæggelse af havbunden, støjforurening og havaffald, herunder plast og mikroplast fra land- og havbaserede kilder. De støtter og bestræber sig på at sikre reguleringen af reduktioner af drivhusgasemissioner fra skibe og støtter aktivt en hurtig gennemførelse af Den Internationale Søfartsorganisations indledende strategi for reduktion af drivhusgasemissioner fra skibe. De opskalerer hav- og kystoprydningen med særligt fokus på akkumuleringszoner i gyrer.

6. Parterne træffer foranstaltninger vedrørende havene, der bidrager til modvirkning af og tilpasning til klimaændringer.

7. Parterne udvikler foranstaltninger vedrørende bevarelse og bæredygtig udnyttelse af havets biodiversitet på grundlag af de bedste tilgængelige videnskabelige oplysninger.

8. Parterne anerkender de generelle betænkeligheder, der er givet udtryk for med hensyn til havminedriftens indvirkning på havmiljøet og dets biodiversitet. De gør brug af den bedste tilgængelige videnskab, anvender forsigtighedsprincippet og en økosystembaseret tilgang, fremmer forskning og udveksler bedste praksis på områder af fælles interesse i forbindelse med mineralske ressourcer i havbunden for at sikre en forsvarlig miljøforvaltning af aktiviteter, der tager sigte på at beskytte og bevare havmiljøet og dets biodiversitet.

Artikel 47

Arealforvaltning og jordforringelse

1. Parterne samarbejder om at forebygge jordforringelse og om at udvikle langsigtede integrerede strategier for jordbeskyttelse og bæredygtig arealforvaltning.

2. Parterne fremmer integrerede tilgange og vedtager foranstaltninger til bevarelse og forbedring af jordbunden. De bekæmper jorderosion og jordforringelse samt forringelse af jordens fysiske, kemiske og biologiske egenskaber. De sætter ind mod forurening, der specifikt forårsages af landbrugsaktiviteter, herunder akvakultur og husdyrbrug. De sikrer bæredygtige og retfærdige jordrettigheder og jordbesiddelser, sørger for bæredygtig forvaltning af land-, vand- og skovressourcer og skaber bæredygtige økonomiske muligheder for personer, der bor i landdistrikter. De sikrer, at ikkelandbrugsmæssige former for arealanvendelse, herunder, men ikke udelukkende, offentlige arbejder, minedrift og bortskaffelse af affald, ikke fører til erosion, forurening eller nogen anden form for jordforringelse.

3. Parterne træffer foranstaltninger for at sikre en effektiv fysisk planlægning og infrastruktur, der styrker modstandsdygtigheden i lande med høj risiko, samtidig med at katastrofeberedskabskapaciteten forbedres. De planlægger og gennemfører afbødnings- og rehabiliteringsforanstaltninger på grundlag af bedste praksis og bedste videnskabelige viden og den lokale viden og erfaring i de områder, der er berørt af jordforringelse.

Artikel 48

Skove

1. Parterne fremmer bæredygtig skovforvaltning og udnyttelse af skovressourcerne. De standser skovrydning og skovforringelse og bekæmper ulovlig skovhugst og dertil knyttet handel.

2. Parterne støtter initiativer til genopretning af skovlandskabet med henblik på at vende udviklingen med skovrydning, etablere skovreservater, genoprette forringede skovlandskaber, gennemføre skovrejsningsprogrammer, hvor det er nødvendigt, og begrænse skovgræsning til årstider og intensiteter, der muliggør genplantning af skove.

3. Parterne fremmer bæredygtige værdikæder for landbrugs- og skovbrugsråvarer og prioriterer jobskabelse og andre økonomiske muligheder i forbindelse med bevarelsen af økosystemer.

4. Parterne støtter gennemførelsen af EU-handlingsplanen for retshåndhævelse, god forvaltningspraksis og handel på skovbrugsområdet (FLEGT), herunder ved at indgå og gennemføre frivillige partnerskabsaftaler. De styrker på landeniveau sammenhængen og det positive samspil mellem FLEGT-handlingsplanen og Warszawarammen for reduktion af emissioner fra skovrydning og skovforringelse i udviklingslandene (REDD+).

5. Parterne styrker inddragelsen af lokale myndigheder og samfund i indsatsen for at beskytte skovene. De øger offentlighedens bevidsthed om skovrydning på alle niveauer og tilskynder til forbrug af ressource- og energieffektive produkter fra bæredygtigt forvaltede skove. De fremmer og støtter lokalbefolkningens anvendelse af alternativt og bæredygtigt brændsel til madlavning.

Artikel 49

Vilde dyr og planter

1. Parterne støtter lokal bevarelse af Afrikas vigtigste landskaber med henblik på bevarelse af biodiversiteten, navnlig beskyttede områder på tværs af grænserne, der er levesteder for vigtige vilde dyrearter og giver tilstrækkelig konnektivitet til, at vilde dyr kan migrere og der kan ske en tilpasning til klimaændringerne i planters og arters udbredelsesområde. De styrker ligeledes de organer, der er ansvarlige for beskyttede områder, og fremmer inddragelsen af lokalsamfund i landdistrikter i den bæredygtige forvaltning af vilde dyr og planter og skovområder.

2. Parterne bekæmper ulovlig handel med vilde dyr og planter ved at støtte udformningen og håndhævelsen af politikker og love med henblik på at gøre en sådan handel til en alvorlig forbrydelse, styrker foranstaltningerne til bekæmpelse af krybskytteri og overvågningen af retshåndhævelse og fremmer den internationale koordinering inden for rammerne af det internationale konsortium om bekæmpelse af kriminalitet i forbindelse med vilde dyr og planter (ICCWC), herunder konventionen om international handel med udryddelsestruede vilde dyr og planter (CITES), udfærdiget den 3. marts 1973 i Washington, og andre relevante internationale rammer. De øger offentlighedens bevidsthed, oplyser og påvirker forbrugerne, ødelægger lagre og fremmer højtprofileret diplomati og fortalervirksomhed.

3. Parterne støtter bestræbelserne på at fremme et bæredygtigt forbrug af bushmeat og udvikler samtidig økonomisk overkommelige alternative proteinkilder og bæredygtige eksistensgrundlag.

Artikel 50

Vand- og ferskvandsforvaltning

1. Parterne forvalter deres vandressourcer på en bæredygtig måde med henblik på at opretholde høje niveauer hvad angår kvantitet og kvalitet. De fremmer integreret forvaltning af vandressourcerne og gennemfører politikker for planlægning, bevarelse, forvaltning, brug og udvikling af grund- og overfladevand og for opsamling og brug af regnvand. De beskytter og genopretter vandkilder og økosystemer, forebygger vandforurening, indsamler og renser spildevand og gør det muligt at gennemføre en miljømæssigt forsvarlig byudvikling. De optimerer vandsektorens bidrag med henblik på at modvirke og tilpasse sig klimaændringerne.

2. Parterne fremmer samarbejdet om grænseoverskridende forvaltning af vandressourcer for at opnå bæredygtigt ferskvand, undgå jordforringelse og ørkendannelse, opbygge modstandsdygtighed over for vandrelaterede risikoelementer såsom oversvømmelser, tørke og forurening, herunder ved hjælp af vandopsamlings- og vandoplagringssystemer, og forebygge risikoen for konflikter.

3. Parterne støtter bæredygtig og god vandforvaltning på alle niveauer. De styrker dialogen og tilskynder til partnerskaber mellem offentlige myndigheder, den private sektor og civilsamfundet.

4. Parterne fremmer bæredygtig udnyttelse og forvaltning af ferskvandsfiskeri med henblik på at opretholde sunde fiskebestande og minimere eventuelle negative indvirkninger på det naturlige miljø. De bekæmper IUU-fiskeri, som er i strid med national lovgivning. De styrker kapaciteten, fremmer regionalt samarbejde og vedtager foranstaltninger til at forbedre ledelsen og forvaltningen af ferskvandsfiskeriet på nationalt og regionalt plan. De integrerer modvirkning af og tilpasning til klimaændringer i ferskvandsfiskeri og akvakultur, fremmer genopretning og bevarelse af akvatiske økosystemer og deres biodiversitet og bekæmper alle former for forurening, der påvirker søer og floder.

Kapitel 2

Klimaændringer og naturkatastrofer

Artikel 51

Klimaindsats

1. Parterne forfølger målene og følger principperne i FN's rammekonvention om klimaændringer. De vedtager omfattende og inklusive nationale klimapolitikker og -programmer for at fremskynde gennemførelsen af Parisaftalen.

2. Parterne udarbejder, meddeler og opretholder successive og ambitiøse nationalt bestemte bidrag (NDC'er), udvikler og gennemfører, alt efter hvad der er relevant, ambitiøse nationale tilpasningsplaner, udvikler langsigtede visioner hen imod lave emissioner og en klimaresistent udvikling og investerer i kapacitet til modvirkning af og tilpasning til klimaændringer. De udvikler overvågnings-, rapporterings- og verifikationssystemer samt evalueringssystemer til at følge fremskridtene med klimaindsatsen.

3. Parterne udformer langsigtede strategier for reduktion af emissioner fra transportsektoren (vejtransport, luftfart og søtransport). De fremmer intelligent bymobilitet og gennemførelsen af politiske tilgange og positive incitamenter til at reducere emissioner fra ikkebæredygtig arealforvaltning, skovrydning og skovforringelse. De engagerer sig i at fremme vedvarende energi og energieffektivitet og tilskynde lande til at engagere sig i energiomstilling. De udfaser ineffektive subsidier til fossile brændstoffer, der tilskynder til unødvendigt forbrug, og minimerer de mulige negative konsekvenser for deres udvikling på en måde, der beskytter de fattige og de berørte samfund. De styrker det internationale samarbejde om, alt efter hvad der er relevant, at bevare og udbygge dræn og reservoirer for drivhusgasser.

4. Parterne fremmer en ambitiøs nedtrapning af hydrofluorcarboner i henhold til Montrealprotokollen om stoffer, der nedbryder ozonlaget, udfærdiget den 16. september 1987 i Montreal, ved at samarbejde om at støtte ratificeringen af Kigaliændringen deraf og arbejder hen imod at sikre en hurtig gennemførelse heraf for at opnå en ambitiøs global nedtrapning af produktionen og forbruget af hydrofluorcarboner.

5. Parterne anerkender og sætter ind mod den trussel, som klimaændringer og miljøforringelse udgør for fred og sikkerhed, navnlig i skrøbelige situationer og i de mest sårbare lande. De træffer foranstaltninger for og arbejder sammen om at styrke foranstaltninger til at øge tilpasningen og modstandsdygtigheden med henblik på at sikre konfliktforebyggelse gennem systemer for tidlige varsling, idet der tages højde for de sikkerhedsmæssige udfordringer, der er forbundet med klimaændringernes skadelige virkninger og miljømæssige risikofaktorer, og styrker forbindelsen mellem tidlig varsling og tidlig indsats på tværs af politikområder, herunder gennem risiko- og konsekvensanalyser.

6. Parterne tilstræber at undgå, minimere og håndtere de tab og skader, der er forbundet med de negative virkninger af klimaændringer, herunder ekstreme vejrbegivenheder og fænomener, som langsomt forværres, i deres nationale og internationale bestræbelser, og anerkender i den forbindelse den vigtige rolle, som bæredygtig udvikling spiller med hensyn til at mindske risikoen for tab og skader.

7. Parterne iværksætter tiltag til at bringe de finansielle strømme i overensstemmelse med en udvikling hen imod lave drivhusgasemissioner og en klimaresistent udvikling.

8. Parterne søger at øge kendskabet og kapaciteten vedrørende politiske løsningsmodeller og instrumenter og bedste praksis for at forbedre ressourceeffektiviteten i hele naturressourcernes og produkternes livscyklus. De samarbejder om at styrke den videnskabelige, tekniske, menneskelige og institutionelle kapacitet inden for klimaindsats og miljøforvaltning og -overvågning på alle relevante niveauer med særlig vægt på de mest sårbare lande. De fremmer brugen af rumteknologi og -informationssystemer.

9. Parterne styrker koordineringen på alle forvaltningsniveauer for at tilskynde og sætte lokale myndigheder i stand til at indgå og gennemføre ambitiøse klima- og energiforpligtelser. De fremmer synergier mellem den offentlige forvaltning, civilsamfundsorganisationer og private virksomheder og fremmer den private sektors deltagelse i udviklingen hen imod en klimaresistent økonomi med lave drivhusgasemissioner, herunder gennem fælles forskning. De fremmer eksisterende initiativer såsom den globale borgmesterpagt for klima og energi og støtter gennemførelsen af deres handlingsplaner.

Artikel 52

Tørke og ørkendannelse

1. Parterne bekæmper ørkendannelse ved hjælp af forbedringer med hensyn til jordforvaltning, indsatser mod jordforringelse og bæredygtig forvaltning af jord og vand. De fremskynder fremskridtene hen imod gennemførelsen af de nationale handlingsplaner og målene om neutralitet med hensyn til jordforringelse i FN's konvention om bekæmpelse af ørkendannelse, udfærdiget den 17. juni 1994 i Paris, samt andre relevante internationale og regionale initiativer, herunder Great Green Wall-initiativet.

2. Parterne samarbejder om at forberede sig på og reagere på nødsituationer forårsaget af tørke og arbejder på at øge modstandsdygtigheden over for miljøforringelse, ørkendannelse, dermed forbundne sundhedsrisici og humanitære kriser ved at sætte ind mod faktorer, der forårsager sårbarhed.

Artikel 53

Modstandsdygtighed over for naturkatastrofer

1. Parterne samarbejder om at opbygge befolkningens, samfundets og infrastrukturens modstandsdygtighed over for naturkatastrofer under hensyntagen til klimaændringernes indvirkning. De fremmer udveksling af oplysninger og god praksis om gennemførelsen og overvågningen af Sendairammen for katastrofeforebyggelse 2015-2030 gennem nationale og lokale integrerede strategier.

2. Parterne fremmer katastroferisikostyring, herunder omfattende vurdering af risici, gennemførelse af risikoreduktionsplaner på alle niveauer, styrkelse af sammenhængen mellem reduktion af katastroferisici og tilpasning til klimaændringer og indsamling og anvendelse af katastrofestatistikker og data om tab. De fremmer udviklingen af en kultur med risikoforebyggelse og finansiel beskyttelse, herunder gennem hensigtsmæssige og innovative værktøjer såsom risikooverførselsmekanismer.

3. Parterne forbereder sig på og reagerer på nødsituationer forårsaget af ekstreme vejrbegivenheder og naturkatastrofer såsom oversvømmelser og stigende vandstand i havene, kysterosion og siltaflejring. De samarbejder om at vurdere og afbøde virkningerne af ekstreme vejrbegivenheder og naturkatastrofer.

4. Parterne styrker kapaciteten med hensyn til en regional nødsituations- og katastrofeindsats, herunder civilbeskyttelsesmekanismer, samt kapaciteten hos lokalsamfundene og de lokale institutioner med fokus på de mest sårbare og marginaliserede husstande og grupper.

5. Parterne støtter anvendelsen af rumteknologier og -informationssystemer til at forbedre forebyggelses-, beredskabs-, indsats- og genopretningsforanstaltninger.

AFSNIT IV

FRED OG SIKKERHED

Artikel 54

Parterne fremmer samarbejde og koordinering på regionalt, interregionalt, kontinentalt og globalt plan med henblik på at fremme og opretholde fred og sikkerhed i Afrika og Europa. De styrker fælles bestræbelser på og mekanismer til at sikre fred, forebygge og bekæmpe terrorisme og voldelig ekstremisme, bekæmpe alle former for organiseret kriminalitet og sikkerhedstrusler og øge søfartssikkerheden, idet der tages hensyn til kompleksiteten af alle disse udfordringer og behovet for at håndtere de grundlæggende årsager hertil. De samarbejder om at sikre bæredygtig finansiering af alle freds- og sikkerhedsaktiviteter.

Artikel 55

Regionalt og multilateralt samarbejde

1. Parterne styrker dialogen og det institutionelle samarbejde for at håndtere freds- og sikkerhedsudfordringer. De styrker støtten til en mere effektiv operationalisering af APSA, således som det er forudset i 2063-dagsordenen. De tilskynder til synergier mellem APSA og den afrikanske regeringsførelsesarkitektur i overensstemmelse med AU's reformdagsorden.

2. Parterne støtter den indsats, der gøres af AU samt REC'erne og regionale mekanismer og andre regionale sikkerheds-samarbejdsordninger for at opnå fredelige, inklusive og modstandsdygtige samfund. De styrker samarbejdet mellem AU, EU og FN og det multilaterale samarbejde med andre relevante internationale organisationer og tredjelande, alt efter hvad der er relevant.

3. Parterne fremmer lokalt ejerskab, inklusivitet, modstandsdygtighed og bæredygtighed i alle tiltag i samarbejde med nationale og lokale myndigheder, samfundsgrupper og civilsamfundet.

Artikel 56

Konflikter og kriser

1. Parterne bestræber sig på at sikre en fredelig løsning på alle konflikter imellem og inden for stater i Afrika. De følger en integreret tilgang til konflikter og kriser i overensstemmelse med den internationale menneskerettighedslovgivning og den humanitære folkeret, uddyber deres strategiske samarbejde og styrker den fælles indsats i alle faser af konfliktcyklussen, fra forebyggelse og tidlig varsling til varig fredsopbygning, gennem mægling, krisestyring, stabilisering samt reform af sikkerhedssektoren.

2. Parterne støtter initiativer og mekanismer, der har til formål at forebygge konflikter og undgå at bringe fred og sikkerhed i fare. De træffer koordinerede foranstaltninger for at tackle de grundlæggende årsager til konflikter og kriser, håndtere risiciene ved nye og eskalerende voldelige konflikter og styrke støtten til diplomatiske initiativer, mæglingsbestræbelser og flerpartsdialog med henblik på at løse tvister og konflikter med fredelige midler. Med henblik herpå støtter de den fulde operationalisering af det kontinentale system for tidlig varsling.

3. Parterne samarbejder om krisestyring og fredelig konfliktløsning, herunder gennem samarbejde mellem afrikanskledede fredsstøttende operationer, EU's krisestyringsoperationer og FN's fredsbevarende operationer, hvis sådanne operationer deployeres i samme zone.

4. Parterne samarbejder i forbindelse med stabilisering efter konflikter, konsoliderer og støtter gennemførelsen af kriseløsningsprocesser, ledsager forfatnings- og valgprocesser og fremmer retsopgør i overgangsperioder, forsoningsprocesser og reintegrationsforanstaltninger for ofre for væbnede konflikter og krige. De støtter rehabilitering og genopbygning af områder, der er ødelagt af krig.

5. Parterne fremmer dagsordenen for kvinder, fred og sikkerhed og for unge, fred og sikkerhed og styrker kvinders og unges aktive rolle i fred og sikkerhed, fra tidlig varsling, mægling, konfliktløsning, fredsopbygning og fredsbevarelse i overensstemmelse med FN's Sikkerhedsråds relevante resolutioner (UNSCR'er), navnlig UNSCR 1325 (2000) og 2250 (2015), samt politikker og beslutninger vedtaget af AU og EU.

Artikel 57

Terrorisme, voldelig ekstremisme og radikalisering

1. Parterne forebygger og bekæmper terrorisme i alle dens former ved at tage fat på de faktorer, der kan skabe et miljø, som kan fremme voldelig ekstremisme og radikalisering, herunder gennem fremme af religiøs tolerance og dialog mellem forskellige trosretninger, og imødegår udfordringerne som følge af forbindelserne mellem terrorisme og grænseoverskridende organiseret kriminalitet, under fuld overholdelse af retsstatsprincippet og folkeretten, herunder menneskerettighedslovgivningen, flygtningeretten og den humanitære folkeret.

2. Parterne styrker samarbejdet for at sætte de enkelte personer og samfund i stand til at forebygge og øge modstandsdygtigheden over for terrorhandlinger, voldelig ekstremisme og radikalisering. De bestræber sig på at samarbejde med alle relevante interessenter, herunder unge, religiøse ledere og civilsamfundet, for at fremme gensidig forståelse, mangfoldighed og dialog mellem forskellige trosretninger, identificere skræddersyede interventioner og bekæmpe de former for rekruttering, radikalisering og tilskyndelse til at begå terrorhandlinger, der foregår online og offline. De samarbejder om øget støtte til ofre for terrorisme.

3. Parterne samarbejder om gennemførelsen af alle relevante resolutioner fra FN's Sikkerhedsråd, herunder UNSCR 2396 (2017) og 2462 (2019), og FN's Generalforsamling, samt af internationale konventioner og instrumenter, herunder FN's globale strategi for bekæmpelse af terrorisme og FN's handlingsplan for forebyggelse af voldelig ekstremisme.

4. Parterne intensiverer indsatsen for at udveksle oplysninger og ekspertise om terrorgrupper og deres støttenetværk under fuld overholdelse af retsstatsprincippet og den internationale menneskerettighedslovgivning. De støtter initiativer med henblik på samarbejde om retshåndhævelse og styrker kapaciteten til at bekæmpe terrorisme på en måde, der overholder menneskerettighederne, herunder gennem uddannelse og professionalisering af sikkerhedsstyrkerne. De samarbejder om at bekæmpe finansieringen af terrorisme ved at identificere, opspore, konfiskere og indefryse eller beslaglægge midler og andre aktiver, der anvendes eller tildeles med henblik på at begå en terrorhandling.

5. Parterne forhindrer, at gerningsmænd bag terrorhandlinger, voldelig ekstremisme og radikalisering erhverver masseødelæggelsesvåben.

Artikel 58

Organiseret kriminalitet

1. Parterne bekæmper alle former for organiseret kriminalitet, navnlig menneskehandel og handel med håndvåben og lette våben, ulovlig narkotika, farlige materialer, kulturgenstande og vilde dyr og planter, samt miljøkriminalitet gennem forbedret forvaltning af grænsekontrol, indsamling og deling af oplysninger og data og udveksling af ekspertise og teknisk bistand. De vedtager lovgivningsmæssige foranstaltninger og andre tiltag i overensstemmelse med FN-konventionen om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet og tillægsprotokollerne hertil.

2. Parterne bekæmper på passende vis menneskehandel i overensstemmelse med standarderne i FN's konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet og protokollen dertil om forebyggelse, bekæmpelse og retsforfølgning af menneskehandel, særlig handel med kvinder og børn. De forebygger menneskehandel ved at styrke retshåndhævelsen og det retlige samarbejde for at bekæmpe straffrihed for alle gerningsmænd, der er involveret i menneskehandelskæden, og ved at begrænse den efterspørgsel, der ligger bag alle former for udnyttelse. De sikrer passende beskyttelse af ofre, samtidig med at der tages hensyn til forbrydelsens kønsspecifikke karakter, idet kvinder og piger i uforholdsmæssig høj grad er mål for udnyttelse og især for seksuel udnyttelse.

3. Parterne vedtager lovgivningsmæssige foranstaltninger og andre tiltag til forebyggelse og bekæmpelse af migrantsmugling ved at styrke retshåndhævelsen og det retlige samarbejde for at efterforske og retsforfølge smugling af migranter og dermed forbundne forbrydelser i overensstemmelse med FN's konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet og tillægsprotokollerne hertil, herunder protokollen om bekæmpelse af smugling af migranter til lands, ad søvejen og ad luftvejen.

4. Parterne styrker samarbejdet med henblik på at forebygge og bekæmpe brugen af deres finansielle institutioner og udpegede ikkefinansielle virksomheder og erhverv til finansiering af terrorisme og hvidvaskning af udbytte fra kriminelle aktiviteter, herunder korruption. De udveksler oplysninger og håndhæver passende foranstaltninger med henblik på at bekæmpe hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme for at sikre en fuldstændig og effektiv gennemførelse af anbefalingerne fra Den Finansielle Aktionsgruppe. De støtter indførelsen af national lovgivning og nationale organer for inddrivelse af aktiver samt konfiskation af kriminelle aktiver og mobilisering heraf til almennyttige formål, således at det strafferetlige ansvar for gerningsmænd og formidlere af kriminalitet udvides og det sikres, at ulovlige finansielle strømme afbrydes og kriminelle fratages deres udbytte.

5. Parterne vedtager lovgivning og udvikler initiativer til bekæmpelse af kriminalitet, herunder kriminalitet og vold i byområder. De fremmer kontrol med skydevåben med henblik på at forebygge og mindske de negative virkninger af væbnet vold for samfundet og mennesker og skabe et sikkert miljø for bæredygtig udvikling. De bekæmper alle former for vold og støtter ofre for vold.

Artikel 59

Håndvåben og lette våben

1. Parterne fremmer den effektive gennemførelse af våbenhandelstraktaten og FN-protokollen om bekæmpelse af ulovlig fremstilling af og handel med skydevåben og dele, komponenter samt ammunition hertil. De støtter handlingsplanen for gennemførelse af Den Afrikanske Unions strategi for kontrol med ulovlig spredning, udbredelse af og handel med håndvåben og lette våben og FN's handlingsprogram om forebyggelse, bekæmpelse og afskaffelse af alle aspekter ved ulovlig handel med håndvåben og lette våben.

2. Parterne samarbejder om bekæmpelse af ulovlig spredning af og handel med håndvåben og lette våben, der understøtter væbnede konflikter og terrorisme og giver næring til væbnet kriminalitet såsom kvægtyveri og krybskytteri, herunder gennem bedre lagerforvaltning, destruktion af overskydende våben og ammunition, mærkning, registrering og sporing samt eksport- og importkontrol.

Artikel 60

Cybersikkerhed og cyberkriminalitet

1. Parterne bestræber sig på at udarbejde og gennemføre lovgivning og foranstaltninger til opretholdelse af et åbent, frit, sikkert, stabilt, tilgængeligt og fredeligt informations- og kommunikationsteknologisk miljø. De arbejder for at fremme udviklingen og gennemførelsen inden for rammerne af FN af internationalt anerkendte normer for ansvarlig adfærd i cyberspace i fuld overensstemmelse med de internationale forpligtelser på menneskerettighedsområdet.

2. Parterne samarbejder om at forebygge og bekæmpe cyberkriminalitet og udbredelse af ulovligt indhold online. De udveksler oplysninger om uddannelse af efterforskere af cyberkriminalitet, efterforskning af cyberkriminalitet og digital kriminalteknik, samtidig med at der sikres et højt niveau af databeskyttelse. De fremmer en cybersikkerhedskultur og samarbejder om at forebygge og bekæmpe cyberkriminalitet på grundlag af eksisterende internationale normer og standarder, herunder Budapestkonventionen om IT-kriminalitet og AU's konvention om cybersikkerhed og beskyttelse af personoplysninger.

Artikel 61

Ulovlig narkotika

1. Parterne styrker den afbalancerede, integrerede og evidensbaserede tilgang i deres narkotikapolitikker. De bestræber sig på at forebygge og bekæmpe dyrkning, produktion og handel med ulovlig narkotika og psykoaktive stoffer, herunder ved at vedtage mere effektive foranstaltninger til forebyggelse af narkotikarelateret kriminalitet og retshåndhævelsesforanstaltninger i overensstemmelse med de relevante internationale menneskerettighedsforpligtelser.

2. Parterne intensiverer og fremskynder indsatsen på efterspørgselssiden, bidrager til forebyggelses- og uddannelsesprogrammer og træffer de nødvendige foranstaltninger til at håndtere de sundhedsmæssige og sociale følger af narkotikamisbrug. De fremmer dialogen med relevante interessenter, herunder civilsamfundet, det videnskabelige samfund og den akademiske verden, med henblik på effektivt at sætte ind mod brug af ulovlig narkotika.

Artikel 62

Maritim sikkerhed

1. Parterne tager initiativer på nationalt, regionalt og kontinentalt plan, der bidrager til at fremme den maritime sikkerhed, navnlig i Det Røde Hav, Afrikas Horn, Det Indiske Ocean og Guineabugten. De fremmer samarbejdet mellem AU, EU og FN og med regionale og subregionale organisationer og tilskynder til komplementaritet i indsatsen.

2. Parterne samarbejder om at bekæmpe alle former for grænseoverskridende organiseret kriminalitet til søs, herunder menneskehandel og handel med håndvåben og lette våben, ulovlig narkotika og vilde dyr og planter samt smugling af migranter. De afskrækker fra, forebygger og bekæmper sørøveri og væbnede røverier til søs, herunder tyveri af olie og gas, med henblik på at sikre åbne og sikre handelsruter.

3. Parterne øger den multilaterale indsats for effektivt at imødegå kriminalitet begået på åbent hav. De udvikler foranstaltninger til at styrke kyststaters og regionale organisationers retshåndhævelseskapacitet og ejerskab og fremmer regional koordinering og udveksling af oplysninger med henblik på at håndtere maritime trusler og bekæmpe forskellige former for kriminalitet begået til søs.

4. Parterne udvikler og styrker interregionale mekanismer for udveksling af oplysninger og ansporer til maritim overvågning og situationsbevidsthed og samarbejde mellem kyststaternes kystvagter og flåder.

5. Parterne fremmer og respekterer friheden på det åbne hav, friheden til sejlads og andre principper, rettigheder og forpligtelser, der er fastsat i folkeretten, samtidig med at de fremmer den generelle anvendelse af UNCLOS samt andre relevante internationale retlige instrumenter.

Artikel 63

Samarbejde om retshåndhævelse

1. Parterne styrker dialogen og samarbejdet om retshåndhævelse, herunder gennem strategisk samarbejde mellem AU-organer såsom Afripol og EU-organer såsom Europol, for at gøre det nemmere at forebygge, afsløre, efterforske og retsforfølge handlinger, der begås af grænseoverskridende organiserede kriminelle netværk og terrornetværk i Afrika og i EU.

2. Parterne samarbejder i forbindelse med eftersøgnings- og redningsaktioner og i andre nødsituationer og tilskynder staterne til at indgå bilaterale aftaler i den sammenhæng.

3. Parterne styrker samarbejdet om integreret grænseforvaltning og forbedrer indsamlingen og delingen af oplysninger og data.

4. Parterne er enige om at arbejde på at forbedre politikapaciteten, herunder gennem målrettede politiuddannelsesprogrammer på strategisk, operationelt og taktisk plan, der er tilpasset de faktiske forhold i Afrika.

AFSNIT V

MENNESKERETTIGHEDER, DEMOKRATI OG FORVALTNINGSPRAKSIS

Artikel 64

Parterne fremmer modstandsdygtige, bæredygtige og inklusive samfund, der bygger på ansvarlige, effektive og gennemsigtige institutioner og beslutningsprocesser på alle niveauer, og hvor menneskerettighederne, de grundlæggende frihedsrettigheder, retsstatsprincippet og de demokratiske principper respekteres, fremmes og overholdes. De bestræber sig på at gøre hurtigere fremskridt hen imod ligestilling mellem kønnene. De sikrer et åbent og gunstigt miljø for enkeltpersoner og civilsamfundet til at give udtryk for deres ønsker og bekymringer, udtrykke deres holdninger og yde bidrag til alle politiske, økonomiske, sociale og kulturelle spørgsmål, hvilket bidrager til at øge tilliden til de offentlige institutioner.

Artikel 65

Menneskerettigheder

1. Parterne vedtager og gennemfører lovgivning, der bidrager til at beskytte, fremme og overholde menneskerettighederne, hvad end der er tale om civile, politiske, økonomiske, sociale eller kulturelle rettigheder. De støtter ratificeringen og gennemførelsen i national ret af det afrikanske charter om menneskers og folks rettigheder samt instrumenterne vedrørende den afrikanske regeringsførelsesarkitektur.

2. Parterne anvender fuldt ud princippet om forbud mod forskelsbehandling af nogen art, herunder på grund af køn, etnisk eller social oprindelse, religion eller tro, politiske eller andre anskuelser, handicap, alder eller anden status, idet de samtidig prioriterer vedtagelse af omfattende lovgivning om ligestilling og bekæmpelse af forskelsbehandling. De tager skridt til at opnå, at kvinder og piger fuldt ud kan udøve alle menneskerettigheder, og at deres myndiggørelse fremmes, herunder ved at tilskynde til undertegnelse og ratificering, hvor det stadig er nødvendigt, og gennemførelse af Maputoprotokollen. De gør deres yderste for at fremme og beskytte børns rettigheder, herunder ved at tilskynde til undertegnelse, ratificering, hvor det stadig er nødvendigt, og gennemførelse af det afrikanske charter om børns rettigheder og velfærd. De vedtager foranstaltninger til i højere grad at sikre, at personer, der tilhører mindretal, personer med handicap og personer med albinisme samt oprindelige folk, som fastsat i De Forenede Nationers erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP), fuldt ud kan udøve menneskerettighederne.

3. Parterne sørger for en effektiv bekæmpelse af straffrihed og sikrer retsstatsprincippet og et uafhængigt, upartisk og effektivt fungerende retssystem. De garanterer at ofre og overlevende har ret til passende, effektiv og hurtig skadeserstatning.

4. Parterne støtter det afrikanske menneskerettighedssystem, navnlig Den Afrikanske Menneskerettighedskommission og Den Afrikanske Menneskerettighedsdomstol, i arbejdet med at vejlede afrikanske stater i at overholde internationale menneskerettighedsforpligtelser. De respekterer og opretholder disse organers integritet og uafhængighed og sikrer, at alle afrikanske stater respekterer Den Afrikanske Menneskerettighedsdomstols domme.

5. Parterne styrker civilsamfundets kapacitet og beskytter menneskerettighedsforkæmpere, der handler på nationalt, regionalt og kontinentalt plan. De samarbejder om at øge bevidstheden om menneskerettighederne, herunder gennem samarbejde med nationale menneskerettighedsinstitutioner, uddannelsessystemer og medierne.

Artikel 66

Ligestilling mellem kønnene

1. Parterne sikrer, at der er lighed for loven og lige adgang til retlig prøvelse og at loven beskytter og gavner alle. De træffer foranstaltninger med henblik på at sikre, forbedre og udbrede lige deltagelse og muligheder på alle områder af det politiske, økonomiske, sociale og kulturelle liv. De sikrer, at kønsperspektivet systematisk integreres i alle politikker og programmer.

2. Parterne samarbejder om at forebygge og afskaffe alle former for seksuel og kønsbaseret vold, forskelsbehandling og chikane samt vold i hjemmet og bekæmper også menneskehandel. De træffer alle nødvendige foranstaltninger for at mobilisere en samordnet indsats for at afskaffe børneægteskaber, tidlige ægteskaber og tvangsægteskaber, kvindelig kønslemlæstelse og -omskæring og andre former for skadelig praksis, der diskriminerer kvinder og piger. De yder støtte til ofre for og overlevende efter alle former for vold. Parterne forpligter sig til at sikre en fuldstændig, effektiv og ikkediskriminerende gennemførelse af konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder, udfærdiget den 18. december 1979 i New York, og af den valgfrie protokol dertil.

3. Parterne sikrer, at kvinders og pigers sociale rettigheder respekteres og fremmes, navnlig ved at fjerne alle hindringer inden for uddannelse og sundhed af høj kvalitet og afskaffe uligheder mellem kønnene. De styrker kvinders og pigers økonomiske rettigheder.

4. Parterne sikrer, at den gældende lovgivning anerkender kvinders og pigers ret til at deltage fuldt ud på alle områder i det offentlige liv og skaber vilkårene og mulighederne for, at kvinder kan indtage samme stillinger, også med hensyn til politisk lederskab og beslutningstagning. De styrker kvinders rolle og fremmer deres deltagelse på alle niveauer inden for fred og sikkerhed samt forebyggelse og løsning af konflikter og bekæmpelse af vold og ekstremisme.

Artikel 67

Demokrati

1. Parterne fremmer og styrker de universelle demokratiske værdier og principper. De beskytter magtadskillelsen, fremmer politisk pluralisme og styrker gennemsigtigheden og deltagelsen i og tilliden til demokratiske processer samt tilliden mellem de politiske ledere og befolkningen, herunder ved at støtte ratificeringen og gennemførelsen af det afrikanske charter om demokrati, valg og regeringsførelse.

2. Parterne sikrer valgprocessers integritet ved at garantere inklusive, gennemsigtige og troværdige valg, hvor valgcyklusserne og de forfatningsmæssige bestemmelser overholdes, med behørig respekt for suveræniteten. De fremmer internationale og regionale standarder og bedste praksis i forbindelse med forvaltningen af valg, styrker uafhængige og upartiske valgkommissioner og sikrer lige vilkår for alle politiske partier og kandidater. De forstærker samarbejdet om valgobservation, herunder opfølgning på valgobservationshenstillinger, hvor det er relevant, og styrker samarbejdet med AU og REC'erne. De styrker nationale mekanismer, der rettidigt kan bilægge valgrelaterede tvister.

3. Parterne styrker de valgte parlamenters kapacitet til at varetage deres lovgivnings-, budget- og tilsynsopgaver under iagttagelse af alle deres medlemmers prærogativer.

4. Parterne vedtager nationale love og bestemmelser, der anerkender forskellige forvaltningsniveauer, som har mandat til at udøve deres beføjelser i overensstemmelse med delegerede beføjelser. De styrker lokalforvaltning og decentraliserer magten til demokratisk valgte lokale myndigheder i overensstemmelse med bestemmelserne i den nationale lovgivning.

5. Parterne fremmer inklusive og pluralistiske samfund. De afskaffer alle begrænsninger af foreningsfriheden, ytringsfriheden og retten til frit at deltage i fredelige forsamlinger. De opretholder og udbreder et gunstigt miljø for civilsamfundet i forbindelse med fortalervirksomhed og politikudformning og sikrer frie og uafhængige medier, der kan holde regeringerne fast på iagttagelsen af de højeste niveauer af gennemsigtighed og ansvarlighed i forvaltningen af offentlige anliggender. Parterne fremmer konstruktive forbindelser mellem staten og borgerne og øger bevidstheden om de demokratiske principper og menneskerettighederne, herunder gennem uddannelsessystemerne og medierne.

Artikel 68

Retsstatsprincip og retsvæsen

1. Parterne samarbejder om at konsolidere retsstatsprincippet og om at styrke institutionerne på alle retsplejeniveauer. De opretholder retsvæsenets uafhængighed og søger at sikre, at retssystemet fungerer uafhængigt, upartisk og effektivt, og at borgerne får en mere effektiv og lige adgang til retlig prøvelse og retshjælp.

2. Parterne forebygger, fordømmer og udrydder alle former for tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling og straf fra statslige og ikkestatslige aktørers side i alle sammenhænge, herunder i forbindelse med terrorisme, krisestyring og migration, og støtter samtidig ratificeringen og en effektiv gennemførelse af konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, der blev udfærdiget den 10. december 1984 i New York, og den valgfrie protokol hertil.

3. Parterne sikrer, at krænkelser og misbrug af den internationale menneskerettighedslovgivning og krænkelser af den humanitære folkeret, herunder krigsforbrydelser, forbrydelser mod menneskeheden og folkedrab, samt rekruttering af børnesoldater og køns- og identitetsbaseret vold, efterforskes og retsforfølges ordentligt. De styrker den nationale lovgivning og de nationale retssystemer, herunder gennem effektivt mellemstatsligt samarbejde og gensidig retshjælp til stater, der ønsker at foretage national retsforfølgning af de mest alvorlige internationale forbrydelser.

4. Parterne fremmer reformer af retsvæsenet, idet de sikrer moderniserede, gennemsigtige og effektive retssystemer og -procedurer, tilbyder passende uddannelse og forbedrer adgangen til lovgivning, retspraksis og andre juridiske oplysninger, moderniserer straffesystemerne og maksimerer deres rehabiliterende rolle og bekæmper sikkerhedsstyrkers krænkelser af menneskerettighederne.

Artikel 69

God forvaltningspraksis

1. Parterne støtter bestræbelserne på at konsolidere god forvaltningspraksis ved at fremme demokratisk kultur og praksis, opbygge og styrke ansvarlige, gennemsigtige og lydhøre regeringsinstitutioner på alle niveauer og anspore til politisk pluralisme, gennemsigtighed og tolerance. De støtter den fulde gennemførelse af instrumenterne i den afrikanske regeringsførelsesarkitektur og tilskynder til effektiv koordinering og harmonisering af regeringspolitikker mellem de afrikanske stater.

2. Parterne styrker evnen hos forvaltningerne på alle niveauer til at levere offentlige tjenester af høj kvalitet, sikre en effektiv, gennemsigtig, ansvarlig og inklusiv offentlig forvaltning, fremme de retshåndhævende organers upartiskhed og effektivitet og fremme aktivt medborgerskab og adgang til offentlige oplysninger.

3. Parterne støtter brugen af digitale teknologier og fremskynder indførelsen af brugervenlige og forenklede e-forvaltningsløsninger som et middel til at forbedre adgangen til og tilgængeligheden af offentlige oplysninger og tjenester og til at forbedre gennemsigtigheden og ansvarligheden og samtidig forebygge misbrug og fremme og beskytte menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder.

Artikel 70

Offentlig forvaltning, statistik og personoplysninger

1. Parterne opbygger kapacitet til udformning og gennemførelse af politikker, udvikler en professionel og effektiv offentlig forvaltning, forbedrer lovgivnings- og forvaltningsmekanismerne og styrker forvaltningernes evne til at levere offentlige tjenester af høj kvalitet.

2. Parterne sikrer upartiskhed, retfærdighed, retfærdig rettergang og kontinuitet i leveringen af offentlige tjenester og støtter institutioner, der er ansvarlige, inklusive og gennemsigtige med hensyn til levering af effektive offentlige tjenester, herunder ved at fremme det afrikanske charter om værdier og principper for offentlig tjeneste og forvaltning.

3. Parterne støtter produktion, lagring, forvaltning og formidling af statistiske data og oplysninger på nationalt, regionalt og kontinentalt plan, herunder ved at fremme det afrikanske charter om statistik som referenceramme for udarbejdelse af statistikker i Afrika. De udvikler robuste, sikre og inklusive identifikationssystemer for at sikre, at alle borgere har en juridisk identitet, herunder ved at styrke systemet for folkeregistrering og befolkningsstatistik.

4. Parterne sikrer en høj grad af beskyttelse af alle personers ret til privatlivets fred i forbindelse med behandlingen af personoplysninger i overensstemmelse med gældende multilaterale standarder og internationale retlige instrumenter og international retspraksis. De bestræber sig på at opretholde stærke databeskyttelsesordninger og sikre, at disse håndhæves effektivt via uafhængige tilsynsmyndigheder.

Artikel 71

Korruption

1. Parterne indfører og styrker lovgivningen, institutionerne og andre foranstaltninger til at forebygge og bekæmpe alle former for korruption og svig og finansiel virksomhedskriminalitet og dermed forbundne lovovertrædelser i den offentlige og private sektor, herunder ved at gennemføre og fremme relevante internationale standarder og instrumenter, navnlig FN's konvention mod korruption, der blev udfærdiget den 31. oktober 2003 i New York. De vedtager lovgivningsmæssige og andre foranstaltninger, der er nødvendige for at forebygge korruption og sikre, at korruptionslovgivningen håndhæves effektivt, at der gennemføres upartiske efterforskninger og retsforfølgninger, og at der anvendes effektive sanktioner, der står i rimeligt forhold til overtrædelsen og har afskrækkende virkning, for korruption og korruptionsrelaterede forbrydelser. De vedtager lovgivningsmæssige og andre foranstaltninger for at tilvejebringe effektiv beskyttelse mod potentielle repressalier, herunder i arbejdsrelateret sammenhæng, og mod intimidering af whistleblowere, der indberetter korruption og dermed forbundne lovovertrædelser, samt effektiv beskyttelse af vidner, der afgiver vidneudsagn om sådanne lovovertrædelser, herunder beskyttelse af deres identitet.

2. Parterne vedtager lovgivningsmæssige foranstaltninger, der gør det muligt at indefryse og konfiskere udbytte og redskaber eller andre formuegoder, hvis værdi svarer til værdien af et sådant udbytte og sådanne redskaber hidrørende fra korruption og dermed forbundne lovovertrædelser. De samarbejder om at inddrive et sådant udbytte og sådanne redskaber og levere dem tilbage til deres tidligere retmæssige ejere i oprindelseslandet i overensstemmelse med FN's konvention mod korruption. De vedtager lovgivningsmæssige og andre foranstaltninger til bekæmpelse af hvidvaskning af udbyttet fra korruption.

3. Parterne sikrer gennemsigtighed og ansvarlighed i forvaltningen af offentlige ressourcer, herunder inddrevne og tilbageleverede aktiver. De fremmer foranstaltninger til støtte for de værdier, der gælder i en kultur baseret på gennemsigtighed, integritet og lovlighed, og en holdningsændring med hensyn til korrupt praksis. De styrker den offentlige forvaltnings kapacitet og ekspertise inden for bekæmpelse af korruption. De fremmer oprettelsen af specialiserede organer til bekæmpelse af korruption.

4. Parterne samarbejder om efterforskning af korruption og dermed forbundne lovovertrædelser, herunder når de begås i forbindelse med internationale forretningstransaktioner.

Artikel 72

Finansiel styring

1. Parterne fremmer en forsvarlig forvaltning af de offentlige finanser, herunder effektiv og gennemsigtig mobilisering af indenlandske indtægter, budgetforvaltning og anvendelse af offentlige indtægter i overensstemmelse med principperne i Addis-skatteinitiativet. De fremmer bæredygtig forvaltning af den offentlige gæld, bæredygtige indkøbssystemer og støtte til nationale tilsynsorganer.

2. Parterne forbedrer forvaltningen af indtægter fra naturressourcer, herunder gennem overholdelse af gennemsigtighedsinitiativet for udvindingsindustrien og Kimberleyprocessen, således at lokalsamfundene og samfundene kan trives i kraft af anvendelsen deraf.

3. Parterne bekæmper skattesvig, skatteunddragelse, skatteundgåelse og ulovlige finansielle strømme og styrker inddrivelsen af aktiver. De bestræber sig på at sikre, at skattesystemerne er effektive, sikre, gennemsigtige og retfærdige.

4. Parterne træffer konkrete foranstaltninger, herunder vedtagelse af lovgivning, og styrker de relevante institutioner og mekanismer for at gennemføre principperne om god forvaltning på skatteområdet.

AFSNIT VI

MIGRATION OG MOBILITET

Artikel 73

Parterne indfører en bred og afbalanceret tilgang til håndtering af migration. De bekræfter på ny deres tilsagn om at beskytte alle flygtninges og migranters menneskerettigheder og håndterer migration i en ånd af solidaritet, ægte partnerskab og fælles ansvar og i overensstemmelse med deres respektive kompetencer samt under fuld overholdelse af folkeretten, herunder den internationale menneskerettighedslovgivning. De anerkender, at de afrikanske og europæiske interesser på migrationsområdet er indbyrdes forbundne, og at migration og mobilitet, hvis det forvaltes korrekt, kan være en kilde til velstand, innovation og bæredygtig udvikling. De indgår i dialog og samarbejder om alle aspekter i forbindelse med lovlig og irregulær migration, herunder ved at træffe konkrete foranstaltninger i forhold til lovlig migration, dæmme op for irregulær migration og håndtere de underliggende årsager hertil, forebygge og bekæmpe smugling af migranter, bekæmpe menneskehandel, redde liv og sørge for beskyttelse, styrke diasporaernes engagement og investeringer for at opnå en bæredygtig udvikling, maksimere effekterne af pengeoverførsler, styrke samarbejdet om tilbagesendelse, tilbagetagelse og holdbar reintegration af tilbagesendte personer samt være særlig opmærksomme på personer i sårbare situationer, såsom kvinder, børn og uledsagede mindreårige, og disses specifikke behov. Parterne er enige om at samarbejde om at forfølge en integreret tilgang til grænseforvaltning for at lette lovlige personbevægelser på tværs af grænserne og dæmme op for irregulær migration. De uddyber samarbejdet og dialogen på grundlag af eksisterende initiativer, navnlig opfølgningen af den fælles Vallettahandlingsplan, nemlig Rabat- og Khartoumprocesserne, og AU's og EU's dialog om migration og mobilitet mellem kontinenterne. Parterne tilskynder til trepartssamarbejde mellem landene syd for Sahara, landene i Middelhavsområdet og de europæiske lande om migrationsrelaterede spørgsmål. Parterne fremmer dialogen med henblik på at håndtere alle migrationsspørgsmål og samarbejder om at fremme passende og relevante reaktionsstrategier.

Artikel 74

Lovlig migration og mobilitet

1. Parterne bestræber sig på at øge vidensoverførsel og -deling og forbedre mobilitetsordninger, der letter akademiske udvekslinger for studerende, forskere, akademikere og institutioner.

2. Parterne bestræber sig på at lette mulighederne for besøg i forretnings- og investeringsøjemed.

3. Parterne søger i overensstemmelse med deres respektive kompetencer at udvikle strategier hen imod en effektiv forvaltning af arbejdskraftmigration og -mobilitet, herunder passende sociale beskyttelsesforanstaltninger og bekæmpelse af alle former for udnyttelse.

4. Parterne samarbejder om at forbedre gennemsigtigheden og sammenligneligheden af kvalifikationer med henblik på at lette anerkendelsen og godkendelsen heraf på arbejdsmarkedet.

5. Parterne fører, i de tilfælde hvor det er relevant, dialog om procedurer for overførsel af pensionsrettigheder for migranter med lovligt ophold.

6. Parterne samarbejder om bevidstgørelseskampagner vedrørende lovlig migration, således at migranterne kan træffe informerede beslutninger og oplyses om mulighederne hvad angår sikre og lovlige migrationsveje. De stiller også oplysninger til rådighed om mulighederne for statusændringer i deres respektive retsordener.

7. Parterne bestræber sig på at gennemføre gennemsigtige og effektive indrejse- og opholdsregler i forbindelse med arbejde, forskning, studier, uddannelse og frivilligt arbejde med henblik på at lette cirkulær migration og mobilitet.

8. Parterne letter adgangen til procedurer for familiesammenføring for migranter under hensyntagen til barnets tarv.

9. Parterne samarbejder om at forbedre og modernisere folkeregistreringssystemerne og udstede biometriske rejsedokumenter på grundlag af specifikationerne fra Organisationen for International Civil Luftfart, herunder ved at gøre en indsats for at bekæmpe identitetssvig og dokumentfalsk.

Artikel 75

Mobilitet internt i Afrika

1. Parterne anerkender relevansen af mobiliteten internt i Afrika og dens potentielt betydelige fordele med hensyn til regional integration og bæredygtig udvikling i værts- og oprindelseslandene.

2. Parterne forpligter sig til yderligere at støtte det interne afrikanske samarbejde om styring af migrationen, idet de tager hensyn til AU's migrationspolitiske ramme for Afrika.

Artikel 76

Diasporaer, pengeoverførsler og bæredygtig udvikling

1. Parterne tilskynder og støtter diasporaernes engagement i bæredygtig udvikling i deres oprindelseslande. De samarbejder om at fremme og lette diasporaernes investeringer og etablering af virksomheder som et middel til at fremme lokal udvikling og iværksætteri i oprindelseslandene samt til at overføre viden, erfaringer og teknologi.

2. Parterne tilstræber i væsentlig grad at reducere transaktionsomkostningerne ved pengeoverførsler til mindre end 3 %, navnlig for lav- og mellemindkomstlande, og fjerne kanaler for pengeoverførsel med omkostninger på over 5 % i overensstemmelse med internationalt aftalte mål, samarbejder om at øge adgangspunkterne for pengeoverførselstjenester, navnlig i landdistrikter, fremmer finansiel inklusion, herunder via innovative finansielle instrumenter og nye teknologier, og forbedrer de reguleringsmæssige rammer for øget inddragelse af ikketraditionelle aktører.

3. Parterne støtter arbejdet i institutioner, der hjælper med at gennemføre strategier og instrumenter til brug af diasporaernes pengeoverførsler og investeringer i bæredygtig udvikling.

Artikel 77

Irregulær migration, smugling af migranter og menneskehandel

1. Parterne samarbejder om at håndtere de grundlæggende årsager til irregulær migration og tvangsfordrivelse og finde passende løsninger i den sammenhæng. De samarbejder om at støtte oprindelseslandene med passende strategier, herunder med henblik på at fremme økonomisk vækst og bæredygtig udvikling.

2. Parterne forpligter sig til at dæmme op for irregulær migration gennem styrket samarbejde om integreret grænseforvaltning, om forbedret indsamling og udveksling af oplysninger og data og om at fremme politisamarbejdet og det retlige samarbejde, med særlig henvisning til oprindelses- og transitlande for migrationsstrømme. De samarbejder om at udvikle og eventuelt vedligeholde kommunikationsnetværk til støtte for havovervågning og for at redde menneskeliv til havs.

3. Parterne udarbejder og gennemfører lovgivning, styrker institutioner og øger de fælles bestræbelser på at bekæmpe menneskehandel, herunder beskytte og bistå ofre for menneskehandel, og forebygge og bekæmpe smugling af migranter i overensstemmelse med FN's konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet og tillægsprotokollerne hertil, navnlig protokollen om bekæmpelse af smugling af migranter til lands, ad søvejen og ad luftvejen og protokollen om forebyggelse, bekæmpelse og retsforfølgning af menneskehandel, særlig handel med kvinder og børn.

4. Parterne samarbejder om at overvåge irregulære migrationsruter, intensivere nationale, regionale og tværregionale foranstaltninger og styrke den fælles indsats for at optrævle de kriminelle netværk, der smugler migranter og bedriver menneskehandel. De samarbejder om at udveksle relevante oplysninger og kriminalefterretninger om ruter og kriminelle netværk for menneskehandel og menneskesmugling, herunder hvad angår operationsmetoder og finansielle transaktioner, for at forbedre dataindsamlingen og styrke analyse- og formidlingsstrategierne. De sikrer en effektiv gennemførelse af relevant lovgivning og relevante foranstaltninger mod dem, der udnytter irregulære migranter. De intensiverer indsatsen med hensyn til efterforskning og strafforfølgning af gerningsmænd.

5. Parterne støtter oplysningskampagner om risiciene i forbindelse med irregulær migration ved at gøre brug af alle de disponible midler på regionalt, nationalt og lokalt plan i overensstemmelse med relevante strategier og programmer.

Artikel 78

Tilbagesendelse, tilbagetagelse og reintegration

1. Parterne bekræfter på ny deres ret til at tilbagesende migranter med ulovligt ophold og bekræfter også på ny, at hver EU-medlemsstat og hvert OACSS-medlem er juridisk forpligtet til at tage egne statsborgere, som opholder sig ulovligt på OACSS-medlemmernes henholdsvis EU-medlemsstaternes område tilbage uden betingelser og uden andre formaliteter end den kontrol, der er omhandlet i stk. 3. Parterne samarbejder med henblik herpå om tilbagesendelse og tilbagetagelse og sikrer, at de enkelte personers rettigheder og værdighed beskyttes og respekteres fuldt ud, herunder i enhver procedure, som indledes med henblik på at sende migranter med ulovligt ophold tilbage til deres oprindelsesland.

2. Hver EU-medlemsstat accepterer tilbagesendelsen og tilbagetagelsen af enhver af dens statsborgere, der opholder sig ulovligt på et OACSS-medlems område, på den pågældende stats anmodning uden yderligere formaliteter end den kontrol, der er omhandlet i stk. 3, for de personer, som ikke er i besiddelse af et gyldigt rejsedokument.

Hvert OACSS-medlem accepterer tilbagesendelsen og tilbagetagelsen af enhver af dets statsborgere, der opholder sig ulovligt på en EU-medlemsstats område, på den pågældende medlemsstats anmodning uden yderligere formaliteter end den kontrol, der er omhandlet i stk. 3, for de personer, som ikke er i besiddelse af et gyldigt rejsedokument.

For så vidt angår Den Europæiske Union gælder forpligtelserne i dette stykke kun for personer, der er statsborgere i en EU-medlemsstat. For så vidt angår OACSS-medlemmerne gælder forpligtelserne i dette stykke kun for personer, der betragtes som deres egne statsborgere i overensstemmelse med deres respektive retssystemer.

3. EU-medlemsstaterne og OACSS-medlemmerne reagerer hurtigt på hinandens tilbagetagelsesanmodninger. De gennemfører kontrolprocesser ved brug af de mest hensigtsmæssige og effektive identifikationsprocedurer med henblik på at fastslå den pågældende persons nationalitet og udstede de rejsedokumenter, der er relevante til tilbagesendelsesformål, jf. bilag I. Intet i nævnte bilag er til hinder for tilbagesendelse af en person efter en formel eller uformel ordning mellem den stat, der har modtaget en tilbagetagelsesanmodning, og den stat, der har fremsat tilbagetagelsesanmodningen.

4. Uanset procedurerne i artikel 101, stk. 5, i denne aftales generelle del skal en part, hvis den finder, at en anden part ikke har overholdt den frist, der er omhandlet i bilag I, i overensstemmelse med bilag 9, kapitel 5, norm 5.26, til konventionen angående international civil luftfart, underrette den anden part herom. Hvis den anden part fortsat tilsidesætter disse forpligtelser, kan den underrettende part træffe forholdsmæssige foranstaltninger 30 dage efter underretningen.

5. Parterne er enige om at overvåge overholdelsen af disse forpligtelser inden for rammerne af den regelmæssige partnerskabsdialog.

Artikel 79

Beskyttelse og asyl

1. Parterne forpligter sig til at sikre et højt niveau af beskyttelse af og bistand til tvangsfordrevne personer, herunder flygtninge, asylansøgere og internt fordrevne, i fuld overensstemmelse med folkeretten, international menneskerettighedslovgivning og, hvor det er relevant, international flygtningeret og humanitær folkeret, herunder det grundlæggende princip om nonrefoulement.

2. Parterne anerkender, at flygtningelejre bør være en undtagelse og så vidt muligt en midlertidig foranstaltning som respons på en nødsituation, og at det bør foretrækkes at opnå en holdbar integration af flygtninge. De styrker samarbejdet for at lette en holdbar integration af flygtninge i værtssamfundene og deres asyllande. De støtter gennemførelsen af FN's samlede flygtningeberedskabsramme.

3. Parterne sikrer, at flygtninge og asylansøgere kan udøve deres menneskerettigheder gennem sikker adgang til basale tjenester i overensstemmelse med internationale forpligtelser.

4. Parterne respekterer til enhver tid barnets tarv og giver alle flygtningebørn fuld adgang til uddannelsessystemet i sikre læringsmiljøer. De anvender en kønsorienteret tilgang til at mindske børns sårbarhed og sikrer, at børn ikke kriminaliseres eller gøres til genstand for straffeforanstaltninger på grund af deres eller deres forældres flygtningestatus.

REGIONAL PROTOKOL FOR CARIBIEN

DEL I

SAMARBEJDSRAMME

Kapitel 1

Karakter og anvendelsesområde

Artikel 1

Ægte partnerskab

1. I denne protokol forstås ved »parter« de relevante parter, der er bundet af denne protokol i henhold til artikel 6 i denne aftales generelle del.

2. Forbindelserne mellem parternes er underlagt bestemmelserne i denne aftales generelle del og i denne protokol, som supplerer og styrker hinanden gensidigt, i overensstemmelse med artikel 6 i denne aftales generelle del.

3. Parterne er enige om, at denne protokol skal gennemføres med supplerende ansvarsområder på nationalt, regionalt og internationalt niveau på grundlag af principperne om gensidig respekt og ansvarlighed, lighed og fælles ejerskab og ved at inddrage alle relevante interessenter. De gennemfører denne protokol på en måde, der bygger på og fremmer de tætte politiske, økonomiske og kulturelle bånd mellem parterne i denne aftale.

4. Parterne støtter regionale integrations- og samarbejdsprocesser, intensiverer indsatsen til støtte for multilateralisme og en regelbaseret verdensorden og udvikler og gennemfører flerdimensionelle og sammenhængende politikker og foranstaltninger for at forfølge alle dimensioner af bæredygtig udvikling under hensyntagen til deres respektive politiske rammer og relevante internationale aftaler.

Artikel 2

Strategiske prioriteter

1. Parterne bekræfter på ny, at det regionale partnerskab for Caribien er bredt og omfattende, og er enige om, at de strategiske prioriteter i denne protokol bl.a. er at:

a) styrke deres politiske partnerskab, som skal understøttes af regelmæssig og effektiv dialog og fremme af fælles interesser

b) uddybe de økonomiske forbindelser, fremme omstilling og diversificering samt støtte inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst og udvikling gennem handel, investeringer, udvikling af den private sektor og bæredygtig industrialisering

c) forbedre den miljømæssige bæredygtighed og modstandsdygtighed over for klimaændringer, tilstræbe bæredygtig forvaltning af naturressourcer og styrke katastrofehåndtering

d) opbygge inklusive, fredelige og sikre samfund med særligt fokus på at fremme menneskerettigheder, ligestilling mellem kønnene, retfærdighed og forvaltningspraksis, herunder finansiel styring, og borgernes sikkerhed

e) investere i menneskelig og social udvikling, bekæmpe fattigdom og voksende uligheder, drage fordel af migration, gøre bedst mulig brug af diasporaernes viden, iværksætterfærdigheder og investeringer og sikre, at ingen lades i stikken.

2. Parterne lægger særlig vægt på Haiti som det eneste mindst udviklede land i Caribien med henblik på at afhjælpe dets strukturelle svagheder og samtidig støtte konsolideringen af landets institutioner, forbedre dets forvaltningspraksis og mindske fattigdommen og de sociale uligheder.

Artikel 3

Multilateralisme og opbygning af alliancer

1. Parterne bekræfter på ny deres stærke støtte til multilateralisme. De styrker samarbejdet og fastlægger, hvis det er relevant, fælles holdninger inden for rammerne af De Forenede Nationer (FN) og andre internationale og regionale organisationer og fora.

2. Parterne styrker dialogen og konsultationerne for at opbygge strategiske alliancer om globale spørgsmål af fælles interesse, herunder klimaændringer, havforvaltning, bæredygtig udvikling, menneskelig og social udvikling, menneskerettigheder og spørgsmål vedrørende fred og sikkerhed, samt konfliktforebyggelse og -løsning. De samarbejder om at mindske sårbarheden hos små udviklingsøstater (SIDS-lande) inden for relevante globale politiske rammer.

3. Parterne forpligter sig til, alt efter hvad der er relevant, at undertegne, ratificere eller tiltræde og gennemføre centrale relevante og gældende internationale traktater og konventioner.

Artikel 4

Regional integration og regionalt samarbejde

1. Parterne fremmer regional integration og regionalt samarbejde i den caribiske region som et vigtigt redskab til at opnå fred og velstand, opbygge bæredygtige og modstandsdygtige økonomier og samfund og øge konkurrenceevnen på de internationale markeder. De støtter etableringen og styrkelsen af supplerende indenlandske politikker og indenlandsk kapacitet og bidrager derved til at fremme regional stabilitet, samhørighed og velstand i Caribien.

2. Parterne er enige om at fremme den universelle anerkendelse af Caribien som et fredsområde. De fremmer også en bæredygtig udvikling af Det Caribiske Hav i lyset af dets rolle som katalysator for regional integration og regionalt samarbejde.

3. Parterne styrker samarbejdet med regionale integrationsorganisationer og lande og territorier, der deler de samme værdier og er villige og i stand til at fremme fælles mål, og bidrager til den økonomiske, sociale og politiske udvikling i den caribiske region som helhed. De støtter, hvis det er relevant, udviklingen af regionale tilgange til spørgsmål af fælles interesse, herunder med det bredere Caribien og Latinamerika.

Kapitel 2

Aktører og processer

Artikel 5

Institutionelle bestemmelser

1. De institutioner, der er oprettet ved denne protokol, og hvis sammensætning og funktioner er fastlagt i denne aftales generelle del, er som følger:

a) Caribien-EU-Ministerrådet

b) Det Blandede Udvalg Caribien-EU

c) Den Parlamentariske Forsamling Caribien-EU.

2. Parterne kan beslutte at mødes på stats- eller regeringschefniveau for at fastlægge strategisk politisk styring af og tilsyn med partnerskabet mellem Caribien og EU.

Artikel 6

Oversøiske lande og territorier og regioner i den yderste periferi i den caribiske region

1. Parterne styrker de tætte og historiske økonomiske, kulturelle og menneskebaserede bånd mellem de caribiske OACSS-medlemmer og de oversøiske lande og territorier (OLT'er), der er associeret med EU, og regionerne i EU's yderste periferi. Parterne letter deltagelsen af OLT'erne og regionerne i EU's yderste periferi i regionale integrations- og samarbejdsprocesser samt, hvis det er relevant, regionale organisationer, navnlig inden for: handel, investeringer og økonomisk samarbejde, udvikling af den private sektor, energi, konnektivitet og digitalisering, menneskelig og social udvikling, samt klimaændringer, miljømæssig bæredygtighed, bæredygtig forvaltning af naturressourcer og turisme.

2. Parterne er enige om, at OLT'erne i den caribiske region skal have observatørstatus i de fælles institutioner, der er oprettet ved denne protokol.

Artikel 7

Konsultation med interessenter

Parterne etablerer og udvikler mekanismer for konsultationer og dialog med alle relevante interessenter, herunder lokale myndigheder, repræsentanter for civilsamfundet og den private sektor, med henblik på at rådgive og konsultere dem og for at sikre, at de giver deres input til politiske processer og til gennemførelse af denne protokol. Der gennemføres konsultationer og dialog med henblik på at levere input til møderne i Caribien-EU-Ministerrådet.

Artikel 8

Gennemførelse og overvågning

1. Parterne gennemfører deres forpligtelser på det mest hensigtsmæssige niveau i overensstemmelse med deres respektive politiske rammer. De udvikler og anvender foranstaltninger for at opnå størst mulig virkning af gennemførelsen af denne protokol og styrke inddragelsen af alle berørte interesserenter.

2. Parterne overvåger og reviderer denne protokol for at sikre, at gennemførelsen er i fuld overensstemmelse med princippet om ægte partnerskab og med dens strategiske prioriteter. De kan revidere den regelmæssigt og efter fælles overenskomst udvide dens anvendelsesområde, navnlig til nye indsatsområder, i overensstemmelse med proceduren i artikel 99 i denne aftales generelle del.

DEL II

CENTRALE SAMARBEJDSOMRÅDER

AFSNIT I

INKLUSIV, BÆREDYGTIG ØKONOMISK VÆKST OG UDVIKLING

Artikel 9

Parterne fremmer bæredygtig og inklusiv økonomisk vækst og udvikling gennem økonomisk omstilling og diversificering, øget økonomisk modstandsdygtighed, udbredt regional integration og regionalt samarbejde, styrkede økonomiske og handelsmæssige forbindelser og en bedre omstilling hen imod fuld beskæftigelse og anstændigt arbejde for alle. De samarbejder om at lette større handels- og investeringsstrømme ved at forbedre den makroøkonomiske og finansielle stabilitet og erhvervsklimaet, fremme den digitale omstilling, støtte udviklingen af den private sektor og industrialiseringen og fremme lavemissions- og klimaresistente økonomier, samtidig med at det sikres, at alle mennesker drager fordel af nye forretningsmuligheder. De respekterer og beskytter menneskerettighederne og de grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder, herunder gennem arbejdsmarkedsdialog, og fremmer miljømæssig bæredygtighed og fælles velstand. De er enige om at koncentrere indsatsen om centrale og nye økonomiske sektorer med en multiplikatoreffekt i forhold til bæredygtig vækst, værdiforøgelse, jobskabelse og udryddelse af fattigdom.

Kapitel 1

Overordnede økonomiske rammer

Artikel 10

Drivkræfter for økonomisk udvikling

1. Parterne forbedrer den makroøkonomiske og finansielle stabilitet, styrker forvaltningen af de offentlige finanser og arbejder hen imod offentlig gældsbæredygtighed. De støtter Caribiens regionale økonomiske integration og samarbejde for at sætte landene i stand til at drage fordel af, at de regionale og globale værdikæder gøres mere integrerede. De harmoniserer og forenkler forskrifterne og procedurerne for virksomheder, indfører forsvarlige konkurrencepolitikker, herunder gennemsigtighed i forbindelse med offentlige subsidier, og sikrer effektive og forudsigelige skattesystemer, også på intraregionalt plan.

2. Parterne skaber gunstige retlige rammer, styrker de offentlige forvaltningers og retssystemernes effektivitet, forbedrer erhvervsklimaet gennem en reform af reguleringsmæssige krav, forbedrer adgangen til finansiering og sikrer beskyttelsen af jord- og ejendomsrettigheder og intellektuelle ejendomsrettigheder.

3. Parterne fremmer politikker, der øger arbejdsmarkedernes relevans, produktivitet og effektivitet og støtter arbejdskraftens mobilitet, herunder den intraregionale dimension deraf. De fremmer uddannelse af høj kvalitet og udvikling af færdigheder og udvikler relevante tekniske uddannelser og erhvervsuddannelser. De sikrer, at fremskridtene med hensyn til menneskelig kapital tilpasses arbejdsmarkedets behov og muligheder og styrkes gennem inddragelse af den private sektor.

4. Parterne støtter udviklingen af vigtig infrastruktur såsom energi, transport, vand og sanitet og digital konnektivitet. De samarbejder om at udnytte de muligheder, der opstår som følge af teknologiske fremskridt og den digitale økonomi, herunder inden for kunstig intelligens.

5. Parterne samarbejder om at forbedre adgangen til finansiering, særlig for mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (MSMV'er), herunder gennem regulerede bankmæssige og ikkebankmæssige tjenesteydelser. De udvikler og styrker digitale finansielle tjenesteydelser, herunder gennem øget samarbejde om gennemførelsen af vedtagne internationale standarder og sikring af effektive og pålidelige markeder, forbrugerbeskyttelse og øget adgang til mobile finansielle tjenesteydelser.

6. Parterne bekæmper alle former for forurening som følge af økonomiske aktiviteter, herunder ved klart at fastlægge og pålægge industrien og virksomhedslederne deres ansvarsområder i hele forsyningskæden på grundlag af princippet om udvidet producentansvar og princippet om, at forureneren betaler. De støtter initiativer vedrørende grøn vækst, et mere effektivt ressourceforbrug og indførelsen af rene og miljøvenlige teknologier og industriprocesser.

7. Parterne udvikler den cirkulære økonomi ved at fremme bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion af ressourcer, herunder gennem styrkelse af den videnskabelige og teknologiske kapacitet, standarder, udveksling af bedste praksis og rationalisering af ineffektive subsidier til fossile brændstoffer.

8. Parterne fremmer registrering og beskyttelse af geografiske betegnelser og træffer tiltag til at støtte øget anvendelse af teknologi og innovation for at skabe større værdi i regionale og globale værdikæder.

Artikel 11

Investeringer

1. Parterne forpligter sig til at styrke offentlige og private investeringer, navnlig i sektorer med merværdi og et stort potentiale for bæredygtig jobskabelse og høj økonomisk vækst.

2. Parterne harmoniserer og strømliner regler, procedurer og krav vedrørende investeringer. Med henblik herpå prioriterer de MSMV'ernes specifikke behov. De støtter udviklingen af regionale politikker, strategier og værktøjer for investeringer.

3. Parterne tilskynder til og letter investeringer i Caribien, herunder ved at styrke erhvervsfremmende foranstaltninger. De fremmer ligeledes investeringerne ved at sørge for, at der er større gennemsigtighed og mere information og at investorerne i højere grad er bevidste om forretningsmuligheder og investeringsbetingelser og -procedurer. De fremmer bedre tekniske analyser og færdigheder vedrørende økonomiske tendenser og risikostyring i forbindelse med investeringer.

4. Parterne gør strategisk brug af offentlige midler til at styrke investeringsmekanismer og -instrumenter og til at mobilisere yderligere offentlige og private investeringer, herunder gennem blanding af finansiering, garantier og andre innovative finansielle instrumenter, under hensyntagen til gældsbæredygtigheden.

Artikel 12

Udvikling af den private sektor og industrialisering

1. Parterne støtter udviklingen af den private sektor og en bæredygtig industrialisering og udformer politikker til fremme af iværksætteri, diversificering og produktivitet. De støtter yderligere virksomhedernes konkurrenceevne, bl.a. gennem øget kapacitet til at overholde relevante internationale standarder, styrkede innovationsforanstaltninger og bedre adgang til innovativ finansiering De fremmer den institutionelle kapacitet til at bidrage til udformningen af handelspolitik og økonomisk politik.

2. Parterne prioriterer udviklingen af iværksætteri blandt kvinder og unge, navnlig ved at udvikle målrettet erhvervsstøtte og -uddannelse og adgang til økonomisk overkommelig og pålidelig teknologi og finansiering.

3. Parterne støtter MSMV'ers vækst og konkurrenceevne, fremmer regional erhvervsudvikling og letter virksomheds-kontakter mellem økonomiske aktører i Caribien og EU.

4. Parterne er særligt opmærksomme på den uformelle sektor og på at opgradere uformelle økonomiske aktiviteter til formelle aktiviteter, herunder gennem målrettet støtte til virksomhedsudvikling.

5. Parterne tilskynder til og letter oprettelsen og styrkelsen af regionale handels- og erhvervsorganisationer i den private sektor, bl.a. gennem øget teknisk og forskningsmæssig kapacitet, politikstøttearbejde og institutionel kapacitet.

6. Parterne fremmer digitalisering og forsknings-, udviklings- og innovationsinitiativer i centrale økonomiske sektorer, herunder ved at styrke forbindelserne mellem industri, forskning og akademiske institutioner, med henblik på at forbedre mængden af produkter af høj værdi, øge konkurrenceevnen og udvikle nye markeder.

7. Parterne fremmer flere offentlig-private partnerskaber som et middel til at mobilisere indenlandsk og udenlandsk kapital.

8. Parterne fremmer et mere effektivt ressourceforbrug og indførelse af renere og mere miljøvenlige teknologier og industriprocesser.

9. Parterne fremmer industriel udvikling med henblik på at opnå bæredygtig økonomisk vækst. De vedtager målrettede politikker, der tager sigte på at fremme industriel vækst og industrielle muligheder, navnlig gennem etablering af forbindelser og værdiforøgende aktiviteter. De udvikler og gennemfører bæredygtige nationale og regionale industripolitikker for at styrke den private sektors konkurrenceevne, navnlig inden for mellem- og højteknologisk fremstilling og eksport. De fremmer og letter udviklingen af hensigtsmæssige teknologier for at fremme diversificeringen af deres økonomier hen imod produktion af industriprodukter af høj værdi.

10. Parterne tilskynder til mere udbredt anvendelse af deres respektive valutaer i internationale transaktioner.

Artikel 13

Handelssamarbejde

1. Parterne fremmer regionale integrations- og samarbejdsprocesser i Caribien, herunder gennem øgede handelslettelser og større regelharmonisering for at sætte lande og økonomiske aktører i stand til at drage fordel af samhandelen med deres naboer og fremme deres integration i centrale regionale og globale værdikæder. De tager konkrete skridt til at støtte udviklingen af Caricoms fælles marked og økonomi (CSME) og Sammenslutningen af Østcaribiske Staters (OECS) økonomiske union.

2. Parterne støtter gennemførelsen af den økonomiske partnerskabsaftale mellem Cariforumlandene på den ene side og Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater på den anden side (»Cariforum-EU-ØPA'en«) for at gøre den til et mere effektivt redskab til at fremme bæredygtig udvikling og sikre dens kommercielle relevans. Med henblik herpå samarbejder de om at styrke mekanismer, procedurer og institutioner for at styrke den nationale og regionale produktions- og reguleringskapacitet. De samarbejder også om at indføre passende støttepolitikker for at lette større handelsstrømme, herunder gennem styrket produktion og iværksætteri, kvalitetsinfrastruktur, forbedrede digitale støtterammer, øgede investeringer i værdiforøgende sektorer og udvikling af effektiv e-handel.

3. Parterne fremmer handelen i den bredere caribiske region, herunder de OLT'er, der er associeret med EU og andre områder, som et middel til at fremme inklusiv og bæredygtig udvikling.

4. Parterne støtter gennemførelsen af WTO's aftale om handelslettelser og letter handelen ved bl.a. at vedtage støtteforanstaltninger for at mindske både handelsomkostningerne og de finansielle og reguleringsmæssige byrder for MSMV'er.

5. Parterne tilstræber innovativ særlig og differentieret behandling i forbindelse med nye multilaterale eller bilaterale handelsaftaler, hvis det er relevant, f.eks. ved at sikre, at fleksibiliteten i handelsforpligtelserne afspejler påviste behov med hensyn til gennemførelseskapacitet.

Kapitel 2

Prioriterede økonomiske sektorer

Artikel 14

Tjenesteydelser

1. Parterne styrker de centrale delsektorers regulerings- og produktionskapacitet ved bl.a. at udvikle sektorpolitikker, lovgivningsmæssige rammer og national og regional reguleringskapacitet for at sætte tjenesteydere i stand til at udnytte markedsmulighederne inden for rammerne af Cariforum-EU-ØPA, CSME, OECS og andre regionale ordninger inden for det caribiske område. De er særligt opmærksomme på liberale tjenesteydelser, konferencetjenester, databehandlingsmæssige, rekreative, kulturelle og kreative tjenesteydelser og på tjenesteydelser inden for sport og uddannelse, finansielle ydelser, kommunikation, audiovisuelle tjenesteydelser samt tjenesteydelser inden for transport, miljø og turisme.

2. Parterne udvikler strategier og passende politikker for at forbedre adgangen til handelsfinansiering og finansielle tjenesteydelser. De øger også kapaciteten til at indsamle, lagre, formidle og analysere data og statistikker om handel med tjenesteydelser.

3. Parterne samarbejder om at fremme og styrke tjenesteydelsers rolle i konkurrenceevnen på handelsområdet og uddybe værdikæderne, bl.a. ved at fremme innovation inden for tjenesteydelsesrelateret produktion og styrke tjenesteydelsers rolle som input til produktionen af varer.

4. Parterne støtter styrkelsen af regionale faglige organers kapacitet til at bidrage til at forhandle om og effektivt fremme aftaler om gensidig anerkendelse.

Artikel 15

Blå økonomi

1. Parterne fremmer udviklingen af bæredygtige og innovative blå økonomier. I den forbindelse søger de at skabe balance mellem på den ene side økonomisk vækst og skabelse af anstændige job og på den anden side øget fødevare- og ernæringssikkerhed, bedre eksistensgrundlag, social lighed og styrkede havøkosystemer, samtidig med at miljørisici og negative økologiske indvirkninger reduceres. De støtter anvendelsen af forsigtighedsbaserede og videnskabeligt baserede tilgange til bevarelse og beskyttelse af marine økosystemer og biodiversitet og bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne. De fremmer indenlandske og udenlandske investeringer og udvikler de reguleringsmæssige rammer og infrastrukturer, der er nødvendige for at fremme aktiviteter i den blå økonomi. De fremmer også bilateralt og multilateralt samarbejde for at støtte udviklingen af bæredygtige og innovative blå økonomier.

2. Parterne fremmer bæredygtig udvikling af fiskeriet ved at fremme bæredygtige fiskeriværdikæder, opbygge lokal kapacitet til at forarbejde fiskevarer og opfylde de reguleringsmæssige krav på de internationale markeder, idet de tager hensyn til det ikkeindustrielle fiskeris behov og sørger for sikre, sunde og anstændige arbejdsvilkår for fiskere og arbejdstagere.

3. Parterne samarbejder om at udvikle bæredygtig akvakultur, herunder havbrug, gennem effektiv fysisk planlægning, overholdelse af en økosystembaseret tilgang og mere lige vilkår for investorer, samtidig med at det sikres, at lokalsamfundenes interesser tilgodeses.

4. Parterne udnytter mulighederne inden for havbioteknologi ved bl.a. at støtte forskning, fremme samarbejde mellem akademikere, økonomiske aktører og politiske beslutningstagere, fremme teknologioverførsel og mindske tekniske flaskehalse for at lette adgangen for investorer og samtidig undgå risici for havmiljøet.

Artikel 16

Landbrug

1. Parterne samarbejder om at øge og diversificere bæredygtig landbrugsproduktion og -produktivitet med henblik på at styrke fødevaresikkerheden og ernæringen, forbedre eksistensgrundlaget, skabe anstændige arbejdspladser og øge indkomsterne via adgang til regionale og internationale markeder. De styrker klimaresistente landbrugsmetoder, navnlig i små bedrifter, fremmer bæredygtig forvaltning og effektiv anvendelse af naturressourcer og økosystemtjenester og fjerner incitamenter, der medfører ikkebæredygtig produktion.

2. Parterne styrker national og regional forskning, uddannelse, videnskab og innovation inden for intelligent landbrug.

3. Parterne fremmer investeringer i og udvikling af landbrugsfødevaresektoren og indfører investeringsfremmende regler og forskrifter i sektoren. De samarbejder om at forbedre producenternes, forarbejdningsvirksomhedernes og eksportørernes muligheder for at få adgang til markeder og skabe større værdi i lokale, regionale og globale værdikæder, herunder ved at fremme større brug af teknologi og innovation, styrke deres kapacitet til at overholde ikketoldmæssige hindringer, navnlig tekniske handelshindringer og sundheds- og plantesundhedsstandarder, og fremme fairtrade-ordninger og økologiske ordninger for at skabe merværdi inden for forarbejdning af landbrugsprodukter.

4. Parterne sikrer, at kvinder får samme rettigheder til jordbesiddelse og arv og bedre adgang til finansiering og markeder og til støttetjenester og landbrugsrådgivning De støtter også unges iværksætteri, herunder gennem målrettede konsulenttjenester, teknologi og finansiering.

Artikel 17

Udvindingsindustri

1. Parterne fremmer fair og ikkediskriminerende adgang til bæredygtig udvinding af og handel med mineraler og råstoffer, idet de fuldt ud respekterer landenes suverænitet over deres naturressourcer og opretholder de berørte samfunds rettigheder. De fremmer en retfærdig ressourcedeling og bekæmper ulovlig udnyttelse af mineralressourcer ved hjælp af nationale, regionale og internationale retsmidler.

2. Parterne fremmer gennemsigtighed, ansvarlighed og ansvarlig forvaltning i udvindingsindustrien i overensstemmelse med gennemsigtighedsinitiativet for udvindingsindustrien og andre relevante regionale og internationale forpligtelser.

3. Parterne styrker virksomhedernes sociale ansvar og ansvarlig forretningsskik i hele værdikæden, herunder gennem udvikling og gennemførelse af relevant lovgivning, hvis det er relevant, under hensyntagen til relevante internationale standarder.

Artikel 18

Bæredygtig energi

1. Parterne samarbejder om at styrke energisikkerheden for at sikre adgang til bæredygtig energi for alle, herunder de mest sårbare forbrugere og vigtige økonomiske sektorer, og opbygge modstandsdygtighed i energiinfrastrukturen for at gøre ren energi mere tilgængelig, holdbar og økonomisk overkommelig.

2. Parterne fremmer åbne, gennemsigtige og velfungerende energimarkeder, der er drivkraft for inklusive og bæredygtige investeringer, navnlig inden for produktion, samproduktion, transmission og distribution af vedvarende energi og energieffektivitet. De samarbejder om at fremme iværksætteri i denne sektor.

3. Parterne samarbejder om at øge de offentlige og private investeringer i vedvarende energi og energieffektivitet med vægt på udviklingen og gennemførelsen af relevante nationale og regionale energiinitiativer og understøttende infrastruktursystemer af høj kvalitet.

4. Parterne fremmer energieffektivitet og energibesparelser i alle led i energikæden fra produktion til forbrug.

5. Parterne samarbejder om at etablere og styrke effektive energisammenkoblinger og fremme energiomstillingen i den caribiske region gennem udvikling og anvendelse af rene, forskelligartede, omkostningseffektive og bæredygtige energiteknologier, herunder teknologier for vedvarende energi og lavemissionsenergi, om at fremme teknologioverførsel og om at udvikle menneskelig og teknisk kapacitet samt forskning og innovation.

Artikel 19

Konnektivitet

1. Parterne styrker bæredygtig, omfattende og regelbaseret intraregional konnektivitet. De samarbejder om at forbedre transportforbindelser, informations- og kommunikationsteknologi (IKT) og digital infrastruktur på en modstandsdygtig og bæredygtig måde. De forfølger økonomiske muligheder ved bl.a. at styrke de centrale aktørers tekniske og menneskelige kapacitet.

2. Parterne samarbejder om at udvikle bæredygtige transportsystemer af høj kvalitet og dertil knyttede infrastruktursystemer, således at de letter og forbedrer bevægeligheden for varer og personer, herunder personer med nedsat mobilitet. De søger at forbedre adgangen til transportfaciliteter i landdistrikter og byer, luft- og søfartstransport, transport ad indre vandveje samt jernbane- og vejtransport, herunder gennem udvikling og fremme af intraregionalt samarbejde i hele den caribiske region.

3. Parterne fremmer investeringerne i og forbedrer den overordnede styring af transportsektoren, herunder ved at fjerne kapacitetsbegrænsninger og ved at udarbejde og gennemføre effektive regler, der muliggør fair konkurrence inden for og mellem transportformerne.

4. Parterne øger adgangen til åbne, økonomisk overkommelige og sikre IKT for alle, herunder ved at støtte målrettede investeringer. De udvikler de nødvendige lovgivningsmæssige rammer og reguleringsinstitutioner til at give tjenesteudbydere licenser, fremme konkurrencemæssig adfærd, sikre en retfærdig behandling af forbrugerne og understøtte data- og forbrugerbeskyttelse.

5. Parterne forbedrer adgangen til åbne, økonomisk overkommelige, sikre og pålidelige bredbåndsforbindelser for alle og udvikler digital infrastruktur, herunder gennem forbedrede undersøiske kabler og andre moderne transmissionsteknologier. De udvikler politik og reguleringsmæssige rammer for at lette en effektiv licensgivning til tjenesteudbydere, fremme konkurrencemæssig adfærd og retfærdig behandling og beskyttelse af forbrugerne samt sikre fortroligheden af kommunikation og personers rettigheder med hensyn til behandling af personoplysninger.

6. Parterne fremmer etableringen af en regional digital økonomi med henblik på at skabe anstændige job og økonomisk udvikling ved at skabe en understøttende reguleringsmæssig ramme til at fremme digitalt iværksætteri, mobilisere investeringer og lette digitaliseringen i den private sektor. De samarbejder om at fjerne unødvendige hindringer, udvikle platforme for e-tillid og e-signaturer, som understøtter øget samhandel, anspore nye produkter, fremme udviklingen og anvendelsen af relevante internationale standarder, åbne data og styrke beskyttelsen af forbrugere og personoplysninger.

Artikel 20

Turisme

1. Parterne samarbejder om at fremme en afbalanceret og bæredygtig udvikling af turismen for at fremme inklusiv økonomisk udvikling. De sikrer integration af miljømæssige, kulturelle og sociale hensyn og bæredygtig udnyttelse og bevarelse af biodiversitet og andre naturressourcer i planlægningen og udviklingen af politikker for turisme.

2. Parterne fremmer investeringerne for at styrke og udvikle turismeprodukter og -tjenester og derved skabe anstændige job ved at etablere innovative partnerskaber med centrale økonomiske aktører, investere i udvikling af menneskelig kapital og marketing og lette kontakter mellem virksomheder for at øge konkurrenceevnen og forbedre servicestandarderne. De er i den forbindelse enige om at lægge særlig vægt på MSMV'er.

3. Parterne styrker forbindelserne mellem turismesektoren og andre relevante økonomiske sektorer, navnlig landbruget, fremstillingsindustrien, den blå økonomi og transportsektoren. De mobiliserer investeringer i bæredygtig energi, grundlæggende infrastruktur og tjenester, digitale teknologier, statistik og menneskelig udvikling med henblik på at forbedre turismebranchens konkurrenceevne og bæredygtighed.

4. Parterne tager skridt til at opnå de størst mulige socioøkonomiske fordele af turismen. De styrker bevarelse og fremme af kulturværdier og naturressourcer og fremmer alle innovative former for turisme, samtidig med at de respekterer lokalsamfundenes og de oprindelige folks integritet og interesser, som fastsat i FN's erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP), og tilstræber, at disse interessenter inddrages mest muligt i udviklingen af turismen.

Artikel 21

Forskning, innovation og teknologi

1. Parterne samarbejder om videnskab, forskning, innovation og teknologisk udvikling med henblik på at støtte økonomisk diversificering, fremme social og økonomisk udvikling, forbedre den regionale konkurrenceevne og lette etableringen af en inklusiv digital økonomi. De udvikler sammenkoblingen af og interoperabiliteten mellem forskningsnet, IT-relaterede og videnskabelige datainfrastrukturer og -tjenester og fremmer en sådan udvikling i deres regionale kontekst.

2. Parterne fremmer udviklingen af kapacitet, infrastruktur, faciliteter, publikationer og videnskabelige data på forskningsområdet. De fremmer og understøtter innovative uddannelses- og mobilitetsordninger for akademikere og forskere. De styrker de videregående uddannelsesinstitutioners kapacitet til at samarbejde effektivt om forskning og videnskabelig og teknologisk innovation, herunder via adgang til akademiske udvekslingsordninger. De letter samarbejdet mellem offentlige forvaltninger, akademiske institutioner og virksomheder. De fremmer åbne data og innovation med henblik på at øge de økonomiske fremskridt og tilstræbe gensidigt fordelagtig videnskabelig topkvalitet.

3. Parterne støtter udviklingen af videnbaserede økonomier og inklusive digitale samfund. De fremmer bevarelse og udnyttelse af traditionel viden, biodiversitet og bæredygtig forvaltning af andre naturressourcer samt overførsel af teknologi og ekspertise.

4. Parterne samarbejder om spørgsmål af fælles interesse inden for civile rumaktiviteter såsom rumforskning, applikationer og tjenester, der benytter globale satellitnavigationssystemer, udvikling af satellitbaserede forstærkningssystemer og jordobservation og geovidenskab, navnlig i forbindelse med brug af mekanismer for tidlig varsling og overvågning.

Artikel 22

Kultur og kreative industrier

1. Parterne fremmer kulturen og de kreative industrier som drivkræfter for bæredygtig social og økonomisk udvikling og anstændige job. De vedtager foranstaltninger til støtte for bl.a. kreativ udvikling og digitalisering af kunstnerisk optræden og produktion. De udveksler bedste praksis til fremme af kulturel udvikling og iværksætteri.

2. Parterne fremmer bæredygtig udvikling gennem styrkede kulturelle udvekslinger, fremme af samproduktioner, fælles kulturelle og kreative initiativer og øget mobilitet for medarbejdere og undervisere på det kulturelle og kreative område. De støtter udbredelsen af kunstværker under fuld overholdelse af etablerede internationale konventioner.

3. Parterne støtter den interkulturelle dialog mellem unge, civilsamfundsorganisationer og enkeltpersoner fra EU og den caribiske region.

Artikel 23

Fremstillingsindustri

1. Parterne samarbejder om at fremme en bæredygtig fremstillingsindustri med henblik på at øge værditilvæksten, navnlig i forbindelse med eksport af højteknologiske produkter, lette øget diversificering og maksimere dens potentiale for forbindelser med centrale økonomiske sektorer i tidligere led såsom landbrugssektoren, den blå økonomi og udvindingsindustrier og tjenesteydelser.

2. Parterne udvikler politikker med henblik på at tiltrække indenlandske og udenlandske direkte investeringer i fremstillingssektoren. De fremmer erhvervsaktiviteten for at styrke peer-to-peer-samarbejde, uddybe kommercielle partnerskaber og udvikle industrielle knudepunkter, økosystemer og netværk.

3. Parterne samarbejder om at udvikle foranstaltninger til at øge fremstillingssektorens konkurrenceevne ved at forbedre produktionskapaciteten og afhjælpe begrænsninger såsom mangel på kvalificeret arbejdskraft, utilstrækkelig logistik og infrastruktur og begrænset adgang til finansiering og markedsanalyser. De støtter forskning og innovation, fremmer udviklingen og anvendelsen af centrale støtteteknologier og styrker forbindelserne mellem industrier og forskningsinstitutioner og akademiske institutioner.

4. Parterne støtter en styrkelse af handelen med forarbejdede varer, bl.a. gennem bedre forbindelser til eksportmarkeder, øget kapacitet med hensyn til handelsregulering, handelslettelser og forbedret evne til at overholde de relevante internationale arbejds- og miljøstandarder.

Artikel 24

Internationale erhvervstjenester og finansielle tjenesteydelser

Parterne bestræber sig på at udvikle en regelbaseret international erhvervssektor og sektor for finansielle tjenesteydelser i Caribien, bl.a. gennem støtte til målrettet samarbejde for at styrke de caribiske reguleringsmæssige rammer med henblik på at overholde internationalt aftalte standarder, udvikle hensigtsmæssige sektorpolitikker, forbedre udviklingen af færdigheder og styrke anvendelsen af teknologier og digitalisering. Parterne bestræber sig bedst muligt på at sikre, at de internationalt aftalte standarder for regulering og tilsyn i den internationale erhvervssektor og sektor for finansielle tjenesteydelser gennemføres og håndhæves på deres områder.

AFSNIT II

MILJØMÆSSIG BÆREDYGTIGHED, KLIMAÆNDRINGER OG BÆREDYGTIG FORVALTNING AF NATURRESSOURCER

Artikel 25

Parterne anerkender, at den langsigtede karakter af udfordringerne i forbindelse med klima og miljømæssig bæredygtighed udgør en eksistentiel trussel mod de berørte lande og påvirker eksistensgrundlaget. De træffer ambitiøse foranstaltninger for at modvirke og tilpasse sig klimaændringerne, beskytte og forbedre miljøkvaliteten og tilstræbe bæredygtig anvendelse og forvaltning af naturressourcer for at opbygge modstandsdygtighed over for klimaændringer og vende udviklingen med miljøforringelse. De vedtager konkrete foranstaltninger til at håndtere tabet af biodiversitet, bevare og genoprette økosystemer, fremme havforvaltningen, vende udviklingen med skovrydning og forebygge og reagere på naturkatastrofer og menneskeskabte farer, herunder gennem klimafinansiering, fremme af teknologioverførsel og kapacitetsopbygning, alt efter hvad der er relevant. De investerer i grøn vækst, fremmer cirkulære økonomier og støtter omstillingen hen imod klimaresistent lavemissionsudvikling, således at det sikres, at økonomisk vækst fuldt ud supplerer miljømæssig bæredygtighed. De samarbejder i den bredere caribiske region og tilstræber syd-syd-samarbejde og trepartssamarbejde.

Artikel 26

Klimaindsats

1. Parterne udvikler omfattende og inklusive indenlandske klimapolitikker og -programmer og gennemfører konkrete tiltag for at fremskynde den fulde gennemførelse af FN's rammekonvention om klimaændringer og Parisaftalen og støtte en multilateral indsats vedrørende klimaændringer.

2. Parterne fremmer integrationen af klimaændringspolitikker og foranstaltninger til modvirkning af og tilpasning til klimaændringer i de nationale og regionale strategier og planer og de politiske dialoger. De samarbejder om at fremme tilpasningsforanstaltninger, herunder afværgelse, minimering og håndtering af tab og skader, der er forbundet med de negative konsekvenser af klimaændringer. De udvikler overvågnings-, rapporterings- og verifikationssystemer samt evalueringssystemer til at følge fremskridtene med klimaindsatsen.

3. Parterne samarbejder om gradvist at udarbejde, meddele og ajourføre ambitiøse nationalt bestemte bidrag (NDC'er), videreføre de nationale og regionale modvirkningsforanstaltninger, der er nødvendige for at nå målene for sådanne bidrag, og udvikle langsigtede strategier for CO_2-fattig og klimaresistent udvikling.

4. Parterne udarbejder og gennemfører nationale tilpasningsplaner og nationale og regionale strategier. De integrerer tilpasningsforanstaltningerne i alle centrale sårbare sektorer, herunder infrastrukturer, og udvikler et effektivt forvaltningssystem til at gennemføre tilpasningsforanstaltninger og lette udvekslingen af viden og god praksis om klimaændringer på nationalt og regionalt plan.

5. Parterne bestræber sig på at reducere drivhusgasemissionerne, herunder fra luftfarts- og skibsfartsaktiviteter, i overensstemmelse med deres internationale tilsagn og forpligtelser, herunder i henhold til Parisaftalen.

6. I betragtning af de trusler, som klimaændringerne udgør for fred og sikkerhed og menneskers og samfunds velfærd, samarbejder parterne om at styrke tilpasnings- og modvirkningskapaciteten og fremme foranstaltninger til opbygning af modstandsdygtighed for at afhjælpe deres sårbarhed.

7. Parterne fremmer nedtrapningen af produktionen og forbruget af hydrofluorcarboner i henhold til Montrealprotokollen om stoffer, der nedbryder ozonlaget, udfærdiget den 16. september 1987 i Montreal, ved at samarbejde om at støtte ratificeringen af Kigaliændringen deraf og sikre en hurtig gennemførelse heraf.

8. Parterne rationaliserer og udfaser ineffektive subsidier til fossile brændstoffer, der tilskynder til unødvendigt forbrug, og minimerer de mulige negative konsekvenser på en måde, der beskytter fattige og sårbare samfundsgrupper. De fremmer skiftet til vedvarende og renere energikilder i overensstemmelse med tiltagene under de nationalt bestemte bidrag.

9. Parterne samarbejder om at fremme lavemissionsøkonomier og modstandsdygtighed over for klimaændringer ved at styrke grøn vækst i centrale og nye økonomiske sektorer, herunder gennem indførelse af økoinnovation, fremme af teknologioverførsel, udvikling af standarder og udveksling af bedste praksis.

10. Parterne udvikler innovative finansieringsværktøjer og retter de finansielle strømme ind efter CO_2-fattig og klimaresistent udvikling med fokus på inklusiv klimafinansiering, der søger at beskytte de personer, der er fattigst og mest sårbare, mod de negative konsekvenser af klimaændringerne. De fremmer økonomisk-politiske instrumenter, der støtter klimaindsatsen, såsom CO_2-prissætning, markedsbaserede instrumenter og CO_2-afgifter, alt efter hvad der er relevant.

11. Parterne fremmer en styrket koordinering på alle forvaltningsniveauer for at gennemføre ambitiøse klima- og energiforpligtelser. De ansporer og styrker lokale myndigheder og støtter initiativer såsom den globale borgmesterpagt for klima og energi og fremskyndelsen af omstillingen til vedvarende energi i SIDS-lande.

12. Parterne samarbejder om at styrke deres videnskabelige og tekniske menneskelige og institutionelle kapacitet inden for klimaindsats og miljøforvaltning og -overvågning, herunder gennem anvendelse af rumteknologi og -informationssystemer, og inden for tilvejebringelse af omfattende klimatjenester, navnlig til sårbare interessenter.

Artikel 27

Biodiversitet, økosystemer og naturressourcer

1. Parterne støtter bevarelse, bæredygtig anvendelse og genopretning af økosystemer, herunder med henblik på at forbedre eksistensgrundlaget for oprindelige folk, som fastsat i De Forenede Nationers erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP), og for lokalsamfund, og styrker samtidig levering af økosystemtjenester og tiltag for at muliggøre bæredygtig udvikling i deres lande. De beskytter, genopretter og øger biodiversiteten og træffer foranstaltninger til at fremskynde gennemførelsen af konventionen om den biologiske mangfoldighed og Nagoyaprotokollen om adgang til genetiske ressourcer samt rimelig og retfærdig fordeling af de fordele, der opstår ved udnyttelse af disse ressourcer, til konventionen om den biologiske mangfoldighed, udfærdiget den 29. oktober 2010 i Nagoya. De samarbejder i multilaterale forhandlinger om bevarelse af naturressourcer, økosystemer og biodiversitet. De anerkender, at Det Caribiske Hav har skrøbelige økosystemer og en unik biodiversitet, og de samarbejder derfor om at støtte beskyttelsen deraf. De træffer foranstaltninger til at undgå eller mindske invasive ikkehjemmehørende arters indvirkning på lokale arter og økosystemer og på menneskers eksistensgrundlag.

2. Parterne fremmer bæredygtige integrerede vandforvaltningssystemer, bevarer og beskytter vandkilder og økosystemer, indsamler og behandler spildevand, bekæmper jordforringelse og forurening af vand- og grundvandsressourcer og håndterer usikkerheden i forbindelse med vandforsyning ved hjælp af indsamlings- og lagringssystemer.

3. Parterne samarbejder om bæredygtig forvaltning og beskyttelse af jord med henblik på at bevare jordens afgørende rolle for bl.a. landbrug, boliger og infrastruktur, for modvirkning af klimaændringer og tilpasning til konsekvenserne heraf og som naturligt regnvandsreservoir.

4. Parterne beskytter vilde dyr og planter og bekæmper ulovlig handel med vilde dyr og planter ved at støtte vedtagelsen og håndhævelsen af politikker og love med henblik på at gøre ulovlig handel med vilde dyr og planter til en alvorlig forbrydelse. De styrker foranstaltningerne til bekæmpelse af krybskytteri og overvågningen af retshåndhævelse og fremmer den internationale koordinering inden for rammerne af det internationale konsortium om bekæmpelse af kriminalitet i forbindelse med vilde dyr og planter (ICCWC), herunder konventionen om international handel med udryddelsestruede vilde dyr og planter (CITES), der blev udfærdiget den 3. marts 1973 i Washington, og andre relevante internationale rammer. De tager skridt til at øge offentlighedens bevidsthed, oplyse og påvirke forbrugerne, ødelægge lagre af ulovlige produkter, der stammer fra vilde dyr og planter, styrke lokalsamfundenes rolle og fremme højtprofileret diplomati og fortalervirksomhed vedrørende behovet for at beskytte vilde dyr og planter.

5. Parterne bestræber sig på at etablere og ajourføre de nødvendige reguleringsmæssige rammer og håndhævelsesmekanismer for at forbedre håndteringen af alt affald og alle farlige stoffer. De samarbejder om at forebygge eller minimere produktionen af affald ved kilden og om at forbedre produkters genbrugelighed, genanvendelighed og ressourceeffektivitet, herunder gennem effektive indsamlingssystemer og effektiv genanvendelse, med henblik på at tilpasse produktion og forbrug til opnåelsen af en cirkulær økonomi. De træffer foranstaltninger til at forhindre eller minimere brug af farlige stoffer i materialecyklusser og til at forvalte kemikalier i produkter i hele deres livscyklus. De samarbejder om at styrke den korrekte forvaltning af farlige stoffer og nukleare forurenende stoffer og sætte en stopper for ulovlig grænseoverskridende transport af sådanne farlige og forurenende stoffer i Det Caribiske Hav.

6. Parterne bekæmper alle former for forurening og øger bevidstheden om de folkesundheds- og miljømæssige risici ved forurening og de mange fordele ved forbedret luftkvalitet, herunder gennem offentlige oplysningskampagner.

7. Parterne arbejder på at udvikle rammer til beskyttelse af skrøbelige økosystemer og biodiversitet, herunder ved at støtte foranstaltninger til bekæmpelse af miljøkriminalitet. De samarbejder om forskning inden for og bevarelse og bæredygtig udnyttelse af biodiversitet, herunder ved at oprette videnscentre og forskningspartnerskaber. De fremmer anvendelsen af internationalt anerkendte miljøforvaltningssystemer som middel til at minimere eventuelle negative indvirkninger på miljøet. De styrker inddragelsen af oprindelige folk, som fastsat i De Forenede Nationers erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP), og af lokalsamfund i bevarelsen af økosystemer med prioritering af jobskabelse og andre økonomiske muligheder.

Artikel 28

Skove

1. Parterne fremmer bæredygtig forvaltning og udnyttelse af skovressourcerne. De samarbejder om at vende udviklingen med skovrydning, støtte genplantning af skov, standse skovforringelse og genoprette skovenes evne til at levere økosystemtjenester.

2. Parterne fremmer bæredygtige værdikæder for skovprodukter og prioriterer jobskabelse og udnyttelse af økonomiske muligheder i forbindelse med bevarelsen af økosystemer. De bekæmper ulovlig skovhugst og dertil knyttet handel og fremmer ansvarlig minedrift.

3. Parterne støtter gennemførelsen af bæredygtighedsmekanismer såsom EU-handlingsplanen for retshåndhævelse, god forvaltningspraksis og handel på skovbrugsområdet (FLEGT), herunder ved at indgå og/eller gennemføre frivillige partnerskabsaftaler. De styrker på landeniveau sammenhængen og det positive samspil mellem bæredygtighedsmekanismer og Warszawarammen for reduktion af emissioner fra skovrydning og skovforringelse (REDD+).

4. Parterne styrker inddragelsen af lokale myndigheder og samfund i bæredygtig skovforvaltning. De øger offentlighedens bevidsthed om skovrydning på alle niveauer og tilskynder til produktion og forbrug af ressource- og energieffektive produkter fra bæredygtigt forvaltede skove.

Artikel 29

Havforvaltning

1. Parterne styrker havforvaltningen i overensstemmelse med FN's havretskonvention (UNCLOS) for at sikre rene, sikre og bæredygtigt forvaltede have, mindske presset på havene og fremme en bæredygtig udvikling af den blå økonomi. De samarbejder om at styrke den nationale og regionale kapacitet til at forvalte hav- og kystressourcerne på forsvarlig og ansvarlig vis, udvikle foranstaltninger for bæredygtig anvendelse, forvaltning og bevarelse af havets biodiversitet i områder inden og uden for national jurisdiktion, fremme viden og forskning og lette teknologioverførsel inden for havforvaltning. De træffer foranstaltninger vedrørende havene, der bidrager til modvirkning af og tilpasning til klimaændringer.

2. Parterne samarbejder om at sikre, at levende marine ressourcer bevares og forvaltes og udnyttes bæredygtigt på bilateralt, regionalt og multilateralt plan og inden for regionale fiskeriforvaltningsorganisationer.

3. Parterne fremmer bæredygtig udvikling og forvaltning af fiskeressourcerne, bl.a. gennem vedtagelse af de nødvendige reguleringsmæssige rammer, styrket forvaltnings-, overholdelses- og håndhævelseskapacitet, bedre adgang til finansiering, fremme af bedste praksis og overførsel af teknologi. De opretholder eller vedtager initiativer med henblik på at bekæmpe ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri (IUU-fiskeri), herunder, hvor det er relevant, gennemførelse af sporbarhedssystemer og foranstaltninger for at udelukke IUU-produkter fra handelsstrømmene. De fremmer og gennemfører effektivt overvågning, kontrol og tilsyn og dertil knyttede håndhævelsesforanstaltninger for at sikre overholdelse med henblik på at bevare fiskebestandene og forebygge overfiskning i overensstemmelse med UNCLOS.

4. Parterne er enige om at tage de nødvendige skridt til at forbyde visse former for fiskerisubsidier, der bidrager til overkapacitet og overfiskning, til at afskaffe subsidier, der bidrager til IUU-fiskeri, og til at afstå fra at indføre nye subsidier af denne art, idet det anerkendes, at en passende og effektiv særlig og differentieret behandling af udviklingslandene og de mindst udviklede lande bør være en integreret del af forhandlingerne om fiskerisubsidier inden for rammerne af WTO og enhver efterfølgende aftale, der måtte komme i stand.

5. Parterne samarbejder om at bevare og genoprette kystøkosystemer og marine økosystemer og deres biodiversitet og fremme udnyttelsen af havets og kysternes naturlige kapital. De udvikler foranstaltninger til at forebygge og afbøde havforsuringens indvirkning på marine biodiversitetsøkosystemer, herunder koralrev, på fiskeriets bæredygtighed og på eksistensgrundlaget for kystsamfund, der er afhængige af havressourcer.

6. Parterne bekæmper havforurening, herunder støjforurening, og reducerer havaffald, navnlig plast og mikroplast. De fokuserer på de grundlæggende årsager til havaffald, herunder via politikker og foranstaltninger til forebyggelse og forvaltning af affald. De opskalerer hav- og kystoprydningen med særligt fokus på akkumuleringszoner i gyrer.

7. Parterne støtter reguleringen af reduktion af drivhusgasemissioner i forbindelse med den maritime sektor og støtter aktivt en hurtig gennemførelse af Den Internationale Søfartsorganisations oprindelige strategi for reduktion af drivhusgasemissioner fra skibe.

8. Parterne udvikler områdebaserede bevarelsesforanstaltninger og forvaltningsredskaber til at beskytte og genoprette kyst- og havområder og -ressourcer, herunder beskyttede havområder, i overensstemmelse med national ret og folkeretten og på grundlag af de bedste tilgængelige videnskabelige oplysninger og viden i lokalsamfundene.

9. Parterne fremmer dialog og samarbejde om alle aspekter af havforvaltning, herunder om spørgsmål vedrørende den stigende vandstand i havene og de mulige virkninger og konsekvenser heraf.

10. Parterne anerkender de generelle betænkeligheder, der er givet udtryk for med hensyn til havminedriftens indvirkning på havmiljøet og dets biodiversitet. De gør brug af den bedste tilgængelige videnskab, anvender forsigtighedsprincippet og en økosystembaseret tilgang, fremmer forskning og udveksler bedste praksis på områder af fælles interesse i forbindelse med mineralske ressourcer i havbunden for at sikre en forsvarlig miljøforvaltning af aktiviteter, der tager sigte på at beskytte og bevare havmiljøet og dets biodiversitet.

Artikel 30

Modstandsdygtighed over for naturkatastrofer og integreret katastrofehåndtering

1. Parterne samarbejder om at opbygge befolkningens, samfundets og infrastrukturens modstandsdygtighed over for naturkatastrofer og øge kapaciteten til overvågning, tidlig varsling og risikovurdering for at styrke foranstaltninger til forebyggelse, afhjælpning, beredskab, reaktion og genopretning i overensstemmelse med Sendairammen for katastrofeforebyggelse 2015-2030 (»Sendairammen«).

2. Parterne styrker modstandsdygtigheden ved at investere i katastrofeforebyggelse og -beredskab, integrere risikoreduktionsbestræbelser i genopretningstiltag og fremme forsikringer mod finansielle risici og økonomisk overkommelige risikooverførselsløsninger. De fremmer indsamling og brug af katastrofestatistikker og tabsdata, omfattende risikovurdering og gennemførelse af risikoreduktionsplaner på alle niveauer.

3. Parterne vedtager foranstaltninger til at styrke sammenhængen mellem reduktion af katastroferisici og tilpasning til klimaændringer og fremmer udvekslingen af oplysninger og bedste praksis om gennemførelsen og overvågningen af Sendairammen. De prioriterer modstandsdygtighed over for klimaændringer og naturkatastrofer som et centralt element i alle genopbygnings- og genopretningsbestræbelser, herunder ved at gennemføre en tilgang med bedre genopbygning.

4. Parterne samarbejder om at håndtere konsekvenserne af naturkatastrofer og menneskeskabte farer gennem rettidig og effektiv levering af humanitær bistand og nødhjælp.

5. Parterne styrker inklusiv risikostyring på alle niveauer. De øger ligeledes kapaciteten til overvågning, tidlig varsling og risikovurdering og styrker de indenlandske og regionale foranstaltninger til forebyggelse, afhjælpning, beredskab, reaktion og genopretning, herunder civilbeskyttelsesmekanismer for at styrke kapaciteten i nationale og regionale ekspertisecentre for katastroferisikoreduktion og klimainnovation. De fremmer inddragelsen af berørte lokalsamfund, civilsamfundet og de lokale myndigheder i udarbejdelsen og gennemførelsen af politiske tiltag med fokus på de mest sårbare og marginaliserede husstande og grupper.

6. Parterne styrker den miljømæssige modstandsdygtighed ved bl.a. at støtte anvendelsen af IKT og rumteknologi til at fremskynde arbejdet med forebyggelse, beredskab, indsats og genopretning i forbindelse med katastrofer. De fremmer mulighederne for at styrke forskningen og udbrede bedste praksis inden for katastroferisikostyring.

AFSNIT III

MENNESKERETTIGHEDER, FORVALTNINGSPRAKSIS, FRED OG SIKKERHED

Artikel 31

Parterne fremmer dialog og samarbejde med henblik på at styrke alle dimensioner af sikkerhed og opnå fredelige og modstandsdygtige samfund. De fremmer og beskytter fuldt ud menneskerettighederne, den menneskelige værdighed, de grundlæggende frihedsrettigheder og de demokratiske principper, opbygger ansvarlige og gennemsigtige institutioner, styrker forvaltnings- og retssystemerne og sikrer et passende og tilstrækkeligt gunstigt miljø til, at enkeltpersoner og grupper kan udtrykke deres ønsker og bidrage til udformningen af politikker. Med henblik herpå lægger parterne særlig vægt på at fremme rettighederne for unge, kvinder og piger, oprindelige folk, som fastsat i De Forenede Nationers erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP), samt ældre og personer med handicap. De intensiverer indsatsen for at fremme borgernes sikkerhed og forebygge og bekæmpe organiseret kriminalitet, navnlig i forbindelse med ulovlig narkotika, maritim sikkerhed, cybersikkerhed, hvidvaskning af penge, grænseforvaltning, korruption og alle former for ulovlig handel med håndvåben og lette våben samt ammunition hertil.

Kapitel 1

Menneskerettigheder, retsvæsen og forvaltningspraksis

Artikel 32

Menneskerettigheder

1. Parterne bidrager til at beskytte, fremme og overholde menneskerettighederne i overensstemmelse med folkeretten. De fremmer og bidrager til en universel ratifikation og gennemførelse af de internationale menneskerettighedsinstrumenter, gennemfører de instrumenter, som de tilslutter sig, og overvejer at tiltræde dem, som de endnu ikke er part i. De anvender fuldt ud princippet om ikkeforskelsbehandling som fastsat i artikel 9 i denne aftales generelle del med særligt fokus på vedtagelse og gennemførelse af omfattende lovgivning om ligestilling og bekæmpelse af forskelsbehandling.

2. Parterne samarbejder om at styrke den retlige beskyttelse, således at det sikres, at ansvaret for overtrædelser og krænkelser af menneskerettighederne placeres, at adgangen til retlig prøvelse fremmes, og at ofre og overlevende i forbindelse med sådanne overtrædelser og krænkelser har adgang til passende og effektive retsmidler.

3. Parterne fremmer bestræbelserne på at opnå ligestilling mellem kønnene og sikre, at kvinder og piger fuldt ud kan udøve alle menneskerettigheder og sikres myndiggørelse.

4. Parterne fremmer og beskytter børns rettigheder, bekæmper børnearbejde og børnemisbrug samt alle former for udnyttelse af børn.

5. Parterne fremmer rettighederne for personer med handicap og træffer mere omfattende foranstaltninger til at sikre deres fulde inklusion i samfundet

6. Parterne udvikler og støtter fortsat mekanismer til overvågning af menneskerettighederne, herunder deres rapporteringsforpligtelser. De anerkender og respekterer de nationale menneskerettighedsinstitutioners uafhængighed og fremmer et sikkert og gunstigt miljø, hvor menneskerettighedsforkæmpere frit kan udøve deres aktiviteter og have adgang til regionale og internationale mekanismer, i de tilfælde hvor det er relevant. De fremmer nationale menneskerettighedsinstitutioners og menneskerettighedsforkæmperes deltagelse i konsultationsstrukturer og -processer. De sikrer, at oprindelige folk deltager fuldt ud og effektivt i alle spørgsmål, der vedrører dem, således som det er fastsat i De Forenede Nationers erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP). De sikrer, at der i konsultationsprocesser også tages hensyn til den rolle, som lokalsamfundenes traditionelle viden og interesser spiller.

7. Parterne samarbejder om at øge bevidstheden om menneskerettigheder og demokrati, herunder gennem uddannelsessystemer og medierne.

Artikel 33

Retsstatsprincip og retsvæsen

1. Parterne samarbejder om at fremme en effektiv og lige adgang til retlig prøvelse for alle og samarbejder om konsolideringen af retsstatsprincippet og om styrkelse af institutioner på alle niveauer inden for retshåndhævelse og retspleje. Med henblik herpå forbedrer parterne adgangen til juridiske tjenesteydelser for personer i sårbare situationer.

2. Parterne samarbejder for at sikre retsvæsenets uafhængighed, ansvarlighed og upartiskhed. De søger at opnå moderne og effektive retssystemer og -procedurer, herunder gennem udveksling af bedste praksis, forbedrer kapaciteten til at sikre retfærdighed på en hurtig og fair måde, udvikler brugen af alternative retlige tvistbilæggelsesmekanismer, mindsker sagsefterslæb og overdreven brug af varetægtsfængsling, tilbyder hensigtsmæssig uddannelse og giver retsvæsenets aktører og offentligheden bedre adgang til lovgivning, retspraksis og andre juridiske oplysninger.

3. Parterne tager afstand fra og fordømmer alle former for tortur og anden grusom, umenneskelig og nedværdigende behandling eller straf. De forebygger og sætter ind over for krænkelser begået af sikkerhedsstyrker og styrker respekten for retsstatsprincippet i alle led af sikkerheds- og retssystemet, herunder gennem uddannelse i etik. De styrker bekæmpelsen af straffrihed og af nægtelse af ofres ret til domsprøvelse og retsmidler, idet der lægges særlig vægt på at retsforfølge gerningsmænd til menneskerettighedskrænkelser.

4. Parterne samarbejder om at modernisere straffesystemerne og maksimere deres rehabiliterende rolle, herunder ved at forbedre respekten for indsattes rettigheder, gennemføre rehabiliterings- og uddannelsesprogrammer, øge andelen af indsatte, der reintegreres i samfundet, støtte omsorg for fanger, arbejde hen imod afskaffelse af overfyldte fængsler, forbedre administrationen og forvaltningen af og forholdene i fængsler i overensstemmelse med international bedste praksis og internationale standarder og tilvejebringe alternativer til fængsling for småforbrydelser.

Artikel 34

Forvaltning

1. Parterne træffer konkrete foranstaltninger til at opbygge inklusive, ansvarlige og gennemsigtige offentlige institutioner. De styrker kapaciteten med hensyn til udformning og gennemførelse af politikker, udvikler en ansvarlig, effektiv, gennemsigtig og professionel offentlig forvaltning, styrker leveringen af offentlige tjenester af høj kvalitet, forbedrer lovgivnings- og forvaltningsmekanismerne og fremmer de retshåndhævende organers upartiskhed og effektivitet.

2. Parterne styrker parlamenternes og de lokale, kommunale, nationale og regionale institutioners kapacitet til at sikre og øge respekten for demokratiske principper og demokratisk praksis.

3. Parterne fremmer respekten for ytringsfriheden og mediernes uafhængighed og pluralisme og opretholder og udbreder et gunstigt miljø for civilsamfundet med henblik på at forbedre den demokratiske ansvarlighed.

4. Parterne fremskynder en mere udbredt anvendelse af e-forvaltning og digitaltjenesteinfrastruktur som et middel til at forbedre adgangen til og tilgængeligheden af offentlige tjenester og derved støtte udviklingen af ansvarlige og gennemsigtige offentlige institutioner.

5. Parterne udvikler og styrker institutionerne, lovgivningen og mekanismerne til forebyggelse og bekæmpelse af korruption, bestikkelse, svig og virksomhedskriminalitet, herunder hvad angår konfiskation og tilbagelevering af inddrevne aktiver. De sikrer, at lovgivningen om bekæmpelse af korruption håndhæves effektivt, at der gennemføres upartiske efterforskninger og retsforfølgninger, og at der anvendes effektive, forholdsmæssige sanktioner for korruption og korruptionsrelaterede forbrydelser. De fremmer og gennemfører relevante internationale standarder og instrumenter, navnlig FN's konvention mod korruption, der blev udfærdiget den 31. oktober 2003 i New York, idet de anerkender, at korruption er et tværnationalt anliggende, der er knyttet til andre former for tværnational og økonomisk kriminalitet, og som kræver en fælles og tværfaglig indsats også på internationalt plan.

Artikel 35

Offentlige finanser og finansiel styring

1. Parterne fremmer en forsvarlig forvaltning af de offentlige finanser, herunder en styrket og effektiv anvendelse af offentlige indtægter, bæredygtig forvaltning af den offentlige gæld, bæredygtige indkøbssystemer og støtte til nationale tilsynsorganer. De fremmer større ansvarlighed, gennemsigtighed, retfærdighed, lovlighed og integritet i forvaltningen af offentlige midler. De støtter foranstaltninger til opbygning af effektive, retfærdige og gennemsigtige offentlige udgiftssystemer. De samarbejder om at styrke mobiliseringen af indenlandske ressourcer i de caribiske SIDS-lande til støtte for deres bæredygtige udvikling og styrkelse af deres økonomiske modstandsdygtighed.

2. Parterne samarbejder om at styrke de offentlige finanser ved bl.a. at øge kapaciteten til at overholde internationale standarder, udvikle politiske rammer og foranstaltninger til at øge skattesystemernes effektivitet, gennemsigtighed og retfærdighed og samarbejde inden for rammerne af FN og andre relevante globale offentlige finansieringsorganer.

3. Parterne træffer foranstaltninger til at bekæmpe ulovlige finansielle strømme, skattesvig og skatteunddragelse og mindske mulighederne for skatteundgåelse, herunder gennem bilaterale og multilaterale konsultationer. Parterne anvender principperne for god forvaltning på skatteområdet, bl.a. når de vedtager lovgivning, udvikler omfattende politikker, vedtager konkrete foranstaltninger og styrker relevante institutioner og mekanismer.

Kapitel 2

Kriminalitet og sikkerhed

Artikel 36

Menneskers og borgernes sikkerhed

1. Parterne følger en integreret tilgang, der sigter mod at forebygge og mindske risiciene for kriminalitet og fremme initiativer vedrørende forsoning, rehabilitering og reintegration.

2. Parterne retsforfølger, bekæmper og søger at forebygge alle former for vold, herunder seksuel og kønsbaseret vold og vold i hjemmet. De tilstræber at støtte, bistå og myndiggøre ofre og overlevende og at vedtage foranstaltninger til at imødegå marginalisering, viktimisering og stigmatisering.

3. Parterne sætter ind over for bandevold ved hjælp af omfattende risikoreduktions-, forebyggelses- og uddannelsesforanstaltninger, tilstrækkelige sociale tjenester, lokalsamfundsbaserede tiltag for at bryde voldsspiralen og nye alternative eksistensgrundlagsmuligheder for unge og sårbare befolkningsgrupper. De tager fat om adgangen til og anvendelsen af håndvåben og lette våben samt ammunition hertil med henblik på at forebygge og mindske de negative virkninger af væbnet vold for samfundet og mennesker.

4. Parterne håndterer de sociale og sikkerhedsmæssige problemer, der opstår som følge af udvisning af udenlandske kriminelle og personer, der har afsonet deres domme, og bestræber sig på at samarbejde for at lette deres rehabilitering og reintegration i samfundet og mindske gentagen kriminalitet mest muligt. De sikrer rettidig udveksling af relevante oplysninger om udvisning gennem de rette kanaler i overensstemmelse med gældende aftaler om administrativt eller retligt samarbejde og fremmer samarbejdet mellem de retshåndhævende myndigheder som fastsat i denne protokol.

Artikel 37

Organiseret kriminalitet

1. Parterne bekæmper alle former for organiseret kriminalitet, herunder gennem samarbejde på nationalt, regionalt og internationalt plan og ved at vedtage lovgivningsmæssige og andre foranstaltninger i overensstemmelse med FN's konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet og tillægsprotokollerne hertil. De samarbejder om at øge deres evne til at overholde internationale rapporteringskrav. Parterne bekæmper smugling af migranter og menneskehandel, ulovlig narkotika, truede vilde dyr og planter, farlige stoffer og affald. Parterne sætter også ind mod miljøkriminalitet, herunder ulovlig skovhugst og dertil knyttet handel. Parterne samarbejder også om at bekæmpe ulovlig handel med håndvåben og lette våben samt ammunition hertil og andre konventionelle våben og produkter med dobbelt anvendelse. I den forbindelse samarbejder de bl.a. om at styrke afsløringen af ulovlige håndvåben og lette våben og ammunition hertil, spore deres oprindelse, støtte deres destruktion, øge kapaciteten til at efterforske og retsforfølge våbenrelaterede forbrydelser og udveksle bedste praksis.

2. Parterne styrker beskyttelsen af ofre for menneskehandel, fremmer efterforskningen og retsforfølgningen af gerningsmænd, samarbejder om at forebygge og identificere tilfælde af menneskehandel og udvikler effektive foranstaltninger til reintegration af ofre i deres samfund. Parterne sikrer, at alle ofre har mulighed for at udøve deres rettigheder, idet der tages hensyn til kvinders og børns særlige sårbarhed. Parterne fremmer udveksling af oplysninger, herunder kriminalefterretningsoplysninger, og styrker kapaciteten til at udvikle politikker og gennemføre foranstaltninger til bekæmpelse af menneskehandel og smugling af migranter.

3. Parterne samarbejder for at forebygge og bekæmpe brugen af deres finansielle institutioner og udpegede ikkefinansielle virksomheder og erhverv til finansiering af terrorisme og hvidvaskning af udbytte fra kriminelle aktiviteter. De fremmer udveksling af oplysninger og samarbejde, herunder om kapacitetsopbygning og andre former for teknisk bistand. De håndhæver foranstaltninger til at bekæmpe hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme og til at afbryde ulovlige finansielle strømme og derved fratage kriminelle deres udbytte og sikre en effektiv og fuldstændig gennemførelse af anbefalingerne fra Den Finansielle Aktionsgruppe. De støtter indførelsen og styrkelsen af national lovgivning og nationale organer for inddrivelse af aktiver, konfiskation af aktiver fra kriminelle aktiviteter, tilbagelevering og mobilisering heraf til almennyttige formål og udvider det strafferetlige ansvar for gerningsmænd og formidlere af kriminalitet.

4. Parterne styrker samarbejdet for at forebygge og bekæmpe højteknologisk kriminalitet, cyberkriminalitet og elektronisk kriminalitet og udbredelse af ulovligt indhold online. De styrker kapaciteten til at bekæmpe cyberkriminalitet ved bl.a. at sammenlægge og uddanne menneskelige ressourcer og fremme samarbejdet mellem politiske beslutningstagere, økonomiske aktører og forskere. De udveksler oplysninger om uddannelse af efterforskere af cyberkriminalitet, efterforskning af cyberkriminalitet og digital kriminalteknik. De anerkender, at Budapestkonventionen om IT-kriminalitet og andre relevante internationale standarder udgør et grundlag for at fremme internationalt samarbejde og bidrage til udviklingen af indenlandske politikker vedrørende cyberkriminalitet.

5. Parterne træffer foranstaltninger til at øge de enkelte personers og samfunds modstandsdygtighed over for terrorisme og voldelig ekstremisme. De intensiverer indsatsen for at udveksle oplysninger og ekspertise om terrorgrupper og deres støttenetværk under fuld overholdelse af retsstatsprincippet, menneskerettighederne og retten til privatlivets fred. De samarbejder om at retsforfølge gerningsmænd bag terrorisme og træffer foranstaltninger til at lette rehabilitering og reintegration i samfundet af de statsborgere fra henholdsvis hver EU-medlemsstat og hver part i Caribien, som er blevet radikaliseret.

Artikel 38

Ulovlig narkotika

1. Parterne samarbejder om at imødegå de udfordringer, herunder med hensyn til sikkerhed og sundhed, som dyrkning, produktion og forbrug af ulovlig narkotika og psykoaktive stoffer og handel med og transit af disse stoffer udgør på deres områder. Dette samarbejde finder sted på et bilateralt, regionalt eller multilateralt plan eller trepartsniveau, alt efter hvad der er relevant.

2. Parterne samarbejder om at mindske udbuddet af og efterspørgslen efter narkotika på grundlag af princippet om fælles ansvar og en integreret, afbalanceret og evidensbaseret tilgang.

3. Parterne samarbejder om at forbedre den retlige kapacitet og retshåndhævelseskapaciteten, herunder deres rapporteringskapacitet. De identificerer, opløser og afvikler tværnationale organiserede kriminelle grupper gennem styrkede mekanismer for udveksling af oplysninger og narkotikarelaterede kriminalefterretninger, samtidig med at de fremmer fælles efterforskninger og operationer, herunder med nabolande.

4. Parterne håndterer risikofaktorer i forbindelse med narkotikamisbrug, der påvirker enkeltpersoner, lokalsamfund og samfund. De styrker retsstatsprincippet og opbygger ansvarlige, effektive og inklusive institutioner og offentlige tjenester for at bekæmpe narkotikarelateret vold.

5. Parterne vedtager foranstaltninger til at støtte alternative udviklingsaktiviteter til at erstatte ulovlig narkotikadyrkning og -produktion i landdistrikter og byområder og til at forbedre den økonomiske velfærd for de berørte sårbare befolkningsgrupper, samtidig med at de fremmer social inklusion på lokalsamfundsplan og i det bredere samfund.

6. Parterne intensiverer og fremskynder indsatsen for at mindske efterspørgslen og træffer de nødvendige foranstaltninger til at håndtere de sundhedsmæssige og sociale følger af narkotikamisbrug. De træffer alders- og kønstilpassede foranstaltninger, der er skræddersyet til sårbare gruppers specifikke behov, bl.a. gennem programmer for forebyggelse, behandling, pleje, rehabilitering og social reintegration.

7. Parterne sætter ind over for nye eller kommende trusler i forbindelse med ulovlig produktion og anvendelse og misbrug af syntetiske stoffer, herunder opioider, og udvikler og styrker programmer og forbedrer rapporteringsmekanismerne for at imødegå ulovlig brug af kemiske prækursorer.

Artikel 39

Retshåndhævelsessamarbejde og integreret grænseforvaltning

1. Parterne fremmer dialog og samarbejde om retshåndhævelse og strategisk retligt samarbejde. De fremmer samarbejdet mellem de retshåndhævende myndigheder med henblik på rettidigt at udveksle oplysninger og kriminalefterretninger, tilskynder til udveksling af bedste praksis og udvikler kapacitet.

2. Parterne støtter regionalt sikkerhedssamarbejde ved at styrke integreret grænseforvaltning, udveksle oplysninger og efterretninger samt indsamle og analysere data under iagttagelse af de relevante retlige rammer for beskyttelse af personoplysninger. De fremmer en fredelig løsning af grænsestridigheder og tvister i overensstemmelse med folkeretten. De støtter alt efter tilfældet tillidsskabende foranstaltninger og specifikke udviklingsstrategier for at øge tilliden og mindske eventuelle grænsespændinger.

Artikel 40

Sikkerhed og sikring inden for sø- og luftfart

1. Parterne udvikler deres samarbejde om sø- og luftfartsanliggender med henblik på at forbedre sikkerheden og sikringen og forbedrer bl.a. identificeringen og håndteringen af højrisikofragt i overensstemmelse med folkeretten og relevante FN-resolutioner.

2. Parterne styrker den maritime sikkerhed i overensstemmelse med UNCLOS ved at reagere på trusler mod skibe og kritiske maritime anlæg og aktiver og forbedre overvågningen og håndhævelsen af relevante love og forskrifter. De træffer tiltag mod sørøveri, væbnede røverier og alle former for organiseret kriminalitet til søs, herunder ved brug af rumteknologi.

AFSNIT IV

MENNESKELIG UDVIKLING, SOCIAL SAMHØRIGHED OG MOBILITET

Artikel 41

Parterne er fast besluttet på at udrydde fattigdom i alle dens former senest i 2030, effektivt bekæmpe ulighed, opnå ligestilling mellem kønnene og myndiggørelse af kvinder og unge for at sikre, at alle har de nødvendige midler til leve et værdigt liv. De er også fast besluttet på at fremme social samhørighed og skabe betingelserne for, at borgerne kan deltage effektivt i det demokratiske liv og bidrage aktivt til bæredygtig økonomisk vækst. De lægger særlig vægt på personer i sårbare situationer, herunder kvinder, børn, ældre og oprindelige folk, som fastsat i De Forenede Nationers erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP), samt lokalsamfund og personer med handicap. De træffer konkrete foranstaltninger for at fremme social beskyttelse som en grundlæggende investering i udryddelse af fattigdom og bekæmpelse af ulighed og som et vigtigt middel til at skabe en selvforstærkende proces hen imod en inklusiv og bæredygtig økonomisk udvikling ved at geninvestere de økonomiske gevinster mere bredt i samfundet og i mennesker og øge den sociale modstandsdygtighed. Parterne anlægger en bred og afbalanceret tilgang til migration. De håndterer migration i en ånd af solidaritet, partnerskab og fælles ansvar og i overensstemmelse med deres respektive kompetencer. Parterne udnytter fordelene ved migration, fremmer integrationen af migranter, gør bedst mulig brug af diasporaernes viden, iværksætterfærdigheder og investeringer og maksimerer anvendelsen af pengeoverførsler som en finansieringskilde for inklusiv og bæredygtig udvikling. De fører også en åben dialog om mobilitet mellem Den Europæiske Union og Caribien og samarbejder om at begrænse de negative konsekvenser, som tabet af færdigheder medfører for landenes udvikling.

Kapitel 1

Sociale tjenester

Artikel 42

Uddannelse

1. Parterne konsoliderer og fremmer en inklusiv, økonomisk overkommelig og lige adgang til uddannelse og forbedrer uddannelseskvaliteten på alle niveauer, herunder gennem styrkede og inklusive nationale uddannelsessystemer og forbedret infrastruktur og udstyr, med særlig vægt på personer med handicap. De støtter større ligestilling mellem kønnene med henblik på at skabe et gunstigt miljø, hvor drenge og piger har lige uddannelsesmuligheder og et sammenligneligt uddannelsesniveau.

2. Parterne støtter en større udbredelse og anvendelse af naturvidenskab, teknologi, ingeniørvidenskab og matematik og kunst på alle niveauer i uddannelsessystemet.

3. Parterne fremmer brugen af tilgængelige og økonomisk overkommelige innovative teknologier til uddannelsesformål og udviklingen af digitale kompetencer og færdigheder for alle.

4. Parterne samarbejder om at styrke optagelsen og kvaliteten inden for videregående uddannelse, teknisk og faglig uddannelse samt ikkeformel, arbejdsbaseret og livslang læring med henblik på at øge antallet af højtuddannede og faguddannede arbejdstagere.

5. Parterne samarbejder om at styrke den akademiske udvikling, fremme gensidig anerkendelse af kvalifikationer og lette mobiliteten for studerende, personale og akademikere mellem Caribien og Den Europæiske Union.

6. Parterne samarbejder om at fremme akademisk forskning, udvikling og innovation ved bl.a. at styrke samarbejdet mellem centrale institutioner og fremme anvendelsen af videnskabelig forskning og analyse med henblik på at opnå gensidigt fordelagtig akademisk ekspertise.

Artikel 43

Sundhed

1. Parterne fremmer universel og økonomisk overkommelig sygesikring og lige adgang til sundhedstjenester, herunder gennem styrkede nationale sundhedssystemer, udvikling af bæredygtig infrastruktur af høj kvalitet og adgang til sikre og økonomisk overkommelige livsvigtige lægemidler, vacciner og diagnostikker.

2. Parterne samarbejder om at imødegå den stigende forekomst af og belastning i forbindelse med ikkeoverførbare sygdomme og tager skridt i retning af forebyggelse og kontrol, herunder gennem fremme af sund kost og livsstil, brug af digitale værktøjer og sundhedsuddannelse.

3. Parterne styrker den nationale og regionale kapacitet til at opdage og reagere hurtigt og effektivt på udbrud af overførbare sygdomme og andre nationale og internationale sundhedskriser, idet de følger en »one health«-tilgang, der omfatter menneskers sundhed, dyresundhed, planter og økosystemer.

4. Parterne samarbejder om at håndtere folkesundhedskriser ved bl.a. at anvende systemer for tidlig varsling med henblik på hurtig udveksling af oplysninger, udvikle sammenhængende og tværsektorielle planer til at styrke sundhedssystemernes kapacitet, tilvejebringe livsvigtige og økonomisk overkommelige lægemidler, vacciner og sundhedsudstyr, herunder diagnostikker, og levere humanitær bistand og nødhjælp. De styrker det internationale samarbejde for at afbøde virkningerne af globale folkesundhedskriser.

5. Parterne fremmer forskning og vidensdeling, erfaringer og bedste praksis inden for sundhedssektoren.

Artikel 44

Boliger, vand og sanitet

1. Parterne støtter universel adgang til anstændige, sikre og økonomisk overkommelige boliger med særlig vægt på sårbare og marginaliserede personer, herunder oprindelige folk, som fastsat i De Forenede Nationers erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP), og lokalsamfund med henblik på at skabe en positiv indvirkning på menneskers sundhed, fremme den socioøkonomiske udvikling i samfundet og tackle ulighederne mellem husstande i byer og landdistrikter. De fremmer klimaintelligente boliger og infrastrukturer, bl.a. gennem udformning og håndhævelse af bygningsreglementer.

2. Parterne forbedrer adgangen til sikker, økonomisk overkommelig og bæredygtig vandforsyning, herunder gennem udvikling af bæredygtig og integreret forvaltning af vandressourcer, håndtering af fast affald og fremme af foranstaltninger til genanvendelse af vand.

3. Parterne fremmer en tilstrækkelig, lige og økonomisk overkommelig adgang til sanitets- og hygiejnetjenester for alle med særlig vægt på behovene hos kvinder, piger og personer i sårbare situationer.

4. Parterne fremmer en universel og forbedret adgang til økonomisk overkommelig elektricitet og øger en effektiv og bæredygtig anvendelse af energi for alle.

Artikel 45

Bæredygtig udvikling af byer og landdistrikter

1. Parterne fremmer et gunstigt miljø for bæredygtig udvikling i landdistrikter og byområder. De fremmer bæredygtig fysisk planlægning med særligt fokus på gennemsigtige og regulerede opkøb af jord og ejendomsrettigheder, bæredygtig bymobilitet og intelligente og sikre byer.

2. Parterne fremmer en afbalanceret udvikling af økonomien og samfundene i landdistrikterne med særligt fokus på jobskabelse og indkomstgenerering. De fremskynder diversificeringen af landdistrikterne ved at tilføre merværdi til den lokale produktion og udnytte natur- og kulturressourcerne.

3. Parterne fremmer inklusive, afbalancerede og integrerede politikker for byområder og landdistrikter samt forvaltningskoordination på flere niveauer ved aktivt at inddrage lokale myndigheder og lokalsamfund og ved at knytte stærkere forbindelser mellem landdistrikter og byområder.

Artikel 46

Fødevaresikkerhed og bedre ernæring

1. Parterne samarbejder om at sikre, at alle har adgang til tilstrækkelige, økonomisk overkommelige, sikre og nærende fødevarer med henblik på at bekæmpe alle former for fejlernæring og afværge fødevarekriser. De lægger i den forbindelse særlig vægt på de mest sårbare lande, herunder katastroferamte lande, og personer i sårbare situationer.

2. Parterne, der erkender, at reduceret landbrugsproduktion, stor afhængighed af importerede fødevarer og overudnyttelse af fiskebestande har negative konsekvenser for fødevaresikkerhed og ernæring, støtter bæredygtig udvikling af landbrug, fiskeri og fødevareproduktion på lokalt niveau.

3. Parterne samarbejder om at håndtere konsekvenserne af fødevarekriser og sikre rettidige foranstaltninger for at gøre fødevarer tilgængelige lokalt ved at udvikle politiske tiltag og infrastruktur, herunder investeringer i klimaresistente transport- og opbevaringssystemer. Parterne tager i den sammenhæng hensyn til behovene hos de mest sårbare befolkningsgrupper.

Kapitel 2

Social samhørighed

Artikel 47

Ligestilling, social beskyttelse og anstændigt arbejde

1. Parterne fremmer ligestilling ved at vedtage politikker til at understøtte, at der for de fattigste befolkningsgrupper gradvis opnås og opretholdes en indkomstvækst, der overstiger det nationale gennemsnit,

2. Parterne fremmer retfærdige og sunde finanspolitiske, økonomiske og sociale politikker med fokus på mere inklusive samfund med en bedre indkomstfordeling for at mindske ulighed og uretfærdighed.

3. Parterne bestræber sig på at udvide de sociale beskyttelsessystemers dækning, navnlig for personer i sårbare situationer, med henblik på gradvist at opnå universel beskyttelse gennem sociale sikkerhedsnet, grundlæggende indkomstsikring og passende og solide sociale beskyttelsessystemer. De fremmer forskning og udveksling af viden, erfaringer og bedste praksis inden for social beskyttelse.

4. Parterne fremmer tiltag for at skabe inklusive og velfungerende arbejdsmarkeder og beskæftigelsespolitikker med fokus på at opnå internationale standarder for anstændigt arbejde for alle og rimelige lønninger, der sikrer en anstændig levestandard, herunder forbedring af arbejdstagernes sundheds- og sikkerhedsforhold. De bekæmper alle former for udnyttelse, herunder seksuel og arbejdsmæssig udnyttelse i både formelle og uformelle sektorer.

5. Parterne tager fat på problemstillinger i forbindelse med den uformelle økonomi, herunder innovativ adgang til finansielle tjenesteydelser, kredit og mikrofinansiering og styrkede sociale beskyttelsesforanstaltninger, med henblik på at fremme en gnidningsløs overgang til den formelle økonomi.

6. Parterne træffer konkrete foranstaltninger til at fremme rettighederne for personer med handicap med henblik på at styrke en effektiv gennemførelse af relevante internationale aftaler, fremme deres fulde inklusion i samfundet uden nogen form for forskelsbehandling og sikre dem lige adgang til sociale tjenesteydelser og arbejdsmarkeder.

7. Parterne fremmer social samhørighed ved bl.a. at beskytte og forbedre den materielle og immaterielle kulturarv og de kulturelle udtryksformers mangfoldighed.

Artikel 48

Ligestilling mellem kønnene og myndiggørelse af kvinder og piger

1. Parterne styrker politikker, programmer og mekanismer med henblik på at fremme ligestilling mellem kønnene og sikre og forbedre lige muligheder for deltagelse på alle områder af det politiske, økonomiske, sociale og kulturelle liv. De sikrer, at kønsperspektivet systematisk integreres i alle politikker, herunder ved at etablere og konsolidere retlige rammer herfor.

2. Parterne sikrer kvinders og pigers fysiske og psykiske integritet ved at vedtage lovgivningsmæssige og politiske foranstaltninger til at bringe børneægteskaber, tidlige ægteskaber og tvangsægteskaber til ophør og afskaffe alle former for seksuel og kønsbaseret vold, navnlig vold i hjemmet mod kvinder og mænd, menneskehandel, alle former for seksuel og arbejdsmæssig udnyttelse samt alle former for chikane i den offentlige og den private sfære. De letter adgangen til retlig prøvelse og fremmer initiativer vedrørende forebyggelses- og bevidstgørelseskampagner for at fremme adfærdsændringer med henblik på at sikre ligestilling mellem kønnene og myndiggørelse af kvinder og piger.

3. Parterne støtter en effektiv gennemførelse af alle relevante internationale aftaler, herunder konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder, udfærdiget den 18. december 1979 i New York, og tilskynder til ratifikation af den dertil knyttede valgfrie protokol.

4. Parterne sikrer, at kvinders og pigers rettigheder respekteres og fremmes. De styrker deres sociale rettigheder, navnlig inden for sundhed og uddannelse, herunder adgang til familieplanlægningstjenester. De styrker kvinders økonomiske rettigheder, herunder ved at lette deres adgang til økonomiske muligheder, finansielle tjenesteydelser, støtteteknologi, beskæftigelse samt kontrol over og anvendelse af jord og andre produktionsmidler. De støtter kvindelige iværksættere, mindsker kønsbestemte lønforskelle og fjerner andre diskriminerende regler og praksisser.

5. Parterne styrker kvinders og pigers deltagelse og stemme i det politiske liv, herunder gennem øget adgang til valgprocesser, politiske processer og forvaltningsprocesser og dermed forbundne stillinger, og i bestræbelserne på at opbygge fællesskaber.

6. Parterne styrker organisationer, der arbejder for kvinders og pigers rettigheder, styrker nationale og regionale institutioner for at håndtere spørgsmål vedrørende vold mod kvinder og piger, herunder forebyggelse af og beskyttelse mod alle former for seksuel og kønsbaseret vold. De udvikler undersøgelses- og ansvarlighedsmekanismer i forbindelse med chikane og sørger for omsorg og støtte til ofre og bedre sikkerhedsforhold for kvinder og piger.

7. Parterne er fast besluttet på at sikre en fuldstændig og effektiv gennemførelse af Beijingerklæringen og Beijinghandlingsprogrammet og handlingsprogrammet fra den internationale konference om befolkning og udvikling samt resultaterne af deres revisionskonferencer. De understreger endvidere behovet for universel adgang til omfattende og økonomisk overkommelig information og undervisning af høj kvalitet om seksuel og reproduktiv sundhed under hensyntagen til UNESCO's internationale tekniske vejledning om seksualundervisning samt behovet for at levere seksuelle og reproduktive sundhedsydelser. De tilstræber en effektiv gennemførelse af Montevideo-konsensussen om befolkning og udvikling, i de tilfælde hvor det er relevant.

Artikel 49

Ungdomsanliggender

1. Parterne udvikler målrettede politikker for at fremme unges myndiggørelse og lette deres deltagelse i det politiske, sociale, civile og økonomiske liv.

2. Parterne støtter unges iværksætteri og fremmer skabelsen af bæredygtige job i alle sektorer med anstændige arbejdsvilkår for unge, herunder ved at hjælpe dem med at opnå arbejdsmarkedsrelevante færdigheder gennem uddannelse, teknisk uddannelse og erhvervsuddannelse samt forbedret adgang til teknologier og ved at støtte arbejdsformidlingstjenester for at forbinde unge til beskæftigelsesmuligheder og give dem adgang til finansielle tjenesteydelser og partnerskaber for nystartede virksomheder.

3. Parterne etablerer forvaltningsstrukturer for at fremme unges ansvarlige medborgerskab, øge unges indflydelse på beslutningsprocesserne og fremme deres aktive deltagelse i det politiske liv og i bestræbelserne på at opbygge fællesskaber. De fremmer unges øgede deltagelse i miljøforanstaltninger, navnlig programmer for overvågning af og tilpasning til klimaændringer.

4. Parterne iværksætter foranstaltninger til at forbedre unges adgang til retlig prøvelse og styrke systemerne for beskyttelse af børn. De træffer alle passende foranstaltninger til at beskytte børn mod alle former for fysisk eller psykisk vold, skade, misbrug, vanrøgt eller forsømmelig behandling, mishandling og udnyttelse, herunder seksuelt misbrug.

5. Parterne fremmer sociale programmer og programmer i retsvæsenet, der tager sigte på at forebygge ungdomskriminalitet og integrere unge i det økonomiske og sociale liv. De støtter institutioner såsom skoler, sociale og trosbaserede organisationer og ungdomsgrupper, der bidrager til at opbygge modstandsdygtighed hos udsatte unge og sårbare samfundsgrupper.

Artikel 50

Sport

Parterne fremmer sport og idræt som drivkraft for bæredygtig udvikling, sundhed og trivsel, social inklusion, ikkeforskelsbehandling og fremme af menneskerettighederne. De samarbejder om at udnytte sportens økonomiske, kulturelle og sociale kraft ved bl.a. at udvikle passende faciliteter, fremme deltagelse i sports- og andre idrætsaktiviteter og udveksle bedste praksis. De fremmer mobiliteten for sportsfolk og tilknyttede medarbejdere som et middel til at styrke den interkulturelle dialog og det interkulturelle samarbejde.

Kapitel 3

Migration, mobilitet og udvikling

Artikel 51

Migration, mobilitet og udvikling

1. Parterne anerkender det bidrag, som migranter med lovligt ophold og deres diasporaer yder til det økonomiske, sociale, politiske og kulturelle liv i deres værtslande. De støtter deres integration ved bl.a. at fremme iværksætteri, erhvervsstøtte og udvikling af færdigheder i overensstemmelse med deres respektive kompetencer. De bekræfter på ny deres tilsagn om at respektere menneskerettighederne for alle migranter og tvangsfordrevne personer, herunder flygtninge og asylansøgere, under fuld overholdelse af folkeretten og med særlig vægt på befolkningsgrupper i sårbare situationer, navnlig kvinder og børn.

2. Parterne fører en åben dialog med henblik på at fremme mobilitet og kortvarige ophold for at øge udveksling inden for områder såsom turisme og erhvervsliv og for at fremme den gensidige forståelse og fælles værdier. I forbindelse med denne udveksling skal der også tages hensyn til den særlige situation i de OLT'er, der er associeret med EU, og med regionerne i EU's yderste periferi, i anerkendelse af deres fysiske nærhed og økonomiske og kulturelle bånd og andre samarbejdsområder.

3. Parterne overvejer at udvikle ordninger for cirkulær migration og gennemfører og forbedrer, alt efter hvad der er relevant, de retlige rammer for at lette procedurerne for genindrejse for statsborgere i en EU-medlemsstat eller i et OACSS-medlem med lovligt ophold på OACSS-medlemmernes henholdsvis EU-medlemsstaternes område. De overvejer forskellige aspekter af reintegration i oprindelseslandene af statsborgere i en EU-medlemsstat eller i et OACSS-medlem med lovligt ophold på OACSS-medlemmernes henholdsvis EU-medlemsstaternes område for at sikre, at de erfaringer eller kvalifikationer, de har fået, kan gavne det lokale arbejdsmarked og lokalsamfundet.

4. Parterne samarbejder om at begrænse de negative konsekvenser, som tabet af færdigheder medfører for landenes udvikling. De anlægger endvidere en sammenhængende tilgang til at fremme uddannelsen af udvalgte fagfolk i Caribien, hvilket omfatter udvidelse af uddannelsesordninger og at fremme optagelse af EU-borgere.

5. Parterne, som anerkender, at pengeoverførsler, hvis de forvaltes korrekt, er en vigtig finansieringskilde for inklusiv og bæredygtig udvikling, tilstræber at reducere transaktionsomkostningerne ved pengeoverførsler til mindre end 3 % og fjerne kanaler for pengeoverførsler med omkostninger på over 5 % senest i 2030, fremmer finansiel inklusion via innovative finansielle instrumenter og nye teknologier og forbedrer de reguleringsmæssige rammer for øget inddragelse af ikketraditionelle økonomiske aktører. Parterne styrker diasporaernes bidrag til bæredygtig udvikling i deres oprindelseslande ved at fremme og lette diasporaernes investeringer og etablering af virksomheder som et middel til at fremme lokal udvikling og iværksætteri i oprindelseslandene samt til at overføre viden, erfaringer og teknologi.

6. Parterne udvikler foranstaltninger til at udnytte fordelene ved syd-syd-migration og afbøde eventuelle negative virkninger på grundlag af principperne om solidaritet, fælles velstand og ansvar.

7. Parterne fremmer udveksling af bedste praksis i forbindelse med mobilitetsordninger mellem Caribien og EU og internt i regionen, herunder fri bevægelighed for personer inden for rammerne af regionale integrationsprocesser.

REGIONAL PROTOKOL FOR STILLEHAVSOMRÅDET

DEL I

SAMARBEJDSRAMME

Kapitel 1

Karakter og anvendelsesområde

Artikel 1

Ægte partnerskab

1. I denne protokol forstås ved »parter« de relevante parter, der er bundet af denne protokol i henhold til artikel 6 i denne aftales generelle del.

2. Parternes forbindelser er underlagt bestemmelserne i denne aftales generelle del og de specifikke mål i denne protokol, som supplerer og styrker hinanden gensidigt, i overensstemmelse med artikel 6 i denne aftales generelle del.

3. Parterne er enige om at styrke deres forbindelser og intensivere samarbejdet med henblik på at fremme fælles værdier, interesser, ansvar og forpligtelser. Dette ægte partnerskab skal gennemføres i en ånd af gensidig respekt og ansvarlighed, lighed og fælles ejerskab.

Artikel 2

Multilateralisme

1. Parterne styrker dialogen og samarbejdet og intensiverer indsatsen til støtte for multilateralisme og en regelbaseret verdensorden.

2. Parterne bestræber sig på gennem en passende partnerskabsdialog, jf. den generelle dels artikel 3, at opbygge strategiske koalitioner om en række globale spørgsmål, navnlig vedrørende klimaændringer, havforvaltning, biodiversitet, inklusiv og bæredygtig økonomisk udvikling, menneskerettigheder og spørgsmål vedrørende fred og sikkerhed. Hvor det er relevant, koordinerer de deres holdninger inden for rammerne af De Forenede Nationer (FN) og andre internationale og regionale organisationer og fora. De træffer konkrete foranstaltninger til, alt efter hvad der er relevant, at undertegne, ratificere eller tiltræde og til at gennemføre væsentlige internationale traktater og konventioner.

Artikel 3

Mål

Parterne bekræfter på ny, at denne protokol er bred og omfattende, og er enige om, at dens mål bl.a. er at:

a) styrke deres politiske partnerskab, understøttet af regelmæssig dialog og fremme af fælles interesser

b) forbedre den miljømæssige modstandsdygtighed og modstandsdygtigheden over for klimaændringer og tilstræbe bæredygtig forvaltning af naturressourcer

c) opbygge demokratiske, fredelige og rettighedsbaserede samfund baseret på retsstatsprincippet og god forvaltningspraksis og gøre fremskridt med hensyn til ligestilling mellem kønnene og finansiel styring

d) støtte inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst gennem øgede investeringer og udvikling af den private sektor med særligt fokus på den blå økonomi og øget konnektivitet

e) støtte konkrete foranstaltninger til styrkelse af havforvaltning og til bevarelse og bæredygtig forvaltning af levende marine ressourcer, herunder fiskeri, og

f) investere i menneskelig og social udvikling, bekæmpe uligheder og sikre, at ingen lades i stikken, med særligt fokus på at fremme unges rolle og på økonomisk, social og politisk myndiggørelse af kvinder og piger.

Artikel 4

Regional integration og regionalt samarbejde

1. Parterne støtter den regionale integrations- og samarbejdsproces i Stillehavsområdet som et middel til at håndtere tværnationale udfordringer og lette gennemførelsen af denne protokol for at høste det fulde udbytte heraf under hensyntagen til deres relevante politiske rammer, herunder rammen for Stillehavsområdets regionalisme.

2. Parterne er enige om at intensivere samarbejdet med de regionale organisationer, lande og territorier, der deler de samme værdier, og som er villige og i stand til at fremme og forfølge fælles mål og bidrage til den politiske, økonomiske og sociale udvikling i Stillehavsområdet som helhed.

3. Parterne fremmer og støtter syd-syd- og trepartssamarbejde som et middel til at styrke regionalt samarbejde.

Kapitel 2

Aktører og processer

Artikel 5

Institutionelle bestemmelser

1. De fælles institutioner, der er oprettet ved denne protokol, som defineret i denne aftales generelle del, herunder deres sammensætning og funktioner, er som følger:

a) Stillehavsområdet-EU-Ministerrådet

b) Det Blandede Udvalg Stillehavsområdet-EU

c) Den Parlamentariske Forsamling Stillehavsområdet-EU.

2. Parterne kan beslutte at mødes på stats- og regeringschefniveau, hvis det skønnes nødvendigt, på grundlag af en tidsplan og en dagsorden, der fastlægges i fællesskab.

Artikel 6

Oversøiske lande og territorier i Stillehavsområdet

1. Parterne er enige om at styrke forbindelserne mellem de oversøiske lande og territorier (OLT'er), der er associeret med EU, i Stillehavsområdet og OACSS-medlemmerne i Stillehavsområdet.

2. Parterne bestræber sig på at inddrage OLT'erne i integration, samarbejde og organisationer på regionalt niveau, alt efter hvad der er relevant, navnlig på områderne klimaændringer, miljømæssig bæredygtighed, bæredygtig forvaltning af naturressourcer, konnektivitet samt handel og investeringer.

3. Parterne er enige om, at OLT'erne i Stillehavsområdet skal indrømmes observatørstatus i de fælles institutioner, der er oprettet ved denne protokol.

Artikel 7

Mekanismer for konsultation og inddragelse af interessenter

Parterne etablerer konsultations- og dialogmekanismer med alle relevante interessenter, herunder lokale myndigheder og repræsentanter for civilsamfundet og den private sektor, for at holde dem underrettet om og indhente bidrag til den effektive gennemførelse af denne protokol, herunder med henblik på Stillehavsområdet-EU-Ministerrådet.

Artikel 8

Gennemførelse, overvågning og evaluering

1. Parterne tager, når de gennemfører foranstaltninger for hvert samarbejdsområde, i overensstemmelse med den retlige ramme, der er fastsat i denne aftale, hensyn til deres respektive strategiske og politiske rammer, herunder regionale strategier vedtaget af OACSS-medlemmer i Stillehavsområdet, alt efter hvad der er relevant.

2. Parterne iværksætter tiltag og gennemfører foranstaltninger på det mest hensigtsmæssige nationale eller regionale niveau eller på flerlandeniveau. De søger at maksimere virkningerne for og styrke inddragelsen af berørte interessenter, herunder gennem kapacitetsopbygning.

3. Parterne overvåger denne protokol for at sikre, at tiltag og foranstaltninger gennemføres effektivt og virkningsfuldt, herunder ved hjælp af en tilgang med inddragelse af flere interessenter. De kan tilpasse den til ændrede omstændigheder og udvide dens anvendelsesområde for at styrke samarbejdet inden for eksisterende og nye områder i overensstemmelse med proceduren i artikel 99, stk. 5, i denne aftales generelle del.

4. Parterne foretager regelmæssigt uafhængige vurderinger af overvågningen og evalueringen af de aktiviteter, der er forudset på de centrale samarbejdsområder i denne protokol.

DEL II

CENTRALE SAMARBEJDSOMRÅDER

AFSNIT I

MILJØMÆSSIG BÆREDYGTIGHED OG KLIMAÆNDRINGER

Artikel 9

Parterne, der anerkender, at klimaændringer, stigende havvandstand og miljøforringelse udgør en alvorlig trussel mod indsatsen for at opnå bæredygtig udvikling og mod menneskers liv, og som erkender, at det medfører betydelige risici for små udviklingsøstater, opbygger modstandsdygtighed over for klimaændringer og vender udviklingen med miljøforringelse. De træffer ambitiøse tiltag til at modvirke og tilpasse sig klimaændringerne, afværge, minimere og håndtere risiciene for tab og skade, beskytte og forbedre miljøkvaliteten og støtte en bæredygtig forvaltning af naturressourcerne. De vedtager foranstaltninger til at imødegå tab af biodiversitet, bevare og genoprette økosystemer, fremme havforvaltning og forebygge og reagere på katastrofer. De investerer i grøn vækst, cirkulære økonomier og vedvarende energi og sikrer, at økonomisk vækst går hånd i hånd med miljømæssig bæredygtighed.

Artikel 10

Klimaindsats

1. Parterne, som minder om målene, principperne og bestemmelserne i FN's rammekonvention om klimaændringer og Parisaftalen, og som understreger, at det er nødvendigt at øge den globale indsats for at håndtere klimaændringerne i lyset af konklusionerne i den særrapport, der er udarbejdet af Det Mellemstatslige Panel om Klimaændringer, om virkningerne af en global opvarmning på 1,5 °C over det førindustrielle niveau, er enige om at bidrage til en global emissionsreduktion, der er i overensstemmelse med målet om at holde stigningen i den globale gennemsnitstemperatur på et godt stykke under 2 °C over det førindustrielle niveau, og om at bestræbe sig på at begrænse den globale opvarmning til 1,5 °C. De anerkender vigtigheden af at opnå, at de globale menneskeskabte nettoemissioner hurtigst muligt bringes ned til nul. Med henblik herpå forpligter de sig på successive nationalt bestemte bidrag (NDC'er), som går videre end deres nuværende NDC'er og afspejler deres højest mulige ambition, i lyset af de forskellige nationale forhold, og de bekræfter på ny deres mål om hver især at opnå klimaneutralitet senest i 2050.

2. Parterne udvikler omfattende og inklusive indenlandske klimapolitikker og -programmer, herunder ved hjælp af lovgivnings- og forvaltningsrammer, og gennemfører konkrete tiltag for at optrappe gennemførelsen af Parisaftalen. De udvikler overvågnings-, rapporterings- og verifikationssystemer samt evalueringssystemer til at følge fremskridtene med klimaindsatsen.

3. Parterne fremskynder og intensiverer bestræbelserne på at tilpasse sig konsekvenserne af klimaændringerne, herunder ved at udarbejde og gennemføre ambitiøse nationale tilpasningsplaner. De udvikler og gennemfører politikker, strategier og lovgivningsrammer med henblik på at integrere tilpasningsforanstaltninger i relevante socioøkonomiske sektorer og miljøsektorer.

4. Parterne, som erkender, at sektoren for energi fra fossile brændstoffer og transportsektoren bidrager væsentligt til kulstofemissioner, forpligter sig til at udvikle løsninger inden for energieffektivitet og vedvarende energi og til yderligere at reducere kulstofemissionerne fra land-, luftfarts- og søtransportsektorerne. De styrker samarbejdstiltag om udvikling og overførsel af teknologi. De søger også at rationalisere og udfase ineffektive subsidier til fossile brændstoffer, der tilskynder til unødvendigt forbrug, og minimerer de mulige negative konsekvenser på en måde, der beskytter de fattige og berørte samfund.

5. Parterne anvender integrerede, holistiske og afbalancerede tilgange, som ikke er markedsbaserede, for at imødegå klimaændringer og konsekvenserne deraf, idet de tager hensyn til små udviklingsøstaters sårbarhed og til deres relevante politiske rammer, herunder rammen for modstandsdygtig udvikling i Stillehavsområdet og partnerskabet for modstandsdygtighed i Stillehavsområdet.

6. Parterne støtter tiltag til at bringe de finansielle strømme i overensstemmelse med en udvikling hen imod lave drivhusgasemissioner og en klimaresistent udvikling. De samarbejder om at mobilisere klimafinansiering fra en bred vifte af kilder, instrumenter og kanaler for at støtte udviklingen og gennemførelsen af nationale tilpasningsplaner og NDC'er, der ligger over de nuværende niveauer, i overensstemmelse med Parisaftalen.

7. Parterne fremmer en ambitiøs nedtrapning af hydrofluorcarboner i henhold til Montrealprotokollen om stoffer, der nedbryder ozonlaget, udfærdiget den 16. september 1987 i Montreal, og Kigaliændringen deraf. De tilskynder alle parter i protokollen til at ratificere ændringen og sikre en hurtig gennemførelse af nævnte ændring.

8. Parterne styrker koordineringen på alle forvaltningsniveauer og træffer tiltag, der bygger på og følger den bedste tilgængelige videnskab og, alt efter hvad der er relevant, systemer for traditionel, oprindelig og lokal viden. De ansporer de lokale myndigheder og sætter dem i stand til at indgå og gennemføre ambitiøse klima- og energiforpligtelser. De fremmer eksisterende initiativer såsom den globale borgmesterpagt for klima og energi og støtter gennemførelsen af deres handlingsplaner.

9. Parterne samarbejder om at udvikle vidensnetværk for klimatilpasning og klimaindsats og styrke den videnskabelige, tekniske, menneskelige og institutionelle kapacitet inden for klimaindsats og miljøforvaltning og -overvågning, herunder ved hjælp af rumteknologi og -informationssystemer.

Artikel 11

Miljø og bæredygtig forvaltning af naturressourcer

1. Parterne støtter bevarelse, bæredygtig anvendelse og genopretning af økosystemer og de tjenester, de leverer, og forbinder biodiversitet og eksistensgrundlag. De beskytter, genopretter og øger biodiversiteten i overensstemmelse med konventionen om den biologiske mangfoldighed og den globale ramme for biodiversitet efter 2020. De støtter udviklingen af langsigtede strategier, der fokuserer på at integrere biodiversitet i de nationale og regionale rammer i Stillehavsområdet, sikre koordinering og sammenhæng mellem institutionerne og tilvejebringe dokumentation til brug for beslutningstagningen.

2. Parterne fremmer en integreret tilgang til og styrker håndhævelsesmekanismerne for bæredygtig forvaltning og anvendelse af naturressourcer og miljøet på alle niveauer, herunder udvikling af en cirkulær og grøn økonomi, idet der tages hensyn til de nuværende og kommende generationers behov og, hvor det er relevant, oprindelig og traditionel praksis og sædvane.

3. Parterne samarbejder om at sikre en bæredygtig forvaltning af deres skovressourcer og andre træressourcer, reducere skovrydning og vende udviklingen på dette område, bekæmpe ulovlig skovhugst og handel med ulovligt træ og ulovlige træbaserede produkter, genoprette naturskovenes funktioner, herunder levering af økosystemtjenester, og fremme ansvarlig minedrift, idet der tages hensyn til kravene om bæredygtig udvikling, herunder de voksende befolkningers økonomiske, sociale og miljømæssige behov.

4. Parterne fremmer bæredygtige integrerede vandforvaltningssystemer, bevarer og beskytter vandkilder og økosystemer, indsamler og behandler spildevand, bekæmper jordforringelse, forurening af vand- og grundvandsressourcer og usikkerheden i forbindelse med vandforsyning ved hjælp af vandopsamlings- og vandoplagringssystemer.

5. Parterne samarbejder om at bekæmpe den trussel, som invasive ikkehjemmehørende arter udgør med hensyn til udryddelse af lokale arter, biodiversitet, økosystemfunktioner og -tjenester, menneskers eksistensgrundlag og modstandsdygtighed samt handel og økonomisk udvikling.

6. Parterne bekæmper effektivt alle former for forurening. De bestræber sig på at etablere de nødvendige reguleringsmæssige rammer og håndhævelsesmekanismer med henblik på en forsvarlig forvaltning af kemikalier og affald. De søger at forebygge eller minimere produktionen af affald ved kilden og forbedre produkternes genbrugelighed, genanvendelighed og ressourceeffektivitet med henblik på at tilpasse produktion og forbrug til opnåelsen af en cirkulær økonomi. De træffer foranstaltninger til at forhindre eller minimere brug af farlige stoffer i materialecyklusser og til at forvalte kemikalier i produkter i hele deres livscyklus.

Artikel 12

Modstandsdygtighed over for katastrofer

1. Parterne samarbejder om at opbygge befolkningens, samfundets, institutionernes og infrastrukturens modstandsdygtighed over for katastrofer. De tager hensyn til de stærke sammenhænge mellem katastrofer og klimaændringer og katastrofers indvirkning på den menneskelige og sociale udvikling, menneskers eksistensgrundlag, navnlig når der er tale om sårbare grupper og enkeltpersoner, kulturarven, den miljømæssige integritet, den økonomiske udvikling og menneskers sikkerhed. De bestræber sig på at gennemføre og overvåge Sendairammen for katastrofeforebyggelse 2015-2030, herunder gennem udveksling af oplysninger og bedste praksis, under hensyntagen til deres relevante politiske rammer, herunder rammen for modstandsdygtig udvikling i Stillehavsområdet.

2. Parterne fremmer en holistisk tilgang til reduktion af katastroferisici, herunder ved at tage hensyn til rammen for modstandsdygtig udvikling i Stillehavsområdet, ved at investere i risikoforebyggelse og -beredskab, integrering af risikoreduktionsforanstaltninger i genopretningstiltag og fremme af forsikringer mod finansielle risici. De fremmer modstandsdygtigheden inden for offentlige tjenester, infrastruktur, fødevaresikkerhed og vandsikkerhed og sikrer, at investeringer afspejler en realistisk forståelse af fremtidige risici og sigter mod at imødegå dem. De sætter modstandsdygtighed over for klimaændringer i centrum for alle genopbygnings- og genopretningsbestræbelser, herunder ved at gennemføre en tilgang med bedre genopbygning.

3. Parterne samarbejder om at styrke adgangen til samt overførsel og systematisk anvendelse af relevante teknologier med henblik på at opbygge modstandsdygtighed. De investerer i indsamling og anvendelse af katastrofestatistikker og tabsdata, omfattende risikovurdering, gennemførelse af risikoreduktionsplaner på alle niveauer og stærkere forbindelser mellem reduktion af katastroferisici og tilpasning til klimaændringer. De støtter anvendelsen af rumteknologi og -information til at forbedre forebyggelses-, beredskabs-, indsats- og genopretningsforanstaltninger.

4. Parterne bestræber sig på at styrke inklusiv risikostyring på alle niveauer, herunder kapacitetsudvikling i nationale og regionale ekspertisecentre for katastroferisikoreduktion og klimainnovation. De bestræber sig på at øge kapaciteten til overvågning, tidlig varsling og risikovurdering og styrke den indenlandske og regionale kapacitet og handleevne inden for forebyggelse, afhjælpning, beredskab, reaktion og genopretning, herunder civilbeskyttelsesmekanismer, samt kapaciteten hos lokalsamfundene og de lokale institutioner, med fokus på de mest sårbare og marginaliserede husstande og grupper.

5. Parterne overvåger prioriteter og mål for katastroferisikostyring og klimarisikostyring og evaluerer dem i forhold til international bedste praksis.

AFSNIT II

INKLUSIV OG BÆREDYGTIG ØKONOMISK UDVIKLING

Artikel 13

1. Parterne forfølger integrerede strategier og gennemfører reformer for at opbygge modstandsdygtige og diversificerede økonomier, fremme økonomisk vækst og omstilling, styrke forretnings- og handelsforbindelser og understøtte overgangen til fuld beskæftigelse af høj kvalitet. De forpligter sig til at skabe et erhvervsklima, der fremmer større investeringsstrømme og udvikling af den private sektor. De styrker og uddyber det intraregionale økonomiske samarbejde, herunder mobiliteten for varer og tjenesteydelser. De tilskynder til og fremmer en mere udbredt anvendelse af deres respektive valutaer i internationale transaktioner.

2. Parterne fremmer foranstaltninger til støtte for den forandringsskabende dimension af videnskab, teknologi, innovation og forskning. De søger at opnå cirkulære og klimaresistente lavemissionsøkonomier og sikre, at alle mennesker drager fordel af nye forretningsmuligheder, at de grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder respekteres og opretholdes, herunder gennem arbejdsmarkedsdialog, og at sårbare befolkningsgruppers, kvinders og unges socioøkonomiske myndiggørelse og inklusion fremmes, herunder ved hjælp af passende sociale beskyttelsesforanstaltninger. De er enige om at koncentrere indsatsen om centrale sektorer med en multiplikatoreffekt i forhold til bæredygtig vækst, jobskabelse og udryddelse af fattigdom, hvilket også indebærer mulighed for samarbejde på nye økonomiske områder.

Kapitel 1

Økonomisk vækst og diversificering

Artikel 14

Drivkræfter for økonomisk udvikling

1. Parterne gennemfører som en prioritet foranstaltninger, der bidrager til at opnå højere økonomisk produktivitet gennem diversificering, teknologisk opgradering og innovation, samt foranstaltninger, der forbedrer stabiliteten på det makroøkonomiske område og i den finansielle sektor, forenkler og harmoniserer forskrifterne og procedurerne for virksomheder, fremmer effektive og forudsigelige skattesystemer og forbedrer de offentlige forvaltningers og retssystemernes effektivitet. De indfører forsvarlige konkurrencepolitikker og sikrer beskyttelsen af jord- og ejendomsrettigheder samt intellektuelle ejendomsrettigheder.

2. Parterne er enige om at fremme fornuftig lovgivning og regulering og forsvarlige politikker med henblik på at lette erhvervsaktiviteten, mindske reguleringsmæssige og administrative hindringer og øge gennemsigtigheden og samtidig udvikle iværksætterfærdigheder og virksomhedskultur med sigte på at øge investeringerne og udviklingen af den private sektor. De fremmer ligeledes virksomhedernes sociale ansvar og ansvarlig forretningsskik, også hvad angår hensyntagen til miljømæssige aspekter.

3. Parterne er enige om at fremme og styrke udviklingen af menneskelig kapital, navnlig gennem investeringer i og støtte til opbygningen af en arbejdsstyrke, som er tilstrækkeligt højtuddannet, faguddannet, kvalificeret og effektiv til, at den kan få adgang til anstændig beskæftigelse, herunder i nye dynamiske vækstsektorer, og matcher efterspørgslen på arbejdsmarkederne, samtidig med at inddragelsen af den private sektor styrkes. De lægger særlig vægt på at styrke digitale færdigheder, tekniske uddannelser og erhvervsuddannelser og videregående uddannelsesprogrammer.

4. Parterne fremmer politikker, som gør arbejdsmarkedsinstitutionerne mere relevante og effektive. De fremmer den intraregionale arbejdskraftsmobilitet til støtte for udviklingsbehovene hos OACSS-medlemmerne i Stillehavsområdet og for at imødekomme den private sektors behov og bidrage til bedre økonomisk integration, større investeringer og øget erhvervsproduktivitet.

5. Parterne støtter udviklingen af vigtig infrastruktur såsom energi, transport og vand samt tjenester inden for informations- og kommunikationsteknologi (IKT) og digital konnektivitet.

6. Parterne fremmer udviklingen af landdistrikterne og diversificeringen af økonomien i landdistrikterne, herunder ved at styrke forbindelserne mellem resistent infrastruktur, turisme, landbrug og industri.

7. Parterne støtter foranstaltninger med sigte på at forbedre kvaliteten og disponibiliteten af samt adgangen til forsikringsrelaterede og finansielle og ikke-finansielle tjenesteydelser til private virksomheder i såvel den formelle som den uformelle sektor. De forbedrer adgangen til økonomisk overkommelig finansiering, herunder ved at udvikle levedygtige banksystemer og ikkebanksystemer og styrke digitale finansielle tjenesteydelser, der gør det lettere at opnå værditilvækst, ved at integrere virksomheder, navnlig mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder, i regionale og globale værdikæder og ved at udbygge produktion, kapacitet med hensyn til handelsregulering, iværksætteri, bedre erhvervsfremmende tiltag, diversificering af produkter og eksportdestinationer samt teknologisk forbedring og innovation, herunder e-handelsplatforme.

Artikel 15

Investeringer

1. Parterne forpligter sig til at fremme, skabe og opretholde et gunstigt klima for ansvarlige investeringer til gensidig fordel. De strømliner og fremskynder administrative procedurer og krav og understøtter foranstaltninger, der tilvejebringer et forudsigeligt og sikkert investeringsklima, letter partnerskaber og fremmer dialogen mellem den offentlige og den private sektor.

2. Parterne er enige om at tiltrække og bevare bæredygtige og ansvarlige offentlige og private investeringer, herunder udenlandske direkte investeringer, gennem blandinger, garantier og andre innovative finansielle instrumenter for at øge investorernes tillid. De bestræber sig på at give investorerne tilstrækkelige og let tilgængelige oplysninger om forretningsmuligheder i både EU og OACSS-medlemmerne i Stillehavsområdet.

3. Parterne forpligter sig til at samarbejde om at fremme investeringer gennem en passende blanding af tiltag med særlig vægt på unge og kvinder.

Artikel 16

Udvikling af den private sektor

1. Parterne understøtter udviklingen af en dynamisk, konkurrencedygtig og ansvarlig privat sektor, herunder gennem vedtagelse af de nødvendige politikker og økonomiske, institutionelle og lovgivningsmæssige reformer på nationalt eller regionalt niveau, eller begge dele. De træffer foranstaltninger til at styrke og forbedre den private sektors produktivitet og effektivitet. De lægger særlig vægt på vækst og forbedret konkurrenceevne for mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder, på virksomhedsinkubatorer og på udviklingen af hjemmeindustrier.

2. Parterne udnytter de muligheder, der opstår som følge af teknologiske fremskridt og den digitale økonomi. De bestræber sig på at mobilisere investeringer til støtte for forskning og innovation og den digitale økonomi og på at tilskynde den private sektor til at fremme digitaliseringen, navnlig med hensyn til investeringer, innovation, markedskendskab, adgang og ekspertise.

3. Parterne fremmer industriel udvikling med henblik på at opnå bæredygtig økonomisk vækst. De vedtager målrettede politikker, der tager sigte på at fremme industriel vækst og industrielle muligheder, også i små industrivirksomheder, navnlig gennem etablering af forbindelser og værdiforøgende aktiviteter. De tilskynder til udvikling af hensigtsmæssige teknologier og processer og diversificering af nicheprodukter. De udvikler og gennemfører strategier, der opbygger regional og national kapacitet til at øge konkurrenceevnen inden for mellem- og højteknologisk produktion og eksport.

4. Parterne fremmer et mere effektivt ressourceforbrug og indførelse af renere og mere miljøvenlige teknologier og industriprocesser. De bekæmper effektivt alle former for forurening som følge af økonomiske aktiviteter, herunder ved klart at fastlægge og pålægge industrien og virksomhedslederne deres ansvarsområder i hele forsyningskæden på grundlag af princippet om udvidet producentansvar og princippet om, at forureneren betaler.

Artikel 17

Videnskab, teknologi, innovation og forskning

1. Parterne samarbejder inden for videnskabelig forskning, teknologisk udvikling og innovation med henblik på at fremme social og økonomisk udvikling, håndtere samfundsmæssige udfordringer og forbedre den regionale konkurrenceevne. De udvikler sammenkoblingen af og interoperabiliteten mellem forskningsnet og IT-relaterede og videnskabelige datainfrastrukturer og -tjenester og fremmer en sådan udvikling inden for deres regionale kontekst.

2. Parterne letter, hvis det er relevant, adgangen til hinandens programmer inden for videnskab, teknologi og innovation, forskningsinfrastrukturer og -faciliteter, publikationer og videnskabelige data på relevante områder, herunder klimaændringer og have.

3. Parterne samarbejder om spørgsmål af fælles interesse inden for civile rumaktiviteter såsom rumforskning, applikationer og tjenester, der benytter globale satellitnavigationssystemer, udvikling af satellitbaserede forstærkningssystemer og jordobservation og geovidenskab, navnlig i forbindelse med brug af mekanismer for tidlig varsling og overvågning.

Artikel 18

Pengeoverførsler

Parterne, som anerkender, at pengeoverførsler er en vigtig finansieringskilde for inklusiv og bæredygtig udvikling, tilstræber at reducere transaktionsomkostningerne ved pengeoverførsler til mindre end 3 % og fjerne kanaler for pengeoverførsler med omkostninger på over 5 % senest i 2030, fremme finansiel forståelse og finansiel inklusion via innovative finansielle instrumenter og forbedre de reguleringsmæssige rammer for øget inddragelse af ikketraditionelle økonomiske aktører, herunder gennem anvendelse af nye teknologier.

Kapitel 2

Handelssamarbejde

Artikel 19

Handelsintegration

1. Parterne forpligter sig til at forbedre handelsmulighederne til deres gensidige fordel, også med den bredere region, herunder OLT'erne. De sigter mod at fremme en gnidningsløs og gradvis integration af OACSS-medlemmerne i Stillehavsområdet i verdensøkonomien, navnlig ved fuldt ud at udnytte det potentiale, der ligger i regional integration og samhandel med andre regioner.

2. Parterne støtter gennemførelsen af den eksisterende foreløbige partnerskabsaftale mellem Det Europæiske Fællesskab på den ene side og Stillehavslandene på den anden side samt nævnte aftales funktionsmåde og tilskynder interesserede lande til at tiltræde og, hvor det er relevant, udvide nævnte aftales anvendelsesområde.

3. Parterne støtter regionale økonomiske integrationsprocesser i Stillehavsområdet, herunder gennem lettelse af samhandelen og reguleringsmæssig harmonisering, for at sætte lande i stand til at drage fordel af samhandelen med deres naboer og fremme deres integration i regionale og globale værdikæder.

Artikel 20

Handelskapacitet

1. Parterne samarbejder om at opbygge handelskapacitet, herunder gennem styrket produktion og iværksætteri og øgede investeringer i værdiforøgende sektorer. De sikrer, at rammebetingelserne og de rette indenlandske politikker er på plads for at lette større handelsstrømme.

2. Parterne samarbejder på området handelslettelser, idet de tager udgangspunkt i deres respektive forpligtelser i henhold til WTO's aftale om handelslettelser. Inden for rammerne af dette samarbejde tages der hensyn til de specifikke behov, som OACSS-medlemmerne i Stillehavsområdet har, herunder de behov, der er relateret til geografiske begrænsninger, teknologi, handelsfinansiering og konnektivitet. De bestræber sig på at mindske handelsomkostningerne i forbindelse med import, eksport, transit og andre toldprocedurer for bevægeligheden for varer og tjenesteydelser, herunder automatiseringen af toldprocedurer.

3. Parterne samarbejder om at forhindre, identificere og fjerne unødvendige tekniske handelshindringer samt unødvendige ikketoldmæssige hindringer, der begrænser deres eksport. De samarbejder navnlig om at sikre, at internationale standarder overholdes, gennem hensigtsmæssig støtte til kapacitetsopbygning og forbedrede kvalitetskontrolmekanismer og certificeringslaboratorier.

4. Parterne samarbejder om at styrke sundheds- og plantesundhedsforskrifter og -praksis, herunder ved hjælp af institutionelle og reguleringsmæssige mekanismer og hensigtsmæssige informationssystemer og infrastrukturer.

5. Parterne samarbejder om at gennemføre administrative samarbejds- og verifikationsordninger i deres handelsforbindelser.

6. Parterne, der anerkender, hvor meget den digitale teknologi bidrager til at lette samhandelen, er enige om at samarbejde om hensigtsmæssige regionale digitale platforme for national og grænseoverskridende handel i Stillehavsområdet.

Artikel 21

Tjenesteydelser

1. Parterne støtter udviklingen af en robust og dynamisk servicesektor, idet de anerkender, hvor meget denne sektor bidrager til økonomisk vækst og jobskabelse, til levering af input til alle økonomiske aktiviteter og til at lette forandringsskabende produktions- og eksportprocesser.

2. Parterne samarbejder for at styrke kapaciteten til at levere tjenesteydelser. De lægger særlig vægt på tjenesteydelser i forbindelse med fysiske personers bevægelighed i forretningsøjemed, finansielle tjenesteydelser og andre former for erhvervsservice, turisme, kulturelle og kreative industrier, bygge- og anlægsvirksomhed og tilknyttede ingeniørtjenester.

3. Parterne er enige om at tilskynde til indgåelse af aftaler om gensidig anerkendelse, hvor det er relevant, herunder med henblik på at lette anerkendelsen af erhvervsmæssige kvalifikationer. De samarbejder om at fjerne hindringer for handel med tjenesteydelser med henblik på at fremme konkurrencen, skabe beskæftigelse, fremme vækst og udvikling og forbedre kvaliteten i deres servicesektorer.

Kapitel 3

Centrale sektorer

Artikel 22

Blå økonomi

1. Parterne fremmer en blå økonomi, der er velforvaltet og bæredygtig og sigter mod at forene bæredygtig økonomisk vækst med jobskabelse, bedre eksistensgrundlag og social lighed, rimelige økonomiske fordele og styrket fødevaresikkerhed, baseret på bevarelse af marine økosystemer og biodiversitet og bæredygtig udnyttelse af ressourcerne.

2. Parterne samarbejder om at udvikle bæredygtig akvakultur gennem effektiv fysisk planlægning, en økosystembaseret tilgang og mere lige vilkår for investorer, samtidig med det sikres, at lokalsamfundenes interesser i den sammenhæng tilgodeses.

3. Parterne fremmer en bæredygtig udvikling af fiskeriet, herunder også ikkeindustrielt fiskeri, ved at fremme bæredygtige værdikæder gennem øgede investeringer i produktivitet og lokal forarbejdningskapacitet og samtidig sikre bæredygtig udnyttelse af fiskeressourcerne og forbedret fødevaresikkerhed.

4. Parterne udnytter mulighederne inden for marin bioteknologi, støtter forskning og mindsker tekniske flaskehalse for at lette adgangen for investorer, samtidig med at de undgår risici for havmiljøet.

5. Parterne fremmer forskning, innovation og udveksling af viden, bedste praksis og erfaringer om blå økonomi, herunder styrkelse af fysisk planlægning og velfunderet beslutningstagning med hensyn til investeringer.

6. Parterne fremmer vedvarende havenergi med henblik på at fremskynde omstillingen til ren energi på alle øer.

Artikel 23

Landbrug

1. Parterne fremmer bæredygtigt landbrug og støtter agroøkologiske metoder og foranstaltninger med henblik på at opbygge et klimaresistent landbrug og sikre værditilvækst og diversificering for at forbedre eksistensgrundlag, øge indkomster og skabe anstændig beskæftigelse.

2. Parterne samarbejder om at øge mulighederne for producenter, forarbejdningsvirksomheder og eksportører, navnlig mindre landbrugere, for at få adgang til markeder på nationalt, regionalt og internationalt niveau, herunder gennem en forbedring af støtte til landbrugsrådgivning, infrastrukturer i landdistrikterne og adgang til finansiering De samarbejder om at sikre overensstemmelse med internationalt anerkendte praksisser og standarder under hensyntagen til deres respektive relevante politiske rammer.

3. Parterne fremmer fødevaresikkerheden ved at udvikle inklusive og ernæringsfølsomme værdikæder baseret på biodiversitet, herunder via lokal værdiforøgelse og forarbejdning og opbygning af kapacitet hos aktørerne i værdikæden. De fremmer registreringen og beskyttelsen af geografiske betegnelser for landbrugs- og fødevareprodukter fra både Stillehavsområdet og Den Europæiske Union.

4. Parterne samarbejder om at bekæmpe skadegørere, sygdomme og invasive arter, der angriber deres landbrug.

Artikel 24

Turisme

1. Parterne forpligter sig til at sikre en afbalanceret og bæredygtig udvikling af turismen og maksimere dens potentiale til at bidrage til økonomisk vækst, skabe anstændige job og øge de offentlige indtægter, idet de sikrer, at der samtidig tages hensyn til miljømæssige, kulturelle og sociale dimensioner.

2. Parterne øger beskyttelsen af og søger at fremme kulturarven og naturressourcerne og styrker forbindelserne mellem turistsektoren og andre relevante økonomiske sektorer, navnlig transport, landbrug og den blå økonomi.

3. Parterne samarbejder om at fremme bæredygtige udviklingsmetoder og stræber efter at optimere de socioøkonomiske fordele ved turisme, beskytte landområder, have, mennesker og kulturer, respektere lokalsamfundenes integritet og interesser og bidrage til, at de inddrages i udviklingen af turisme, navnlig turisme i landdistrikter og lokalsamfund samt økoturisme. De fremmer investeringer i ny teknologi til forskning og statistisk udvikling, modstandsdygtighed over for klima og katastrofer, biodiversitet, affaldshåndtering, vedvarende energi og energieffektivitet, vand- og fødevaresikkerhed samt lokalsamfundenes eksistensgrundlag og deltagelse.

4. Parterne øger investeringerne i fremme og udvikling af produkter og tjenester inden for turisme. De fremmer udviklingen af innovative partnerskaber med relevante luftfartsselskaber og krydstogtoperatører, investerer i udvikling af menneskelig kapital, uddannelse og kapacitetsopbygning inden for turisme, markedsføring, herunder digital markedsføring, og tilskynder til forretningsforbindelser og udveksling af faguddannet personale med henblik på at øge konkurrenceevnen, forbedre serviceniveauet og videreudvikle turistsektoren.

Artikel 25

Bæredygtig energi

1. Parterne anerkender energisektorens betydning for økonomisk velstand, menneskelig og social udvikling og menneskers sikkerhed samt behovet for en gnidningsløs omstilling til en lavemissionsøkonomi. De bestræber sig på at styrke energisikkerheden og energiinfrastrukturernes modstandsdygtighed for at gøre ren energi mere tilgængelig og økonomisk overkommelig.

2. Parterne er enige om at støtte energireformer i Stillehavsområdet, der bidrager til at reducere kulstofintensiteten i dets udviklingsprocesser, effektivisere energiforsyningen og energiforbruget i slutanvendelserne, øge energiinfrastrukturens modstandsdygtighed og mindske nettodrivhusgasemissionerne, idet der tages hensyn til deres respektive relevante politiske rammer, herunder handlingsrammen for energiforsyningssikkerhed i Stillehavsområdet og rammeprogrammet for modstandsdygtig udvikling i Stillehavsområdet.

3. Parterne fremmer åbne, gennemsigtige og velfungerende energimarkeder, der er drivkraft for inklusive og bæredygtige investeringer i ansvarlig produktion, transmission og distribution af energi og i energieffektivitet.

4. Parterne fremmer energieffektivitet og energibesparelser i alle led i energikæden fra produktion til forbrug og styrker, forbedrer og omdanner energiproduktions- og energidistributionsanlæg, herunder ved at styrke og udvide eldistributionsnet i byer og landdistrikter.

5. Parterne fremmer energiomstillingen i Stillehavsområdet gennem udvikling og indførelsen af rene, forskelligartede, omkostningseffektive og bæredygtige energiteknologier, herunder teknologier for vedvarende energi og lavemissionsenergi.

Artikel 26

Konnektivitet

1. Parterne styrker i erkendelse af Stillehavsøstaternes geografiske begrænsninger konnektiviteten i hele Stillehavsområdet og sikrer, at den er bæredygtig, omfattende og regelbaseret, og at den fremmer investeringer og lige vilkår for virksomhederne. De bestræber sig på at opbygge sikre, modstandsdygtige og bæredygtige transportforbindelser ad luft-, land- og søvejen og digitale net, fra mobilnet til faste net, fra internetbackbone til accesnet og fra kabel til satellitter. De forpligter sig til at søge at sikre energikonnektivitet med henblik på at fremme moderne, effektive og rene løsninger og styrke mellemfolkelige kontakter.

2. Parterne forpligter sig til at omstrukturere, styrke og forbedre transportsystemer og dertil knyttede infrastruktursystemer, lette og forbedre bevægeligheden for passagerer, herunder personer med nedsat mobilitet, og for varer og tilvejebringe omkostningseffektiv, sikker og bæredygtig adgang til pålidelige og effektive transporttjenester inden for bytransport, luft- og søtransport, transport ad indre vandveje samt jernbane- og vejtransport. De forbedrer den overordnede styring af transportsektoren ved at udvikle og gennemføre effektive bestemmelser for at lette harmoniseringen i hele Stillehavsområdet, muliggøre fair konkurrence og interoperabilitet inden for og mellem transportformerne samt aktivere og fremme den private sektors deltagelse i transportprojekter, herunder vedligeholdelse, fjernelse af kapacitetsbegrænsninger og infrastrukturer med manglende mellemled.

3. Parterne anerkender betydningen af omkostningseffektive og effektive tjenesteydelser inden for søtransport som den vigtigste transportform til at lette handelen. De samarbejder i søtransportsektoren for at fremme den indsats, som OACS-stater i Stillehavsområdet gør for at udvikle konkurrencedygtige havne og havnetjenester, herunder navigationsinfrastruktur, med henblik på at forbedre bevægeligheden for varer og personer.

4. Parterne samarbejder i luftfartssektoren og overvejer ligeledes at øge antallet af ruter og hyppigheden af luftfartstjenester i Stillehavsområdet. De samarbejder også om at styrke og forbedre luftfartssikkerheden og overvågningen af luftrummet, herunder evnen til at reagere på trusler og risici i tilknytning dertil. De er enige om at styrke og forbedre navigationshjælpefaciliteter til fly- og sørejser, herunder flyvekontrol og kartografi.

5. Parterne søger at fremme adgangen til åbne, økonomisk overkommelige og sikre bredbåndsforbindelser og digital infrastruktur, herunder via forbedrede undersøiske kabler. De træffer foranstaltninger til at lette adgangen til IKT og støtter en hensigtsmæssig anvendelse af kunstig intelligens og tingenes internet samt etableringen af vidtrækkende, billige trådløse net, der er tilpasset de lokale forhold. De bestræber sig på at etablere de reguleringsinstitutioner, der er nødvendige for at give tjenesteudbydere licenser, fremme konkurrencemæssig adfærd, sikre forbrugervelfærd og -beskyttelse og styrke det regionale samarbejde under hensyntagen til parternes relevante politiske rammer, herunder den regionale strategiske handlingsplan for IKT i Stillehavsområdet.

Artikel 27

Udvindingsindustri

1. Parterne, der anerkender udvindingsindustriens bidrag til den økonomiske udvikling, fremmer bæredygtige og ansvarlige investeringer gennem passende lovgivning, politikker og reguleringsmæssige rammer, der er i overensstemmelse med international bedste praksis. De søger at sikre retfærdig og uhindret adgang til råstofforekomster under fuld iagttagelse af de enkelte landes nationale love og suverænitet over deres naturressourcer, samtidig med at de opretholder de berørte lokalsamfunds rettigheder.

2. Parterne er enige om at fremme en ansvarlig forvaltning af råstofforekomster, herunder ved at udvikle lovgivningsmæssige rammer, samtidig med at der tages hensyn til miljømæssige virkninger. De fremmer gennemsigtighed og ansvarlighed i overensstemmelse med principperne i gennemsigtighedsinitiativet for udvindingsindustrien.

3. Parterne fremmer brugen af relevante teknologier for at lette bæredygtig og ansvarlig udforskning og udnyttelse af råstofforekomster.

Artikel 28

Skovbrug

1. Parterne fremmer bæredygtig skovforvaltning og bæredygtig brug af skovressourcer, reducerer og standser skovrydning og skovforringelse, bevarer skovenes biodiversitet og økosystemer, bekæmper ulovlig skovhugst og dertil knyttet handel og fremmer ressource- og energieffektive produkter fra bæredygtigt forvaltede skove.

2. Parterne fremmer bæredygtige værdikæder for råvarer og produkter fra agroindustri og skovbrug og prioriterer jobskabelse og andre økonomiske muligheder i forbindelse med bevarelsen af økosystemer. De samarbejder om bæredygtig forvaltning af skove, herunder for at sikre lovlig og bæredygtig tilvejebringelse af produkter til kommercielt udbytte og bæredygtig kommerciel udnyttelse af plante- og dyrelivet i skovområder, i fuld overensstemmelse med international bedste praksis og internationale standarder og relevante internationale aftaler. De samarbejder og fremmer anvendelsen af hensigtsmæssige teknologier og metoder til at identificere og udvikle urter og andre skovbaserede materialer, der kan bruges til lægemidler, og sikrer samtidig, at der ikke opstår tab af biodiversitet, at der ikke skabes en ubalance i økosystemet, og at adgangen til lægemidler ikke hæmmes.

3. Parterne samarbejder om at forbedre forvaltningen af skove og skovenes bæredygtighed, herunder ved at tage hensyn til EU-handlingsplanen for retshåndhævelse, god forvaltningspraksis og handel på skovbrugsområdet (FLEGT) og tilskynde til udvikling af frivillige partnerskabsaftaler. De bestræber sig på at styrke sammenhængen og det positive samspil på landeniveau mellem FLEGT-handlingsplanen og klimaindsatsen i skov- og arealanvendelsessektoren, herunder i forbindelse med andre internationale initiativer, navnlig Warszawarammen for reduktion af emissioner fra skovrydning og skovforringelse (REDD+). De fremmer udvikling og revision af politikker, lovgivning, regulering, strategier og planer for klimaindsatsen i skov- og arealanvendelsessektoren i overensstemmelse med landenes nationalt bestemte bidrag. De tager skridt til at forbedre kvaliteten af opgørelserne over emissioner og optag fra skovsektoren.

4. Parterne støtter udviklingen af strategier og initiativer vedrørende skovtilpasning og skovbevarelse for at forbedre skovenes sundhedstilstand, vende udviklingen med skovrydning, genoprette forringede skovlandskaber, øge modstandsdygtigheden over for klimaændringer og genetablere skovdække. I erkendelse af den betydning, som natur- og urskove har for tilvejebringelsen af økosystem-, klima- og kulturtjenester, som vores samfund er afhængige af, samarbejder parterne om at udarbejde og gennemføre hensigtsmæssige tilgange og positive incitamenter for at fremme tilpasningen og bevarelsen deraf.

5. Parterne støtter styrkelsen af og kapacitetsopbygning i regionale, subregionale og nationale institutioner og agenturer med ansvar for bæredygtig forvaltning af skove. De øger offentlighedens bevidsthed om skovrydning på alle niveauer og tilskynder til forbrug af ressource- og energieffektive produkter fra bæredygtigt forvaltede skove. De fremmer og støtter lokalbefolkningens anvendelse af alternativt, bæredygtigt og rent brændsel til madlavning. De styrker inddragelsen af lokale myndigheder og samfund i indsatsen for at beskytte skovene.

AFSNIT III

HAVE OG FISKERI

Artikel 29

Parterne anerkender, at havene spiller en afgørende rolle for liv på jorden, bæredygtig udvikling og menneskers eksistensgrundlag. De er enige om at øge indsatsen for at beskytte havene mod de negative konsekvenser og virkninger af forskellige former for pres såsom klimaændringer, forsuring af have og koralblegning, overudnyttelse, ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri (IUU-fiskeri) og andre destruktive og ikkebæredygtige aktiviteter. De fremmer bæredygtig udvikling af den blå økonomi, beskytter marine økosystemer og biodiversitet, mindsker forurening af enhver art og gennemfører politikker til modvirkning af og tilpasning til klimaændringer.

Kapitel 1

Havforvaltning

Artikel 30

Bæredygtige have

1. Parterne anerkender hinandens bestræbelser for at sikre en bedre og integreret havforvaltning, styrkede regionale og subregionale bevarelses- og forvaltningsforanstaltninger for fiskeriet, overvågning af og kontrol og tilsyn med fiskeriet, andre regionsspecifikke strategier samt instrumenter til at sikre en effektiv havforvaltning.

2. Parterne tager de nødvendige skridt for at gennemføre de relevante internationale og regionale traktater, konventioner og aftaler om havforvaltning, som de er part i, samt bestemmelserne deri om bevarelse og forvaltning af ressourcer.

3. Parterne styrker havforvaltningen med henblik på at sikre bæredygtig udnyttelse og bevarelse heraf i overensstemmelse med FN's havretskonvention (UNCLOS) og under hensyntagen til relevante regionale rammer, herunder ved at fremme en tilgang med integreret forvaltning, hvori der tages hensyn til de sociale, økonomiske og miljømæssige dimensioner af bæredygtig udvikling.

4. Parterne samarbejder for at mindske og lette presset på havene og deres ressourcer, opnå sikre, rene og bæredygtigt forvaltede have samt for at opnå større viden om havene. De samarbejder om at beskytte, bevare og genoprette kystøkosystemer og marine økosystemer.

5. Parterne samarbejder om at forebygge og mindske havforurening og bekæmpe støjforurening og havaffald, herunder plast og mikroplast, olieudslip og nukleare forurenede stoffer. De støtter og søger at opnå en regulering af reduktionen af drivhusgasemissioner fra skibe, idet de aktivt støtter en hurtig gennemførelse af Den Internationale Søfartsorganisations indledende strategi for reduktion af drivhusgasemissioner fra skibe. De vedtager lovgivning og forskrifter om udledning og dumpning af skadeligt affald, herunder sanktioner for overtrædelse.

6. Parterne er enige om at basere deres beslutninger på den bedste tilgængelige videnskab, idet der tages behørigt hensyn til princippet om en økosystembaseret tilgang, forsigtighedsprincippet og den betydning, som traditionel og oprindelig viden har.

7. Parterne styrker samarbejdet om forskning, udformning og gennemførelse af bevarelses- og forvaltningsforanstaltninger, maritim fysisk planlægning og etablering af beskyttede havområder og havreservater i overensstemmelse med folkeretten, på grundlag af den bedste tilgængelige videnskab og under hensyntagen til de oprindelige og lokale samfunds viden.

8. Parterne samarbejder om at opbygge kapacitet og ekspertise inden for havforvaltning, herunder gennem videnskabelig havforskning og overførsel af havteknologi, i overensstemmelse med UNCLOS.

9. Parterne fremmer dialog og samarbejde om alle aspekter af havforvaltning, herunder om spørgsmål vedrørende klimaændringer, stigningen i havenes vandstand og de mulige følger heraf, havminedrift, fiskeri, havforurening samt forskning og udvikling.

10. Parterne anerkender de generelle betænkeligheder, der er givet udtryk for med hensyn til havminedriftens indvirkning på havmiljøet og dets biodiversitet. De gør brug af den bedste tilgængelige videnskab, anvender forsigtighedsprincippet og en økosystembaseret tilgang, fremmer forskning og udveksler bedste praksis på områder af fælles interesse i forbindelse med mineralske ressourcer i havbunden for at sikre en forsvarlig miljøforvaltning af aktiviteter, der tager sigte på at beskytte og bevare havmiljøet og dets biodiversitet.

Artikel 31

Biodiversitet i områder uden for national jurisdiktion

1. Parterne samarbejder, herunder gennem kompetente internationale og regionale organisationer og ordninger, om bevarelse og bæredygtig udnyttelse af havets biodiversitet i områder uden for national jurisdiktion på grundlag af den bedste tilgængelige videnskab.

2. Parterne fremmer kapacitetsopbygning og overførsel af havteknologi til bevarelse og bæredygtig udnyttelse af havets biodiversitet i områder uden for national jurisdiktion, herunder gennem internationalt samarbejde.

Kapitel 2

Fiskeri

Artikel 32

Bæredygtig bevarelse og forvaltning af fiskeressourcer

1. Parterne samarbejder om at sikre bevarelse og bæredygtig forvaltning og udnyttelse af fiskeressourcer på bilateralt, subregionalt, regionalt og multilateralt plan, alt efter hvad der er relevant.

2. Parterne samarbejder om at sikre, at fiskeressourcerne bevares og forvaltes effektivt og fanges bæredygtigt, og at det sociale og økonomiske udbytte optimeres.

3. Parterne er enige om at fremme gennemsigtige og videnskabeligt baserede bevarelses- og forvaltningsforanstaltninger i overensstemmelse med folkeretten, navnlig de regler og principper, der er fastsat i UNCLOS og FN's aftale om fiskebestande, under iagttagelse af de bevarelses- og forvaltningsforanstaltninger, der er vedtaget af regionale fiskeriforvaltningsorganisationer, hvis det er relevant.

4. Parterne samarbejder om at sikre en bæredygtig økonomisk udvikling af kystfiskeriet gennem effektive politikker, love og forskrifter. De fremmer lokalsamfundenes, småfiskeres og ikkeindustrielle fiskeres adgang til fiskeressourcerne og fremmer fødevaresikkerhed og lighed mellem og inden for generationerne.

Artikel 33

Ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri

1. Parterne opretholder eller vedtager i overensstemmelse med internationale forpligtelser initiativer med henblik på at bekæmpe IUU-fiskeri i deres respektive jurisdiktioner, i andre jurisdiktioner og på åbent hav i erkendelse af, at sådanne aktiviteter udgør en alvorlig trussel mod en effektiv bevarelse, forvaltning og bæredygtig udnyttelse af fiskeriet.

2. Parterne gennemfører politikker og foranstaltninger med henblik på at udelukke produkter fra IUU-fiskeri fra handelsstrømmene. De gennemfører og håndhæver overvågnings-, kontrol- og tilsynsforanstaltninger såsom observatørordninger, fartøjsovervågningssystemer, fiskerilicenser og -tilladelser, registrering og indberetning af fangster, omladningskontrol, inspektion og havnestatskontrol samt dertil knyttede foranstaltninger til at sikre, at reglerne overholdes, herunder håndhævelsestiltag og sanktioner i overensstemmelse med nationale bestemmelser, med sigte på at bevare fiskebestandene, forhindre overfiskning og fremme bæredygtigt fiskeri.

3. Parterne er i overensstemmelse med deres forpligtelser i henhold til gældende nationale love og subregionale, regionale og internationale instrumenter enige om ikke at give adgang til fartøjer fra parter, for hvilke det er konstateret, at de har udøvet IUU-fiskeri i andre jurisdiktioner og på åbent hav, eller som tidligere har udøvet IUU-fiskeri, og at nægte at yde dem tjenester eller at udvise dem fra deres havne.

4. Parterne bestræber sig på at ratificere relevante internationale aftaler vedrørende IUU-fiskeri, navnlig aftalen om havnestatsforanstaltninger, der skal forebygge, afværge og standse ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri, udfærdiget den 22. november 2009 i Rom, og søger at øge komplementariteten og sammenhængen mellem internationale og regionale foranstaltninger og strategier til bekæmpelse af IUU-fiskeri.

Artikel 34

Subsidier til skadeligt fiskeri

Parterne er enige om at tage de nødvendige skridt til at forbyde visse former for fiskerisubsidier, der bidrager til overkapacitet og overfiskning, og til at afskaffe subsidier, der bidrager til IUU-fiskeri, og afholde sig fra at indføre nye sådanne subsidier, idet de anerkender, at en passende, effektiv særlig og differentieret behandling af udviklingslande og mindst udviklede stater i Stillehavsområdet bør være en integreret del af forhandlingerne om fiskerisubsidier inden for rammerne af WTO.

AFSNIT IV

SIKKERHED, MENNESKERETTIGHEDER, DEMOKRATI OG FORVALTNINGSPRAKSIS

Artikel 35

Parterne samarbejder om at opnå fredelige og modstandsdygtige samfund, beskytter, fremmer og overholder menneskerettighederne og styrker de demokratiske principper og god forvaltningspraksis. De understøtter ansvarlige og gennemsigtige institutioner på alle niveauer og tager konkrete skridt vedrørende god forvaltningspraksis på skatteområdet og bekæmpelse af korruption, svig og hvidvaskning af penge. De imødegår nye eller voksende trusler mod sikkerheden, herunder terrorisme, trusler mod cybersikkerheden og alle former for grænseoverskridende organiseret kriminalitet, navnlig i forbindelse med maritim sikkerhed, cyberkriminalitet, menneskers sikkerhed og miljøsikkerhed, samtidig med at de beskytter menneskerettighederne, herunder gennem regionalt samarbejde, under hensyntagen til deres relevante politiske rammer, herunder principperne i Boe-erklæringen om regional sikkerhed og relevante strategier inden for rammerne af EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. De tilstræber, når det er hensigtsmæssigt i overensstemmelse med eksisterende internationale forpligtelser, at lette arbejdet med relevante spørgsmål i menneskerettighedsmekanismerne, herunder arbejdet i kontoret for FN's højkommissær for menneskerettigheder.

Kapitel 1

Sikkerhed

Artikel 36

Fred og sikkerhed

1. Parterne samarbejder om at sikre fred, sikkerhed og retfærdighed gennem beskyttelse, fremme og overholdelse af menneskerettighederne, god forvaltningspraksis, styrket sikkerhed for mennesker, miljøsikkerhed samt konfliktforebyggelse og fredsopbygning.

2. Parterne bekæmper alle former for identitetsbaseret vold, herunder seksuel og kønsbaseret vold, vold mellem samfundsgrupper og etnisk og religiøs vold. De støtter forsoningsprocesser gennem retsopgørsmekanismer, herunder oprindelig og traditionel praksis og sædvane, når og hvis disse ikke er uforenelige med internationalt anerkendte menneskerettigheder. De yder støtte til alle ofre for vold.

3. Parterne samarbejder om at forbedre den maritime sikkerhed i overensstemmelse med UNCLOS og under hensyntagen til relevante regionale rammer ved at udveksle oplysninger, reagere på trusler mod skibe og maritime anlæg og aktiver og håndhæve relevante love og forskrifter. De samarbejder, herunder ved hjælp af rumteknologi, om at håndtere sikkerhedsspørgsmål, der opstår som følge af grænseoverskridende kriminalitet såsom ulovlig handel med narkotika, sørøveri og væbnet røveri til søs, tvangsarbejde, menneskehandel og migrantsmugling.

4. Parterne bestræber sig på at udvikle nye initiativer til forebyggelse og bekæmpelse af terrorisme i alle dens former under fuld overholdelse af retsstatsprincippet og folkeretten, idet de adresserer de faktorer, der kan skabe et miljø, som kan befordre voldelig ekstremisme og radikalisering. De udvikler nye eller styrker eksisterende lovgivningstiltag og strategier og samarbejder om at imødegå og bekæmpe terrorisme, finansiering af terrorisme og dermed forbundne trusler, alt efter tilfældet, i fuld overensstemmelse med folkeretten, hvor det er relevant. De samarbejder om gennemførelsen af alle relevante resolutioner fra FN's Sikkerhedsråd (UNSCR'er), herunder UNSCR 2396 (2017) og 2462 (2019), og fra Generalforsamlingen. De afholder sig fra at yde nogen form for støtte til statslige og ikkestatslige aktører, der forsøger at udvikle, anskaffe, fremstille, besidde, transportere, overføre eller anvende nukleare, kemiske, biologiske eller andre våben og deres fremføringsmidler til terrorformål. De styrker samarbejdet for at sætte enkeltpersoner og samfund i stand til at forebygge og øge modstandsdygtigheden over for terrorhandlinger, voldelig ekstremisme og radikalisering.

5. Parterne bekræfter på ny, at klimaændringer er en eksistentiel trussel mod menneskers og samfunds eksistensgrundlag, sikkerhed og velfærd, og forpligter sig til at gøre fremskridt med gennemførelsen af Parisaftalen. De fremmer den globale anerkendelse af klimaændringer som en sikkerhedsrisiko og samarbejder om at forhindre, at virkningerne af klimaændringer fortsat fungerer som en trusselsmultiplikator, såsom truslerne som følge af stigende vandstand i havene og ekstreme vejrforhold, som har alvorlige konsekvenser for fred og sikkerhed. De anerkender og reagerer på de trusler, som klimaændringerne udgør for fred og sikkerhed, ved at styrke foranstaltninger til at øge tilpasningen og modstandsdygtigheden samt systemer for tidlig varsling.

6. Parterne styrker samarbejdet for at fremme cybersikkerhed og for at forebygge og bekæmpe cyberkriminalitet og cyberbaseret kriminalitet, herunder cyberbaseret tyveri af intellektuel ejendom. De samarbejder om at udveksle bedste praksis om en mere effektiv beskyttelse af nationale og regionale kritiske infrastrukturer mod cyberangreb. De fremmer flerpartsforvaltning af internettet og behandler spørgsmål vedrørende onlinedistribution af ulovligt eller skadeligt materiale. De udveksler oplysninger om uddannelse af tekniske eksperter inden for cybersikkerhed og efterforskere af cyberkriminalitet, efterforskning af cyberkriminalitet og digital kriminalteknik. De styrker det internationale samarbejde for at fremme sikkerhed og stabilitet i cyberspace. De anerkender, at cyberkriminalitet er et globalt problem, og erkender behovet for at bygge på de eksisterende internationale normer og standarder, herunder Budapestkonventionen om IT-kriminalitet.

Artikel 37

Organiseret kriminalitet

1. Parterne styrker og gennemfører lovgivning og strategier til bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet, herunder, men ikke begrænset til, menneskehandel, handel med ulovlig narkotika, håndvåben og lette våben, ulovlig skovhugst og dermed forbundet handel, ulovlig handel med udryddelsestruede arter, herunder udryddelsestruede marine arter, vilde dyr og planter samt afledte produkter, og andre ulovlige økonomiske og finansielle aktiviteter.

2. Parterne samarbejder med henblik på at opretholde en koordineret indsats for at forebygge og bekæmpe anvendelsen af deres finansielle systemer til at finansiere kriminelle aktiviteter. De udveksler oplysninger og håndhæver hensigtsmæssige foranstaltninger for at bekæmpe hvidvaskning af penge, finansiering af terrorisme og ulovlige finansielle strømme i overensstemmelse med relevante internationale standarder og rammer, navnlig anbefalingerne fra Den Finansielle Aktionsgruppe.

3. Parterne styrker dialogen og samarbejdet inden for retshåndhævelse med henblik på at bekæmpe aktiviteter udført af grænseoverskridende organiserede kriminelle netværk og terrornetværk. De forbedrer koordineringen mellem nationale og regionale sikkerhedsmekanismer gennem åben dialog og udveksling af strategiske oplysninger til støtte for tidlig varsling og samarbejde med relevante internationale organisationer, partnere og interessenter.

Kapitel 2

Menneskerettigheder, demokrati og forvaltningspraksis

Artikel 38

Menneskerettigheder

1. Parterne anerkender, at menneskerettighederne er universelle, udelelige, indbyrdes afhængige og indbyrdes forbundne, og er enige om at respektere, beskytte, overholde og fremme alle menneskerettigheder, uanset om der er tale om civile, politiske, økonomiske, sociale eller kulturelle rettigheder. De tager de nødvendige skridt i overensstemmelse med de relevante internationale traktater for at sikre fuld og lige udøvelse af alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, herunder menings- og ytringsfrihed, forsamlings- og foreningsfrihed samt tanke-, religions- og trosfrihed. De sætter ind mod og bekæmper alle former for racisme, forskelsbehandling og kønsbaseret forskelsbehandling, herunder tilkendegivelse heraf gennem kønsbaseret vold, menneskehandel, hvor kvinder og piger er særligt udsatte for seksuel udnyttelse, hadefuld tale og hadforbrydelser, samt fremmedhad og hermed beslægtet intolerance.

2. Parterne intensiverer bestræbelserne på at opnå ligestilling mellem kønnene og sikre, at kvinder og piger fuldt ud kan udøve alle menneskerettigheder og sikres myndiggørelse. De fremmer, beskytter og overholder barnets rettigheder.

3. Parterne fremmer rettighederne for personer, der tilhører mindretal, og oprindelige folks rettigheder som fastsat i FN's erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP).

4. Parterne støtter foranstaltninger for at styrke en rettighedsbaseret tilgang til udvikling, der omfatter alle menneskerettigheder, og tager de nødvendige skridt til bl.a. at sikre lighed og ikkeforskelsbehandling for alle under udøvelsen af menneskerettighederne, herunder adgang til og kontrol over de ressourcer og tjenester, der er afgørende for retten til en passende levestandard. Dette omfatter, men er ikke begrænset til, retten til uddannelse, sundhed, herunder seksuel og reproduktiv sundhed, fødevarer, drikkevand og sanitet, passende boliger, arbejde og retfærdighed. De skridt, der skal tages for at realisere disse rettigheder, omfatter tilgængelige tjenester, hvor der sættes ind mod årsagerne til og de negative konsekvenser af klimaændringer, og fremme af en retfærdig og ligelig fordeling af ressourcer.

5. Parterne samarbejder om realiseringen af menneskerettighederne i Stillehavsområdet, herunder gennem etablering og styrkelse af uafhængige nationale og regionale menneskerettighedsmekanismer og -institutioner og gennem styrkelse af et gunstigt og sikkert miljø for aktiv inddragelse af civilsamfundet, menneskerettighedsforkæmpere og andre relevante interessenter, herunder gennem styrkelse af deres kapacitet og deres adgang til regionale og internationale menneskerettighedsmekanismer.

Artikel 39

Demokrati og forvaltningspraksis

1. Parterne opretholder demokratiske processer og institutioner i overensstemmelse med internationalt anerkendte principper og nationale retlige rammer, herunder ansvarlige regeringer, der er valgt ved fredelige, inklusive, gennemsigtige og troværdige valg, accept af valgresultater og det deraf følgende regeringsskifte samt enkeltpersoners ret til at deltage i offentlige anliggender i det samfund, de lever i.

2. Parterne styrker parlamenternes rolle, fremmer mediernes uafhængighed og pluralisme og opretholder og udbreder et gunstigt miljø for civilsamfundet med henblik på at forbedre den demokratiske ansvarlighed. De styrker den nationale, regionale og decentraliserede kapacitet for at sikre, at de demokratiske principper og praksisser respekteres.

3. Parterne fremmer principperne for god forvaltningspraksis. De træffer konkrete foranstaltninger til at opbygge inklusive, ansvarlige og gennemsigtige offentlige institutioner. De støtter kapaciteten til at udforme og gennemføre politikker, opbygger en ansvarlig, effektiv, gennemsigtig og professionel offentlig forvaltning og styrker leveringen af offentlige tjenester af høj kvalitet.

4. Parterne fremskynder indførelsen af e-forvaltningstjenester og digitaltjenesteinfrastruktur som et middel til at øge adgangen til og tilgængeligheden af offentlige tjenester, forbedre demokratisk praksis og forvaltning og fremme, beskytte og overholde menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder.

5. Parterne etablerer eller styrker mekanismer og institutioner til bekæmpelse af korruption, bestikkelse, svig og økonomisk kriminalitet begået af virksomheder, herunder ved at gennemføre og fremme relevante internationale standarder og instrumenter, navnlig FN's konvention mod korruption, der blev udfærdiget den 31. oktober 2003 i New York. De fremmer en gennemsigtig forvaltning af offentlige ressourcer og offentlig ansvarlighed, ansporer tiltag, der støtter værdierne i en kultur med gennemsigtighed, lovlighed og adfærdsændring, for at sikre udryddelse af korruption og videreudvikler lovgivningen for at lette inddrivelse og tilbagelevering af aktiver.

6. Parterne styrker forvaltningssystemerne for at dæmme op for irregulær migration og bekæmpe smugling af migranter og tilknyttede kriminelle netværk samt menneskehandel, idet de særligt fokuserer på beskyttelse af ofrene.

Artikel 40

Retsstatsprincip og retsvæsen

1. Parterne fremmer respekten for loven og samarbejder om at konsolidere retsstatsprincippet. De søger at sikre et uafhængigt, upartisk og effektivt retsvæsen og at styrke retsplejeinstitutionerne. De tager de nødvendige skridt til at give alle adgang til retfærdig retlig prøvelse.

2. Parterne tager afstand fra og fordømmer alle former for tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling fra statslige og ikkestatslige aktørers side i alle sammenhænge, herunder ved at støtte ratificeringen og en effektiv gennemførelse af konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, der blev udfærdiget den 10. december 1984 i New York, og de valgfrie protokoller hertil.

3. Parterne fremmer reformer af retsvæsenet for at sikre effektive retssystemer og -procedurer og moderne straffesystemer. De samarbejder om at øge kapaciteten hos centrale aktører inden for retsvæsenet og de lovgivende organer.

Artikel 41

Finansiel styring

1. Parterne fremmer en forsvarlig forvaltning af de offentlige finanser, herunder en effektiv mobilisering og anvendelse af offentlige indtægter, bæredygtig forvaltning af den offentlige gæld, bæredygtige, gennemsigtige, konkurrencebaserede og forudsigelige systemer for offentlige udbud og støtte til nationale tilsynsorganer.

2. Parterne vedtager lovgivning, træffer konkrete foranstaltninger og styrker de relevante institutioner og mekanismer for at gennemføre principperne om god forvaltning på skatteområdet.

3. Parterne samarbejder om at bekæmpe skatteunddragelse, skatteundgåelse og ulovlige finansielle strømme samt om at sikre, at skattesystemerne er effektive, gennemsigtige og retfærdige.

AFSNIT V

MENNESKELIG OG SOCIAL UDVIKLING

Artikel 42

Parterne er fast besluttet på at udrydde fattigdom i alle dens former senest i 2030, fremme menneskelig og social udvikling gennem inklusiv og lige adgang til sociale tjenester og øget fødevaresikkerhed, effektivt bekæmpe ulighed, fremme ligestilling mellem kønnene og kvinders og unges myndiggørelse, sikre, at alle har de nødvendige midler til at leve et værdigt liv, og skabe betingelserne for, at borgerne kan deltage effektivt i det demokratiske liv og bidrage aktivt til bæredygtig økonomisk vækst. De træffer konkrete foranstaltninger til at fremme social samhørighed og social beskyttelse som en grundlæggende investering i udryddelse af fattigdom og bekæmpelse af ulighed og som et vigtigt middel til at geninvestere økonomiske gevinster mere bredt i samfundet og i mennesker. De fremmer kultur og sport som drivkraft for bæredygtig menneskelig og social udvikling og inklusiv økonomisk vækst samt for social inklusion og fredelige samfund.

Kapitel 1

Sociale tjenester

Artikel 43

Uddannelse

1. Parterne støtter inklusiv og lige adgang til uddannelse af høj kvalitet på primær-, sekundær- og tertiærtrinnet, børnepasning samt teknisk og erhvervsfaglig uddannelse, idet de tager hensyn til deres relevante politiske rammer, herunder den regionale uddannelsesramme for Stillehavsområdet. De fremmer udviklingen af digitale kompetencer og færdigheder. De lægger særlig vægt på kvinder og piger og marginaliserede og sårbare befolkningsgrupper, herunder personer med handicap.

2. Parterne træffer foranstaltninger til at forbedre kvaliteten af formel og ikkeformel læring og støtte udviklingen af færdigheder gennem teknisk og erhvervsfaglig uddannelse med henblik på at øge antallet af højtuddannede og faguddannede arbejdstagere, der matcher behovene og mulighederne på arbejdsmarkedet.

3. Parterne fremmer initiativer, der ansporer og muliggør udvikling og bredere anvendelse af naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik.

4. Parterne bestræber sig på at forbedre uddannelsescentrenes infrastruktur og udstyr. De forbedrer uddannelseskvaliteten ved hjælp af evidensbaserede politikker, udvikling af læseplaner og en læreruddannelse og faglig udvikling af højere kvalitet.

Artikel 44

Sundhed

1. Parterne tilstræber at opnå universel sygesikring og lige adgang til sundhedsydelser, herunder gennem styrkede nationale sundhedssystemer, mere moderne faciliteter og udstyr samt økonomisk overkommelige livsvigtige lægemidler og vacciner af høj kvalitet.

2. Parterne træffer foranstaltninger til at styrke forebyggelse af og kontrol med ikkeoverførbare sygdomme med henblik på at mindske forekomsten heraf, herunder gennem øgede investeringer i sundhedsfremme og strategier for primær og sekundær forebyggelse. De tager hensyn til deres relevante politiske rammer, der fremmer forebyggelse af og kontrol med ikkeoverførbare sygdomme. De håndterer de udfordringer, der er forbundet med mental sundhed, gennem udvikling af sundhedspleje og lokalsamfundsbaserede tjenester, herunder tjenester til håndtering af psykosociale lidelser.

3. Parterne styrker nationale og regionale tilsyns- og overvågningssystemer med henblik på at opdage og reagere hurtigt og effektivt på overførbare sygdomme og andre nationale, regionale og internationale sundhedskriser, herunder infektioner med pandemisk potentiale såsom influenza. De samarbejder om at gennemføre en »one health«-tilgang til håndtering af antimikrobiel resistens og konsekvenserne heraf for både menneskers og dyrs sundhed.

Artikel 45

Vand og sanitet

1. Parterne styrker indsatsen for at fremme adgang til tilstrækkeligt, sikkert og økonomisk overkommeligt vand til personlig brug og husholdningsbrug, idet der lægges særlig vægt på mennesker i sårbare situationer. De fremmer tiltag for at styrke vandsikkerheden mod virkningerne af befolkningstilvækst, klimavariabilitet og klimaændringer, herunder gennem mere effektivt vandforbrug, drikkevandssikkerhed, bæredygtig anvendelse af vandressourcer samt udvikling af nationale systemer for vandindvinding og -opbevaring.

2. Parterne fremmer en fysisk og økonomisk overkommelig adgang til sanitet for alle på alle livsområder, som er sikker, hygiejnisk, socialt og kulturelt acceptabel, og som beskytter privatlivets fred og sikrer værdighed. De støtter og styrker lokalsamfundenes deltagelse i arbejdet med at etablere, forvalte og vedligeholde faciliteter og hygiejnepraksis i husholdninger, skoler og sundhedsfaciliteter, navnlig i områder med vanskelige udfordringer såsom landdistrikter og fjerntliggende områder, små øer og uformelle bybosættelser.

3. Parterne anerkender vigtigheden af at dele viden og teknologi, herunder vedrørende opbygning af den kapacitet, der er nødvendig for at planlægge, tilvejebringe og vedligeholde vand- og sanitetssystemer og -infrastrukturer af høj kvalitet.

Artikel 46

Boliger

1. Parterne styrker indsatsen for at sikre alle, herunder personer i sårbare situationer, lige adgang til passende, sikre og økonomisk overkommelige boliger. De behandler spørgsmålet om uligheder mellem husstande i byer og landdistrikter samt mellem fjerntliggende øer og hovedøer. De fremmer udveksling af bedste praksis, herunder vedrørende bygningsreglementer, med henblik på at øge den miljømæssige modstandsdygtighed og opnå klimaintelligente boliger.

2. Parterne bestræber sig på at opnå universel adgang til bæredygtige energitjenester for alle, forbedre adgangen til elektricitet og understøtte effektivt energiforbrug i husholdningerne.

Artikel 47

Fødevaresikkerhed og bedre ernæring

1. Parterne søger at sikre, at alle har adgang til tilstrækkelige, økonomisk overkommelige, sikre og næringsrige fødevarer, herunder ved at fremme lokale næringsrige fødevarer og investere i bæredygtige fødevaresystemer, herunder klimaresistent transport- og opbevaring. De lægger særlig vægt på at sikre, at der er tilstrækkelige forsyningskilder for fødevarenødhjælp til rådighed under katastrofeindsatser.

2. Parterne samarbejder om at bringe alle former for fejlernæring til ophør og håndtere de underliggende årsager til fødevare- og ernæringsusikkerhed.

3. Parterne støtter diversificeringen af landbrug og lokal fødevareproduktion, både til underhold og til kommercielle formål. De søger at gøre landbrugssystemerne mere modstandsdygtige og diversificerede og landbruget mere ressourceeffektivt ved at anvende modstandsdygtige, næringsrige afgrødesorter med et højt udbytte. De bekæmper overudnyttelse af fiskeressourcer, idet de tager i betragtning, at fisk er en meget vigtig kilde til fødevare- og ernæringssikkerhed.

4. Parterne fremmer sund kost, mindsker afhængigheden af importerede fødevarer med lav næringsværdi, styrker reguleringen af næringsdeklarationer og fremmer uddannelses- og oplysningsprogrammer om ernæring og sund kostpraksis samt produktion og forbrug af lokale sunde fødevarer.

Kapitel 2

Ulighed, social samhørighed og social beskyttelse

Artikel 48

Social beskyttelse

1. Parterne fremmer bestræbelserne for at skabe inklusive og velfungerende arbejdsmarkeder og beskæftigelsespolitikker med fokus på at sikre anstændigt arbejde til alle, herunder forbedring af arbejdstagernes sundheds- og sikkerhedsforhold. De tager fat på problemstillinger vedrørende den uformelle økonomi, herunder adgang til kredit og mikrofinansiering, og styrkede sociale beskyttelsesforanstaltninger med henblik på at fremme en mere glidende overgang til den formelle økonomi. De bekæmper alle former for udnyttelse i profitøjemed, herunder seksuel og arbejdsmæssig udnyttelse, i både formelle og uformelle økonomier.

2. Parterne bestræber sig på at udvide de sociale beskyttelsessystemers dækning, navnlig for personer i en sårbar situation og marginaliserede grupper samt personer med formel eller uformel ansættelse, med henblik på gradvist at opnå universel beskyttelse gennem grundlæggende indkomstsikkerhed og solide sociale beskyttelsessystemer, der er tilstrækkeligt dækkende.

Artikel 49

Ligestilling mellem kønnene og myndiggørelse af kvinder og piger

1. Parterne styrker politikker, programmer og mekanismer, der sigter mod at sikre, forbedre og udvide lige deltagelse og muligheder for mænd og kvinder på alle områder af det politiske, økonomiske, sociale og kulturelle liv. De tilskynder til ratificering og støtter en effektiv gennemførelse af konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder, der blev udfærdiget den 18. december 1979 i New York, og af den valgfrie protokol dertil. De sikrer, at kønsperspektivet systematisk integreres i alle politikker. De tager hensyn til deres relevante politiske rammer, herunder Stillehavsområdets regionale arkitektur for ligestilling mellem kønnene.

2. Parterne støtter økonomisk myndiggørelse af kvinder, identificerer økonomiske muligheder for kvinder og sikrer, at deres økonomiske og sociale rettigheder respekteres og fremmes. De letter kvinders adgang til finansielle tjenesteydelser og beskæftigelse og kontrol over og anvendelse af jord og andre produktionsmidler. De træffer foranstaltninger til at støtte kvindelige iværksættere, mindske kønsbestemte lønforskelle og fjerne andre diskriminerende regler og praksisser. De bestræber sig på at opbygge kvinders modstandsdygtighed over for virkningerne af klimaændringer og opretholde deres eksistensgrundlag inden for landbrug, fiskeri og akvakultur samt kulturindustrier. De styrker arbejdet med at indsamle, udarbejde, analysere og formidle tilgængelige statistiske data om økonomisk myndiggørelse af kvinder.

3. Parterne forpligter sig til at vedtage de nødvendige lovgivningsmæssige og politiske foranstaltninger til at bringe børneægteskaber, tidlige ægteskaber og tvangsægteskaber til ophør og til at afskaffe alle former for seksuel og kønsbaseret vold, navnlig vold i hjemmet, alle former for seksuel og arbejdsmæssig udnyttelse samt alle former for chikane i den offentlige og private sfære, herunder via bevidstgørelsesinitiativer med henblik på adfærdsændringer.

4. Parterne træffer foranstaltninger til at øge kvinders og pigers deltagelse og stemme i det offentlige og politiske liv, herunder i valgprocesser, politiske processer, forvaltnings- og udviklingsprocesser, lokalforvaltning, mekanismer baseret på traditionel praksis og sædvane, lederskab, forfatningsmæssige organer, statsejede virksomheder og fredsopbygnings- og forsoningsbestræbelser.

5. Parterne styrker de nationale og regionale institutioner med henblik på at behandle og håndtere spørgsmål vedrørende alle former for vold mod kvinder og piger, herunder forebyggelse af og beskyttelse mod alle former for seksuel og kønsbaseret vold, undersøgelses- og ansvarlighedsmekanismer i forbindelse med chikane samt omsorg og støtte til ofre. De bestræber sig på at tilpasse national lovgivning og nationale forskrifter og regionale rammer til de relevante internationale konventioner og regionale rammer.

6. Parterne forpligter sig til en fuldstændig og effektiv gennemførelse af Beijingerklæringen, Beijinghandlingsprogrammet og handlingsprogrammet fra den internationale konference om befolkning og udvikling samt resultaterne af deres revisionskonferencer. De vedtager politikker og udformer programmer, der tager sigte på at opnå universel adgang til økonomisk overkommelige, omfattende og integrerede seksuelle og reproduktive sundhedsydelser af høj kvalitet med passende rådgivnings-, informations- og seksualundervisningsprogrammer, idet der, alt efter hvad der er relevant, tages hensyn til UNESCO's internationale tekniske vejledning om seksualundervisning, samt seksuelle og reproduktive sundhedsydelser. Parterne støtter en effektiv gennemførelse af ministererklæringen om befolkning og udvikling i Asien og Stillehavsområdet, alt efter hvad der er relevant.

Artikel 50

Ungdomsanliggender

1. Parterne etablerer forvaltningsstrukturer for at drage fordel af ungdomspotentialet og for at myndiggøre unge og øge deres indflydelse i beslutningsprocesserne og deres aktive deltagelse i det politiske liv og i fredsopbygnings- og forsoningsbestræbelser. De fremmer unges øgede deltagelse i miljøforanstaltninger, navnlig programmer for overvågning af og tilpasning til klimaændringer.

2. Parterne støtter unges iværksætteri og anstændig beskæftigelse for unge med særlig vægt på unge, der er under uddannelse, i beskæftigelse eller i gang med en erhvervsuddannelse, for at hjælpe dem med at erhverve arbejdsmarkedsrelevante færdigheder med henblik på beskæftigelse.

3. Parterne fremmer sociale programmer og programmer i retsvæsenet, der tager sigte på at forebygge ungdomskriminalitet og integrere unge i det økonomiske og sociale liv. De støtter institutioner såsom skoler, trosbaserede organisationer og ungdomsgrupper, som kan bidrage til at opbygge modstandsdygtighed i sårbare samfund med udsatte unge.

4. Parterne træffer foranstaltninger til at forbedre og styrke deres systemer og garantier til beskyttelse af børn. De støtter foranstaltninger til at bringe børnearbejde og børnemisbrug, tidlige ægteskaber og tvangsægteskaber samt korporlig afstraffelse til ophør.

Artikel 51

Personer med handicap

1. Parterne fremmer, beskytter og overholder rettighederne for personer med handicap uden forskelsbehandling af nogen art. De træffer konkrete foranstaltninger til at sikre deres fulde inklusion i samfundet gennem lige adgang til sociale tjenester, herunder uddannelse og sundhed og effektiv deltagelse på arbejdsmarkeder og i andre økonomiske muligheder.

2. Parterne tilskynder til ratificering og støtter en effektiv gennemførelse af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap under hensyntagen til deres relevante politiske rammer.

Artikel 52

Kultur, sport og mellemfolkelige kontakter

1. Parterne fremmer beskyttelsen og styrkelsen af den materielle og immaterielle kulturarv og af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed med henblik på at skabe større gensidig forståelse og fremme afbalancerede kulturelle udvekslinger. De samarbejder og fremmer investeringer med henblik på at støtte bevarelse og fremme af traditionel kunst og kultur, oprindelige folks viden og kulturel mangfoldighed.

2. Parterne fremmer kreative og kulturelle industrier og kulturturisme som drivkraft for beskæftigelse og bæredygtig vækst. De bestræber sig på at fremme kulturarbejderes og kreative fagfolks mobilitet og udbredelsen af kunstværker og gennemfører fælles initiativer på forskellige kulturelle og kreative områder. De tilskynder til økonomisk myndiggørelse af kvinder og unge gennem kulturværdikæder, styrkelse af offentlig-private partnerskaber for kulturproduktion og mainstreaming af kultur under hensyntagen til deres respektive relevante politiske rammer, herunder den regionale kulturstrategi for Stillehavsområdet.

3. Parterne fremmer kreativitet og innovation, vidensdeling, international og regional fælles skabelse samt markedsadgangsmulighederne for kulturgoder og -tjenester. De udvikler sektorspecifikke reguleringsmæssige rammer og institutionel støtte, der bl.a. beskytter intellektuelle ejendomsrettigheder til kreative værker.

4. Parterne fremmer udvekslinger i den kulturelle sektor, herunder mellem institutioner såsom museer og konservatorier, og tilskynder til interkulturel dialog mellem mennesker og relevante interessenter. De støtter mobiliteten for unge og ungdomsarbejdere som et middel til at fremme interkulturel dialog og erhvervelse af viden, færdigheder og kompetencer uden for de formelle uddannelsessystemer. De bestræber sig på at gennemføre relevante initiativer vedrørende mobilitet inden for videregående uddannelse med henblik på at fremme samarbejde og modernisering inden for videregående uddannelse og tilskynde til mobilitet blandt studerende og akademikere.

5. Parterne fremmer sport som drivkraft for bæredygtig udvikling, inklusiv økonomisk vækst, social inklusion, ikkeforskelsbehandling og fremme af menneskerettighederne. De bestræber sig på at opbygge kapacitet, udvikle passende faciliteter og tilskynde mennesker til at deltage mere i sports- og andre idrætsaktiviteter, med særlig vægt på unge og kvinder. De støtter sport som et middel til interkulturel dialog og samarbejde mellem nationer, forebyggelse af konflikt og vold samt forsoning efter konflikter.

TIL BEKRÆFTELSE HERAF har undertegnede befuldmægtigede, behørigt bemyndigede i så henseende, undertegnet denne aftale.

Съставено в Апия, Самоа, на петнадесети ноември две хиляди двадесет и трета година.

Hecho en Apia, Samoa, el quince de noviembre de dos mil veintitrés.

Apia, Samoa, dne patnáctého listopadu dva tisíce dvacet tři.

Udfærdiget i Apia, Samoa, den femtende november to tusind og treogtyve.

Geschehen zu Apia, Samoa, am fünfzehnten November zweitausenddreiundzwanzig.

Kahe tuhande kahekümne kolmanda aasta novembri viieteistkümnendal päeval Apias, Samoas.

Έγινε στην Άπια,Σαμόα, στις δεκαπέντε Νοεμβρίου δύο χιλιάδες είκοσι τρία.

Done at Apia, Samoa, on the fifteenth day of November in the year two thousand and twenty three.

Fait à Apia, Samoa, le quinze novembre deux mille vingt-trois.

Arna dhéanamh in Apia, Samó, an cúigiú lá déag de Shamhain sa bhliain dhá mhíle a fiche trí.

Sastavljeno u Apiji, u Samoi, petnaestog studenoga dvije tisuće dvadeset treće.

Fatto ad Apia, Samoa, addì quindici novembre duemilaventitré.

Apijā, Samoa, divtūkstoš divdesmit trešā gada piecpadsmitajā novembrī.

Priimta Apijoje, Samoa, du tūkstančiai dvidešimt trečių metų lapkričio penkioliktą dieną.

Kelt Apiában, Szamoa, a kétezerhuszonharmadik év november havának tizenötödik napján.

Magħmul f'Apia, Samoa fil-ħmistax-il jum ta' Novembru fis-sena elfejn u tlieta u għoxrin.

Gedaan te Apia, Samoa, de vijftiende november tweeduizend drieëntwintig.

Sporządzono w Apii w Samoa dnia piętnastego listopada dwa tysiące dwudziestego trzeciego roku.

Feito em Apia, em Samoa, aos quinze dias do mês de novembro de dois mil e vinte e três.

Întocmit la Apia, Samoa, la cincisprezece noiembrie două mii douăzeci și trei.

V Apii, Samoa, pätnásteho novembra dvetisícdvadsaťtri.

V Apii, Samoa, petnajstega novembra dva tisoč triindvajset.

Tehty Apiassa Samoassa viidentenätoista päivänä marraskuuta vuonna kaksituhattakaksikymmentäkolme.

Som skedde i Apia, Samoa den femtonde november tjugohundratjugotre.

Voor het Koninkrijk België
Pour le Royaume de Belgique
Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

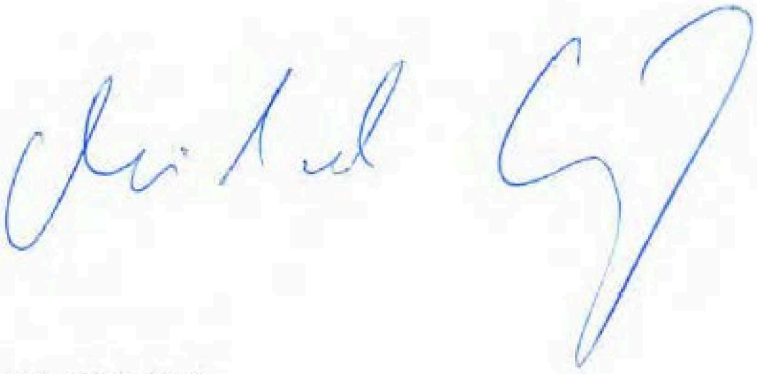
Za Českou republiku

For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

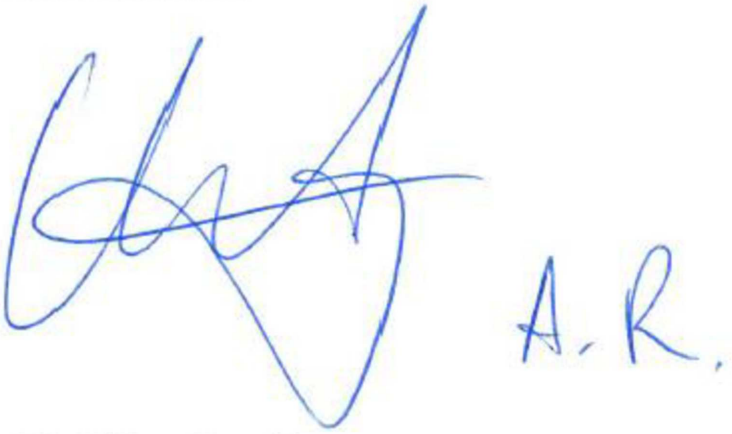
Thar ceann na hÉireann
For Ireland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

A. R.

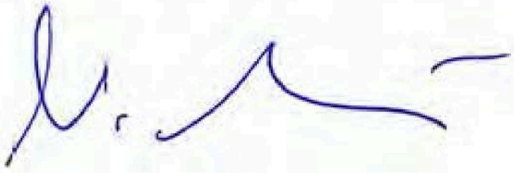
Pour la République française

Za Republiku Hrvatsku

Per la Repubblica italiana

Για την Κυπριακή Δημοκρατία

Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

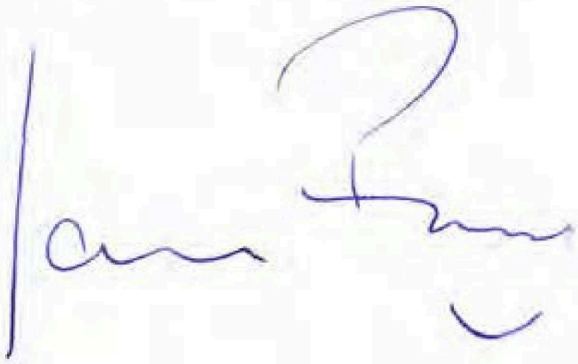
Pour le Grand-Duché de Luxembourg

Magyarország részéről

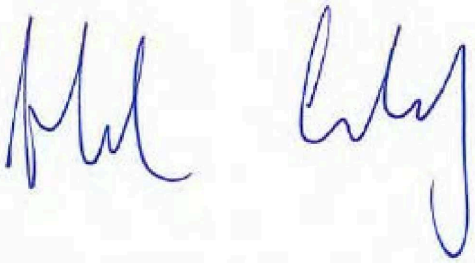
Għar-Repubblika ta' Malta

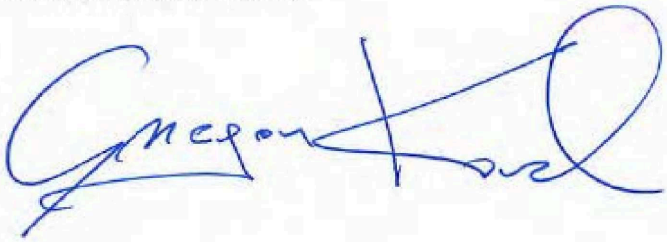
Voor het Koninkrijk der Nederlanden

Für die Republik Österreich

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

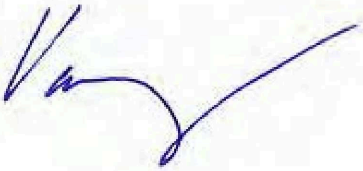
Pentru România

Za Republiko Slovenijo

Za Slovenskú republiku

Suomen tasavallan puolesta
För Republiken Finland

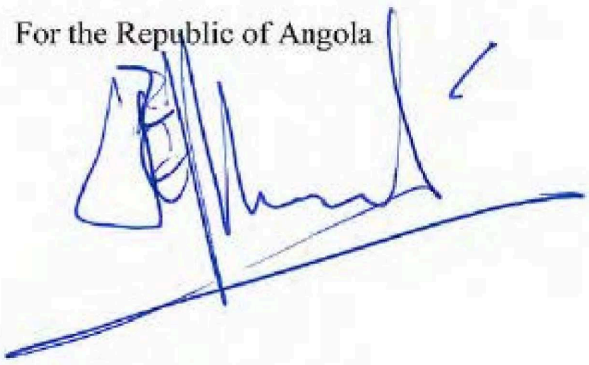
För Konungariket Sverige

За Европейския съюз
Por la Unión Europea
Za Evropskou unii
For Den Europæiske Union
Für die Europäische Union
Euroopa Liidu nimel
Για την Ευρωπαϊκή Ένωση
For the European Union
Pour l'Union européenne
Thar ceann an Aontais Eorpaigh
Za Europsku uniju
Per l'Unione europea
Eiropas Savienības vārdā –
Europos Sąjungos vardu
Az Európai Unió részéről
Għall-Unjoni Ewropea
Voor de Europese Unie
W imieniu Unii Europejskiej
Pela União Europeia
Pentru Uniunea Europeană
Za Európsku úniu
Za Evropsko unijo
Euroopan unionin puolesta
För Europeiska unionen

For the Republic of Angola

For Antigua and Barbuda

For the Commonwealth of the Bahamas

For Barbados

For Belize

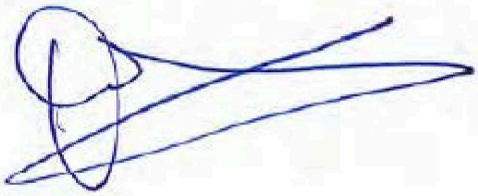
For the Republic of Benin

For the Republic of Botswana

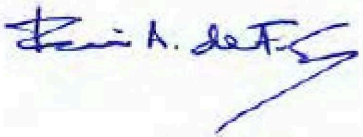
For Burkina Faso

For the Republic of Burundi

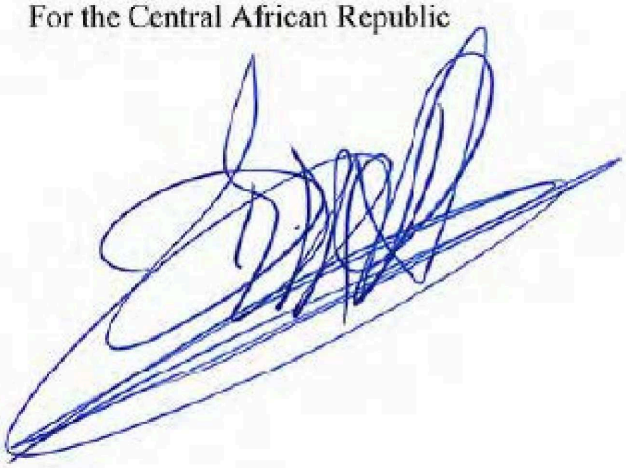
For the Republic of Cabo Verde

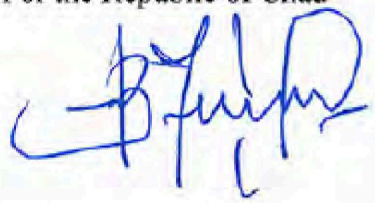
For the Republic of Cameroon

For the Central African Republic

For the Republic of Chad

For the Union of the Comoros

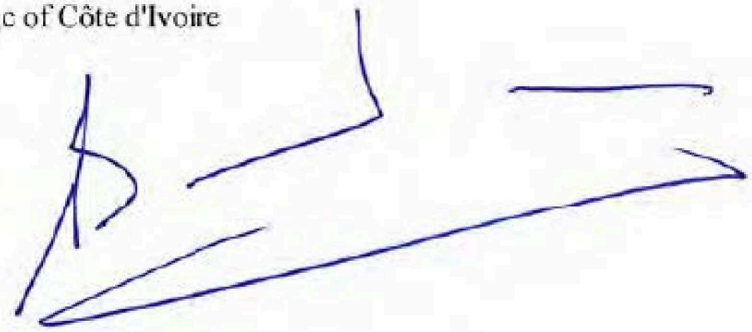
For the Republic of the Congo

For the Cook Islands

For the Republic of Côte d'Ivoire

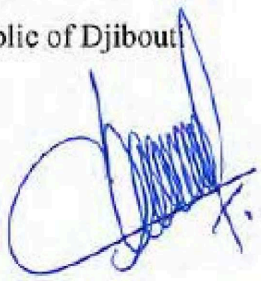

For the Republic of Cuba

For the Democratic Republic of the Congo

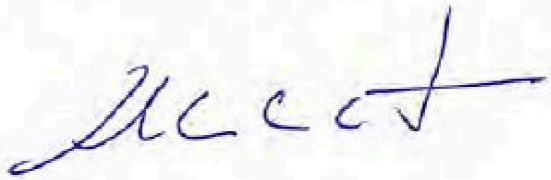

For the Republic of Djibouti

For the Commonwealth of Dominica

For the Dominican Republic

For the Republic of Equatorial Guinea

For the State of Eritrea

For the Kingdom of Eswatini

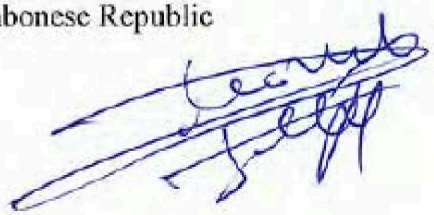
For the Federal Democratic Republic of Ethiopia

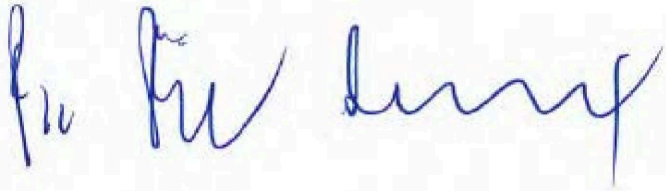
For the Republic of Fiji

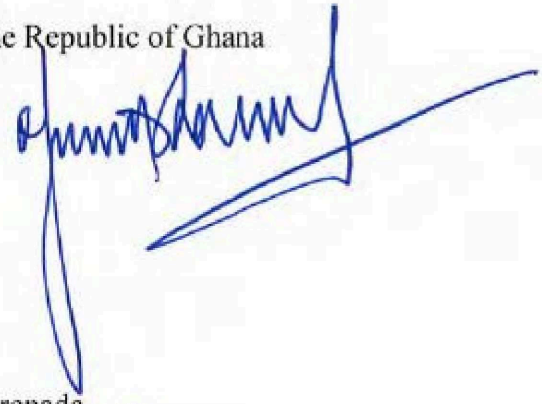
For the Gabonese Republic

For the Republic of The Gambia

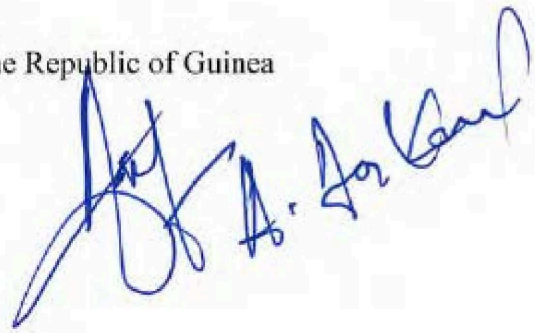
For the Republic of Ghana

For Grenada

For the Republic of Guinea

For the Republic of Guinea-Bissau

For the Cooperative Republic of Guyana

For the Republic of Haiti

For Jamaica

For the Republic of Kenya

For the Republic of Kiribati

For the Kingdom of Lesotho

For the Republic of Liberia

For the Republic of Madagascar

For the Republic of Malawi

For the Republic of Maldives

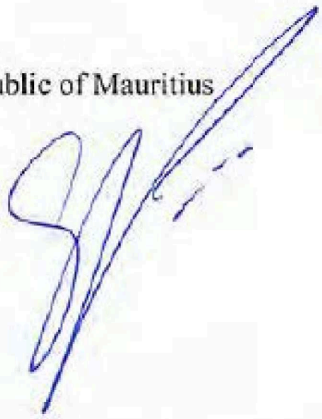
For the Republic of Mali

For the Republic of the Marshall Islands

For the Islamic Republic of Mauritania

For the Republic of Mauritius

For the Federated States of Micronesia

For the Republic of Mozambique

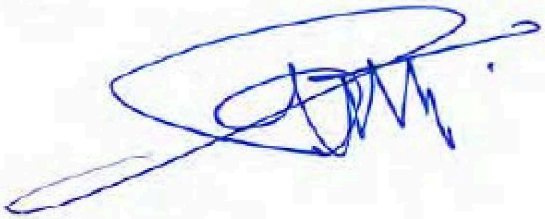
For the Republic of Namibia

For the Republic of Nauru

The Republic of Niger

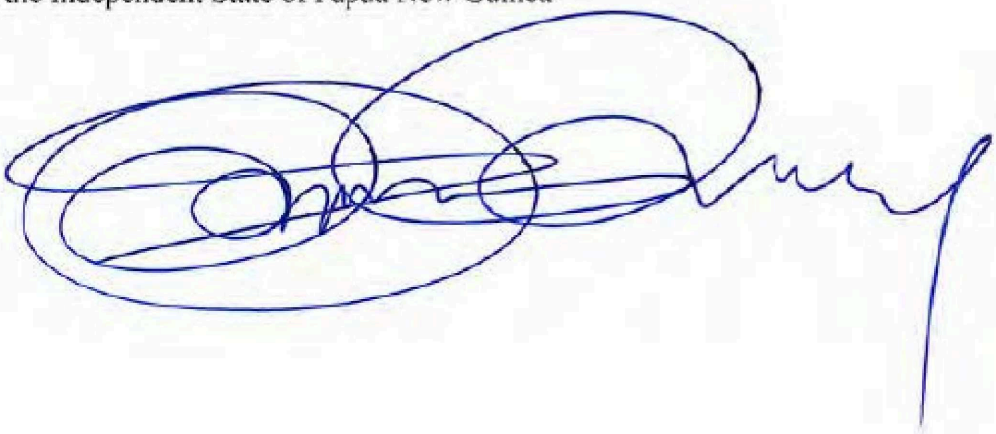
For the Federal Republic of Nigeria

For Niue

For the Republic of Palau

For the Independent State of Papua New Guinea

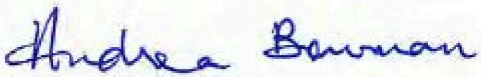
For the Republic of Rwanda

For the Federation of Saint Kitts and Nevis

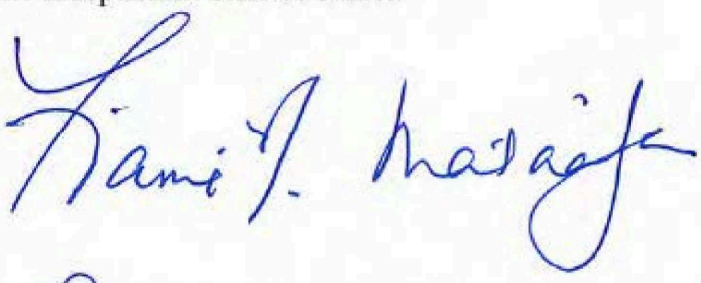

For Saint Lucia

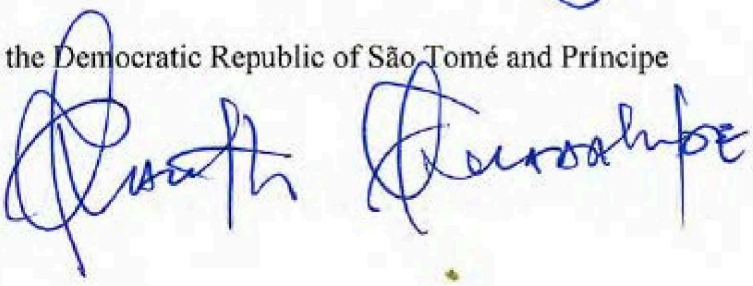
For Saint Vincent and the Grenadines

For the Independent State of Samoa

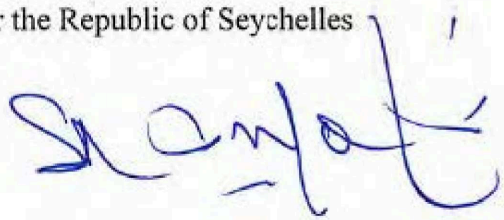

For the Democratic Republic of São Tomé and Príncipe

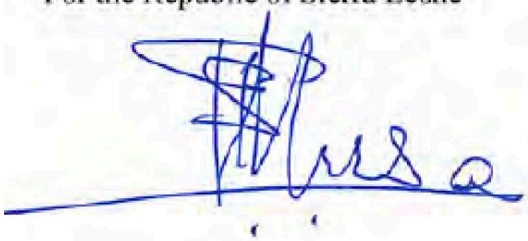

For the Republic of Senegal

For the Republic of Seychelles

For the Republic of Sierra Leone

For Solomon Islands

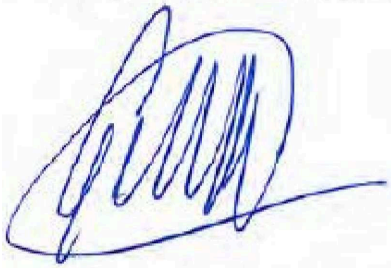

For the Federal Republic of Somalia

For the Republic of the Sudan

For the Republic of Suriname

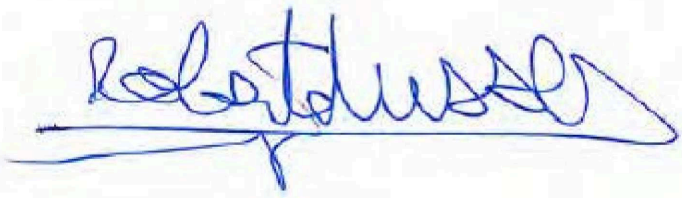

For the United Republic of Tanzania

For the Democratic Republic of Timor-Leste

For the Togolese Republic

For the Kingdom of Tonga

For the Republic of Trinidad and Tobago

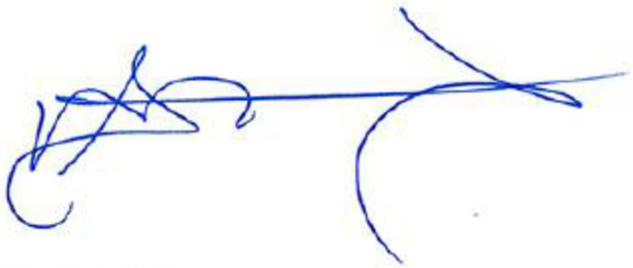
For Tuvalu

For the Republic of Uganda

For the Republic of Vanuatu

For the Republic of Zambia

For the Republic of Zimbabwe

BILAG I

TILBAGESENDELSES- OG TILBAGETAGELSESPROCEDURER

1. Definitioner

I dette bilag forstås ved:

1) »anmodende stat«: den stat (en af OACSS-medlemmerne eller en af EU-medlemsstaterne), som fremsætter en tilbagetagelsesanmodning i henhold til artikel 74, stk. 3, i denne aftales generelle del.

2) »anmodet stat«: den stat (en af OACSS-medlemmerne eller en af EU-medlemsstaterne), som en tilbagetagelsesanmodning i henhold til artikel 74, stk. 3, i denne aftales generelle del rettes til.

2. Tilbagesendelse og tilbagetagelse af personer uden et gyldigt rejsedokument

Tilbagesendelses- og tilbagetagelsesprocedurer gennemføres således:

Hvis den person, der er genstand for en tilbagetagelsesanmodning, er i besiddelse af et udløbet pas, et gyldigt eller et udløbet identitetskort eller et andet officielt identitetsdokument med et foto, eller hvis personens identitet er blevet bekræftet ved hjælp af alle passende midler, herunder som følge af en søgning i optegnelser over visumansøgninger eller andre officielle optegnelser hos den anmodende stat, udleverer den anmodede stat ved modtagelsen af de relevante oplysninger hurtigst muligt gyldige rejsedokumenter efter anmodning fra den anmodende stat, medmindre der gives en rimelig begrundelse for en længere frist, og i så fald udleverer den anmodede stat rejsedokumenterne så hurtigt som muligt, eller

Hvis det i andre tilfælde er nødvendigt at kontrollere nationaliteten for den person, der er genstand for en tilbagetagelsesanmodning, foretager den anmodede stat den nødvendige kontrol umiddelbart efter modtagelsen af anmodningen fra den anmodende stat ved hjælp af den mest hensigtsmæssige og effektive identifikationsprocedure, herunder en identifikationsafhøring efter anmodning fra den anmodende stat. De anmodende og anmodede stater konsulterer biometriske registre, hvis sådanne findes.

Når den anmodede stat modtager en tilbagetagelsesanmodning for en af sine statsborgere, svarer den under alle omstændigheder senest 30 dage efter at anmodningen, inden for de frister, der er fastsat i bilag 9, kapitel 5, norm 5.26, i konventionen angående international civil luftfart, udfærdiget den 7. december 1944 i Chicago, ved at udstyre de pågældende statsborgere med passende rejsedokumenter med henblik på tilbagetagelse eller ved at overbevise den anmodende stat om, at den pågældende person ikke er statsborger i den pågældende stat.

3. Transportmidler til tilbagesendelse

Tilbagesendelse sker med forudgående underretning af den anmodede stat ved hjælp af ethvert transportmiddel i overensstemmelse med de forpligtelser, der er fastsat i artikel 74 i denne aftales generelle del. Tilbagesendelse med fly er ikke begrænset til brug af rutefly.

4. Tilbagesendelse af uledsagede mindreårige

For at sikre barnets tarv kan en uledsaget mindreårig kun tilbagesendes til et familiemedlem, en udpeget værge, andre myndigheder i henhold til national lovgivning eller passende modtagelsesfaciliteter i den anmodede stat.

5. Bilaterale aftaler og ordninger

Uden at det berører den direkte anvendelighed af afsnit VI, kapitel 4, i denne aftales generelle del og dette bilag, indgår parterne efter anmodning fra en af parterne bilaterale aftaler eller ordninger vedrørende specifikke forpligtelser i forbindelse med tilbagesendelse og tilbagetagelse af de berørte EU-medlemsstaters og OACSS-medlemmers statsborgere. Disse aftaler eller ordninger skal indeholde kortere frister for identifikation og udstedelse af rejsedokumenter for yderligere at lette gennemførelsen af dette bilag. Sådanne bilaterale aftaler eller ordninger skal, hvis en af parterne til den pågældende aftale eller ordning skønner det nødvendigt, omfatte tilbagesendelses- og tilbagetagelsesordninger for personer, der ikke er statsborgere i parterne, herunder statsløse personer, og som har deres sædvanlige opholdssted på den anmodede stats område.

Forpligtelserne i disse bilaterale aftaler eller ordninger skal være forenelige med bestemmelserne i dette bilag.

BILAG II

DEN EUROPÆISKE INVESTERINGSBANKS TRANSAKTIONER

Artikel 1

Status som juridisk person og retlig status

1. Den Europæiske Investeringsbank (»EIB«) og ethvert datterselskab af EIB har status som juridisk person på OACSS-medlemmernes område, herunder navnlig beføjelse til at indgå kontrakter, til at erhverve og afhænde løsøre og fast ejendom og til at være part i retssager.

2. EIB og ethvert datterselskab af EIB indrømmes på hvert enkelt OACSS-medlems område den samme behandling med hensyn til de skatte- og toldordninger og den status, der indrømmes den internationale institution i det pågældende OACSS-medlem, som nyder den mest fordelagtige behandling med hensyn til sådanne ordninger og en sådan status.

Artikel 2

Bank- og finansregulering

EIB og ethvert datterselskab af EIB kan som international organisation på OACSS-medlemmernes område med henblik på de formål, der er omhandlet i denne aftale, udføre de aktiviteter, der er omhandlet i vedtægterne for EIB eller for et sådant datterselskab, som disse eventuelt måtte være ændret, herunder, men ikke begrænset til, finansiering ved hjælp af lån, obligationer, garantier, egenkapital, kvasiegenkapital eller andre finansieringsinstrumenter, ydelse eller finansiering af teknisk bistand, investering på pengemarkeder, køb og salg af værdipapirer og udførelse af enhver anden finansiel transaktion i forbindelse med en af disse aktiviteter, samt transaktioner med bankkonti i enhver valuta.

Artikel 3

Udenlandsk valuta

1. I forbindelse med alle transaktioner, der gennemføres af EIB eller et af dens datterselskaber, og som finansieres af EU med henblik på at støtte opnåelsen af målene i denne aftale, sikrer OACSS-medlemmerne, at:

a) modtagerne og modparterne kan konvertere de beløb i det pågældende OACSS-medlems nationale valuta, der er nødvendige for rettidig betaling af alle skyldige beløb til EIB eller ethvert datterselskab af EIB i forbindelse med sådanne transaktioner, til en hvilken som helst fuldt konvertibel valuta til den aktuelle valutakurs og

b) de i litra a) omhandlede beløb frit, umiddelbart og effektivt kan overføres inden eller uden for det pågældende OACSS-medlems område, således at den modtager eller modpart, der er omhandlet i litra a), kan opfylde sine forpligtelser over for EIB eller et sådant datterselskab.

2. I forbindelse med alle transaktioner, der gennemføres af EIB eller et af dens datterselskaber, og som finansieres af EU med henblik på at støtte opnåelsen af målene i denne aftale, sikrer OACSS-medlemmerne, at EIB eller et sådant datterselskab kan:

a) konvertere de beløb i det pågældende OACSS-medlems nationale valuta, som EIB eller et sådant datterselskab har modtaget, til enhver fuldt konvertibel valuta til den aktuelle valutakurs

b) overføre de konverterede beløb som omhandlet i litra a) frit, øjeblikkeligt og effektivt uden for det pågældende OACSS-medlems område til de bankkonti, som EIB eller et sådant datterselskab frit kan bestemme, eller disponere over sådanne beløb på det pågældende OACSS-medlems område og

c) konvertere ethvert beløb i enhver fuldt konvertibel valuta til det pågældende OACSS-medlems nationale valuta til den aktuelle valutakurs.

Artikel 4

Anerkendelse af domstolsafgørelser

For at nå målene i denne aftale forpligter hvert enkelt OACSS-medlem sig til i forbindelse med enhver tvist mellem EIB eller et datterselskab af EIB og en modtager eller tredjepart vedrørende de aktiviteter, der udføres af EIB eller et datterselskab af EIB, at sikre:

a) at OACSS-medlemmets domstole har beføjelse til at anerkende en endelig afgørelse, der efter en retfærdig procedure er truffet af en kompetent domstol eller ret, herunder Den Europæiske Unions Domstol eller enhver national domstol i en den Europæiske Unions medlemsstater, eller enhver voldgiftsret, i det omfang det er tilladt i henhold til det pågældende OACSS-medlems forfatning, og

b) at enhver sådan afgørelse fuldbyrdes i overensstemmelse med dets relevante nationale regler og procedurer.